AGATOS KRISTI kolekcija

AGATHA CHRISTIE

Mieganti žmogžudystė

AGATA KRISTI

MIEGANTI ŽMOGŽUDYSTĖ

LEIDYKLA

VILNIUS

UDK 820-3
CH 525

Agatha Christie
SLEEPING MURDER
HarperCollins, 1976

Iš anglų kalbos vertė *Jolanta Kriūnienė*
Redagavo *Nerija Bartkutė*

ISBN 9955-9528-7-3

Turinys

1

Namas

Šiek tiek virpėdama Gvenda Rid stovėjo prieplaukoje. Dokai, muitinės pastogė ir visa Anglija, kiek tik aprėpė akys, švelniai bangavo. Būtent tą akimirksnį ji apsisprendė, ir šis sprendimas lėmė itin reikšmingus įvykius.

Ji nesės, kaip buvo ketinusi, į traukinį, kuris, išlipus iš laivo, turėtų nuvežti į Londoną. Galų gale argi tai būtina? Juk niekas Gvendos nelaukia, niekas nesitiki. Ji buvo ką tik išlipusi iš linguojančio ir girgždančio laivo (tas tris dienas, plaukiant iš įlankos į Plimutą, oras buvo ypač atšiaurus) ir dabar visiškai nenorėjo sėsti į tokį pat linguojantį, siūbuojantį traukinį. Ji važiuos į viešbutį – gražų, tvirtą viešbutį, stovintį ant mielos kietos žemės. Atsiguls į jaukią, tvirtą lovą, kuri negirgžda ir nesisupa. Ir užmigs, o kitą rytą... Taip, žinoma, juk tai puiki idėja! Ji išsinuomos automobilį ir neskubėdama apvažiuos visą Pietų Angliją, ieškodama namo – gražaus namo, kokį kartu su Gilu svajojo įsigyti. O, tai nuostabi idėja.

Taip ji šiek tiek pamatys Angliją – tą Angliją, apie kurią pasakojo Gilas ir kurios ji niekada nebuvo mačiusi, nors, kaip ir daugelis iš Naujosios Zelandijos, vadino ją namais. O kol kas Anglija neatrodė tokia jau patraukli. Apniukusiame danguje telkėsi lietaus debesys, nemaloniai čaižė žvarbus vėjas. „Tikriausiai Plimutas – ne pats gra-

žiausias Anglijos kampelis", – pagalvojo Gvenda, nuolankiai žingtelėdama į priekį eilėje prie muitinės.

Vis dėlto kitą rytą jos nuotaika buvo daug geresnė. Švietė saulė. Už lango matėsi gražus vaizdas. Visata jau nei siūbavo, nei sverdėjo. Viskas nurimo. Pagaliau tai buvo Anglija, ir štai čia ji – Gvenda Rid, jauna ištekėjusi keliaujanti dvidešimt vienerių metų moteris. Kada Gilas grįš į Angliją, nežinia. Gal po kelių savaičių, o gal ir po pusmečio. Jis pasiūlė Gvendai pirmai nuvykti į Angliją ir pasidairyti tinkamo namo. Jie abu troško turėti nuolatinę gyvenamą vietą. Gilo darbas visada buvo susijęs su kelionėmis. Kartais drauge keliaudavo ir Gvenda, kartais ji to daryti negalėdavo, tačiau jie abu puoselėjo svajonę turėti namą – nuosavą kampelį. Neseniai Gilas paveldėjo iš tetos šiek tiek baldų, taigi judviejų troškimas tapo dar realesnis ir labiau pasiekiamas. Kadangi Gvenda ir Gilas buvo pasiturintys, planas susirasti būstą nebuvo sudėtingas.

Iš pradžių Gvenda labai nenorėjo ieškoti namo viena. „Turėtume ieškoti drauge", – kartą pasiūlė ji. Tačiau Gilas juokdamasis atkirto: „Man ne itin sekasi rinktis namus. Bet jeigu *tu* nori, gerai. Žinoma, turėtų būti sodelis, bet ne ką tik užveistas ir ne per didelis. Geriausia kur nors pietų pakrantėje. Svarbu, kad nebūtų per toli nuo jūros".

„Gal jau esi numatęs kokią vietelę?" – pasidomėjo Gvenda. Gilas atsakė, kad ne. Jis anksti liko našlaitis (jiedu abu buvo našlaičiai) ir per šventes viešėdavo pas giminės. Tad jokia vietovė nekėlė jam ypatingų jausmų. Tai turės būti Gvendos namas. Tad kam gi laukti progos, kol jie galės išsirinkti jį kartu? O jeigu jis negalės ištrūkti šešis mėnesius? Ką per tą laiką darys Gvenda? Glausis viešbučiuose? Ne, verčiau tegul susiranda namą ir įsikuria.

„Vadinasi, tu nori, kad viską padaryčiau viena!" – sušuko Gvenda.

Vis dėlto jai patiko idėja susirasti namą ir, kol sugrįš Gilas, jaukiai susitvarkyti bei apsigyventi.

Jie buvo susituokę dar tik trys mėnesiai, ir ji labai mylėjo savo vyrą.

Papusryčiavusi lovoje, Gvenda atsikėlė ir susiplanavo, ką veiks. Tądien ji praleido apžiūrinėdama Plimutą, kuris jai labai patiko, o kitą rytą išsinuomojo patogų automobilį „Daimler“ su vairuotoju ir leidosi į kelionę po Angliją.

Oras pasitaikė geras, ir keliauti buvo labai malonu. Ji apžiūrėjo keletą neblogų rezidencijų Devonšyre, bet nė viena pernelyg nekrito į akį. Skubėti nereikėjo, todėl buvo galima ir pasižvalgyti. Gvenda suprato, kas slypi už prekybos agentų entuziastingų kalbų, todėl nesileido beprasmiškai siuntinėjama.

Buvo antradienio vakaras, praslinkus maždaug savaitei po to, kai automobilis atsargiai nuriedėjo vingiuotu kalnų keliuku į Dilmutą. Vis dar gražaus pajūrio kurorto pakraštyje, tuoj už lentelės su užrašu „Parduodama“, pro medžius sušmėžavo maža balta Viktorijos laikų* stiliaus vila.

Gvenda iš susižavėjimo net suvirpėjo. Ji lyg pažino – tai *jos* namas! Jokių abejonių. Gvenda jau įsivaizdavo ir sodą, ir aukštus langus – ji buvo tikra, jog šis namas būtent toks, kokio troško.

Jau artėjo vakaras, todėl Gvenda apsistojo Karališkosios Klarencijos viešbutyje ir kitą rytą nuvyko susitikti su pardavimo agentais, kurių pavardes pastebėjo ant lentos, prie baltosios vilos.

Netrukus, gavusi leidimą apžiūrėti, ji jau stovėjo ilgoje senovinėje svetainėje. Dvejos prancūziško stiliaus stiklinės durys atsivėrė į plytelėmis grįstą terasą. Už jos, iki pat apačioje plytinčios pievelės, tęsėsi alpinariumas**, besikaitaliojantis su žydinčiais krūmais. Pro medžius sodo žemumoje mėlynavo jūra.

---

* Viktorija (1819 – 1901) – D. Britanijos karalienė, Indijos imperatorė. Jos valdymo metai vadinami Viktorijos amžiumi.
** Teritorija, kurioje auginami kalnų augalai.

„Tai *mano* namas, – pagalvojo Gvenda. – Tai tiesiog *namai*. Atrodo, jog pažįstu čia kiekvieną pėdą".

Atsivėrė durys, ir įėjo aukšta paniurusi moteris. Matyt, ji buvo peršalusi, nes šniurkščiojo nosimi.

– Misis Engreiv? Turiu misterių Galbrait ir Penderli leidimą. Bijau, kad dar labai anksti...

Misis Engreiv išsipūtė nosį ir liūdnai atsakė, jog tai visiškai nesvarbu. Netrukus prasidėjo namo apžiūra.

Iš tiesų jis buvo kaip tik. Ne per didelis. Truputį senamadiškas, bet ji su Gilu galės įsirengti dar vieną ar du vonios kambarius. Virtuvę taip pat galima atnaujinti. Laimė, viryklė jau yra. Įtaisius naują kriauklę ir atnaujinus įrangą...

Kol Gvenda planavo ir svarstė, misis Engreiv plonu balsu smulkiai pasakojo apie paskutinę velionio majoro Engreivo ligą. Gvenda viena ausimi klausėsi ir stengėsi pareikšti deramą užuojautą, gailestį bei supratimą. Visi misis Engreiv artimieji gyvena Kente, tad ji trokšta kraustytis ten ir įsikurti netoliese... Majorui labai patiko Dilmutas, jis buvo ilgametis golfo klubo sekretorius, bet jai...

– Taip... Žinoma... Kaip baisu... Savaime suprantama... Taip, prieglaudos *būtent* tokios... Žinoma... Jūs turėtumėte...

Tuo metu Gvendos mintys buvo toli. „Čia turbūt pastatysime spintą patalynei... Taip. Kambarys dviem, nuostabus vaizdas į jūrą... Gilui tai patiks. O, koks naudingas šis kambariukas! Gilas galės jame persirenginėti... Vonios kambarys... Tikiuosi, vonios kraštai iš raudonmedžio... O, *taip*! Kaip šaunu, kad ji stovi pačiame viduryje! Aš *to* nekeisiu... Bus kur praleisti ramybės valandėlę... Kokia milžiniška vonia! Aplinkui galima išdėlioti obuolių. Plukdyti laivelius... ir margaspalves antis. Gali įsivaizduoti, jog esi jūroje... Dabar žinau: tame tamsiame galiniame kambaryje įrengsime dvi tikrai modernias žalios spalvos patalpas su chromuotomis voniomis... Vamzdžiai virš virtuvės bus kaip tik... o tai paliksime, kaip yra..."

– Pleuritas, – kalbėjo misis Engreiv, – trečią dieną virtęs abiejų pusių plaučių uždegimu...

– Siaubinga, – tarė Gvenda. – Juk to koridoriaus gale dar vienas miegamasis, tiesa?

Taip ir buvo. Kambarys pasirodė esąs būtent toks, kokį ji įsivaizdavo, – beveik apvalus, su dideliu arkiniu langu. Žinoma, jį reikės pertvarkyti. Patalpa atrodė gana gerai, tik kodėl tokiems žmonėms, kaip misis Engreiv, taip patinka garstyčių spalvos tapetai?

Jos grįžo atgal koridoriumi. Gvenda susikaupusi šnibždėjo:

– Šeši, ne, septyni kambariai su tuo mažuoju pastogėje.

Po kojomis tyliai girgždėjo lentos. Gvendai jau atrodė, jog čia gyvena ne misis Engreiv, o ji! Misis Engreiv tebuvo įsibrovėlė, kuri išklijavo kambarius garstyčių spalvos tapetais ir svetainėje pakentė kininę visteriją* vaizduojantį frizą**. Gvenda dirstelėjo į pačios laikomą popieriaus lapą su išspausdintu parduodamos nuosavybės aprašymu ir nurodyta kaina.

Per tas kelias dienas ji gerai susipažino su namų kainomis. Šis namas nebuvo brangus. Žinoma, jį reikės mažumėlę paremontuoti. Tačiau net ir tada... Staiga Gvenda pastebėjo žodžius „galima derėtis". Misis Engreiv tikriausiai nenustygsta kraustytis į Kentą ir apsigyventi šalia savo artimųjų...

Jos jau buvo belipančios laiptais, kai netikėtai Gvendą apėmė nesuprantamas siaubas. Tai buvo bjaurus jausmas, nors atlėgo taip pat staiga, kaip ir užėjo. Vis dėlto jis sukėlė Gvendai vieną abejonę.

– Juk šiame name... nesivaidena, tiesa? – paklausė ji.

Misis Engreiv, nulipusi vienu laipteliu žemiau, tuo metu pasakojo, kaip sparčiai seko majoro Engreivo jėgos.

---

* Pupinių (ankštinių) šeimos krūmas, kilęs iš R. Azijos; dekoratyvinis, pluoštinis, nuodingas augalas.

** Horizontali dekoratyvinė juosta.

Išgirdusi klausimą, ji pakėlė akis ir priešiškai dėbtelėjo į Gvendą.

– Bent jau aš nieko nežinau, misis Rid. Kodėl klausiate? Gal kas nors ką sakė?

– O jūs pati nieko nepajutote ir nematėte? Ar čia niekas *nenumirė*?

Vos ištarusi šiuos žodžius, Gvenda susizgribo, jog tikrai nereikėjo to klausti, nes veikiausiai majoras Engreivas...

– Mano vyras mirė Šventos Monikos ligoninėje, – šaltai atsakė misis Engreiv.

– O, taip, žinoma. Jūs jau minėjote.

Tokiu pat lediniu tonu misis Engreiv porino toliau:

– Savaime suprantama, buvo žmonių, kurie baigė savo dienas šiame gal prieš šimtą metų statytame name. Prieš septynerius metus mano brangus vyras jį nusipirko iš misis Elvorti, kuri buvo puikios sveikatos ir net ketino užsienyje imtis misionieriškos veiklos. Ji neminėjo, kad kas nors iš jos šeimos narių būtų miręs...

Gvenda suskubo nuraminti misis Engreiv. Dabar jos vėl stovėjo svetainėje. Tai buvo ramus ir jaukus kambarys, kuriame tvyrojo būtent tokia atmosfera, apie kokią Gvenda svajojo. Akimirksnį ją apėmęs siaubas dabar atrodė visiškai nesuprantamas. Ir kas gi jai *pasidarė*? Juk šiame name nėra nieko bloga.

Paklaususi misis Engreiv, ar galėtų apžiūrėti sodą, Gvenda išėjo per stiklines duris į terasą.

„Kažkur turėtų būti laipteliai“, – pagalvojo ji, žingsniuodama pievele.

Tačiau aplinkui kerojo tik forzitijos*, kurios šioje vietoje atrodė ypatingai išvešėjusios ir visiškai užstojo jūrą.

„Reikėtų tai sutvarkyti“, – tarė sau Gvenda.

Sekdama paskui misis Engreiv, ji perėjo terasą ir tolimiausiame vejos pakraštį nusileido laipteliais. Gvenda pa-

* Alyvmedžių šeimos dekoratyvinis krūmas.

stebėjo, jog alpinariumo augalai apleisti ir peraugę, o daugelį žydinčių krūmų reikia apkarpyti.

Misis Engreiv atsiprašinėdama sumurmėjo, jog sodas menkai prižiūrimas. Ji galinti pasisamdyti sodininką tik du kartus per savaitę, bet dažnai *jis* nesusitvarko.

Jos apžiūrėjo nedidukę, bet talpią lauko virtuvėlę ir grįžo į namą. Gvenda prasitarė, jog matė ir kitų namų, ir nors jai labai patiko Hilsaidas (koks banalus pavadinimas!), išsyk apsispręsti sunku.

Atsisveikindama misis Engreiv atrodė liūdna ir paskutinį kartą sušnarpštė nosimi.

Gvenda grįžo pas agentus, galutinai sutarė dėl kainos ir dar suspėjo tą rytą pasivaikščioti po Dilmutą. Šis pajūrio miestelis buvo kerinčiai žavus ir senoviškas. Tolimame jo pakrašty stovėjo du nauji modernūs viešbučiai ir keletas primityvių vienaaukščių namų su verandomis, tačiau kranto linija ir kalvos neleido Dilmutui pernelyg plėstis.

Po pietų Gvendai paskambino agentai ir pranešė, jog misis Engreiv sutinka parduoti namą už siūlomą kainą. Nesuvaldydama šelmiškos šypsenos, Gvenda nuskubėjo į paštą ir išsiuntė Gilui kablogramą*:

NUPIRKAU NAMĄ. MYLIU. GVENDA.

„Tai jį nudžiugins, – tarė sau Gvenda. – Tegul žino, kad neleidau laiko veltui!“

---

* Kabeliu perduodama telegrama.

2

Tapetai

Po mėnesio Gvenda atsikraustė į Hilsaidą. Iš sandėlio buvo atvežti ir sustatyti senoviški, tačiau puikios kokybės Gilo tetos baldai. Vieną ar dvi pernelyg dideles spintas Gvenda pardavė, bet kiti baldai buvo išdėstyti ir puikiausiai derėjo prie namo. Svetainę papuošė maži žaismingi papier-mâché* staliukai, inkrustuoti perlamutru ir išpiešti pilaitėmis bei rožėmis, nedidelis tvarkingas rašomasis stalas su klostytu gryno šilko krepšiu apačioje, palisandrinė** komoda ir raudonmedžio stalelis prie sofos.

Lengvas kėdes Gvenda išskirstė po miegamuosius, o abiejose židinio pusėse nupirkusi pastatė du didžiulius minkštus fotelius sau ir Gilui. Prie langų atsirado vietelė didelei, giliai sofai. Užuolaidas Gvenda užsakė iš senovinio žydro kartūno su santūriomis rožių puokštėmis ir geltonais paukšteliais ant jų. Pagaliau kambarys, jos manymu, buvo sutvarkytas.

Gvenda niekaip negalėjo persikraustyti, kadangi namuose vis dar šeimininkavo darbininkai. Jau jų ir pėdos turėjo būti ataušusios, tačiau moteris teisingai nujautė – kol ji neatsikraustys, jie neišeis.

---

* Kieta medžiaga iš popieriaus masės (pranc.).

** Palisandras – graži ir stipri bignoninių šeimos medžių mediena, iš kurios daromi baldai, muzikos instrumentai, meniniai dirbiniai.

Virtuvės remontas buvo baigtas, nauji vonios kambariai taip pat jau beveik įrengti. Apdailos darbus Gvenda nusprendė atidėti. Ji norėjo kurį laiką pasimėgauti savo naujuoju būstu ir nuspręsti, kokius spalvų derinius parinkti miegamiesiems. Namas iš tiesų buvo labai tvarkingas, todėl nebūtina griebtis visko iš karto.

Virtuvėje jau šeimininkavo misis Koker, išdidi ponia, linkusi atstumti pernelyg demokratišką Gvendos draugiškumą. Išdidžioji ponia atsipalaiduodavo tik tada, kai parodydavo Gvendai jos vietą.

Tą rytą misis Koker padėjo lovoje sėdinčiai Gvendai ant kelių padėklą su pusryčiais.

– Kai namuose nėra džentelmeno, ponia pageidauja pusryčiauti lovoje, – pareiškė ji.

Gvendai teko susitaikyti su šia neva angliška tradicija.

– Šį rytą bus plakti, – tarė misis Koker, turėdama galvoje kiaušinius. – Jūs kažką minėjote apie rūkytą menkę. Tačiau vargu ar jums patiktų ją valgyti miegamajame. Lieka nemalonus kvapas. Verčiau paruošiu vakarienei – sumalsiu ir užtepsiu ant skrebučių.

– Ačiū, misis Koker.

Misis Koker nusišypsojo ir apsisuko eiti.

Gvenda kol kas nenakvojo didžiajame miegamajame. Laukė sugrįžtančio Gilo. Ji pasirinko galinį kambarį su apvaliomis sienomis ir arkiniu langu. Jame jautėsi saugi ir patenkinta.

Dabar, apsidairiusi aplink save, ji impulsyviai sušuko:

– O, kaip man patinka šis kambarys!

Misis Koker taip pat nuolankiai apsižvalgė.

– Gana gražus kambarys, madam, nors ir nedidelis. Grotelės ant lango leidžia spėti, jog kažkada čia buvo vaikų kambarys.

– Niekada nepagalvojau. Galbūt.

– Ką gi, – supratingai tarstelėjo misis Koker ir išėjo.

Ji tarsi norėjo pasakyti: „Kai namuose bus džentelmenas... Kas žino? *Gal* prisireiks ir vaikų kambario".

Gvenda nuraudo ir vėl apsidairė. Vaikų kambarys? Taip, tai būtų puikus vaikų kambarys. Ji pradėjo įsivaizduoti, kaip sustatytų baldus. Ten, prie sienos, didelis lėlių namas. Žemos lentynos žaislams. Židinyje linksmai spragsinti ugnis, aplink ją – aukšta tvorelė ir ant turėklų džiūstantys drabužėliai. Tik... tos bjaurios garstyčių spalvos sienos. Ne, ji nupirks linksmesnius tapetus. Ryškius, žaismingus. Su mažytėmis aguonų ir rugiagėlių puokštelėmis... Taip, būtų labai miela. Ji pasistengs surasti būtent tokius tapetus. Juk kažkur tikrai yra mačiusi.

Daug baldų šiam kambariui nereikės. Čia jau stovėjo dvi sieninės spintos, bet viena, kampinė, buvo užrakinta, o raktas pamestas. Be to, ji visa buvo nudažyta, vadinasi, jos neatidarinėjo jau daug metų. Ji pasikvies vyrus, kol jie dar neišėjo, ir atidarys spintą. Šiaip ar taip, juk ji dar neturi kur susidėti visų savo rūbų.

Sulig kiekviena diena Hilsaide Gvenda vis labiau jautėsi kaip namuose. Per atvirą langą išgirdusi kimų krenkštelėjimą ir sausą kosulį, ji nuskubėjo pusryčiauti. Šiandien žadėjo ateiti energingasis sodininkas Fosteris, nors jis ir ne visada tesi savo pažadus.

Gvenda išsimaudė, užsisegė tvido sijoną, užsivilko megztuką ir išskubėjo į sodą. Fosteris jau darbavosi už svetainės lango. Pirmoji Gvendos užgaida buvo nuo šios vietos per visą alpinariumą besileidžiantis takelis. Iš pradžių Fosteris prieštaravo, aiškindamas, kad teks išpjauti forzitiją, veigelę*, o paskui ir alyvas, tačiau Gvenda neatlyžo. Tad dabar jis jau darbavosi kone entuziastingai.

Fosteris krenkštelėjo ir pasisveikino.

– Atrodo, ketinate grįžti į senus laikus, mis. (Jis atkakliai vadino Gvendą „mis“.)

– Į senus laikus? Kaip tai?

Fosteris pabarbeno pirštais į kastuvą.

– Kalbu apie senuosius laiptus. Žiūrėkite, kur jie vedė, – kaip tik ten, kur įrengti dabar norite ir jūs. Matyt, kažkas juos padarė, o paskui užvertė žemėmis.

---

* Sausmedinių šeimos dekoratyvinis krūmas, kilęs iš R. Azijos.

– Labai kvaila, – atsakė Gvenda. – Juk kaip puiku, kai per svetainės langą atsiveria gražus vaizdas į pievą ir jūrą.

Fosteris ne itin nusimanė apie „vaizdus“, tačiau atsargiai krenkštelėjo pritardamas.

– Žinote, aš nesakau... Gal taip ir geriau... Bus gražus vaizdas – tie krūmai tik užtemdo svetainę. Ir vis dėlto jie taip puikiai veši. Aš dar nemačiau sveikesnio augalo už forzitiją. Alyvų nedaug, bet jų persodinimas kainuos, be to, jos jau per senos.

– Žinau. Bet taip daug daug gražiau.

– Ką gi, – Fosteris pasikasė galvą. – Galbūt.

– *Puiku*, – tarė Gvenda linkteldama.

Paskui ji staiga paklausė:

– O kas gyveno šiame name iki Engreivų? Juk jie čia ne taip jau seniai, tiesa?

– Gal kokius šešerius metus. Nesvarbu. Kas gyveno iki jų? Panelės Elvorti. Be galo dievobaimingos. Amžinai bažnyčioje. Visokios misijos tarp pagonių. Kartą pasirūpino, kad šiame name apsistotų juodaodis dvasiškis. Jos buvo keturios ir dar brolis, bet jis beveik nesikišo į moterų reikalus. O dar anksčiau... Leiskite pagalvoti... Misis Findeison. O, ji buvo tikra ponia! Kilusi iš šių kraštų. Kai gimiau, ji čia jau gyveno.

– Ar ji ir mirė šiame name? – paklausė Gvenda.

– Mirė Egipte ar kažkokioj panašioj šaly. Tačiau giminės parsivežė ją į namus. Palaidojo prie bažnyčios. Tai ji pasodino tą magnoliją* ir pupmedį. Ir tuos lipniasėklius. Ji tiesiog dievino krūmus. Taigi.

– Tais laikais kalvos papėdėje dar nebuvo nė vieno iš naujųjų namų, – tęsė Fosteris. – Tikras kaimas. Nei kino teatro, nei tų naujų parduotuvių – visos tos namų virtinės priekyje!

Fosterio balse nuskambėjo seno žmogaus priešiškumas naujovėms. Jis šnarpštelėjo nosimi ir sumurmėjo:

---

* Magnolijinių šeimos visžalis arba vasaržalis dekoratyvus medis arba krūmas.

– Permainos. Nieko daugiau, tik permainos.

– Bet jos reikalingos, – pareiškė Gvenda. – Juk mūsų laikais gyventi lengviau, tiesa?

– Taip sakoma. Nepastebėjau to lengvumo. Permainos! – jis mostelėjo ranka į kairėje didelius vaisius vedančią gyvatvorę, už kurios šmėžavo pastatas. – Čia buvo kaimo ligoninė. Kokia graži ir patogi vietelė. Bet ne, išsikraustė ir už mylios* nuo miesto vėl taip pat puikiausiai įsikūrė. Jei norėtumėte ką aplankyti – dvidešimt minučių kelio pėsčiomis arba trys pensai autobusu.

Jis vėl parodė į gyvatvorės pusę:

– Dabar ten mergaičių mokykla. Atsikraustė prieš dešimt metų. Vis tos permainos. Žmonės šiandien nusiperka namą, pagyvena dešimt ar dvylika metų ir išsikrausto. Jokios ramybės. Ir kokia iš to nauda? Jei negalvosi apie ateitį, gero sodo neužveisi.

Gvenda susižavėjusi žvelgė į magnoliją.

– Kaip ir misis Findeison, – pratarė ji.

– O, taip. Ji buvo šauni. Išeidavo pasivaikščioti išsipusčiusi kaip nuotaka. Užaugino vaikus, sutuokė, palaidojo savo vyrą, sulaukdavo vasaroti atvykstančių anūkų, kol pagaliau baigdama aštuntą dešimtį paliko šį pasaulį.

Fosterio prisiminimai buvo kupini šilumos.

Gvenda grįžo į namą šypsodamasi.

Šnektelėjusi su darbininku, ji nuėjo į svetainę, atsisėdo prie rašomojo stalo ir parašė kelis laiškus. Tarp laiškų, į kuriuos reikėjo atsakyti, vienas buvo iš kažkokių Londone gyvenančių Gilo pusseserių. Kiekvieną sykį, kai ji ketindavo vykti į Londoną, jos kviesdavo apsistoti pas jas, Čelse**.

Raimondas Vestas buvo veikiau garsus negu populiarus romanistas, o jo žmona Joana, kiek Gvenda žinojo, tapė paveikslus. Šaunu būtų pas juos paviešėti, nors jiems

---

* 1 mylia = 1609 m.

** Londono rajonas, daugelio rašytojų ir dailininkų gyvenamoji vieta.

tikriausiai Gvenda pasirodytų tikra miesčionė. „Juk mudu su Gilu tikrai nesame intelektualai“, – svarstė Gvenda.

Iš holo atsklido didingas gongo aidas. Įrėmintas plačiuose raižytuose juodo medžio rėmuose gongas buvo viena iš Gilo tetos dovanų. Misis Koker, atrodo, jautė ypatingą malonumą jį mušdama ir visada tai darė, kiek leidžia jėgos. Gvenda užsidengė rankomis ausis ir pakilo.

Ji skubiai perėjo per svetainę ir, vos neatsitrenkusi į sieną prie tolimojo lango, staiga stabtelėjo ir iš netikėtumo sušuko. Tai jau trečias kartas, kai taip nutinka. Jai vis atrodė, jog galima pereiti per sieną į šalia esantį valgomąjį.

Gvenda grįžo atgal, išėjo į prieškambarį, užsuko už svetainės sienos kampo ir pagaliau įžengė į valgomąjį. Tai daug ilgesnis kelias, kuris žiemą bus itin nepatogus, nes prieškambaryje pūtė skersvėjai, o šildoma buvo tik svetainė, valgomasis ir du miegamieji antrame aukšte.

Gvenda atsisėdo prie nuostabaus šeratono* stiliaus pietų stalo, kurį ji buvo ką tik nusipirkusi ir pastačiusi be galo erdviame kambaryje vietoj masyvaus kvadratinio tetos Lavender raudonmedžio stalo. „Kodėl šioje sienoje neįstačius durų iš svetainės į valgomąjį? – pagalvojo Gvenda. – Po pietų ateis misteris Simsas. Pasikalbėsiu apie tai“.

Misteris Simsas buvo statybininkas ir dažytojas. Šis pasitikėjimą keliantis vidutinio amžiaus kimiu balsu kalbantis vyras visada nešiodavosi mažą užrašų knygelę, į kurią užsirašydavo visas neįkainojamas idėjas, kokios tik galėjo kilti jo klientams. Sužinojęs apie Gvendos sumanymą, misteris Simsas karštai pritarė.

– Nieko nėra paprasčiau, misis Rid... O, kokia idėja!

– Ar tai bus labai brangu?

Misterio Simso greitas pritarimas ir entuziazmas jai pasirodė kiek įtartinas. Įvairūs papildomi darbai, neįtraukti į pradinę sąmatą, misteriui Simsui paprastai sukeldavo nepasitenkinimą.

---

* XVIII a. baldų stilius.

–Tikras menkniekis, – pareiškė misteris Simsas, o jo kimus balsas nuskambėjo pataikaujamai ir užtikrintai.

Gvendos abejonės dar labiau sustiprėjo. Ji jau buvo išmokusi nepasitikėti misterio Simso „menkniekiais". Jo paprastos sąmatos buvo apgalvotai saikingos.

– Štai ką pasakysiu, misis Rid, – įkalbinėjo misteris Simsas. – Po pietų Teiloras baigs remontuoti persirengimo kambarį, ir mes apžiūrėsime šią sieną. Nuo to ir priklausys kaina.

Gvenda sutiko. Ji parašė Joanai Vest laišką: padėkojo už kvietimą, bet apgailestavo, jog kol kas negali išvykti iš Dilmuto, nes turi prižiūrėti darbininkus. Paskui išėjo pasivaikščioti, pasimėgauti gaiviu jūros vėju. Kai grįžo į svetainę, prie sienos kampe atsistojo geriausias misterio Simso darbininkas Teiloras ir šyptelėjęs pasisveikino.

– Nebus jokių sunkumų, misis Rid, – tarė jis. – Pasirodo, čia ir anksčiau buvo durys. Kažkam jos nepatiko, todėl užmūrijo.

Gvenda buvo maloniai nustebinta. „Kaip keista, – pagalvojo ji, – man visada atrodė, jog čia yra durys". Ji prisiminė, kaip drąsiai žengė prie jų pakviesta pietauti. Staiga ją nukrėtė nemalonus šiurpas. Gerai pagalvojus, labai jau keista... Kodėl ji nė neabejojo, jog čia buvo durys? Išoriškai nieko nesimatė. Kaip ji galėjo atspėti ar sužinoti, kad kažkada būtent šioje vietoje buvo durys? Žinoma, būtų labai patogu, jei čia atsivertų durys į valgomąjį, bet kodėl ji visada pasukdavo būtent į tą vietą? Juk durys galėjo būti bet kurioje šios sienos vietoje, tačiau ji visada eidavo automatiškai, galvodama apie kitus dalykus, ir visada ten, kur iš tikrųjų kažkada buvo durys.

„Tikiuosi, – su nerimu pagalvojo Gvenda, – kad nesu jokia *clairvoyant**..."

Savo psichika Gvenda niekada nesiskundė. Ne toks ji žmogus. O gal? Kad ir tas takelis nuo terasos per krūmynus į pievą... Juk ji prašė jį nutiesti būtent toje vietoje, kur jis

* Aiškiaregė (pranc.).

kažkada jau buvo.

„Tikriausiai *aš* turiu šiokių tokių aiškiaregės galių, – anaiptol nesidžiaugdama pagalvojo Gvenda. – O gal čia kaltas pats namas?“

Kodėl ji tądien paklausė misis Engreiv, ar name nesivaidena?

O, ne, nesivaidena! Tai labai jaukus namas! Jame negali būti nieko bloga. Atrodo, misis Engreiv šis klausimas labai nustebino.

O gal ji taip elgėsi dėl atsargumo, apdairumo?

„Dieve, man jau pradeda vaidentis nebūti dalykai“, – pagalvojo Gvenda.

Ji prisivertė nukreipti mintis ir tęsti pokalbį su Teiloru.

– Dar štai kas, – pridūrė ji, – mano kambaryje viena spinta užrakinta. Noriu, kad ją atidarytumėte.

Vyriškis užlipo su ja į antrą aukštą ir apžiūrėjo spintos dureles.

– Jos jau ne kartą dažytos, – pareiškė jis. – Jei leisite, rytoj atsivesiu žmogų, ir jis atidarys.

Gvenda sutiko, ir Teiloras išėjo.

Visą tą vakarą Gvenda nervingai krūpčiojo. Ji sėdėjo svetainėje ir bandė skaityti, tačiau girdėjo kiekvieną baldų trakštelėjimą. Kartą ar du dirstelėjo per petį ir suvirpėjo. Moteris stengėsi save įtikinti, jog ir durys, ir takelis tėra sutapimas. Kaip bebūtų, ji neprarado sveikos nuovokos.

Nors nenorėjo sau prisipažinti, tačiau Gvenda tiesiog bijojo lipti į antrą aukštą miegoti. Pagaliau atsistojo, išjungė šviesas, atidarė duris į holą, tačiau kojos tiesiog nekilo lipti laiptais. Gvenda prisivertė kone užbėgti jais, nuskubėjo koridoriumi ir atidarė duris į savo kambarį. Viduje būgštavimai atlėgo. Nusiraminusi Gvenda apsidairė po kambarį. Jis atrodė toks gražus. Čia ji jautėsi saugi, saugi ir laiminga. Taip, dabar ji čia, dabar ji saugi. „Bet nuo ko gi saugi, idiote?“ – paklausė ji savęs. Moteris pažvelgė į ant lovos patiestą savo pižamą, į šalia, ant grindų, padėtas naktines šlepetes.

„Iš tikrųjų, Gvenda, elgiesi kaip šešiametė! Tau rei-

kėtų batukų su kiškučiais".

Apimta palengvėjimo, ji įsirangė į lovą ir greitai užmigo.

Kitą rytą mieste buvo šiokių tokių reikalų. Į namus Gvenda grįžo apie pietus.

– Vyrai jūsų miegamajame jau atidarė sieninę spintą, madam, – pranešė misis Koker atnešdama gražiai iškeptą jūrų liežuvį* su bulvių koše ir trintomis morkomis.

– Puiku, – atsakė Gvenda.

Ji buvo išalkusi, todėl pietūs pasirodė ypač skanūs. Svetainėje išgėrusi puodelį kavos, ji užlipo į savo miegamąjį antrame aukšte. Perėjo per kambarį ir atidarė kampe esančios sieninės spintos duris.

Iš netikėtumo šūktelėjusi, Gvenda sustojo kaip įbesta ir įsispoksojo.

Spintos vidus buvo išklijuotas tapetais, kurie visur kitur dabar jau buvo uždažyti geltonai. Pasirodo, seniau kambario sienas puošė žaismingi gėlėti tapetai su mažučiukėmis raudonų aguonų ir mėlynų rugiagėlių puokštelėmis...

II

Gvenda ilgai stovėjo, paskui visa virpėdama nuėjo prie lovos ir atsisėdo.

Ji niekada anksčiau nebuvo lankiusis nei šiuose namuose, nei šioje šalyje. Vos prieš dvi dienas ji gulėjo lovoje, svajodama apie tapetus savo kambariui, ir štai pasirodo, jog lygiai tokiais pačiais, kokius ji įsivaizdavo, kažkada ir buvo išklijuotos sienos.

Moters galvoje pašėlusiai sukosi netikėčiausi paaiškinimai. Gal tai eksperimentai su laiku – ne praeities, o ateities regėjimas...

Sodo takelį ir duris į valgomąjį ji dar galėjo paaiškinti kaip sutapimus, bet dabar... To jau tikrai per daug. Argi įmanoma įsivaizduoti tokio reto piešinio tapetus ir paskui

* Jūrų gyvūnas, verslinės žvejybos objektas. Paplitęs Atlanto šiaurės rytų dalyje, Viduržemio ir Juodojoje jūroje.

pamatyti visiškai tokius pat... Ne, čia slypi kažkas, ko ji nesupranta ir kas... o, taip, baugina ją. Kartkartėmis jai atsiveria ne ateitis, o praeitis – kažkoks ankstesnis šio namo istorijos etapas. Bet kurį akimirksnį ji gali išvysti dar daugiau – tai, ko nenorėtų pamatyti... Šis namas kėlė siaubą. Bet ar namas? Gal tai ji *pati*? Gvenda tikrai nenorėjo būti viena iš tų, kurie *regi*...

Ji giliai įkvėpė, užsidėjo skrybėlę, užsivilko apsiaustą ir spruko iš namų. Pašte išsiuntė telegramą:

VEST 19, ADVEI AIKŠTĖ, ČELSIS, LONDONAS. AŠ APSIGALVOJAU. NORĖČIAU RYTOJ ATVYKTI PAS JUS. GVENDA.

Ji sumokėjo ir už atsakymą.

3

„Uždenk jos veidą..."

Raimondas Vestas ir jo žmona padarė viską, ką galėjo, kad tik jaunoji Gilo žmona pasijustų laukiama viešnia. Taigi ne jų kaltė, kad Gvenda vos valdė susijaudinimą. Pamačiusi keistos išvaizdos Raimondą – jis buvo panašus į plėšrų varną su išsitaršiusia plaukų kupeta ant galvos, bėrė nesuprantamus žodžius ir staiga vis pakeldavo toną – Gvenda tik išpūtė akis ir sutriko. Atrodė, kad ir jis, ir Joana kalba jiems vieniems suprantama kalba. Gvenda dar niekada nebuvo atsidūrusi tokioje snobizmo* aplinkoje, todėl beveik visi jų terminai jai buvo nežinomi.

– Norėtume tave nusivesti į teatrą, – tarė Raimondas, Gvendai gurkšnojant džiną, nors po kelionės jai buvo mielesnis puodelis arbatos.

Gvenda kaipmat nušvito.

– Šį vakarą Sadler Velse rodys baletą, rytoj bus mano nuostabiosios tetos Džeinės gimtadienis, tad eisime į *„Hercogienę Malfi"*** su Džilgudu, o penktadienį tiesiog privalai pamatyti *„Jie ėjo be kojų"*. Išversta iš rusų kalbos gar-

* Snobas – žmogus, kuris dedasi turįs rafinuotą skonį, aklai laikosi madingų manierų.

** Garsaus anglų dramaturgo Džono Vebsterio (1580-1624) tragedija.

siausia drama per pastaruosius dvidešimt metų. Rodys mažajame Vitmoro teatre.

Gvenda padėkojo už šias jai numatytas pramogas. Kai grįš Gilas, jiedu drauge aplankys miuziklus ir panašius pasilinksminimus, o kol kas ji ne itin norėjo eiti į spektaklį *„Jie ėjo be kojų"*, bet tikėjosi, kad patiks. Nors pastaba, jog pjesė „pati garsiausia", Gvendą paprastai atstumia.

– Mano tetulė Džeinė jus visas tiesiog sužavės, – pareiškė Raimondas. – Ji tikras savosios epochos kūrinys. Viktorijos laikų dama. Visų jos tualetinių stalelių kojos apvyniotos kartūnu. Ji gyvena kaime – tokiame kaime, kur nieko nevyksta. Visai kaip pelkėje.

– Kartą ir ten kai kas nutiko, – abejingu balsu tarė jo žmona.

– Primityvi pavydo drama... Žiauri... Jokio subtilumo.

– Vienu metu tau tai labai patiko, – priminė Joana, vos pastebimai mirkteldama akį.

– Retsykiais man patinka pažaisti kaime kriketą*, – didžiuodamasis pareiškė Raimondas.

– Šiaip ar taip, teta Džeinė puikiausiai išaiškino tą žmogžudystę.

– O, ji nekvaila. Ji tiesiog dievina problemas.

– Problemas? – paklausė Gvenda, galvodama apie aritmetiką.

Raimondas numojo ranka.

– Įvairiausias problemas. Kodėl bakalėjininko žmona giedrą vakarą, eidama į bažnyčios narių susirinkimą, pasiėmė skėtį? Kodėl būtent čia guli numestos išdarinėtos krevetės žiaunos? Kas nutiko vikaro** kamžai***? Pro mano tetą niekas neprasprūsta. Taigi jei turite kokių nors problemų, patikėkite jai, Gvenda. Ji suras atsakymą.

---

* Sporto žaidimas, kuriame dvi komandos irklo pavidalo lazdomis varinėja kamuolį ir stengiasi juo nuversti priešininko komandos vartelius aikštės vidury.

** Vyskupo ar klebono padėjėjas.

*** Baltas kunigų ar patarnautojų bažnytinis drabužis.

Raimondas nusijuokė, nenuoširdžiai šyptelėjo ir Gvenda.

Kitą dieną ją supažindino su teta Džeine, dar vadinama mis Marpl. Tai buvo patraukli senutė – aukšta, liekna, rausvaskruostė, mėlynakė, švelni, bet tikra nenuorama. Jos mėlynos akys dažnai šelmiškai žybčiojo.

Anksti papietavę ir išgėrę už tetos Džeinės sveikatą, jie išsirengė į teatrą. Kartu ėjo dar du vyrai – pagyvenęs dailininkas ir jaunas advokatas. Vyresnysis daugiau bendravo su Gvenda, o jaunesnysis šnekėjosi tai su Joana, tai su mis Marpl, kurios pastabos jį, atrodo, ypač linksmino. Tačiau teatre šios grupelės persiskirstė. Gvenda sėdėjo eilės viduryje, tarp Raimondo ir advokato.

Užgeso šviesos, prasidėjo spektaklis. Aktoriai vaidino puikiai, ir Gvenda negalėjo atsigėrėti. Jai ne taip dažnai tekdavo pamatyti tokių nuostabių inscenizacijų.

Vaidinimas pamažu baigėsi, artėjo įtemptas kulminacinis momentas. Aktoriaus balsas, kupinas tragizmo, kilo virš rampos šviesų:

– *Uždenk jos veidą. Mane apakino. Ji mirė tokia jauna...*

Staiga Gvenda šaižiai suklikо.

Pašokusi iš vietos, ji nieko nematydama prasibrovė pro žiūrovus iki išėjimo, puolė prie durų, užbėgo laiptais ir išlėkė į lauką. Nesustojo ir tada. Genama aklo siaubo tai bėgo, tai ėjo iki Heimarketo*.

Tik pasiekusi Pikadilį**, Gvenda pastebėjo pravažiuojantį tuščią taksi, sustabdė, įsėdo ir padavė vairuotojui adresą Čelsyje. Atvežta ji virpančiais pirštais išsitraukė piniginę, sumokėjo ir užlipo laiptais. Tarnas atidarė duris ir nustebęs pažvelgė į ją.

– Kaip anksti grįžote, misis. Gal blogai jaučiatės?

– Aš... ne, taip... aš... man pasidarė bloga.

---

* Garsus Londono turgus, veikęs 1677-1830 metais.

** Eismo žiedas ir aikštė Vakarų Londone, teatrų ir pramogų centras.

– Gal ko nors norėtumėte, misis? Truputį brendžio?

– Ne, nieko. Prigulsiu.

Kad išvengtų klausinėjimo, Gvenda vikriai užbėgo laiptais. Nusimetusi drabužius ir palikusi juos ant grindų, ji įsirangė į lovą. Gulėjo visa virpėdama ir spoksodama į lubas. Širdis pašėlusiai daužėsi.

Ji negirdėjo, kaip apačioje kažkas parėjo, tačiau po penkių minučių atsidarė durys ir įėjo mis Marpl. Po pažastimi ji spaudė du butelius karšto vandens, o rankoje laikė puodelį.

Stengdamasi nevirpėti, Gvenda atsisėdo lovoje.

– O, mis Marpl, labai atsiprašau. Net nežinau... Man tai buvo siaubinga. Ar jie labai ant manęs pyksta?

– Nesijaudinkite, mano mielas vaike, – atsakė mis Marpl. – Štai prisiglauskite šiuos karštus butelius ir sušilsite.

– Nereikia tų butelių.

– Reikia, reikia. Viskas gerai. O dabar išgerkite puodelį arbatos...

Arbata buvo karšta, stipri ir pernelyg saldi, bet Gvenda paklusniai išgėrė. Virpėjimas aprimo.

– Nagi, gulkitės ir pasistenkite užmigti, – tarė mis Marpl. – Jūs patyrėte tikrą šoką. Pasikalbėsime apie tai rytą. Dėl nieko nesirūpinkite. Tiesiog pamiegokite.

Ji užklostė Gvendą, nusišypsojo, patapšnojo ją ir išėjo.

Laiptų apačioje susierzinęs Raimondas tarė Joanai:

– Kas, po galais, nutiko tai mergšei? Susirgo ar ką?

– Nežinau, brangusis. Ji tik suspigo! Tikriausiai vaidinimas jai pasirodė per daug makabriškas*.

– Na, žinoma, Vebsteris šiurpokas. Bet aš nė nepamaniau... – jis nutilo, nes į kambarį įėjo mis Marpl. – Ar ji gerai jaučiasi?

– Taip, atrodo. Žinote, ji buvo labai sukrėsta.

---

* Baisus, siaubingas. Pagal pranc. *danse macabre* – mirties šokis.

– Sukrėsta? Tik todėl, kad pamatė karaliaus Jokūbo I laikų dramą?

– Manau, ne tik todėl, – mąsliai atsakė mis Marpl.

Gvendai atnešė pusryčius. Ji gurkštelėjo kavos ir sukramsnojo mažą skrebučio gabalėlį. Kai ji atsikėlė ir nulipo laiptais, Joana jau buvo išėjusi į savo studiją, Raimondas užsidaręs dirbtuvėse, ir tik mis Marpl sėdėjo prie lango, atsiveriančio į upę, ir įnikusi mezgė.

Įžengus Gvendai, ji pakėlė akis ir ramiai nusišypsojo.

– Labas rytas, mieloji. Tikiuosi, jau geriau jautiesi.

– O taip, viskas gerai. Nesuprantu, kaip aš vakar vakare galėjau taip pasielgti – kaip visiška idiotė. Ar jie... ar jie labai pyksta?

– Tikrai ne, mieloji. Jie viską suprato.

– Ką suprato?

Mis Marpl kilstelėjo žvilgsnį nuo mezginio.

– Kad vakar buvote labai sukrėsta, – atsakė ji ir švelniai pridūrė, – gal papasakotumėte man apie tai?

Gvenda neramiai vaikštinėjo pirmyn atgal.

– Verčiau kreipsiuosi į psichiatrą ar dar ką nors.

– Žinoma, Londone yra puikių šios srities specialistų. Tik ar esate tikra, jog tai būtina?

– Na... Atrodo, kad aš kraustausi iš proto... *Tikrų tikriausiai* kraustausi iš proto.

Į kambarį įėjo pagyvenusi kambarinė, ant padėklo ji nešė telegramą, kurią įteikė Gvendai.

– Pasiuntinys nori žinoti, ar bus atsakymas, madam.

Gvenda atplėšė telegramą. Ji buvo persiųsta iš Dilmuto. Gvenda akimirksnį ar du nieko nesuprasdama spoksojo, paskui suglamžė popierių į kamuoliuką.

– Atsakymo nebus, – mechaniškai ištarė ji.

Kambarinė išėjo.

– Tikiuosi, tai ne kokia nors bloga žinia, mieloji?

– Tai Gilas, mano vyras. Jis parskrenda namo. Bus po savaitės.

Jos balsas buvo kupinas nevilties ir kančios. Mis Marpl atsargiai kostelėjo.

– Ką gi... Juk tai, be abejo, puiku, ar ne?

– Tikrai? Bet aš nesu tikra, kad nesikraustau iš proto! Jeigu esu pamišėlė, nereikėjo tekėti už Gilo. Ir dar tas namas! Negaliu ten grįžti. O, aš nežinau, ką daryti.

Mis Marpl patapšnojo per sofą.

– Siūlau prisėsti, mieloji, ir paprasčiausiai viską man papasakoti.

Gvenda su palengvėjimu atsiduso ir sutiko. Ji išklojo viską pradėdama nuo to, kaip pamatė Hilsaidą, iki pat įvykių, kurie iš pradžių tik stebino, o paskui sukėlė siaubą.

– Taigi aš ne juokais išsigandau, – baigė ji, – todėl ir nusprendžiau atvykti į Londoną – kuo toliau nuo visko. Tik, matote, vis tiek negaliu pasprukti. Tai mane persekioja. Štai vakar vakare... – ji užsimerkė ir nugrimzdo į prisiminimus.

– Kas gi nutiko vakar vakare? – paragino pasakoti mis Marpl.

– Drįstu spėti, kad nepatikėsite, – greitakalbe išbėrė Gvenda. – Palaikysite mane isterike ar keistuole. Viskas įvyko gana netikėtai, baigiantis vaidinimui. Man jis buvo toks įdomus. Aš žiūrėjau ir net nepagalvojau apie savo namą. Ir staiga – kaip žaibas iš giedro dangaus. Kai jis ištarė tuos žodžius...

– *„Uždenk jos veidą. Negaliu žiūrėti – ji mirė tokia jauna...“* – tyliai pakartojo Gvenda virpančiu balsu. – Aš vėl buvau namuose... Stovėjau ant laiptų ir, per turėklus pažvelgusi į holą apačioje, pamačiau gulinčią ją. Ji tysojo... negyva. Geltoni plaukai, o veidas visas... visas *mėlynas*! Ji buvo negyva, pasmaugta, ir kažkas ištarė šiuos žodžius taip pat piktdžiugiškai... Aš pamačiau jo rankas... pilkas, raukšlėtas... Ne, ne rankas, o beždžionės letenas... Patikėkite, tai buvo siaubinga. Ji buvo negyva...

– Kas ta ji? – švelniai paklausė mis Marpl.

– Elena, – greitai ir mechaniškai atsakė Gvenda.

4

Elena?

Akimirksnį Gvenda spoksojo į mis Marpl, paskui nusibraukė nuo kaktos plaukus.

– Ką aš pasakiau? – suvapėjo ji. – Kodėl aš pasakiau „Elena"? Juk nepažįstu jokios Elenos!

Ji beviltiškai nuleido rankas.

– Matote, – toliau kalbėjo Gvenda, – aš kraustausi iš proto! Man pradeda vaidentis! Aš regiu tai, ko niekada nebuvo. Iš pradžių tik tapetus... o dabar jau ir negyvėlius. Taigi mano sveikata blogėja.

– Neskubėkite daryti išvadų, mano mieloji...

– O gal kaltas *namas*? Gal čia vaiduokliai, apžavai ar dar kas nors... Aš regiu tai, kas jame nutiko... Arba kas dar nutiks. O, tai būtų kur kas blogiau. Galbūt moteris, vardu Elena, dar bus nužudyta... Nesuprantu tik viena: jeigu *name* vaidenasi, kodėl aš regiu tuos siaubingus dalykus būdama toli nuo jo. Vadinasi, aš kraustausi iš proto. Verčiau nedelsdama eisiu pas gydytoją – jau šįryt.

– Ką gi, žinoma, mieloji Gvenda, tai visada galėsite padaryti – kai išmėginsite visus kitus būdus. Esu įsitikinusi, kad pirmiausia reikia bandyti paaiškinti viską labai paprastai. Ką mes žinome? Jus išgąsdino trys konkretūs įvykiai. Jūs atspėjote sode apžėlusio takelio vietą, nujautėte, kur buvo dabar jau užmūrytos durys, ir tiksliai įsivaizdavote tapetus, nors niekada nebuvote jų mačiusi. Tiesa?

– Taip.

– Taigi lengviausias, suprantamiausias paaiškinimas būtų, kad jūs visa tai kažkada *jau matėte*.

– Jūs norite pasakyti – kitame gyvenime?

– Ne, mieloji. Aš kalbu apie *šį* gyvenimą. Norėjau pasakyti, kad tai galėjo būti jūsų prisiminimai.

– Tačiau aš pirmą kartą atvykau į Angliją tik prieš mėnesį, mis Marpl.

– Jūs esate tuo tikra, mieloji?

– Žinoma. Aš visą gyvenimą praleidau Kraistčerče, Naujojoje Zelandijoje.

– Ar ten ir gimėte?

– Ne, gimiau Indijoje. Mano tėvas buvo britų armijos karininkas. Mama mirė, kai buvau vienerių ar dvejų metų, ir jis išsiuntė mane auginti jos giminėms į Naująją Zelandiją. Po kelerių metų mirė ir tėvas.

– Ar prisimenate, kaip keliavote iš Indijos į Naująją Zelandiją?

– Beveik ne. Tik labai miglotai prisimenu, kaip plaukėme laivu. Matau apvalų langelį – tikriausiai liuką. Ir vyrą balta uniforma, raudonu veidu, mėlynomis akimis bei žyme, turbūt randu, ant smakro. Jis mėtė mane į orą, o man, prisimenu, buvo ir baisu, ir smagu. Bet tai tik nuotrupos.

– Ar prisimenate savo tenykštę auklę?

– Ne, prisimenu tik Nani. Mat ji kurį laiką gyveno kartu – kol man sukako penkeri. Ji karpydavo iš popieriaus ančiukus. Taip, ji buvo laive. Kapitonas pabučiavo mane, o aš, išgąsdinta jo barzdos, pravirkau. Tada ji mane barė.

– Tai labai įdomu, mieloji, nes jūs painiojate dvi skirtingas keliones. Vienoje kapitonas buvo barzdotas, kitoje – raudonveidis ir su randu ant smakro.

– Taip, – susimąsčiusi pratarė Gvenda. – Gal ir taip.

– Man atrodo, – tarė mis Marpl, – kad, mirus jūsų mamai, iš pradžių tėvas buvo jus nusivežęs į *Angliją* ir jūs iš tikrųjų gyvenote Hilsaide, tame name. Juk pasakojote, kad,

vos įžengusi į jį, pasijutote kaip namuose. O tame kambaryje, kurį išsirinkote miegoti, tikriausiai gyvenote vaikystėje...

– Taip, tai *buvo* vaikų kambarys. Ant langų dar likusios grotelės.

– Na, matote? Jis buvo išklijuotas tais mielais, žaismingais tapetais su aguonomis ir rugiagėlėmis. Vaikai labai gerai prisimena savo kambario sienas. Man taip pat visada prieš akis violetiniai irisai ant mano kambario sienų, nors, kai jas išklijavo kitais tapetais, atrodo, buvau vos trejų metelių.

– Tad štai kodėl aš iš karto pagalvojau apie žaislus – lėlių namą ir žaislų spinteles...

– Taip. Ir vonios kambarys. Vonia su raudonmedžio apdaila. Sakėte, kad vos ją pamačiusi, pagalvojote apie vandenyje plaukiojančius ančiukus.

– Iš tiesų aš tarsi iš anksto žinojau, kur kas yra, – susimąsčiusi pratarė Gvenda. – Ir virtuvėje, ir patalynės spintoje. Be to, man visada atrodė, kad yra durys iš svetainės į valgomąjį. Bet argi gali būti, kad, atvykusi į Angliją, aš nusipirkau būtent tą namą, kuriame kažkada gyvenau?

– *Gali*, mano mieloji. Tai tiesiog labai netikėtas sutapimas, o sutapimų pasitaiko. Jūsų vyras norėjo pietiniame krante įsigyti namą, jūs ieškojote tinkamo ir štai praėjote pro tokį, kuris pažadino prisiminimus ir patraukė akį. Jis buvo tinkamo dydžio ir kainos, tad ir nusipirkote. Ne, nieko čia keista. Jeigu tai tikrai būtų vaiduoklių namas (kaip jie kartais vadinami), manau, jūs būtumėte pasielgusi kitaip. Tačiau jūsų neapėmė nei įtūžis, nei antipatija, išskyrus tą vienintelį kartą, apie kurį man pasakojote. Tai buvo tada, kai pradėjote lipti laiptais žemyn ir pažvelgėte į holą apačioje.

Gvendos akyse vėl šmėkštelėjo baimė.

– Jūs norite pasakyti, kad... kad Elena... kad *tai* irgi įvyko?

– Tikriausiai, mano mieloji, – labai švelniai atsakė mis Marpl. – Mes turime pripažinti – jeigu jūs prisimenate visus kitus įvykius, *tai* irgi yra prisiminimas...

– Vadinasi, aš iš tikrųjų mačiau nužudytą... pasmaugtą... ir gulinčią negyvą moterį?

– Nemanau, kad tada žinojote, jog toji moteris pasmaugta. Tokia mintis jums kilo vakar vakare žiūrint spektaklį, kai jūsų, jau suaugusios, nuojauta pakuždėjo, ką turėtų reikšti pamėlęs, traukulių perkreiptas veidas. Manau, labai mažas vaikas, šliaužiantis nuo laiptų, galėjo suprasti smurtą, mirtį bei pyktį ir susieti tai su tam tikrais žodžiais... Aš beveik neabejoju, kad žudikas iš tikrųjų *ištarė* tuos žodžius. Vaikui jie sukėlė siaubingą šoką. Vaikai – tikri maži keistuoliai. Ko nors išsigandę, ypač jeigu nieko nesupranta, jie daugiau niekada apie tai nekalba. Tiesiog užgniaužia savyje. Tarsi užmiršta. Tačiau prisiminimas vis tiek tūno kažkur giliai.

Gvenda giliai įkvėpė.

– Ir jūs manote, kad būtent taip nutiko man? Bet kodėl aš visko neprisimenu dabar?

– Prisiminimai nepavaldūs žmogui. Kaip dažnai stengiesi juos atgaivinti, o jie tik dar labiau tolsta. Aš manau, jog keletas faktų liudija, kad būtent taip jums ir nutiko. Pavyzdžiui, kai pasakojote apie vakarykščius išgyvenimus teatre, daug ką paaiškino jūsų frazės. Jūs minėjote, jog tarsi žvelgėte „*per* turėklus“, bet paprastai į holą apačioje žiūrima ne „*per* turėklus“, o „pasilenkus *virš* turėklų“. „*Per*“ gali žiūrėti tik vaikas.

– Kokia jūs išmintinga! – susižavėjusi sušuko Gvenda.

– Tai labai svarbios detalės.

– Bet kas gi ta Elena? – beviltišku balsu paklausė Gvenda.

– Sakykite, mano mieloji, ar jūs vis dar įsitikinusi, jog tai Elena?

– Taip... Tai labai keista, nes aš nepažįstu jokios Elenos ir kartu žinau... Tikrai žinau, kad ten gulėjo būtent ji... Kaip man visa tai išsiaiškinti?

– Manau, jums reikėtų tiksliai sužinoti, ar kada nors vaikystėje buvote Anglijoje. Jūsų giminės...

– Teta Alison, – įsiterpė Gvenda. – Esu tikra, ji žinos.

– Tada parašykite jai ir išsiųskite laišką oro paštu. Paaiškinkite, jog susiklostė tokios aplinkybės, jog būtinai turite sužinoti, ar kada nors lankėtės Anglijoje. Oro paštu atsakymas tikriausiai ateis greičiau, negu parskris jūsų vyras.

– O, ačiū, mis Marpl. Jūs be galo maloni. Tikiuosi, kad jūsų prielaida pasitvirtins – tada viskas būtų gerai. Norėjau pasakyti – nebeliktų jokių vaiduoklių.

Mis Marpl nusišypsojo.

– Manau, kad bus taip, kaip mes spėjame. Poryt ketinu vykti pasisvečiuoti pas savo senus draugus į Šiaurės Angliją. Grįšiu per Londoną maždaug po dešimties dienų. Jeigu tada jūs su savo vyru būsite Londone ir jau turėsite atsakymą į savo laišką, man būtų *labai* įdomu apie tai sužinoti.

– *Žinoma*, mieloji mis Marpl! Aš bet kuriuo atveju noriu, kad jūs susipažintumėte su Gilu. Jis toks šaunus. Mes linksmai paplepėsime apie šiuos įvykius.

Gvenda vėl buvo puikios nuotaikos.

Tačiau mis Marpl atrodė susimąsčiusi.

5

Užmiršta žmogžudystė

Maždaug po dešimties dienų mis Marpl atvyko į nedidelį viešbutį Meifere, kur ją džiaugsmingai pasitiko jaunavedžiai misteris ir misis Ridai.

– Mis Marpl, čia mano vyras. Gilai, aš nemoku apsakyti, kokia gera man buvo mis Marpl.

– Malonu jus matyti, mis Marpl. Girdėjau, jog Gvenda iš siaubo vos neužsidarė beprotnamyje.

Mis Marpl švelniomis mėlynomis akimis geraširdiškai nužvelgė Gilą Ridą. Tai buvo itin patrauklus jaunuolis, aukštas, šviesiaplaukis, dėl įgimto drovumo kartkartėmis vis sumirksintis akimis. Ji atkreipė dėmesį į jo ryškų smakrą ir prakaulius žandikaulius.

– Čia yra mažas laukiamasis, kur niekas nevaikšto, – tarė Gvenda. – Išgersime ten juodos arbatos. Paskui galėsime parodyti mis Marpl tetos Alison laišką.

– Taip, – dar pridūrė Gvenda, o mis Marpl atidžiai į ją pažvelgė, – atsakymas atėjo. Jis beveik toks, kaip jūs manėte.

Išgėrę arbatos, jie išlankstė laišką ir ėmė skaityti.

„Mieliausioji Gvenda, – rašė mis Denbi, – mane labai sukrėtė tavo išgyvenimai. Tiesą sakant, buvau visiškai pamiršusi, kad vaikystėje tu iš tiesų trumpai gyvenai Anglijoje. Tavo motina, mano sesuo Megan, susipažino su tavo tė-

vu, majoru Holidėjumi, lankydamasi pas kažkokius mūsų draugus, kurie tuo metu gyveno Indijoje. Tavo tėvai susituokė, ir tu gimei Indijoje. Maždaug po dvejų metų tavo motina mirė. Mus tai sukrėtė. Tavo tėvo niekada nebuvome matę, tačiau su juo susirašinėjome. Tad parašėme, maldaudami patikėti tavo priežiūrą mums, nes tai būtų didžiulė laimė. Be to, kariškiui tikriausiai nelengva auginti mažą vaiką. Tačiau tavo tėvas nesutiko – jis rašė, jog nebetarnaus armijoje ir su tavimi grįš į Angliją. Laiško pabaigoje išsakė viltį, jog kada nors jį aplankysime.

Kaip suprantu, grįždamas namo, tavo tėvas sutiko jauną moterį, su kuria susižiedavo ir, vos pasiekęs Angliją, vedė. Spėju, jog santuoka nebuvo laiminga, ir maždaug po metų jie išsiskyrė. Būtent tada tavo tėvas parašė mums ir paklausė, ar vis dar norėtume tavimi rūpintis. Tikriausiai nereikia nė sakyti, mano mieloji, su kokiu džiaugsmu mes sutikome tave auginti. Tėvas išsiuntė tave, prižiūrimą anglės auklės, pas mus ir užrašė tau didžiąją savo turto dalį, be to, pasiūlė mums suteikti tau savo šeimos pavardę. Turiu pasakyti, jog mums tai pasirodė keista, tačiau mes jautėme, kad tavo tėvas neturi jokių piktų kėslų, ir rengėmės priimti tave į savo šeimą. Deja, jo pasiūlymu nepasinaudojome. Po metų jis mirė ligoninėje. Spėju, kad išsiųsdamas tave pas mus, tėvas jau žinojo apie savo ligą.

Bijau, jog negalėsiu pasakyti, kur Anglijoje tu gyvenai su tėvu. Ant jo laiškų paprastai būdavo užrašytas atgalinis adresas, tačiau praėjo aštuoniolika metų, ir bijau, kad dabar tokių smulkmenų jau niekas nebeprisimins. Tikrai žinau, jog tai buvo Pietų Anglija, ir spėju – gal Dilmutas. Vargu ar tai galėjo būti Dartmutas, nors tie du pavadinimai panašūs. Manau, kad tavo pamotė ištekėjo antrą kartą, bet neprisimenu nei jos vardo, nei mergautinės pavardės, nors tavo tėvas laiške minėjo, kad vėl veda. Tada mes, atrodo, šiek tiek piktinomės, kad jis taip greitai sumanė vėl tuoktis, juk visi žino, kaip laivuose greitai suartėjama. Jis galbūt stengėsi ir dėl tavęs.

Labai kvaila, kad iki šiol nepaminėjau, jog esi buvusi Anglijoje, – tu pati galbūt ir neprisimeni. Kaip sakiau, tai tiesiog išblėso man iš atminties. Visada svarbiausia atrodė tavo motinos mirtis Indijoje ir tavo atvykimas gyventi pas mus.

Tikiuosi, jog dabar viskas aišku.

Tikriausiai Gilas greitai parvažiuos pas tave. Jaunavedžiams nelengva būti atskirai.

Visas savo naujienas papasakosiu kitame laiške, nes šį parašiau skubėdama atsakyti į tavo telegramą.

Tave mylinti teta

Alison Denbi.

P.S. Tu taip ir nepaaiškinai, kas gi tave taip išgąsdino.“

– Na, matote, – tarė Gvenda, – viskas buvo beveik taip, kaip jūs spėjote.

Mis Marpl išlygino plono popieriaus lapą.

– Taip... Taip, iš tiesų. Protingas paaiškinimas. Žinote, aš pastebėjau, jog dažniausia taip ir būna.

– Ką gi, esu jums labai dėkingas, mis Marpl, – tarė Gilas. – Vargšelė Gvenda ne juokais išsigando. Turiu prisipažinti, jog pagalvojęs, kad ji gali būti aiškiaregė, psichinė ligonė ar kažkas panašaus, sunerimau ir aš.

– Tokia žmona tikrai gali sukelti nerimą, – pritarė Gvenda. – Nebent visada gyvenai nepriekaištingai.

– Kaip aš, – tarė Gilas.

– O namas? Ką jūs manote apie namą? – paklausė mis Marpl.

– O, viskas gerai. Rytoj mes rengiamės grįžti. Gilas nekantrauja jį pamatyti.

– Nežinau, ar suprantate, mis Marpl, – pareiškė Gilas, – bet jis tuo ir įdomus, kad mums į rankas pakliuvo idealiai atliktos žmogžudystės paslaptis. Tai įvyko tiesiog ant mūsų slenksčio, tiksliau – mūsų prieškambaryje.

– Taip, aš apie tai *pagalvojau*, – lėtai tardama žodžius atsakė mis Marpl.

– Paprasčiausia Gilas mėgsta detektyvus, – tarė Gvenda.

– Na, aš norėjau pasakyti, jog tai detektyvinė istorija. Gražios pasmaugtos moters kūnas hole. Apie ją nieko nežinome, tik jos krikščionišką vardą. Aš, aišku, suprantu, jog tai įvyko beveik prieš dvidešimt metų. Per tiek laiko išdilo visi pėdsakai, tačiau galima pamėginti aptikti siūlo galą. O! Drįstu spėti, kad niekam nepasiseks įminti šios mįslės...

– Manau, kad jūs galėtumėte, – tarė mis Marpl, – nors praėjo aštuoniolika metų. Taip, manau, jūs galėtumėte.

– Kaip bebūtų, juk nieko bloga nenutiks, ypač jei labai pasistengsiu.

Gilas nutilo, o jo veidas švytėte švytėjo.

Mis Marpl atrodė nuliūdusi, kone sunerimusi.

– Viskas gali baigtis labai blogai, – tarė ji. – Aš patarčiau jums abiem... O, taip, primygtinai patarčiau... palikti šį reikalą ramybėje.

– Palikti ramybėje? Mums patikėtą žmogžudystės paslaptį – jeigu tai tikrai *žmogžudystė*!

– Manau, jog tai žmogžudystė. Būtent todėl ir palikčiau ją ramybėje. Žmogžudystė tikrai nėra toks dalykas, kurį būtų galima lengvabūdiškai tyrinėti.

– Bet, mis Marpl, jeigu visiems taip atrodytų... – pradėjo Gilas.

– O, aš žinau, – pertraukė mis Marpl, – būna atvejų, į kuriuos kištis yra tavo *pareiga*: apkaltinamas nekaltas žmogus, įtarinėjami kiti asmenys arba įvykdytas pavojingas nusikaltimas, kuris gali vėl pasikartoti. Tačiau jūs turite suprasti, jog ši žmogžudystė nugrimzdusi į tolimą *praeitį*. Galbūt niekas apie ją net nežinojo – kitaip jūs apie tai būtumėte išgirdę iš savo senojo sodininko ar dar ko nors. O žmogžudystė, kad ir seniai įvykusi, visada yra pretekstas liežuvauti. Ne, šiuo atveju kūną tikriausiai paslėpė, ir niekas nieko neįtarė. Ar esate tikri... ar iš tiesų esate įsitikinę, kad būtų išmintinga jį atkasti?

– Mis Marpl!– sušuko Gvenda. – Jums tai tikrai sukėlė nerimą?

– Taip, mano mieloji. Jūs tokia graži pora – jei leisite man taip sakyti. Ką tik susituokėte ir esate laimingi. Maldauju, nepradėkite gilintis į tai, kas... na... kaip čia geriau pasakius? Kas galėtų jus *nuliūdinti* ir *sukrėsti*.

Gvenda spoksojo į mis Marpl.

– Jūs turite galvoje kažką konkretaus... kažką... Gal tai jūsų užuomina?

– Jokių užuominų, mieloji. Aš pragyvenau daug metų ir žinau, kaip žmogus linkęs pats save įskaudinti ir susikrimsti. Todėl tiesiog patariu jums – palikite šią istoriją ramybėje. Toks mano patarimas: *palikite ramybėje*.

– Bet juk tai būtų neteisinga! – Gilo balse nuskambėjo jau griežta gaida. – Hilsaidas – mūsų namai. Gvendos ir mano. Kažkas tuose namuose buvo nužudytas, ar bent jau mums taip atrodo. Aš negaliu nekreipti dėmesio į žmogžudystę savo namuose ir nieko nedaryti, net jeigu tai ir buvo prieš aštuoniolika metų!

Mis Marpl atsiduso.

– Atleiskite, – tarė ji, – tikriausiai taip manytų daugelis karštos dvasios jaunuolių. Man tai netgi patinka ir kone kelia susižavėjimą. Bet aš norėčiau... o, kaip norėčiau... kad to nedarytumėte.

II

Kitą dieną po Sent Meri Mido miestelį pasklido žinia, kad mis Marpl vėl namuose. Vienuoliktą valandą ją kažkas pastebėjo Hai Stryte. Be dešimt dvylika ji paskambino į vikariatą. Tą popietę trys plepiausios miestelio poniutės užsuko pas mis Marpl pasiklausyti įspūdžių iš linksmojo Metropolio. Jos, atidavusios duoklę mandagumui, puolė aptarinėti siuvėjo bei arbatinės savininko kivirčus dėl jų kioskų vietos artėjančioje šventėje.

Vėliau tą vakarą žmonės matė mis Marpl darbuojantis sode, tik šįsyk ji daugiau ravėjo, negu dairėsi, ką veikia kaimynai. Per kuklią vakarienę ji buvo tokia *išsiblaškiusi*,

kad atrodė, jog visiškai nesiklauso savo mažosios tarnaitės Evelinos čiauškėjimo apie jos nuotykius su netoliese gyvenančiu chemiku. Kitą dieną mis Marpl vis dar buvo *išsiblaškiusi*, ir žmonės, tarp jų ir vikaro žmona, į tai atkreipė dėmesį. Tą vakarą mis Marpl prasitarė, kad ne itin gerai jaučiasi, ir atsigulė. Kitą rytą ji pasiuntė pakviesti daktarą Heidoką.

Daktaras Heidokas jau daug metų buvo mis Marpl gydytojas, draugas ir pagalbininkas. Atėjęs jis paklausinėjo apie savijautą, apžiūrėjo, atsisėdo ant kėdės ir nukreipė į ją savo stetoskopą*.

– Nors pagal savo amžių atrodote apgaulingai trapi, bet jūs esate stebėtinai geros sveikatos, – tarė jis.

– Aš neabejoju, kad mano sveikata puiki, – atsakė mis Marpl, – tačiau turiu prisipažinti, jog jaučiuosi truputį pavargusi, truputį nualinta.

– Jūs per daug klajojate. Tie vėlyvi vakarai Londone.

– Taip, žinoma. Šiandien Londonas iš tiesų šiek tiek vargina. Jo užterštas oras – tai ne gaivus pajūrio dvelksmas.

– Sent Meri Mido oras puikus ir tyras.

– Tačiau dažnai drėgnas ir gana tvankus. Žinote, ne toks jau *gaivus*.

Daktaras Heidokas ją įdėmiai nužvelgė.

– Išrašysiu jums tonizuojamųjų preparatų, – paslaugiai tarė jis.

– Ačiū, daktare. Istono sirupas man visada labai padeda.

– Tik nevykdykite mano nurodymų dėl manęs, moterie.

– Aš pagalvojau... O gal pakeisti aplinką?

Mis Marpl klausdama žvelgė į daktarą Heidoką tyromis mėlynomis akimis.

– Juk ką tik buvote išvykusi trims savaitėms.

---

* Medicininis prietaisas vidaus organų sukeliamiems garsams klausyti.

– Žinau. Bet į Londoną, kuris, kaip sakote, sukelia nervingumą. O paskui – į šiaurę, į pramoninį rajoną. Jokio gaivaus jūros oro.

Daktaras Heidokas susikrovė savo krepšį ir šypsodamasis atsigręžė.

– Įdomu, kodėl jūs siuntėte manęs pakviesti, – tarė jis. – Tiesiog pasakykite, ką norite iš manęs išgirsti, ir aš pakartosiu. Jūs norėjote išgirsti mano profesionalią nuomonę, jog jums reikalingas jūros oras...

– Taip ir maniau, kad jūs suprasite, – maloniai tarė mis Marpl.

– Koks puikus dalykas tas jūros oras! Verčiau tučtuojau važiuotumėte į Istburną, nes jūsų sveikata gali ne juokais pablogėti.

– O man atrodo, kad Istburne šaltoka. Žinote, žemumos.

– Tada į Bornmutą arba į Vaito salą.

Mis Marpl pamerkė jam akį.

– Aš visada buvau įsitikinusi, kad mažoje vietovėje kur kas jaukiau.

Daktaras Heidokas vėl atsisėdo.

– Man nepaprastai smalsu, apie kokį pajūrio miestelį jūs kalbate?

– Ką gi, *turiu galvoje* Dilmutą.

– Jauki vietelė. Bet gana nuobodi. Kodėl Dilmutas?

Mis Marpl akimirksnį patylėjo. Jos akyse vėl suspindo nerimas.

– Sakykime, kad vieną dieną jūs sužinote, jog prieš daugelį metų – devyniolika ar dvidešimt – buvo įvykdyta žmogžudystė, – pagaliau prabilo ji. – Tai žinote tik jūs – niekas niekada apie žmogžudystę negirdėjo. Ką jūs darytumėte?

– Vadinasi, užmiršta žmogžudystė?

– Būtent.

Heidokas minutėlę pagalvojo.

– Gal tai teismo klaida? Ar niekas dėl šio nusikaltimo nenukentėjo?

– Kiek žinau, ne.

– Hm. Užmiršta žmogžudystė. Mieganti žmogžudystė. Ką gi, pasakysiu. Aš palikčiau tą žmogžudystę ramybėje – štai ką padaryčiau. Aiškintis žmogžudystę pavojinga. Tai gali būti *labai* pavojinga.

– Kaip tik to bijau ir aš.

– Žmonės kalba, kad žudikas kartoja savo nusikaltimus. Tai netiesa. Yra tokių, kurie nusikaltę sugeba išsisukti ir stengiasi daugiau niekada neįmerkti uodegos. Nepasakyčiau, kad po to jie laimingai gyvena... tikrai ne... vis tiek sulaukia vienokios ar kitokios pelnytos bausmės. Tačiau bent jau iš šalies viskas atrodo ramiai. Tikriausiai taip buvo ir su Madlenos Smit ar Lizės Borden bylomis. Abi šios moterys buvo išteisintos, tačiau daugelis neabejojo, kad jos kaltos. Galiu paminėti ir kitų nusikaltėlių, kurie savo juodų darbelių niekada nebekartojo – užteko vieno vienintelio nusikaltimo, kad jie įgytų tai, ko trokšta. Bet jeigu jiems iškiltų koks nors pavojus? Pavyzdžiui, tas jūsų žudikas, kad ir kas jis ar ji būtų, padarė nusikaltimą, išnešė sveiką kailį, ir niekas neįtarė. Po kiek laiko, sakykime, kas nors pradeda kaišioti savo nosį, knaisiotis, nertis iš kailio, tikrinti visus galimus variantus, kol pagaliau išsiaiškina. Ką darys žudikas? Stovės ir šypsodamasis žiūrės, kaip artinasi medžiotojas? Ne, jei nėra būtinos priežasties, patarčiau palikti viską ramybėje, – samprotavo Heidokas.

Po akimirkos jis pakartojo savo ankstesnę mintį:

– Temiega ši mieganti žmogžudystė.

Paskui tvirtai pridūrė:

– Štai ką *jums* pasakysiu – *palikite šį reikalą ramybėje.*

– Bet tai svarbu ne man, o dviem labai mieliems vaikams. Išklausykite mane!

Ir mis Marpl papasakojo daktarui visą istoriją.

– Keista, – tarė daktaras, kai ji baigė. – Keistas sutapimas. Ir keistas reikalas. Manau, jūs suprantate, kas už to slypi?

– Taip, žinoma. Bet, man atrodo, kad *jiems* dar neaišku.

– Tai sukels daugybę rūpesčių, ir jie labai pasigailės, kad lindo, kur nereikia. Verčiau tie griaučiai gulėtų, kur gulėję. Ir vis dėlto, žinote, aš visiškai suprantu jaunojo Gilo sprendimą. Po šimts pypkių, aš pats negalėčiau neišsiaiškinti! Jau dabar netveriu sužinoti...

Jis nutilo ir griežtai pažvelgė į mis Marpl.

– Tad štai kodėl jūs atsikalbinėjote – kad nuvyktumėte į Dilmutą. Norite įsipainioti į svetimus reikalus.

– Visai ne, daktare Heidokai. Aš tik bijau dėl tų dviejų jaunuolių. Jie labai jauni, nepatyrę ir pernelyg patiklūs. Tiesiog jaučiu pareigą būti šalia ir juos prižiūrėti.

– Tai todėl jūs ten ir važiuojate. Kad juos prižiūrėtumėte! Ar jūs *kada nors* paliksite žmogžudystes ramybėje, moterie? Bent jau užmirštas žmogžudystes?

Mis Marpl prisivertė šyptelėti.

– Bet argi jums neatrodo, kad kelios savaitės Dilmute būtų naudingos mano sveikatai?

– Greičiau ten galą gausite, – pareiškė daktaras Heidokas, – bet vis tiek jūs manęs neklausysite!

III

Eidama aplankyti savo bičiulių – pulkininko Bentrio ir misis Bentri – mis Marpl sutiko pulkininką, žingsniuojantį keliu su šautuvu rankoje ir greta bėgančiu spanieliu. Bičiulis nuoširdžiai ją pasveikino.

– Sveika sugrįžusi. Kaip Londonas?

Mis Marpl atsakė, jog Londonas jai labai patiko. Jos sūnėnas nuvedęs į kelis spektaklius.

– Guldau galvą – jie buvo itin intelektualūs. Aš domiuosi tik muzikinėmis komedijomis.

Mis Marpl paaiškino mačiusi rusišką spektaklį, kuris buvo labai įdomus, tik gal truputį per ilgas.

– Rusai! – sušuko pulkininkas Bentris. Kažkada gulėdamas slaugos namuose, jis buvo gavęs paskaityti Dostojevskio romaną.

Bentris pridūrė, jog mis Marpl ras Dolę Bentri sode.

Misis Bentri beveik visada buvo galima rasti sode. Sodo darbus ji be galo mėgo. Jos mėgstamiausios knygos buvo svogūninių augalų katalogai, o visuose pokalbiuose ji kalbėdavo apie raktažoles, svogūnus, žydinčius krūmus ir alpinariumo naujienas. Mis Marpl pirmiausia pamatė jos stambų užpakalį, pridengtą išblukusio tvido kelnėmis.

Išgirdusi artėjančius žingsnius, misis Bentri dejuodama ir raukydamasi atsistojo – per savo pomėgį ji susirgo reumatu. Žemėta ranka nusibraukusi nuo karštos kaktos plaukus, ji pasveikino bičiulę.

– Girdėjau, girdėjau, kad grįžote, Džeine, – tarė misis Bentri. – Pažvelkite, kokie puikūs mano naujieji šarkakojai. O naujuosius žemaūgius gencijonus* ar matėte? Turėjau su jais šiokių tokių rūpesčių, bet dabar jau, atrodo, jie prigijo. Kad tik lietaus būtų. Siaubingai sausa.

– Estera pasakojo, jog sirgote, – pridūrė ji. (Estera buvo misis Bentri virėja ir miestelio naujienų nešiotoja.) – Džiaugiuosi, kad tai netiesa.

– Tiesiog buvau truputį pervargusi, – atsakė mis Marpl. – Daktaras Heidokas patarė pakvėpuoti jūros oru. Vos pavelku kojas.

– O, bet juk negalite išvažiuoti *dabar*, – tarė misis Bentri. – Tai geriausias metas darbuotis sode. Jūsų klombos tikriausiai jau sužydėjo.

– Daktaras Heidokas mano, kad ši kelionė man būtų naudinga.

– Ką gi, Heidokas ne toks kvailas, kaip kai kurie gydytojai, – nenoriai pripažino misis Bentri.

– Aš stebiuosi jūsų virėja, Dole.

– Kokia virėja? Jums reikalinga virėja? Tikiuosi, kalbate ne apie tą girtuoklę, tiesa?

– Ne, ne, ne. Turiu galvoje tą, kuri iškepė tokį skanų pyragą. Tą, kurios vyras liokajus.

---

* Gencijoninių šeimos daugiametis arba vienmetis augalas, gali būti dekoratyvinis, vaistinis.

– A, Mok Tartl, – kaipmat supratusi tarė misis Bentri. – Moteris, kalbanti sodriu graudulingu balsu, tarsi tuojau pratrūktų raudoti. Ji *buvo* gera virėja. Jos vyras storas ir gana tingus. Artūras visada sakydavo, kad jis mėgo viskį. Aš nežinau. Visada gaila, kai žmonės netinka vienas kitam. Kažkoks buvęs darbuotojas jiems paliko palikimą, todėl jie išsikraustė ir pietų pakrantėje įsteigė pensioną.

– Aš taip ir maniau. Ar tik ne Dilmute?

– Teisingai. Jūros aikštė 14, Dilmutas.

– Kai daktaras Heidokas pasiūlė pailsėti prie jūros, aš pagalvojau, kodėl nenuvykus pas... jų pavardė Saundersai, tiesa?

– Taip. Tai bent idėja, Džeine! Geriau ir nesugalvosi. Misis Saunders jumis puikiai rūpinsis, o kadangi dabar ne sezono metas, jie mielai jus priims, ir poilsis brangiai nekainuos. Skanus maistas ir jūros oras greitai atgaivins.

– Ačiū, Dole, – tarė mis Marpl. – Tikiuosi, taip ir bus.

6

Bandymas išsiaiškinti

– Kaip manai, kur gulėjo tas kūnas? Gal čia? – paklausė Gilas.

Jis su Gvenda stovėjo Hilsaido hole. Jie grįžo vakar vakare, ir dabar Gilas tiesiog netvėrė savo kailyje – džiaugėsi kaip berniūkštis nauju žaislu.

– Maždaug, – atsakė Gvenda. Ji palypėjo laiptais ir atidžiai pažvelgė žemyn. – Taip, atrodo, čia.

– Sėskis, – tarė Gilas. – Juk tau tik treji metukai.

Gvenda paklusniai atsisėdo.

– Tai tu tikrai nematei žmogaus, kuris ištarė tuos žodžius?

– Neprisimenu, kad būčiau mačiusi. Turbūt jis stovėjo kiek atokiau – taip, ten. Mačiau tik jo letenas.

– *Letenas*? – Gilas susiraukė.

– *Būtent*. Ne žmogaus rankas, o pilkas letenas.

– Bet paklausyk, Gvenda. Juk tai ne kažkokia Rue Morgue* žmogžudystė. Žmogus negali turėti letenų.

– O jis *turėjo*.

Gilas nepatikliai pažvelgė į Gvendą.

– Tu, ko gero, truputį fantazuoji.

– Gal manai, kad aš viską išsigalvojau? – iš lėto tardama žodžius paklausė Gvenda. –Žinai, Gilai, aš apie tai daug

---

* Morgo gatvė (pranc.).

mąsčiau. Man atrodo kur kas labiau tikėtina, kad tai buvo tik *sapnas*. Taip galėjo būti. Kažkoks košmaras, kokius sapnuoja vaikai, o paskui, siaubingai išgąsdinti, vis prisimena juos ir prisimena. Gal tai pats geriausias paaiškinimas? Juk, atrodo, niekam Dilmute nė mintis nekyla, kad čia kažkada buvo įvykdyta žmogžudystė, kad staiga mirė, dingo žmogus, o šiame name nutiko *kažkas* keista.

Dabar Gilas atrodė panašus jau į kitokį mažą berniuką – į tokį, iš kurio atimtas naujas, gražus žaislas.

– Galbūt... Gal tai ir galėjo būti košmariškas sapnas, – nenoriai pritarė jis. Tik staiga jo veidas nušvito.

– Ne, – tarė Gilas. – Netikiu. Tu galėjai susapnuoti beždžionės letenas ar numirėlį, bet tegul aš prasmegsiu, jei mažam vaikui galėjo prisisapnuoti citata iš „*Hercogienės Malfi*“.

– Aš galėjau ją kur nors išgirsti, o paskui susapnuoti.

– Nemanau, kad vaikui taip galėtų nutikti. Nebent girdėjai ją būdama labai sukrėsta, bet tada mes vėl grįžtame prie to paties... Palauk, aš supratau. Tu sapnavai tik *letenas*. Tu pamatei kūną, išgirdai tuos žodžius ir mirtinai išsigandai, o paskui susapnavai košmarą, kuriame mosikavo ir beždžionės letenos. Tikriausiai tu bijojai beždžionių.

Kiek abejodama, Gvenda lėtai ištarė:

– Gal ir *galėjo* taip būti...

– O, kad tu prisimintum šiek tiek daugiau... Eikš čia, į holą. Užsimerk. Pamąstyk... nejaugi daugiau nieko neiškyla prieš akis?

– Ne, Gilai... Kuo daugiau galvoju, tuo labiau viskas tolsta... Norėjau pasakyti, kad jau pradedu abejoti, ar apskritai ką nors mačiau. Gal tą vakarą teatre man paprasčiausiai buvo aptemęs protas.

– Ne. Kažkas čia *buvo*. Taip mano ir mis Marpl. Kas ta Elena? Juk privalai *ką nors* apie ją prisiminti.

– Nieko neprisimenu. Tik *vardą*.

– Galbūt tas vardas netgi teisingas.

– Taip, žinoma. Ji *buvo* vardu Elena.

Gvenda atrodė atkakli ir įsitikinusi.

– Jei esi tokia tikra, kad jos vardas buvo Elena, turi ką nors apie ją žinoti, – samprotavo Gilas. – Ar gerai tą moterį pažinojai? Ar ji čia gyveno? O gal tik buvo apsistojusi?

– Sakau tau, *nežinau*, – Gvenda pradėjo nervintis.

Gilas griebėsi kitos taktikos.

– O ką dar prisimeni? Savo tėvą?

– Ne. Tikrai negaliu pasakyti. Supranti, namuose visada buvo jo nuotrauka. Teta Alison sakydavo: „Tai tavo tėtė." O *čia*, šiame name, aš jo neprisimenu...

– Nei tarnų, nei auklių – nieko?

– Ne... ne. Kuo labiau stengiuosi prisiminti, tuo labiau tai blėsta. Viskas, ką aš žinau, slypi kažkur giliai ir iškyla automatiškai – kaip tas vaikščiojimas prie durų, kurių *neprisimenu*. Jei tu taip atkakliai manęs nekamantinėtum, Gilai, galbūt aš daugiau prisiminčiau. Bet kuriuo atveju bandyti tai išsiaiškinti – beprasmiška. Viskas buvo taip seniai.

– Ne, nebeprasmiška. Tai pripažino net garbingoji mis Marpl.

– Tačiau ji nepasiūlė mums idėjos, kaip įminti šią mįslę, – tarė Gvenda. – Nors iš jos akių supratau, kad šiokių tokių minčių kilo. Įdomu, kaip *ji* pasielgtų.

– Nemanau, kad ji sugalvotų ką nors geriau negu mes, – geranoriškai pareiškė Gilas. – Užteks svaičioti, Gvenda. Pradėkime grupuoti faktus. Pradžią jau padariau – patikrinau bažnyčios knygoje surašytus mirusiuosius. Tokio amžiaus Elenos tarp jų nėra. Per mano patikrintą laikotarpį čia apskritai negyveno jokia Elena. Nebent devyniasdešimt ketverių metų Elena Pug. Taigi turime sugalvoti kitą versiją. Jeigu tavo tėvas, o gal ir pamotė, gyveno šiame name, tikriausiai jį buvo nusipirkę arba išsinuomoję.

– Sodininkas Fosteris pasakojo, kad iki Engreivų šis namas priklausė panelėms Elvorti, o dar anksčiau – misis Findeison. Ir viskas.

– Gal tavo tėvas jį nusipirko ir čia gyveno labai trumpai, o paskui namą pardavė. Nors labiausiai tikėtina, kad jį

nuomojo su visais baldais. Jei taip, naudingiausia būtų paklausinėti nekilnojamojo turto agentus.

Apklausti nekilnojamojo turto agentus nebuvo sunku. Dilmute darbavosi tik dvi kompanijos. Vilkinsono kompanija čia buvo naujokė, atsiradusi prieš vienuolika metų. Ji pardavinėjo mažus vienaaukščius namus ir naujus pastatus miesto pakrašty. Iš kitų agentų – misterių Galbraito ir Penderlio – Gvenda pati pirko namą. Gilas papasakojo jiems savo istoriją. Jis su žmona esąs patenkintas ir Hilsaidu, ir apskritai Dilmutu. Tik štai misis Rid sužinojo, kad būdama maža gyveno Dilmute. Ji labai miglotai, tačiau prisimena šias vietas ir netgi mano, jog gyveno būtent Hilsaide, nors nėra tuo tikra. Gal jie turi kokį nors dokumentą, liudijantį, kad šis namas buvo išnuomotas majorui Holidėjui? Tai buvo maždaug prieš aštuoniolika ar devyniolika metų...

Misteris Penderlis atsiprašinėdamas skėstelėjo rankomis.

– Bijau, jog negalėsiu jums to pasakyti, misteri Ridai. Mes neturime tokių senų įrašų – bent jau trumpalaikės nuomos sutarčių. Labai apgailestauju, kad negalėsiu jums padėti, misteri Ridai. Tiesą sakant, jei dar būtų gyvas mūsų senasis viršininkas, misteris Narakotas, kuris mirė pernai žiemą, jis tikriausiai galėtų jums kai ką papasakoti. Jis turėjo puikią atmintį, tikrai neeilinę atmintį. Viršininkas išdirbo firmoje beveik trisdešimt metų.

– O gal yra dar kas nors, kas galėtų prisiminti?

– Mūsų darbuotojai gana jauni. Žinoma, yra senasis misteris Galbraitas. Prieš kelerius metus jis išėjo į pensiją.

– Gal galėčiau paklausti jo? – pasiteiravo Gvenda.

– Na, nežinau... – suabejojo misteris Penderlis. – Pernai jis patyrė širdies smūgį. Deja, jo atmintis ne tokia jau šviesi. Žinote, žmogui jau per aštuoniasdešimt...

– Ar jis gyvena Dilmute?

– O, taip. Kalkutos Lodžėje. Labai gražioje mažoje sodyboje prie Sitono kelio. Bet aš tikrai nemanau...

II

– Vilties maža, – tarė Gilas Gvendai, – bet ką gali žinoti. Manau, rašyti neverta. Nuvyksime ten ir pasistengsime ką nors sužinoti.

Kalkutos Lodžę supo tvarkingas, gerai prižiūrėtas sodelis. Svetainė, į kurią juos pakvietė, taip pat buvo švarutėlė, tik kiek perkrauta. Kvepėjo bičių vašku. Spindėjo žalvario daiktai. Langai buvo papuošti gausybe girliandų.

Į kambarį įėjo pusamžė moteris ir įtariai pažvelgė į svečius, tarsi jie būtų nukreipę į ją dulkių siurblį.

Gilas greitai paaiškino, ko jie atvyko, ir mis Galbrait veidas sušvelnėjo.

– Dovanokite, bet tikrai nežinau, ar galėsiu jums padėti, – tarė ji. – Juk tai įvyko labai seniai, tiesa?

– Kartais kai kas iškyla atminty, – tarė Gvenda.

– Pati aš, aišku, nieko nežinau. Niekada nesiverčiau jokiu verslu. Sakote, majoras Holidėjus? Ne, neprisimenu, kad į Dilmutą būtų atvykęs žmogus tokia pavarde.

– Gal prisimintų jūsų tėvas? – paklausė Gvenda.

– Tėvas? – mis Galbrait papurtė galvą. – Šiandien jis mažai ką tepastebi, o jo atmintis labai prasta.

Gvenda susimąsčiusi įsistebeilijo į Beraneso* žalvario staliuką, paskui nukreipė žvilgsnį į dramblių eiseną vaizduojančią židinio atbrailą iš juodmedžio.

– Manau, jis galėtų šį tą prisiminti, nes mano tėvas buvo ką tik grįžęs iš Indijos, – tarė ji.

– Jūsų namas vadinasi Kalkutos Lodžė?

– Taip, – atsakė mis Galbrait. – Tėvas kurį laiką dėl verslo gyveno Kalkutoje. Paskui prasidėjo karas, ir 1920 metais jis įkūrė firmą čia. Tačiau visada kartodavo, kad mielai grįžtų į Indiją. Tik mano motina nesižavėjo užsienio kraštais. Be to, ir klimatas ten nebuvo tinkamas sveikatai. Ką gi, nežinau... Gal norėtumėte susitikti su mano tėvu? Kažin ar šiandien jis gerai jaučiasi...

---

* Indijos miestas.

Mis Galbrait nuvedė juos į mažą tamsų darbo kambarį. Čia, paramstytas dideliame nusidėvėjusiame odiniame fotelyje, sėdėjo senas džentelmenas baltais nukarusiais ūsais. Jo galva buvo šiek tiek nusvirusi. Kai dukra pristatė svečius, jis maloniai pažvelgė į Gvendą.

– Mano atmintis jau ne tokia gera kaip anksčiau, – gana aiškiai tarė jis. – Sakote, Holidėjus? Ne, tokios pavardės neprisimenu. Pažinojau vieną berniuką Jorkšyro mokykloje, bet tai buvo maždaug prieš septyniasdešimt metų.

– Mes manome, kad jis nuomojo Hilsaidą, – tarė Gilas.

– Hilsaidą? Tada jis vadinosi Hilsaidu? – misteris Galbraitas primerkė vieną akį, paskui vėl atsimerkė. – Ten gyveno Findeison. Žavi moteris.

– Mano tėvas tikriausiai nuomojo jį su visais baldais... Jis buvo ką tik grįžęs iš Indijos.

– Iš Indijos? Sakote, iš Indijos? Prisimenu vieną vyruką – karišką. Jis pažinojo tą seną nedorėlį Muhametą Hasaną, kuris išviliojo iš manęs kelis kilimus. Turėjo jauną žmoną... ir vaiką... mergytę.

– Tai buvau aš, – tvirtai tarė Gvenda.

– Tikrai?! Ką jūs sa-ko-te? O, taip, taip, laikas lekia greitai. Koks gi *buvo* jo vardas? Norėjo išsinuomoti namą su baldais... taip... Misis Findeison žiemą ruošėsi keliauti kažkur į Egiptą. Vis tos kvailystės. Bet kokia gi jo pavardė?

– Holidėjus, – atsakė Gvenda.

– Teisingai, mieloji, – Holidėjus. Majoras Holidėjus. Šaunus vyras. Gražuolė žmona... tokia jaunutė... šviesiaplaukė. Ji lyg norėjo būti arčiau saviškių. Taip, tikra gražuolė.

– Kas buvo jos artimieji?

– Neturiu supratimo. Jokio supratimo. Jūs į ją nepanaši.

Gvenda vos nepasakė: „Ji buvo tik mano pamotė“, bet susivaldė, kad nesugadintų reikalo. Paskui paklausė:

– O kaip ji atrodė?

Misterio Galbraito atsakymas buvo netikėtas.

– Atrodė sunerimusi. Taip, ji atrodė sunerimusi. Taip, tikras šaunuolis tas majoras. Domėjosi, ar aš buvau Kal-

kutoje. Visai nepanašus į tuos, kurie nė kojos nekelia iš Anglijos. Siaurapročiai – štai kas jie. O aš *mačiau* pasaulį. Bet kokia gi jo pavardė, to karininko... To, kuris norėjo išsinuomoti namą su baldais?

Misteris Galbraitas priminė seną gramofoną, kuris kartoja ir kartoja išdilusį įrašą.

– Šventosios Katerinos vila. Taip. Išsinuomojo Šventosios Katerinos vilą... už šešias ginėjas* per savaitę... kol misis Findeison bus Egipte. Ten ir mirė vargšelė. Namas buvo parduotas aukcione... Bet kas gi jį tada nupirko? Elvorti... taip, taip... pulkelis moterų – seserys. Pakeitė pavadinimą – esą Šventoji Katerina skamba per daug katalikiškai. Jos nekentė visko, kas katalikiška... Siuntinėjo pamfletus. Niekam tikusios bobelės, visos trys... Domėjosi juočkiais... Siųsdavo jiems kelnes ir Biblijas. Nėrėsi iš kailio, kad atverstų pagonis.

Staiga jis atsiduso ir atsilošė.

– Tai buvo labai seniai, – irzliai pratarė jis. – Nebeprisimenu vardų. Vyrukas iš Indijos... Šaunus vyrukas... Aš pavargau, Gleidi. Norėčiau arbatos.

Gilas su Gvenda padėkojo misteriui Galbraitui, jo dukrai ir išėjo.

– Vadinasi, taip ir buvo, – tarė Gvenda. – Mudu su tėvu gyvenome Hilsaide. O kas buvo paskui?

– Koks aš idiotas! – sušuko Gilas. – Somerseto namai.

– Kokie namai? – paklausė Gvenda.

– Registro įstaiga, kur gali peržiūrėti surašytas santuokas. Nuvažiuosiu ir sužinosiu apie tavo tėvo vedybas. Pasak tavo tetos, tėvas vedė antrą kartą vos atvykęs į Angliją. Nejaugi nesupranti, Gvenda, – ir kaip mums nešovė į galvą anksčiau?! – gali būti, kad Elena buvo kokia nors tavo pamotės giminaitė – gal jaunesnė sesuo. Kai tik sužinosime jos pavardę, galėsime surasti žmogų, kuris papasakotų, kas gi tada gyveno Hilsaide. Prisimeni, ką pasakė

---

* D. Britanijos sutartinis piniginis vienetas.

senukas? Jie norėjo išsinuomoti namą Dilmute, kad būtų netoli misis Holidėj giminių. Jeigu kažkur čia gyvena jos artimieji, mes galėtume šį tą sužinoti.

– Gilai, tu nuostabus, – tarė Gvenda.

III

Šį kartą Gilas nemanė, kad būtina važiuoti į Londoną. Nors energingas jaunuolis šiaip jau nenustygdavo vietoje ir viską stengėsi padaryti pats, šįsyk nusprendė, jog užteks paprasčiausiai paskambinti ir pasiteirauti.

– Gavau! – entuziastingai sušuko jis, kai atėjo atsakymas.

Atplėšęs laišką, jis ištraukė patvirtintą santuokos pažymėjimo kopiją.

– Štai, Gvenda. Rugpjūčio septintoji, penktadienis. Kensingtono registracijos biuras. Kelvinas Džeimsas Holidėjus vedė Eleną Spenlav Kenedi.

Gvenda šaižiai suspigo.

– *Elena?!*

Jie pažvelgė vienas į kitą.

– Bet... bet... tai negali būti *ji*, – lėtai pratarė Gilas. – Norėjau pasakyti... Juk jie išsiskyrė, ji ištekėjo antrą kartą ir... išvyko.

– Mes to nežinome, – atsakė Gvenda. – Nežinome, ar ji išvyko...

Ji dar kartą pažvelgė į aiškiai išvedžiotą vardą: *Elena Spenlav Kenedi.*

Elena...

7

Daktaras Kenedis

Po kelių dienų Gvenda vaikštinėjo esplanada*. Pūtė žvarbus vėjas. Staiga ji sustojo prie vienos iš stiklinių pavėsinių, kurią rūpestinga korporacija buvo pastačiusi savo lankytojams.

– Mis Marpl?! – nustebusi sušuko Gvenda.

Pavėsinėje iš tiesų buvo mis Marpl, jaukiai įsisupusi į storą, švelnų apsiaustą ir apsivyniojusi šaliką.

– Esu tikra, jog nustebote, pamačiusi mane čia, – skubiai tarė mis Marpl. – Mano gydytojas patarė pailsėti, išvažiuoti prie jūros, o jūs taip patraukliai apibūdinote Dilmutą, kad nusprendžiau atvykti čia. Be to, vienos mano draugės virėja ir liokajus kaip tik priima nuomininkus.

– Bet kodėl neužsukote pas mus? – paklausė Gvenda.

– Seni žmonės gali pasirodyti gana įkyrūs, mano mieloji. Jaunavedžių porai trukdyti nedera.

Gvenda buvo bepradedanti prieštarauti, bet mis Marpl nusišypsojo:

– Neabejoju, kad jūs būtumėte mane priėmę labai maloniai. Kaip judu laikotės? Kaip sekasi aiškintis savąją paslaptį?

– Mes jau užčiuopėme siūlo galą, – pasigyrė Gvenda, sėsdama šalia mis Marpl.

---

* Plati gatvė, skirta pasivaikščiojimams, dažna pajūrio miestuose.

Ji smulkiai papasakojo, ką iki šiol pavyko sužinoti.

– O dabar, – baigdama tarė ji, – mes išspausdinome skelbimą daugybėje laikraščių: vietiniuose ir „*The Times*“ bei kituose stambiuose dienraščiuose. Paprašėme, kad atsilieptų ką nors žinantys apie Eleną Spenlav Holidėj, mergautine pavarde Kenedi. Juk tikrai turėtume sulaukti *kokio nors* atsakymo, tiesa?

– Tikiuosi, mano mieloji... Taip, aš tikiuosi.

Mis Marpl balsas buvo ramus kaip visada, tačiau žvilgsnis atrodė susirūpinęs. Ji įdėmiai dirstelėjo į šalia sėdinčią jauną moterį. Šios ryžtingas tonas skambėjo nenatūraliai. „Gvenda tokia sunerimusi, – pagalvojo mis Marpl. – Tikriausiai daktaro Heidoko minėti „rūpesčiai“ prasidėjo. Taip, bet grįžti jau vėlu...“

Mis Marpl švelniai ir tarsi atsiprašinėdama tarė:

– Mane ši istorija labai sudomino. Žinote, mano gyvenime taip *maža* jaudinančių nutikimų. Tikiuosi, nepalaikysite manęs *pernelyg* įkyria, jei paprašysiu vis papasakoti, kaip jums sekasi?

– Žinoma, papasakosime, – maloniai atsakė Gvenda. – Sužinosite kiekvieną smulkmeną. Juk tai jums turiu būti dėkinga, kad man neteko prašytis į beprotnamį. Pasakykite, kur Dilmute apsistojote, o paskui būtinai užeikite išgerti... tai yra išgerti su mumis arbatos ir apžiūrėti namo. Juk jums įdomu pamatyti, kur buvo įvykdytas nusikaltimas, tiesa?

Ji nusijuokė, tačiau juokas buvo nervingas.

Kai Gvenda nuėjo, mis Marpl švelniai palingavo galvą ir susiraukė.

II

Gilas su Gvenda kasdien uoliai tikrino laiškus, tačiau iš pradžių jų viltys nepasiteisino. Viskas, ką jie gavo, tebuvo du laiškai iš privačių seklių, kurie rašė, jog nori ir gali imtis tyrimo jų vardu.

– Tam dar bus laiko, – pareiškė Gilas. – Jeigu ir reikės samdyti kokią agentūrą, tai bus pati geriausia, o ne to-

kia, kuri siūlo savo paslaugas paštu. Nors nemanau, kad jie galėtų padaryti tai, ko neįstengtume mes patys.

Po kelių dienų Gilo optimizmas pasitvirtino. Atėjo laiškas su oficialiu antspaudu, parašytas dailia, tačiau sunkiai įskaitoma rašysena:

„Gols Hilas,
Vudlei Boltonas

Gerbiamas sere,

rašau atsakydamas į Jūsų skelbimą „*The Times*" laikraštyje. Elena Spenlav Kenedi yra mano pusseserė. Mūsų ryšys nutrūko prieš daugelį metų ir būčiau dėkingas, jei ką nors apie ją sužinočiau.

Su pagarba,
medicinos daktaras Džeimsas Kenedis".

– Vudlei Boltonas, – ištarė Gilas. – Tai ne taip jau toli. Į Vudlei Kempą daugelis važiuoja iškylauti. Tai viržynėje, maždaug trisdešimt mylių nuo čia. Parašysime daktarui Kenedžiui ir paklausime, ar galėtume pas jį atvykti. O gal jis norėtų atvažiuoti pas mus.

Daktaras Kenedis parašė, jog lauks Gilo ir Gvendos kitą trečiadienį. Tądien jie ir išvyko.

Vudlei Boltonas – tai kalno atšlaitėje netvarkingai išsimėčiusių sodybų virtinė. Gols Hilas buvo pačioje aukštumoje, nuo kurios atsivėrė vaizdas į Vudlei Kempą ir jūros link nusidriekusią viržynę.

– Gana nyku, – virpėdama tarė Gvenda.

Niūrus atrodė ir pats namas. Buvo akivaizdu, jog daktaras Kenedis su panieka žiūri į tokias naujoves kaip centrinis šildymas. Duris atidarė tamsiaodė gana griežtos išvaizdos moteris. Ji nuvedė svečius per apytuštį holą į kabinetą, kur juos pasitiko daktaras Kenedis. Kabinetas buvo pailgas pakankamai aukštas kambarys, pilnas lentynų su knygomis.

Daktaras Kenedis, žilstelėjęs pusamžis vyras gudriomis akimis ir vešliais antakiais, skvarbiai nužvelgė iš pradžių vieną, paskui kitą.

– Misteris ir misis Ridai? Sėskite čia, misis Rid. Tai, ko gero, patogiausia kėdė. Taigi ką man papasakosite?

Gilas neužsikirsdamas išklojo jų iš anksto parengtą istoriją.

Jiedu neseniai susituokė Naujojoje Zelandijoje. Paskui atvyko į Angliją, kur vaikystėje trumpai gyveno jo žmona. Dabar ji norinti susirasti senų šeimos draugų ir atnaujinti pažintis.

Daktaras Kenedis išliko šaltas ir abejingas. Jis buvo mandagus, tačiau jį suerzino atkaklus sentimentalių šeimos ryšių ieškojimas.

– Ir jūs manote, kad mano sesuo... mano pusseserė... o gal ir aš... esame jums giminės? – mandagiai, tačiau kiek priešiškai paklausė jis Gvendos.

– Ji buvo mano pamotė, – atsakė Gvenda. – Antroji mano tėvo žmona. Žinoma, aš jos gerai neprisimenu. Buvau labai maža. Mano mergautinė pavardė – Holidėj.

Daktaras įsmeigė į ją akis. Staiga jo veidą užliejo šypsena. Jis virto kitokiu žmogumi, abejingumas išblėso.

– Dieve mano! – sušuko jis. – Ar tik ne Gvenė?

Gvenda energingai linktelėjo. Seniai užmiršta mažybinė vardo forma jai nuskambėjo maloniai pažįstamai.

– Taip, – atsakė ji. – Aš Gvenė.

– Ačiū Dievui! Išaugote ir ištekėjote. Kaip bėga laikas! Jau gal kokie... penkiolika metų... ne, kur ten, daug daugiau. Jūs tikriausiai manęs neprisimenate?

Gvenda papurtė galvą.

– Neprisimenu net savo tėvo. Viskas kaip per rūką.

– Taip, žinoma... Pirmoji Holidėjaus žmona buvo kilusi iš Naujosios Zelandijos... Prisimenu, jis man pasakojo. Tikriausiai graži šalis.

– Tai nuostabiausia šalis pasaulyje... Bet Anglija man irgi patinka.

– Svečiuojatės čia ar gyvenate? – paklausė jis ir paskambino varpeliu. – Išgersime arbatos.

Jis tarė įėjusiai aukštai moteriai:

– Prašau atnešti arbatos ir... e-e... karštų skrebučių su sviestu arba... pyrago ar dar ko nors.

Ori namų šeimininkė atrodė nepatenkinta, bet atsakė: „Taip, sere“, ir išėjo.

– Paprastai aš negeriu su svečiais arbatos, – pratarė daktaras Kenedis, – bet dabar turime atšvęsti.

– Labai malonu, – atsakė Gvenda. – Ne, mes čia ne šiaip lankomės. Mes nusipirkome namą.

Ji patylėjo ir pridūrė:

– Hilsaidą.

– O, taip. Dilmute. Jūs iš ten man parašėte, – abejingai atsakė daktaras Kenedis.

– Tai keisčiausias sutapimas, – tarė Gvenda. – Juk taip, Gilai?

– Turiu pripažinti, kad tikrai neįtikėtinas, – atsakė jis.

– Suprantate, jis buvo parduodamas, – tarė Gvenda ir nieko nesuprantančiam daktarui Kenedžiui pridūrė, – tas pats namas, kuriame mes gyvenome prieš daugelį metų.

Daktaras Kenedis susiraukė.

– Hilsaidas? Bet iš tikrųjų... O, taip, girdėjau, kad pasikeitė jo pavadinimas. Anksčiau vadinosi kažkokios šventosios vardu... Jeigu turiu galvoje būtent tą namą – prie Lihamptono kelio, važiuojant miesto link, dešinėje pusėje?

– Taip.

– Vadinasi, tas pats. Tiesiog keista, kaip išblėsta iš atminties prisiminimai. Minutėlę... Šventoji Katerina – štai kaip jis vadinosi.

– Ir aš ten gyvenau, tiesa? – paklausė Gvenda.

– Taip, žinoma, – daktaras šypsodamasis žvelgė į ją. – Kodėl panorote ten grįžti? Juk nedaug ką teprisimenate, tiesa?

– Taip. Bet kažkaip... pasijutau kaip namuose.

– Pasijutote kaip namuose, – pakartojo daktaras. Šiuos žodžius jis ištarė neišraiškingai, tačiau Gilui pasidarė įdomu, ką jis turi galvoje.

– Matote, – vėl prabilo Gvenda, – aš tikėjausi, kad jūs man viską papasakosite – apie mano tėvą ir Eleną, ir... – ji netvirtai pridūrė, – ir visa kita...

Daktaras Kenedis susimąstęs pažvelgė į ją.

– Tikriausiai jūsų giminės Naujojoje Zelandijoje mažai ką žinojo. Ir iš kur jie galėjo žinoti? Be to, nedaug ir yra ką pasakoti. Mano pusseserė Elena plaukė iš Indijos viename laive su jūsų tėvu. Jis buvo našlys su maža dukrele. Galbūt Elenai jo pagailo, o gal ir pamilo. Jis jautėsi vienišas, o gal ją įsimylėjo. Dabar jau nebesužinosime, kaip viskas buvo. Atvykę į Londoną, jie susituokė, o paskui atvažiavo į Dilmutą, pas mane. Tada aš čia atlikau praktiką. Kelvinas Holidėjus atrodė puikus vyrukas – gana nervingas ir pervargęs, bet, atrodo, tada jie buvo pakankamai laimingi.

Jis kiek patylėjo ir pridūrė:

– Deja, nepraėjus nė metams, Elena su kažkuo pabėgo. Turbūt žinojote?

– Su kuo ji pabėgo? – paklausė Gvenda.

Daktaras įsmeigė savo gudrias akis į ją.

– Ji man nesakė, – pareiškė jis. – Matyt, nebuvau toks jau patikimas. Aš mačiau... negalėjau nematyti, kad judviejų santykiai nebuvo idealūs. Nežinau, kodėl. Visada buvau griežtas santuokinės ištikimybės šalininkas. Elena nenorėjo, kad sužinočiau, kas vyksta. Girdėjau gandų, bet niekas konkrečių vardų neminėjo. Pas juos dažnai viešėdavo svečių iš Londono ar kitų Anglijos miestų. Tikriausiai su vienu iš jų ir pabėgo.

– Bet juk skyrybų nebuvo?

– Elena nenorėjo skirtis. Tai sakė pats Kelvinas. Todėl man susidarė įspūdis (gal ir klaidingas), kad vyras, su kuriuo ji pabėgo, buvo vedęs. Galbūt jo žmona buvo Romos katalikė.

– O mano tėvas?

– Jis taip pat nenorėjo skirtis.

Daktaras Kenedis buvo gana nekalbus.

– Papasakokite man apie tėvą, – paprašė Gvenda. – Kodėl jis staiga nusprendė išsiųsti mane į Naująją Zelandiją?

Kenedis minutėlę patylėjo, paskui tarė:

– Spėju, kad jį privertė jūsų giminės. Iširus antrajai santuokai, jis turbūt nusprendė, kad taip bus geriausia.

– Kodėl jis pats manęs ten nepalydėjo?

Daktaras Kenedis apžiūrėjo židinio atbrailą, vangiai ieškodamas pypkės valiklio.

– O, nežinau... Jis buvo gana prastos sveikatos.

– Kuo jis sirgo? Nuo ko jis mirė?

Atsidarė durys ir su padėklu rankose įėjo pagiežingoji namų šeimininkė.

Pyrago ji neatnešė, tik sviestu užteptų skrebučių ir truputį džemo. Daktaras Kenedis nežymiai mostelėjo Gvendai, kad įpiltų arbatos. Ji pakluso. Kai puodeliai buvo pilni ir išdalyti, o Gvenda paėmė skrebutį, daktaras Kenedis nenatūraliai linksmai paklausė:

– Sakykite, ką padarėte tam namui? Kai judu pasidarbavote, nebesitikiu, kad jį atpažinčiau.

– Truputį papokštavome su vonios kambariais, – atsakė Gilas.

– Nuo ko mirė mano tėvas? – nenuleisdama akių nuo daktaro, pakartojo klausimą Gvenda.

– Aš tikrai nežinau, mieloji. Kaip sakiau, kurį laiką jo sveikata buvo labai bloga. Galiausiai jis nuvyko į sanatoriją kažkur Rytų pakrantėje. O maždaug po dvejų metų mirė.

– Kokia tai buvo sanatorija?

– Atleiskite, nebeprisimenu. Jau sakiau, man atrodo, kad ji buvo Rytų pakrantėje.

Dabar tapo aišku, kad daktaras išsisukinėja. Gilas su Gvenda akimoju susižvalgė.

– Sere, gal bent jau galėtumėte pasakyti, kur jis palaidotas? – paklausė Gilas. – Gvenda, savaime suprantama, labai norėtų aplankyti tėvo kapą.

Daktaras Kenedis pasilenkė prie židinio ir lenktiniu peiliuku įniko krapštyti savo pypkę.

– Žinote, – vos girdimai prabilo jis, – aš tikrai nemanau, kad turėčiau gyventi prisiminimais. Protėvių garbinimas... kokia nesąmonė. Juk svarbiausia ateitis. Štai judu esate jauni ir sveiki – visas pasaulis jums po kojomis. Galvokite apie ateitį. Kokia prasmė dėlioti gėles ant kapo, kuriame palaidotas kažkas, ko jūs beveik nepažįstate.

– Aš norėčiau aplankyti savo tėvo kapą, – atkakliai pakartojo Gvenda.

– Bijau, negalėsiu jums padėti – daktaro Kenedžio balsas buvo malonus, bet šaltas. – Praėjo daug laiko, o mano atmintis jau nebe tokia gera. Kai jūsų tėvas išvyko iš Dilmuto, mūsų ryšys nutrūko. Jis vieną kartą man parašė iš sanatorijos, ir, kaip sakiau, man atrodo, kad ji Rytų pakrantėje, nors... netgi tuo negaliu būti tikras. O kur jis palaidotas, išvis neturiu supratimo.

– Kaip keista, – tarė Gilas.

– Kodėl gi? Matote, mus siejo tik Elena. Aš visada ja žavėjausi. Ji buvo daug jaunesnė mano pusseserė. Taigi stengiausi suteikti jai viską, ką galėjau. Geriausios mokyklos ir panašiai. Tačiau nepaneigsi, kad Elena... na, kad jos charakteris niekada nebuvo tvirtas. Dar visai jaunutė privirė mums košės su labai nepageidautinu vaikinu. Man pavyko ją išgelbėti. Paskui ji nusprendė važiuoti į Indiją ir ištekėti už Valterio Feino. Ką gi, šįsyk neprikibsi – gražus vyrukas, Dilmuto garsiausio advokato sūnus, bet, tiesą sakant, nepaprastai nuobodus. Jis pusseserę visada garbino, o ji nė žiūrėti į jo pusę nenorėjo. Vis dėlto Elena apsigalvojo ir išvyko į Indiją, kad ištekėtų už Valterio Feino. Tačiau, kai pamatė jį vėl, viskas tuo ir baigėsi. Atsiuntė telegramą, prašydama pinigų, kad galėtų grįžti. Aš nusiunčiau. Pakeliui į namus ji sutiko Kelviną. Jie susituokė man dar nespėjus apie tai sužinoti. Aš jaučiausi, sakykime, kaltas dėl savo pusseserės. Štai kodėl, jai pabėgus, mudu su Kelvinu nebebendravome.

Daktaras patylėjo ir netikėtai paklausė:

– Kur Elena dabar? Ar galite pasakyti? Norėčiau ją pamatyti.

– Mes nežinome, – atsakė Gvenda. – Mes nieko nežinome.

– O! Perskaitęs jūsų skelbimą, aš pagalvojau... – staiga jis smalsiai pažvelgė į jaunąją porą. – Sakykite, o kodėl jūs išspausdinote tą skelbimą?

– Mes norėjome susitikti su... – pradėjo Gvenda ir nutilo.

– Su žmogumi, kurio beveik neprisimenate? – daktaras Kenedis atrodė nustebęs.

– Aš maniau... Jeigu man pavyks surasti ją ... galbūt ji papasakotų... apie mano tėvą, – skubiai išbėrė Gvenda.

– Taip... taip... suprantu. Apgailestauju, kad mažai kuo galėjau jums padėti. Atmintis jau nebe ta. Viskas buvo taip seniai.

– Gal jūs bent žinote, kokia tai buvo sanatorija? Tuberkuliozinė? – paklausė Gilas.

Daktaro Kenedžio veide staiga vėl šmėkštelėjo nuostaba.

– Taip... Taip, esu beveik tuo tikras.

– Tada mums *gana* lengvai pavyks surasti, – tarė Gilas. – Labai jums ačiū, sere, už viską, ką mums papasakojote.

Jis atsistojo. Gvenda atsistojo kartu.

– Nuoširdžiai jums dėkoju, – tarė ji. – Prašome aplankyti mus Hilsaide.

Išeidama iš kambario, Gvenda dirstelėjo per petį ir paskutinį kartą pažvelgė į daktarą Kenedį: jis stovėjo prie židinio atbrailos, pašė savo žilstelėjusius ūsus ir atrodė susirūpinęs.

– Jis kažką žino ir nenori mums pasakyti, – tarė Gvenda, kai jie įsėdo į automobilį. – Čia *kažkas* yra... O, Gilai! Nereikėjo... nereikėjo mums visa tai pradėti...

Jie pažvelgė vienas į kitą, ir abu apėmė baimė.

– Mis Marpl buvo teisi, – tarė Gvenda. – Mes turėjome palikti praeitį ramybėje.

– Gal daugiau nebesigilinkime, – neryžtingai tarė Gilas. – Gvenda, mieloji, aš manau, kad gal jau užteks.

Gvenda papurtė galvą.

– Ne, Gilai, dabar mes nebegalime sustoti. Mes visada apie tai galvosime ir įsivaizduosime. Ne, turime eiti toliau... Daktaras Kenedis visko nepapasakojo, nes norėjo išlikti malonus. Bet tai neteisinga. Mes ieškosime ir išsiaiškinsime, kas nutiko. Net jeigu... net jeigu tai buvo mano tėvas, kuris...

Tačiau Gvenda prikando liežuvį.

8

Kelvino Holidėjaus manija

Kitą rytą prie jų sode priėjo misis Koker ir pasakė:

– Atleiskite, sere. Skambina daktaras Kenedis.

Palikęs Gvendą šnekučiuotis su senuoju Fosteriu, Gilas įėjo į namą pakelti ragelio.

– Gilas Ridas klauso.

– Čia daktaras Kenedis. Aš apgalvojau mūsų vakarykštį pokalbį, misteri Ridai. Manau, jog jūs ir jūsų žmona turėtumėte žinoti keletą faktų. Ar būsite namuose šiandien po pietų? Aš atvažiuočiau.

– Žinoma. Kelintą valandą?

– Trečią.

– Puiku.

Sode senasis Fosteris paklausė Gvendos:

– Ar tai tas daktaras Kenedis, kuris gyveno Vest Klife?

– Atrodo. Pažįstate jį?

– E... Tai buvo geriausias mūsų visų gydytojas. Populiaresnis buvo gal tik daktaras Lazenbis, kuris neieškojo žodžio kišenėje ir visada mokėjo prajuokinti. O daktaras Kenedis buvo nekalbus ir šaltas, bet savo darbą išmanė.

– Kada jis nustojo verstis gydytojo praktika?

– Labai seniai. Gal prieš penkiolika metų. Žmonės kalba, kad dėl sveikatos.

Gilas iškišo galvą pro langą ir, Gvendai dar nespėjus paklausti, atsakė:

– Jis atvažiuos šiandien po pietų.

– O! – ji vėl atsigręžė į Fosterį. – Ar jūs pažinojote daktaro Kenedžio pusseserę?

– Pusseserę? Nedaug ką teprisimenu. Ji buvo jau panelė. Mokėsi, paskui išvažiavo į užsienį, nors girdėjau, kad vos ištekėjusi sugrįžo. Man atrodo, kad ji pabėgo su kažkokiu vyruku. Žmonės kalbėjo, jog buvo labai padūkusi. Tiesiog nežinau, kaip pats šios panelės neįsižiūrėjau. Mat kurį laiką dirbau Plimute.

Gvenda su Gilu paėjo iki terasos krašto, ir ji paklausė:

– Ko jis atvyksta?

– Trečią valandą sužinosime.

Daktaras Kenedis buvo punktualus. Apsidairęs svetainėje jis tarė:

– Kaip keista čia vėl lankytis.

Paskui be įžangų ėmė kalbėti apie reikalą.

– Kaip supratau, judu esate pasiryžę susirasti sanatoriją, kurioje mirė Kelvinas Holidėjus, ir išsiaiškinti visas smulkmenas apie jo ligą bei mirtį?

– Būtent, – atsakė Gvenda.

– Ką gi, tai padarysite, žinoma, nesunkiai. Aš nusprendžiau, kad jūs būsite mažiau sukrėsti, jei išgirsite tiesą iš manęs. Apgailestauju, kad turiu jums tai pasakyti, nes niekam nebus geriau, o *jums*, Gvene, ši žinia tik sukels didžiulę širdgėlą. Tad štai – jūsų tėvas nesirgo tuberkulioze, o toji sanatorija buvo beprotnamis.

– Beprotnamis? Vadinasi, jis buvo pamišėlis? – Gvenda išbalo.

– To niekas nepatvirtino. Mano nuomone, jis nebuvo tikras psichinis ligonis, tik žmogus, patyręs didžiulį nervinį sukrėtimą ir kentėjęs dėl haliucinacijų. Jis atvyko į slaugos namus savo noru ir, žinoma, galėjo bet kada išvykti. Tačiau sveikata nepagerėjo, ir jis ten mirė.

– Haliucinacijos? – pakartojo Gilas. – Kokios haliucinacijos?

– Jam atrodė, kad jis pasmaugė savo žmoną, – šaltai atsakė daktaras Kenedis.

Gvenda dusliai suriko. Gilas stvėrė jos šaltą ranką ir suspaudė.

– Ir... ir tai buvo iš tikrųjų? – paklausė jis.

– A? – daktaras Kenedis įsistebeilijo į jį. – Ne, žinoma, ne. Dėl to negali kilti jokių klausimų.

– Bet... bet iš kur jūs žinote? – baugščiai paklausė Gvenda.

– Mano mielas vaike! Aš dėl to niekada neabejojau. Elena pabėgo su kitu vyru. Holidėjus kurį laiką buvo labai sukrėstas – jį kankino neramūs sapnai, liguistos fantazijos. Šis įvykis jį visai pribaigė. Aš nesu psichiatras. Tai jie žino, kaip paaiškinti tokius sutrikimus. Jeigu vyrui lengviau matyti savo žmoną mirusią negu neištikimą, jis gali įtikinti save, kad žmona negyva... netgi kad jis pats ją nužudė.

Gilas su Gvenda atsargiai susižvalgė.

– Vadinasi, jūs esate tikras, kad jis nenužudė žmonos, nors taip visiems kalbėjo?

– Žinoma. Aš gavau iš Elenos du laiškus. Pirmąjį iš Prancūzijos, praėjus maždaug savaitei po to, kai ji pabėgo, o antrąjį – dar po kokių šešių mėnesių. O ne, visa tai tebuvo tik haliucinacijos.

Gvenda giliai įkvėpė.

– Būkite malonus, – tarė ji, – papasakokite man apie jas.

– Papasakosiu viską, ką žinau, mieloji. Pirma, Kelvinas kurį laiką išgyveno gana specifinę neurozinę būseną. Dėl to kreipėsi į mane. Skundėsi, jog kankina neramūs sapnai. Tie sapnai esą visada tie patys ir baigdavęsi vienodai – jis pasmaugdavo Eleną. Aš stengiausi išsiaiškinti šio negalavimo priežastį – manau, ankstyvoje vaikystėje jis išgyveno kažkokį stresą. Matyt, jo tėvai nebuvo laiminga pora... Ką gi, nesigilinsiu. Tai įdomu tik medikams. Aš pasiūliau Kelvinui kreiptis į psichiatrą – čia dirbo keletas puikių specialistų, – tačiau jis nenorėjo nė girdėti. Nors tai, ką jis kalbėjo, buvo tikra nesąmonė.

– Man susidarė įspūdis, – tęsė daktaras Kenedis, – kad Kelvinas su Elena nesutaria, tačiau jis niekada apie tai

nekalbėjo, o aš nemėgau klausinėti. Kai vieną vakarą jis vėl atėjo pas mane, įvykiai pasiekė kulminaciją. Prisimenu, buvo penktadienis. Vos grįžęs iš ligoninės, radau Kelviną priimamajame – jis laukė jau maždaug penkiolika minučių. Kai įžengiau į kambarį, jis pakėlė akis ir tarė: *„Aš nužudžiau Eleną“.* Akimirksnį nežinojau, ką galvoti. Kelvinas buvo toks ramus ir abejingas. „Norėjai pasakyti, kad vėl kažką susapnavai?“ – paklausiau aš. Jis atsakė: „Šįsyk tai ne sapnas, o realybė. Ji guli negyva. Aš ją pasmaugiau.“ Paskui gana šaltakraujiškai ir apgalvotai pridūrė: „Verčiau eime pas mane į namus. Iš ten galėsi kviesti policiją.“ Buvo sukrėstas. Mes sėdome į automobilį ir nuvažiavome. Namas buvo tylus ir tamsus. Įėjome į miegamąjį...

– *Į miegamąjį?* – apstulbusi įsiterpė Gvenda.

Daktaras Kenedis atrodė šiek tiek nustebęs.

– Taip, taip, ten viskas įvyko. Tačiau kai įėjome į kambarį, jame nieko nebuvo! Jokios ant lovos gulinčios negyvos moters. Jokios netvarkos – ant lovatiesės nė raukšlelės. Viskas tebuvo haliucinacijos.

– Bet ką sakė mano tėvas?

– O, jis, žinoma, tvirtino, kad sako tiesą. Matote, jis buvo tuo įsitikinęs. Įkalbėjau jį išgerti raminamųjų vaistų ir paguldžiau persirengimo kambaryje. Paskui atidžiai apsidairiau. Svetainėje, šiukšlių dėžėje, radau suglamžytą Elenos raštelį. Jis buvo lengvai įskaitomas. Elena rašė maždaug taip: „Viskas baigta. Apgailestauju, bet mūsų santuoka nuo pat pradžių buvo klaida. Aš išvažiuoju su vieninteliu vyru, kurį kada nors mylėjau. Atleisk, jei gali. Elena.“ Matyt, Kelvinas įėjo, perskaitė raštelį, užlipo laiptais, užplūdusios emocijos jam aptemdė protą, tada jis atėjo pas mane ir ėmė įtikinėti, kad nužudė Eleną.

– Aš išklausinėjau tarnaitę, – daktaras pasakojo toliau. – Tą vakarą ji buvo laisva ir grįžo vėlai. Nusivedžiau ją į Elenos kambarį, kur ji apžiūrėjo mano pusseserės rūbus, kitus daiktus. Visur buvo beveik tuščia. Elena susikrovė viską į lagaminą bei krepšį ir išsinešė. Aš apžiūrėjau namą,

bet neradau nieko neįprasta – jokių žymių, kad čia buvo pasmaugta moteris. Rytą pasikalbėjau su Kelvinu. Pokalbis nebuvo lengvas, bet pagaliau jis suprato (ar bent jau sakėsi supratęs), jog tai tebuvo haliucinacijos ir sutiko važiuoti į ligoninę gydytis.

– Po savaitės, kaip sakiau, – daktaras stengėsi prisiminti viską, – gavau iš Elenos laišką. Antspaudas buvo uždėtas Biarice, tačiau ji rašė vykstanti į Ispaniją. Elena prašė perduoti Kelvinui, jog skirtis nenorinti. Verčiau tegul jis kuo greičiau ją užmirštąs. Parodžiau tą laišką Kelvinui. Jis nieko neatsakė. Jau kūrė savo planus. Jis kreipėsi į pirmosios žmonos gimines Naujojoje Zelandijoje ir paprašė paimti vaiką. Sutvarkęs savo reikalus, Kelvinas atsigulė į labai gerą privačią psichiatrinę ligoninę ir buvo pradėtas gydyti. Deja, tai nepadėjo. Po dvejų metų jis mirė. Galiu duoti tos ligoninės adresą. Ji Norfolke. Dabartinis jos direktorius tada buvo jaunas gydytojas ir tikriausiai galės jums smulkiai papasakoti apie jūsų tėvo ligą.

– Minėjote, jog vėliau gavote dar vieną savo pusseserės laišką, – tarė Gvenda.

– O, taip. Maždaug po šešių mėnesių. Ji rašė iš Florencijos. Po užrašu „Iki pareikalavimo“ pasirašė „mis Kenedi“. Sakė supratusi, jog galbūt neteisingai elgiasi su Kelvinu nesutikdama skirtis, tačiau ji to daryti nenorinti. Jeigu šis norės skirtis, aš turėčiau jai pranešti, ir ji pasirūpins, kad Kelvinas turėtų visus reikalingus parodymus. Nunešiau tą laišką Kelvinui. Jis iš karto atsakė, kad skirtis nenori. Aš parašiau apie tai pusseserei. Nuo to laiko nebegavau iš jos jokios žinios. Nežinau, kur ji gyvena, ir apskritai – ar dar gyva. Štai kodėl atsiliepiau į jūsų skelbimą ir tikėjausi ką nors sužinoti.

Paskui jis švelniai pridūrė:

– Aš labai apgailestauju, Gvene, bet jūs turėjote sužinoti. Norėčiau viena – kad paliktumėte viską ramybėje...

9

Nežinomasis, arba Iksas?

Palydėjęs daktarą Kenedį, Gilas rado Gvendą, sėdinčią toje pačioje vietoje, kur ir paliko. Ant jos skruostų raudonavo ryškios dėmės, o akys blizgėjo kaip karščiuojančio ligonio. Ji prabilo šiurkščiu, nervingu balsu:

– Kokie čia spąstai? Bet kuriuo atveju – mirtis ar beprotybė? Čia ir visa esmė – mirtis arba beprotybė.

– Gvenda, mieloji, – Gilas priėjo prie jos, apkabino. Ji buvo visa sustingusi.

– Kodėl mums nepalikus visko ramybėje? Kodėl? Ją pasmaugė mano tikras tėvas. Ir tuos žodžius, kuriuos girdėjau, ištarė mano tėvo balsas. Nekeista, kad tai atgijo atminty ir kad... aš taip išsigandau. Mano pačios tėvas.

– Palauk, Gvenda... Palauk. Mes nieko tiksliai nežinome...

– Kur jau ne! Juk jis pats pasakė daktarui Kenedžiui, kad pasmaugė savo žmoną!

– Tačiau Kenedis įsitikinęs, jog taip nebuvo...

– Dėl to, kad nerado kūno. O kūnas *buvo* – aš pati jį *mačiau*.

– Tu matei jį hole, ne miegamajame.

– Koks skirtumas?

– Bet argi tau nekeista? Kodėl Holidėjus turėtų sakyti, kad pasmaugė savo žmoną miegamajame, jeigu iš tikrųjų būtų pasmaugęs ją hole?

– Oi, nežinau. Tai tik smulkmena.

– Argi? Aukščiau nosį, mieloji. Pastebėjau keletą labai keistų dalykų. Jei nori, sakykime, kad tavo tėvas *iš tikrųjų* pasmaugė Eleną. Hole. O kas buvo paskui?

– Jis nuėjo pas daktarą Kenedį.

– Ir papasakojęs jam, kad miegamajame pasmaugė savo žmoną, parsivedė jį į namus, kur nei hole, nei... miegamajame nebuvo jokio kūno? Velniai griebtų, kokia čia žmogžudystė, jei nėra negyvėlio?! Kur jis nukišo kūną?

– Gal kūnas ir buvo, bet daktaras Kenedis padėjo tėvui jį paslėpti. Žinoma, *mums* jis to nepasakys.

Gilas papurtė galvą.

– Ne, Gvenda... Nemanau, kad Kenedis taip pasielgtų. Jis kietakaktis, įžvalgus, nejausmingas škotas. Anot tavęs, jis noriai tapo nusikaltimo bendrininku po to, kai šis jau buvo įvykdytas. Nemanau, kad jis galėjo taip pasielgti. Jis padarė dėl Holidėjaus viską, ką galėjo, – paliudijo apie jo proto negalią. Tikrai. Bet kam jam rizikuoti, kad viską užglaistytų? Kelvinas Holidėjus jam nebuvo nei giminė, nei artimas draugas. Nužudyta jo pusseserė, kurią tiesiog dievino, nors kartais ir parodydavo šiokį tokį Viktorijos laikų nepasitenkinimą jos išdaigomis. Nebūtų jis nieko slėpęs, net jeigu *tu* būtum jo pusseserės vaikas. Ne, Kenedis negalėjo slėpti žmogžudystės. O jei ir taip, tai darytų vieninteliu būdu – jis būtų sąmoningai išdavęs mirties liudijimą su įrašu, kad pusseserė mirė nuo širdies smūgio ar kitos ligos. Manau, jis *galėjo* tai padaryti, tačiau mes tiksliai žinome, jog *nepadarė*. Paryžiaus registruose nėra jokio įrašo apie Elenos mirtį, o jeigu Kenedis *būtų* taip pasielgęs, mums pasakytų, kad jo pusseserė mirusi. Taigi pradėk nuo čia ir, jei gali, paaiškink, kas nutiko kūnui.

– Gal mano tėvas jį kur nors užkasė? Pavyzdžiui, sode.

– O *paskui* nuėjo pas Kenedį ir pasakė, jog nužudė savo žmoną? Kodėl? Kodėl neužteko istorijos, kad žmona „jį paliko“?

Gvenda nusibraukė nuo kaktos plaukus. Dabar ji jau nebebuvo tokia sustingusi, ir ryškios dėmės ant skruostų po truputį blanko.

– Nežinau, – prisipažino ji. – Dabar, kai viską taip išaiškinai, atrodo keista. Kaip manai, ar daktaras Kenedis sakė tiesą?

– O, taip. Esu tuo tikras. Jam tai visiškai suprantama istorija. Sapnai, haliucinacijos ir pagaliau svarbiausioji jų dalis. Daktaras Kenedis neabejoja, kad tai buvo haliucinacija, nes, kaip mes jau sakėme, žmogžudystės be kūno negali būti. Štai kuo skiriasi jo požiūris nuo mūsiškio. Mes žinome, kad kūnas buvo.

Gilas patylėjo ir tęsė:

– Jei būtume jo vietoje, juk viskas atitiktų. Dingę drabužiai, lagaminas, atsisveikinimo raštelis. O vėliau du laiškai iš pusseserės.

Gvenda sukruto:

– Tie laiškai. Kaip juos paaiškintum?

– Kol kas paaiškinti negalime... bet privalome. Jeigu įsivaizduosime, kad Kenedis sako tiesą (kaip minėjau, esu beveik tuo tikras), turime paaiškinti, iš kur atsirado tie laiškai.

– Tikriausiai juos parašė pati pusseserė ? Juk daktaras jos rašyseną pažinojo?

– Žinai, Gvenda, nemanau, kad galima taip klausti. Tai ne parašas ant abejotino kvito. Jeigu tie laiškai buvo parašyti bent jau panašiu į pusseserės braižu, daktaras net nesuabejojo. Jis jau iš anksto buvo susidaręs nuomonę, kad Elena pabėgo su kitu. Laiškai tai tik patvirtino. Jeigu iš jos nebūtų atėjusi jokia žinia, ką gi, tada jam *gal* ir būtų kilęs įtarimas. Vis dėlto yra keletas keistų dalykų, susijusių su tais laiškais. Gal jie ir nenustebino daktaro Kenedžio, bet nustebino mane. Jų anonimiškumas keistas. Jokio adreso, tik užrašas „Iki pareikalavimo“. Jokių užuominų, kas tas naujasis vyras. Tik tvirtas apsisprendimas nutraukti visus senus ryšius. Norėjau pasakyti, jog tokius laiškus rašo *žudi-*

kai, kai nori sušvelninti savo aukos giminių įtarimus. Tai vėlgi senojo Kripeno metodas. Užantspauduoti laiškus taip, tarsi jie būtų iš užsienio, nesunku.

– Manai, kad mano tėvas...

– Ne... Būtent – *nemanau*. Pagalvok apie vyrą, kuris sąmoningai nusprendė atsikratyti savo žmona. Jis paskleidžia gandus apie jos tariamą neištikimybę. Jis surežisuoja jos pabėgimą – paliktas raštelis, supakuoti ir išsinešti drabužiai, iš užsienio gaunami jos laiškai. Iš tikrųjų jis žmoną slapta nužudo ir įkiša, sakykime, į rūsį. Tai vienas iš žmogžudystės pavyzdžių – dažniausiai taip ir būna. Bet ko niekada *nedarys* toks žudikas? Jis nebėgs pas savo svainį, neprisipažins nužudęs žmoną ir nekvies kartu kreiptis į policiją. Tarkime, kad tavo tėvas buvo emocingo žmogžudžio tipas, be galo mylėjęs savo žmoną ir nužudęs ją apimtas pavydo, – Otelo modelis, kurį patvirtina ir tavo girdėti žodžiai. Bet tada prieš bėgdamas pranešti apie nusikaltimą žmogui, kuris vargu ar tylės, jis tikrai nesukraus daiktų ir nespės pasirūpinti, kad ateitų iš užsienio žmonos laiškai. Visa tai nesąmonė, Gvenda. Abu šie modeliai neteisingi.

– Tad ką tu nori pasakyti, Gilai?

– Nežinau... Tiesiog man atrodo, jog čia yra Nežinomasis – pavadinkime jį Iksu. Kažkas, kas dar nepasirodė, bet jo techniką jau galima įžvelgti.

– Iksas? – nustebusi pakartojo Gvenda. Jos akys patamsėjo. – Tu viską išsigalvojai, Gilai, kad mane paguostum.

– Prisiekiu, ne. Nejaugi pati nematai, kad nėra tinkamo visų faktų paaiškinimo? Mes žinome, kad Eleną Holidėj pasmaugė, nes tu matei...

Gilas nutilo.

– Viešpatie Dieve! Koks aš kvailys. Dabar suprantu. Tai viską paaiškina. Tu teisi. Ir Kenedis teisus. Klausyk, Gvenda. Elena ruošiasi pabėgti su meilužiu – kas jis, kol kas nežinome.

– Iksas?

Gilas nekreipė dėmesio į Gvendos klausimą ir nekantriai tęsė:

– Ji parašo savo vyrui raštelį, tačiau tada jis įeina, perskaito ir sutrinka. Suglamžęs išmeta jį į šiukšlių dėžę ir eina ieškoti žmonos. Ji išsigandusi išbėga į holą... jis pagauna ją, pasmaugia... ji suglemba ir nukrenta. Tada, stovėdamas kiek atokiau nuo žmonos kūno, jis ištaria tuos žodžius iš „Hercogienės Malfi“, kuriuos tu, mažas vaikas, girdėjai žvelgdama pro laiptų turėklus.

– O paskui?

– Svarbiausia, kad *ji nemirė*. Gal tavo tėvui atrodė, kad Elena nebegyva, tačiau ji buvo tik pridusinta. Kai nevilties apimtas vyras išlėkė pas kitame miesto gale gyvenantį gydytoją, ją galėjo atgaivinti netoliese sukiojęsis meilužis, o gal atsigavo pati. Kaip bebūtų, vos tik atsipeikėjusi, ji sprunka. Sprunka, kiek kojos neša. Ir tai paaiškina viską: Kelvino įsitikinimą, kad jis nužudė žmoną, drabužių dingimą jau tą pačią dieną ir vėliau atėjusius laiškus, kurie *buvo tikri*. Štai tau ir atsakymas.

– Tai nepaaiškina, kodėl Kelvinas pasakė, kad pasmaugė žmoną miegamajame, – lėtai tarė Gvenda.

– Jis buvo toks sukrėstas, jog neprisiminė, kur viskas įvyko.

– Norėčiau tavimi tikėti. Norėčiau... Bet aš esu garantuota, visiškai garantuota, kad tada, kai žvelgiau nuo laiptų, ji buvo negyva... visiškai nebegyva.

– Bet iš kur tu žinojai? Vos trejų metų vaikas.

Gvenda keistai pažvelgė į Gilą.

– Manau, toks mažas vaikas gali suprasti. Dar geriau už vyresnį. Jie kaip šunys, kurie atpažįsta mirusius, užverčia galvas ir kaukia. Manau, vaikai pažįsta mirtį...

– Nesąmonė. Kažkokios fantazijos.

Pokalbį nutraukė prie lauko durų suskambęs varpelis.

– Įdomu, kas tai? – paklausė Gilas.

Gvenda atrodė sunerimusi.

– Visai užmiršau. Tai mis Marpl. Pasikviečiau ją šiandien išgerti arbatos. Nieko jai nepasakok.

II

Gvenda būgštavo, kad po sunkaus pokalbio nesugebės maloniai priimti viešnios, bet mis Marpl, atrodo, nepastebėjo, kad šeimininkė šneka pernelyg greitai bei karštligiškai ir kad jos linksmumas kažkoks nenatūralus. Pati mis Marpl buvo plepūtė – ji nepaprastai džiaugėsi, kad gali pagyventi Dilmute. Argi nenuostabu – kažkokie jos draugų draugai parašė apie ją savo draugams į Dilmutą, ir štai ją labai maloniai pakvietė vietiniai gyventojai.

– Susipažinusi su metų metus čia gyvenusiais žmonėmis, nebesijauti tokia svetima. Supranti, mano mieloji, ką noriu pasakyti? Pavyzdžiui, mane pasikvietė į svečius misis Fein – geriausios šio miesto advokatų kontoros vyresniojo partnerio našlė. Tai gana senamadiška šeimos firma. Dabar jai vadovauja jos sūnus.

Mis Marpl švelniu balsu čiauškėjo toliau. Jos nuomojamo buto savininkė tokia maloni... padėjo puikiausiai įsikurti... o kokie gardūs patiekalai! Ji kelis metus bendravo su sena mis Marpl drauge mis Bentri... nors pati kilusi ne iš šių kraštų... jos teta čia gyveno daug metų, o ji pati su vyru čia atvykdavo atostogų... taigi ji daugmaž žino, ką kalba vietiniai gyventojai.

– Beje, ar jūs patenkinti savo sodininku? – paklausė mis Marpl. – Žmonės šneka, kad jis tikras *dykūnas* – daugiau kalba, negu dirba.

– Jis be galo mėgsta šnekėti ir siurbčioti arbatą, – atsakė Gilas. – Per dieną išgeria gal penkis puodelius, tačiau prižiūrimas triūsia kaip bitė.

– Eime, apžiūrėsime sodą, – pasiūlė Gvenda.

Jie aprodė namą ir sodą, o mis Marpl išsakė savo nuomonę. Gvenda be reikalo būgštavo, kad skvarbus senučiukės žvilgsnis pastebės, jog kažkas ne taip. Neatrodė, kad mis Marpl būtų pamačiusi ką nors neįprasta.

Kaip tik neįprastai elgėsi pati Gvenda. Mis Marpl pasakojant anekdotą apie vaiką ir jūros kriauklelę, ji įsiterpė ir vos atgaudama kvapą pareiškė Gilui:

– Man vis tiek... pasakysiu jai...

Mis Marpl sukluso ir atsisuko. Gilas buvo bepradedąs drausti, bet nutilo. Paskui tarė:

– Ką gi, tavo reikalas, Gvenda.

Ir Gvenda išklojo viską apie jų apsilankymą pas daktarą Kenedį, jo viešnagę pas juos ir tai, ką jis papasakojo.

– Juk jūs tai žinojote dar Londone, tiesa? – sunkiai alsuodama paklausė Gvenda. – Jūs jau tada manėte, kad... kad gali būti įsipainiojęs mano tėvas.

– Taip, maniau, – švelniai atsakė mis Marpl. – Labai tikėtina, kad „Elena" buvo jaunoji pamotė, ir jeigu... e-e... ji buvo pasmaugta, tai dažniausiai padaro vyras.

Mis Marpl kalbėjo be jokios nuostabos ar emocijų – tarsi stebėtų savaime suprantamą reiškinį.

– Dabar aš suprantu, kodėl jūs įkalbinėjote mus to nesiimti, – tarė Gvenda. – O, kad būtume jūsų paklausę! Bet atgal kelio nėra.

– Ne, atgal kelio nėra, – patvirtino mis Marpl. – Dabar verčiau klausykite Gilo. Jis ir prieštarauja, ir siūlo savo versijas.

– Aš tik sakau, jog daug kas nesutampa, – pareiškė Gilas.

Ir jis suprantamai išdėstė tai, ką jau buvo kalbėjęs Gvendai. Paskui išaiškino savo paskutinę versiją.

– Padėkite man įtikinti Gvendą, jog viskas klostėsi būtent taip.

Mis Marpl žvilgsnis nukrypo nuo jo į Gvendą ir vėl atgal.

– Tai puikiai pagrįsta hipotezė, – tarė ji, – tačiau, kaip pats sakėte, misteri Ridai, visada gali atsirasti Nežinomasis, arba Iksas.

– Iksas! – sušuko Gvenda.

– Nežinomasis, – tarė mis Marpl, – kažkas, kas, sakykime, dar nepasirodė, bet kieno buvimą išduoda akivaizdūs faktai.

– Mes važiuosime į Norfolko sanatoriją, kur mirė mano tėvas, – tarė Gvenda. – Gal ten ką nors sužinosime.

10

Ligos istorija

Soltmarš Hauzas buvo įsikūręs jaukioje vietovėje, maždaug už šešių mylių nuo jūros kranto. Už penkių mylių esančiame Pietų Benhamo miestelyje sėdus į traukinį buvo galima puikiausiai nuvažiuoti į Londoną.

Atvykę Gilas ir Gvenda pateko į didelį, erdvų laukiamąjį su kretoniniais* gėlėtais baldų apmušalais. Į kambarį įėjo žavinga pagyvenusi ponia, laikydama stiklinę pieno. Linktelėjusi svečiams, ji atsisėdo prie židinio. Kurį laiką susimąsčiusi žvelgė į Gvendą, paskui pasilenkė prie jos ir kone pašnibždomis paklausė:

– *Ar tai jūsų vargšas vaikelis, mieloji?*

Gvenda šiek tiek atsitraukė ir neryžtingai atsakė:

– Ne... Ne.

– A, o aš pagalvojau, kad jūsų, – senutė nulenkė galvą ir gurkštelėjo pieno.

Paskui ji vėl panūdo šnekėtis:

– Pusė vienuolikos... metas. Visada pusė vienuolikos. Kaip nuostabu.

Senutė pritilo ir vėl pasilenkė į priekį.

– Už židinio, – sukuždėjo ji, – tik niekam nesakykite.

---

* Kretonas – tankus, standus medvilninis audinys, vartojamas baldams apmušti arba drapiruoti.

Tuo metu į kambarį įėjo tarnaitė balta uniforma ir pakvietė Gilą su Gvenda sekti paskui ją. Juos nuvedė į daktaro Penrozo kabinetą, kur šis pakilo jų pasveikinti.

Gvendai įkyriai piršosi mintis, kad pats daktaras Penrozas panašus į beprotį. Jis atrodė daug sunkesnis ligonis už tą mielą pagyvenusią damą laukiamajame, bet galbūt visi psichiatrai atrodo šiek tiek pamišę.

– Gavau jūsų ir daktaro Kenedžio laiškus, – tarė daktaras Penrozas. – Perskaičiau jūsų tėvo ligos istoriją, misis Rid. Aš, žinoma, prisimenu tą atvejį, bet norėjau dar geriau viską prisiminti, kad galėčiau atsakyti į visus jūsų klausimus. Kaip suprantu, jūs tik neseniai apie tai sužinojote?

Gvenda paaiškino, jog augo pas savo motinos giminės Naujojoje Zelandijoje ir težinojo, kad jos tėvas mirė ligoninėje, Anglijoje.

Daktaras Penrozas linktelėjo.

– Suprantama. Jūsų tėvo ligos istorija, misis Rid, vis dėlto buvo neeilinė.

– Kodėl būtent? – pasidomėjo Gilas.

– Ką gi, toji manija – arba haliucinacijos – buvo labai stiprios. Akivaizdžiai sutrikusios nervinės būklės majoras Holidėjus atkakliai tvirtino iš pavydo pasmaugęs savo antrąją žmoną. Ši istorija nepasirodė kažkuo neįprasta, tad pasakysiu jums atvirai, misis Rid: jeigu daktaras Kenedis nebūtų patvirtinęs, jog misis Holidėj gyva, aš būčiau patikėjęs jūsų tėvo žodžiais.

– Jums susidarė įspūdis, kad jis iš tikrųjų nužudė savo žmoną? – paklausė Gilas.

– Aš pasakiau „būčiau“. Vėliau, geriau susipažinęs su majoro Holidėjaus charakteriu ir mąstysena, pakeičiau savo nuomonę. Jūsų tėvas, misis Rid, tikrai *nebuvo* paranojinis tipas. Jam nesivaideno, kad jį persekioja, ir nekildavo smurto priepuolių. Jis buvo švelnus, malonus, susivaldantis žmogus. Nebuvo nei pamišęs, nei pavojingas kitiems, tačiau jis atkakliai laikėsi idėjos apie misis Holidėj mirtį. Esu tikras, kad norėdami išsiaiškinti, kaip ši idėja kilo,

turėtume grįžti toli į praeitį – iki kažkokio vaikystės išgyvenimo. Turiu pripažinti, jog nepadėjo jokie analizės metodai ir teisingo atsakymo neradome. Kartais, kad įveiktume paciento priešinimąsi tyrimams, mums reikia daug laiko – net kelerių metų. Jūsų tėvui neužteko laiko.

Daktaras Penrozas patylėjo, paskui, skvarbiai pažvelgęs į Gvendą, tarė:

– Jūs tikriausiai žinote, kad majoras Holidėjus nusižudė.

– O, *ne*! – sušuko Gvenda.

– Dovanokite, misis Rid. Maniau, kad žinote. Galbūt dėl to kaltinsite ir mus. Pripažįstu, kad deramas budrumas būtų padėjęs nelaimės išvengti. Nors, tiesą sakant, aš nepastebėjau jokių požymių, kad majoras Holidėjus ketintų žudytis. Jis nebuvo linkęs į melancholiją – nei liūdnas, nei prislėgtas. Kartą jis pasiskundė, kad blogai miega, ir mano kolega leido jam išgerti migdomųjų vaistų. Jis apsimetė, kad geria, tačiau iš tikrųjų vaistus pasidėdavo, kol susikaupė pakankamas kiekis, ir tada...

Daktaras Penrozas skėstelėjo rankomis.

– Ar jis buvo toks siaubingai nelaimingas?

– Ne, nemanau. Spėju, jog tai buvo kaltės kompleksas, bausmės troškimas. Kaip žinote, iš pradžių jis reikalavo iškviesti policiją. Tiesa, pavyko nuo to atkalbėti ir užtikrinti, kad jis nepadarė jokio nusikaltimo, tačiau majoras vis dėlto atkakliai tikėjo savo idėja. Mes daug kartų jam įrodinėjome, kol pagaliau jis turėjo prisipažinti, jog neprisimena, kad būtų padaręs nusikaltimą, – daktaras Penrozas pasklaidė priešais padėtus popierius. – Apie tą vakarą jūsų tėvas pasakojo visada vienodai. Sakė, jog parėjęs namuose nepastebėjo šviesų. Tarnų nebuvo. Kaip paprastai jis nuėjo į valgomąjį, įsipylė atsigerti, išgėrė ir nužingsniavo į už sienos esančią svetainę. Po to jis nieko nebeprisiminė. Visiškai nieko, kol pasijuto stovįs miegamajame ir žiūrįs į žmoną, kuri buvo negyva – pasmaugta. Jūsų tėvas suprato, kad tai jo darbas...

– Atleiskite, daktare Penrozai, bet kaip jis galėjo tai suprasti? – įsiterpė Gilas.

– Majoras tuo nė kiek neabejojo. Prieš tai jis kelis mėnesius puoselėjo pašėlusius ir dramatiškus įtarinėjimus. Pavyzdžiui, pasakojo man, kad buvo įsitikinęs, jog žmona bando jį nunuodyti. Kadangi majoras Holidėjus kurį laiką gyveno Indijoje, jis, savaime suprantama, žinojo, jog tų kraštų dvaruose žmonos dažnai išvaro savo vyrus iš proto, nuodydamos juos durnaropėmis. Jis karštai neigė įtarinėjęs savo žmoną dėl neištikimybės, bet aš manau, jog būtent tai paaiškina jo elgesį. Atrodo, jog iš tikrųjų jis įėjo į svetainę ir perskaitė žmonos raštelį, kuriame ji rašė apie pabėgimą. Kad neprisimintų to fakto, majoras įsivaizduodavo, kaip ją „nužudo“. Štai ir visos haliucinacijos.

– Norite pasakyti, kad žmona jam labai rūpėjo? – paklausė Gvenda.

– Žinoma, misis Rid.

– Jis turėjo pripažinti, jog taip ir *yra*, tačiau vidinis įsitikinimas išliko tvirtas. Toji manija buvo pernelyg stipri, kad protas laimėtų. Jeigu mums būtų pavykę išsiaiškinti po ja slypinčius vaikystės išgyvenimus...

– Bet sakote, *jūs* esate tikras, kad jis... kad jis to nepadarė? – pertraukė Gvenda. (tėvo vaikystė jos nedomino).

– O, jeigu tai jums kelia nerimą, misis Rid, galite drąsiai vyti tą mintį šalin. Kad ir kaip Kelvinas Holidėjus galėjo pavyduliauti savo žmonos, jis tikrai nebuvo žudikas.

Daktaras Penrozas kostelėjo ir paėmė mažą nudriskusią juodą knygelę.

– Jei norite, misis Rid, galite ją pasiimti. Knygelė teisėtai priklauso jums. Gyvendamas čia, jūsų tėvas užsirašinėjo įvairias mintis. Kai jo turtą perdavėme testamento vykdytojui (iš tikrųjų tai buvo advokatų kontora), tuometinis direktorius daktaras Makgiras pridėjo šią knygelę prie ligos istorijos. Žinote, jūsų tėvo atvejis aprašytas daktaro Makgiro knygoje – aišku, vardas užrašytas inicialais. Misteris K.H. Jei norėtumėte šio dienoraščio...

Gvenda nedvejodama ištiesė ranką.
– Ačiū, – tarė ji. – Mielai jį paimsiu.

II

Grįždama traukiniu į Londoną, Gvenda pasiėmė mažąją knygelę, atsivertė, kur papuolė, ir ėmė skaityti.
Kelvinas Holidėjus rašė:

„Manau, tie gydytojai išmano savo darbą... Visa tai tokia nesąmonė. Ar aš mylėjau savo motiną? Ar neapkenčiau tėvo? Netikiu nė vienu žodžiu... Tiesiog atrodo, jog tai ne beprotnamis, o policija ar teismas. Ir vis dėlto... kai kurie čia esantys tokie natūralūs, tokie protingi – kaip visi žmonės – ir tik kartais staiga pamatai jų keistenybes. Ką gi, atrodo, jog ir aš jų turiu...
Parašiau Džeimsui... paraginau susisiekti su Elena... Jeigu ji gyva, tegul susitinka su manimi... Jis sako, kad nežino, kur ji... bet tai todėl, kad jis žino, jog Elena mirusi, jog aš ją nužudžiau... Jis geras žmogus, bet neapgaus – Elenos nebėra...
Kada aš pradėjau ją įtarinėti? Labai seniai... Vos tik atvykome į Dilmutą... Jos elgesys pasikeitė... Ji kažką slėpė... Stebėdavau ją... Taip, o ji stebėdavo mane...
Ar ji nuodydavo mano maistą? Tie keisti, košmariški sapnai. Nepaprasti sapnai... tikri košmarai... Žinau, tai buvo narkotikai... Tik ji galėjo taip padaryti... Bet kodėl? ... Kažkoks vyras... Kažkoks vyras, kurio ji bijojo...
Būsiu nuoširdus. Juk aš įtariau, kad ji turėjo meilužį? Kažkas buvo... Aš žinau, jog kažkas buvo... Tada laive ji man pasakė pakankamai aiškiai... Kažkas, ką ji mylėjo, bet negalėjo už jo ištekėti... Tai nutiko mums abiem... Aš negalėjau užmiršti Megan... Mažoji Gvenė kartais tokia panaši į Megan. Laive Elena taip gražiai žaidė su Gvene... Elena... Tu tokia miela, Elena...
Ar Elena gyva? O gal aš suspaudžiau rankomis jos

kaklą ir uždusinau ją? Aš įėjau pro valgomojo duris ir pamačiau raštelį, padėtą ant stalo... Tada... viską apgaubė tamsa... tiesiog juoduma. Tačiau nėra jokių abejonių... Aš nužudžiau ją... Ačiū Dievui, kad Gvenė saugi Naujojoje Zelandijoje. Jie geri žmonės. Jie mylės ją dėl Megan. O, Megan, Megan, kad tu būtum čia...

Taip bus geriausia... Jokio skandalo... Geriausia vaikui. Daugiau nebegaliu. Tai ilgai nebesitęs. Turiu pasukti trumpiausiu keliu. Gvenė niekada to nesužinos. Ji niekada nesužinos, kad jos tėvas buvo žmogžudys..."

Gvendos akyse sublizgo ašaros. Ji pažvelgė į sėdintį Gilą, tačiau Gilo akys buvo įsmeigtos į priešais esantį kampą. Pajutęs Gvendos žvilgsnį, jis nežymiai linktelėjo.

Greta sėdėjęs keleivis skaitė vakarinį laikraštį. Kitoje jo pusėje buvo aiškiai matoma dramatiška antraštė: „KAS BUVO JOS GYVENIMO VYRAI?"

Gvenda iš lėto nulenkė galvą. Ji vėl pažvelgė į dienoraštį.

„Kažkas buvo... Aš žinau, jog kažkas buvo..."

11

Jos gyvenimo vyrai

Mis Marpl perėjo Jūros aikštę, kurį laiką žingsniavo Fore gatve ir pro pasažą* pasuko į kalvą. Visos parduotuvėlės – siūlų ir rankdarbių, konditerijos, Viktorijos laikus primenanti moteriškų drabužių ir audinių – buvo senamadiškos.

Ji pažvelgė pro rankdarbių krautuvės langą. Dvi jaunos pardavėjos bendravo su klientais, o atokiau stovėjo pagyvenusi moteris.

Mis Marpl pastūmė duris ir įėjo. Ji prisėdo prie prekystalio, ir maloni žilstelėjusi pardavėja paklausė:

– Kuo galiu jums padėti, madam?

Mis Marpl paprašė atnešti žydrų vilnonių siūlų naujagimio megztukui. Po truputį moterys pradėjo bendrauti. Jos aptarinėjo raštus, mis Marpl vartė mezgimo knygas ir pasakojo apie savo sūnėnus bei dukterėčias. Nei ji, nei pardavėja niekur neskubėjo. Tokias klientes kaip mis Marpl pardavėja aptarnavo jau daug metų. Šios švelnios, mėgstančios paplepėti senutės jai patiko daug labiau už nekantraujančias, gana nemandagias jaunas mamas, kurios pačios nežino, ko nori, ir mėgsta pigius, neskoningus, rėžiančius akį daiktus.

---

* Namus arba gatves jungiantis dengtos galerijos tipo perėjimas (dažnai su parduotuvėmis, kioskais).

– Taip, – tarė mis Marpl. – Manau, iš tikrųjų bus labai gražu. Siūlai „Storkleg“ visada patikimi. Iš jų numegzti drabužiai nesitraukia. Gal paimsiu dar kokius penkis gramus.

Pardavėja užsiminė, jog šiandien labai šaltas vėjas, ir suvyniojo siūlus.

– Taip, iš tikrųjų, ir aš tai pastebėjau vaikščiodama krantine. Dilmutas labai pasikeitė. Nebuvau čia, tuoj prisiminsiu... beveik devyniolika metų.

– Tikrai, madam? Tuomet pastebėsite daug permainų. Tada dar tikriausiai nebuvo nei didžiojo pastato, nei viešbučio su reginiu į pietus.

– O ne, tai buvo mažutėlė gyvenvietė. Apsistojau su draugais... viloje, kuri vadinosi Šventosios Katerinos vardu. Gal žinote? Prie Lihamptono kelio.

Tačiau pardavėja gyveno Dilmute dar tik apie dešimt metų.

Mis Marpl padėkojo, pasiėmė paketą ir pasuko prie kitų durų, į audinių parduotuvę. Čia vėlgi prisigretino prie pusamžės pardavėjos. Jos pasikalbėjo apie tuos pačius dalykus, vis aptardamos vasarinių drabužių madas. Šįsyk pardavėja greitai susivokė.

– Tai tikriausiai misis Findeison namas.

– Taip, taip. Nors baldus sustatė mano pažįstami – majoras Holidėjus su žmona ir dukrele.

– O taip, madam. Jie maždaug metus nuomojo tą namą.

– Taip. Jis buvo kilęs iš Indijos. Jie turėjo puikią virėją, kuri davė man nuostabų obuolių pudingo ir... atrodo, imbierinio meduolio receptą. Dažnai pagalvoju, kaip susiklostė jos gyvenimas.

– Tikriausiai jūs turite galvoje Editą Paget, madam. Ji vis dar gyvena Dilmute. Dabar tarnauja Vindruš Lodžėje.

– Dar prisimenu kitus gyventojus – tokius Feinus. Atrodo, jis buvo teisininkas.

– Senasis misteris Feinas mirė prieš kelerius metus, o jaunasis misteris Valteris Feinas gyvena su savo motina. Misteris Valteris Feinas taip ir nevedė. Dabar jis vyresnysis partneris.

– Tikrai? O aš maniau, kad misteris Valteris Feinas išvyko gyventi į Indiją ir dirba arbatos plantacijose ar kokį kitą darbą.

– Atrodo, taip ir buvo, madam, bet jaunystėje. O po metų ar dvejų jis grįžo ir pradėjo dirbti firmoje. Šiose apylinkėse jie sėkmingai verčiasi ir yra labai gerbiami. Misteris Valteris Feinas – gražus, ramus džentelmenas. Jis visiems patinka.

– O taip, žinoma! – sušuko mis Marpl. – Juk jis buvo susižadėjęs su mis Kenedi, tiesa? O paskui ji pabėgo ir ištekėjo už majoro Holidėjaus.

– Teisingai, madam. Ji keliavo į Indiją, kad susituoktų su misteriu Feinu, bet, atrodo, apsigalvojo ir ištekėjo už kito džentelmeno.

Pardavėjos balse nuskambėjo vos jaučiama nepasitenkinimo gaida.

Mis Marpl pasilenkė į priekį ir tyliai tarė:

– Man visada buvo gaila vargšo majoro Holidėjaus (pažinojau jo motiną) ir jo mergytės. Žinau, kad antroji žmona jį paliko. Su kažkuo pabėgo. Turbūt su kokiu nors plevėsa.

– O, ji visada buvo tikra pliuškė. Nors jos pusbrolis – gydytojas, puikus žmogus. Išgydė man reumato susuktą kelį.

– Su kuo ji pabėgo? Niekada neteko girdėti.

– Šito jums nepasakysiu, madam. Sklido kalbos, kad su vienu iš vasarotojų. Žinau tik tai, kad majoras Holidėjus visiškai palūžo. Jis išsikraustė, ir tikriausiai jo sveikata nebepagerėjo. Jūsų grąža, madam.

Mis Marpl paėmė grąžą ir savo krepšelį.

– Labai jums ačiū, – padėkojo ji. – Įdomu, ar... kaip jūs ten sakėte... Edita Paget vis dar turi tą puikų imbierinio meduolio receptą? Aš jį pamečiau... tiksliau, pametė mano nerūpestingoji tarnaitė. Taip mėgstu imbierinius meduolius.

– Tikriausiai savo receptus ji saugo, madam. Beje, gretimame name gyvena jos sesuo, ištekėjusi už konditerio

misterio Mauntfordo. Laisvadieniais Edita paprastai pas juos užsuka, ir esu tikra, kad misis Mauntford pasakys jai apie jūsų norą.

– Puiki idėja. *Labai* jums dėkoju už viską, ką dėl manęs padarėte.

– Man tikrai buvo malonu, madam.

Mis Marpl išėjo į gatvę.

– Kokia miela senamadiška krautuvėlė, – tarė ji sau. – Ir tie apatiniai marškiniai tikrai labai gražūs, ne be reikalo išleidau pinigus.

Mis Marpl dirstelėjo į žydrą emaliuotą laikrodį, kurį nešiojo prisisegusi prie suknelės šono.

– Po penkių minučių susitiksiu su tais dviem jaunuoliais kavinėje „Ginger Cat“*. Tikiuosi, ligoninėje jų nenuliūdino.

II

Gilas su Gvenda sėdėjo kavinėje prie kampinio staliuko. Ant stalo gulėjo juodoji knygelė.

Įėjusi mis Marpl prisėdo prie jų.

– Ką gersite, mis Marpl? Kavos?

– Taip, ačiū... Ne, pyragėlių nereikia, tik paplotėlį su sviestu.

Gilas užsakė maisto, o Gvenda pastūmė mažąją knygelę prie mis Marpl.

– Perskaitykite, – tarė ji, – o paskui pakalbėsime. Tai rašė mano tėvas, gulėdamas ligoninėje. Papasakok, Gilai, mis Marpl, ką sakė daktaras Penrozas.

Gilas viską išklojo. Tada mis Marpl atsivertė juodąją knygelę. Padavėja atnešė tris puodelius silpnos kavos, paplotėlį su sviestu ir lėkštę pyragaičių. Gilas su Gvenda tylėdami žiūrėjo, kaip mis Marpl skaito.

Pagaliau ji užvertė knygelę ir padėjo. Jos veido išraiška buvo nesuprantama. „Tikriausiai supyko“, – pagalvojo

* Imbierinis katinas (angl.).

Gvenda. Mis Marpl lūpos buvo stipriai suspaustos, o akys žibėjo taip neįprastai.

– Taip, iš tikrųjų, – tarė ji. – Taip, iš tikrųjų!

– Prisimenate, jūs mums patarėte nesiimti šio reikalo? – paklausė Gvenda. – Aš suprantu, kodėl. Mes nepaklusome ir štai ko sulaukėme. Dabar atrodo, lyg būtume įkėlę koją į kitą pasaulį. Jei galėtume, norėtume sustoti... Kaip manote – gal jau užteks?

Mis Marpl lėtai papurtė galvą. Ji atrodė susirūpinusi ir suglumusi.

– Nežinau, – atsakė ji. – Aš tikrai nežinau. Gal būtų ir geriau, daug geriau. Juk po tiek laiko nieko nebepadarysi – tai yra manau, jog neįmanoma griebtis jokių konstruktyvių veiksmų.

– Norite pasakyti, kad po tiek laiko mes nieko nebegalime išsiaiškinti? – paklausė Gilas.

– O ne, – atsakė mis Marpl, – norėjau pasakyti *visiškai ne tai*. Devyniolika metų ne tiek jau daug. Juk yra žmonių, daug žmonių, kurie kai ką prisimins ir galės atsakyti į klausimus. Pavyzdžiui, tarnai. Tada namuose turėjo būti bent *dvi* tarnaitės, *auklė*, gal sodininkas. Prireiks tik laiko ir šiek tiek pastangų, kad surastumėte tuos žmones ir pasikalbėtumėte su jais. Tiesą sakant, *vieną* jau radau. Virėją. Ne, problema ne čia. Veikiau kyla klausimas, kokios turėsite praktinės *naudos*. Aš linkusi atsakyti – jokios. Ir vis dėlto...

Patylėjusi mis Marpl tęsė:

– Yra vienas „vis dėlto“... Aš mąstau gal kiek per lėtai, bet jaučiu, jog yra kažkas – kažkas, galbūt nelabai apčiuopiamas, – dėl ko verta rizikuoti... netgi *turėtumėtę* rizikuoti... Nors man sunku įvardyti, kas tai...

– Man atrodo... – pradėjo Gilas, bet nutilo.

Mis Marpl dėkinga pažvelgė į jį.

– Džentelmenas visada sugeba taip aiškiai sugrupuoti faktus, – tarė ji. – Esu tikra, kad jūs jau viską pergalvojote.

– Taip, aš svarsčiau, – atsakė Gilas, – ir man atrodo, jog galima padaryti tik dvi išvadas. Vieną jau minėjau. Ele-

na Holidėj nebuvo mirusi, kai Gvenė ją pamatė gulinčią hole. Ji atsigavo ir pabėgo su savo meilužiu, kas jis bebūtų. Tai patvirtina ir žinomi faktai: Kelvino Holidėjaus įsitikinimas, kad jis nužudė savo žmoną, dingęs lagaminas su drabužiais ir daktaro Kenedžio rastas raštelis. Tačiau kai kurie klausimai lieka neatsakyti. Ši versija nepaaiškina, kodėl Kelvinas buvo įsitikinęs, jog pasmaugė savo žmoną *miegamajame*. Be to, ji neatsako į vieną, mano manymu, tikrai svarbų klausimą: *kur Elena Holidėj šiandien?* Sveiku protu nesuvokiama, kodėl nuo to laiko apie Eleną niekas daugiau negirdėjo. Jeigu ji iš tikrųjų parašė tuos laiškus, kas įvyko *po to*? Kodėl ji daugiau neberašė? Jos santykiai su pusbroliu buvo geri, jis visada pusseserę dievino. Galbūt jis nepritarė jos elgesiui, bet tai nereiškia, kad norėjo nutraukti su ja ryšius. Būtent dėl to nerimauja Kenedis. Sakykime, tuo metu jis visiškai patikėjo istorija, kurią mums papasakojo. Jo pusseserė išvažiuoja, o Kelvinas palūžta. Bet jis nesitikėjo, kad nebesulauks iš jos jokios žinios. Manau, bėgant metams, pusseserė vis nesirodė, o Kelvinas Holidėjus atkakliai tvirtino ją nužudęs, kol galiausiai nusižudė pats. Tada daktarui Kenedžiui kilo siaubinga abejonė. O gal Kelvinas sako *tiesą*? Gal jis iš tikrųjų *nužudė* Eleną? Iš jos negirdėti nė žodelio – juk jeigu ji būtų mirusi kur nors užsienyje, kas nors jam praneštų. Štai dėl ko daktaras Kenedis taip greitai atsakė į mūsų skelbimą. Jis tikėjosi sužinoti, kur Elena ir kas jai nutiko. Esu tikras, žmogus negali pradingti taip... taip *visiškai*, kaip Elena. Tai labai įtartina.

– Sutinku, – tarė mis Marpl. – Bet kokia gi jūsų kita versija, misteri Ridai?

– Apgalvojau ir alternatyvą, – lėtai atsakė Gilas. – Žinote, ji gana fantastiška ir net bauginanti. Mat susijusi, kaip čia geriau pasakius... su tam tikra *piktadaryste*...

– Taip, – pritarė Gvenda. – Būtent piktadaryste. Netgi ne visiškai sveiku protu...

Ji suvirpėjo.

– Manau, *yra* tokių požymių, – tarė mis Marpl. – Žinote, visa ši istorija labai... *keista* – kur kas labiau, negu galėtų pagalvoti žmonės. Kai ką jau pastebėjau...

Jos veidas atrodė susimąstęs.

– Suprantate, čia negali būti jokio *normalaus* paaiškinimo, – tarė Gilas. – Dabar iškelkime fantastinę hipotezę: Kelvinas Holidėjus savo žmonos *nenužudė*, tik buvo nuoširdžiai tuo *įsitikinęs*. Tuo nori tikėti ir daktaras Penrozas, kuris, atrodo, yra neblogas vyrukas. Iš pradžių jam susidarė įspūdis, kad Holidėjus nužudė savo žmoną ir norėjo pasiduoti policijai. Paskui jis patikėjo Kenedžio žodžiais, jog taip nėra, ir nusprendė, kad Holidėjus – komplekso, fiksacijos, ar kaip ten pavadinsi, auka. Toks sprendimas daktarui Penrozui *nepatiko*. Jis gerai pažinojo panašaus tipo žmones, o Holidėjus nebuvo nė vienas iš jų. Vis dėlto, geriau pažinęs Holidėjų, Penrozas visiškai įsitikino, jog niekas negalėjo jo išprovokuoti pasmaugti moterį. Taigi jis pritarė fiksacijos teorijai, tačiau labai atsargiai. Tai rodo, kad šį atvejį paaiškintų tik viena teorija – patikėti, kad nužudė savo žmoną, Holidėjų privertė *kažkas kitas*. Kitaip tariant, mes vėl susidūrėme su Nežinomuoju, arba Iksu.

– Labai atidžiai peržvelgęs faktus, – tęsė Gilas, – pasakyčiau, jog ši hipotezė mažiausiai *įmanoma*. Kaip pasakojo pats Holidėjus, tą vakarą jis parėjo namo, nuėjo į valgomąjį, *kaip paprastai* atsigėrė... paskui įžengė į kitą kambarį, pamatė ant stalo raštelį ir prarado sąmonę...

Gilas nutilo, o mis Marpl pritardama linktelėjo. Jis tęsė:

– Sakykime, tai nebuvo sąmonės aptemimas... tik paprasčiausiai į viskį įlašinti narkotikai. Tolimesni veiksmai visiškai aiškūs, tiesa? Hole Nežinomasis pasmaugė Eleną, užtempė ją į viršų ir paguldė į lovą tokia poza, tarsi nusikaltimas būtų įvykdytas prasiveržus *jausmų protrūkiui*. Tada įėjo Kelvinas. Vargšas vyras, visą laiką pavydėjęs žmonos, *pagalvojo, kad tai jo darbas*. Kas buvo po to? Kelvinas pėsčias išskubėjo į kitą miesto galą pas savo svainį. Nežinoma-

jam atsirado laiko atlikti kitą triuką: jis sukrovė drabužius, pasiėmė lagaminą ir paslėpė kūną. Nors tai, ką jis padarė su palaikais, – suirzęs užbaigė Gilas, – visiškai išmuša mane iš vėžių.

– Stebiuosi, kad taip sakote, misteri Ridai, – tarė mis Marpl. – Man atrodo, jog ši problema tikrai nesunkiai išsprendžiama, bet prašau tęsti.

– „KAS BUVO JOS GYVENIMO VYRAI?" – pacitavo Gilas. – Šią antraštę perskaičiau viename laikraštyje, kai važiavome traukiniu. Tai mane sujaudino, nes juk čia ir yra esmė, tiesa? Jeigu yra kažkoks Iksas, mes apie jį žinome tik tiek, kad jis tikriausiai pamišęs, tiesiog galvą pametęs dėl Elenos.

– Vadinasi, jis neapkentė mano tėvo, – tarė Gvenda. – Norėjo, kad jis kentėtų.

– Tad štai kokios išvados, – apibendrino Gilas. – Mes žinome, kokia buvo toji Elena...

Jis sudvejojo.

– Ir koks pamišėlis tas vyras, – papildė Gvenda.

Staiga mis Marpl pakėlė akis, tarsi norėdama kalbėti, bet susivaldė.

– ...ir tai, kad ji buvo graži. Tačiau mes nė nenutuokiame, kokie dar vyrai, be sutuoktinio, sukosi aplink ją. Jų galėjo būti gyvas galas.

Mis Marpl papurtė galvą.

– Vargu. Žinote, ji buvo dar gana jauna. Tik jūs nepakankamai tikslus, misteri Ridai. Juk mes šį tą žinome apie tai, ką jūs pavadinote „jos gyvenimo vyrais". Buvo vienas žmogus, už kurio ji rengėsi tekėti...

– O taip... tas teisininkas? Koks jo vardas?

– Valteris Feinas, – atsakė mis Marpl.

– Taip. Bet jo negali įtarti. Tada jis gyveno Malaizijoje, Indijoje ar dar kažkur.

– Argi? Juk žinote, kad arbatos auginimo verslas jam nepasisekė, – tarė mis Marpl. – Jis grįžo čia, pradėjo dirbti firmoje ir dabar yra vyresnysis partneris.

– Gal jis atsekė čia paskui Eleną?! – sušuko Gvenda.

– Gali būti. Mes nežinome.

Gilas smalsiai žvelgė į senutę.

– Kaip jūs tai išsiaiškinote?

Mis Marpl atlaidžiai nusišypsojo.

– Truputį paplepėjau. Parduotuvėse ir laukdama autobusų... Senos poniutės paprastai būna smalsios. Taip gali sužinoti daug vietinių naujienų.

– Valteris Feinas, – mąsliai ištarė Gilas. – Elena jį atstūmė. Tai galėjo stipriai įskaudinti. Ar jis kada nors vedė?

– Ne, – atsakė mis Marpl. – Jis gyvena su savo motina. Savaitgalį eisiu pas juos išgerti arbatos.

– Mes žinome ir dar vieną žmogų, – staiga tarė Gvenda. – Prisimenate, buvo kažkoks vaikinas, su kuriuo Elena susižadėjo ar tik artimai bendravo baigusi mokyklą. Kaip sakė daktaras Kenedis, jis buvo nepageidautinas. Įdomu, *kodėl* nepageidautinas...

– Taigi du vyrai, – tarė Gilas. – Bet kuris iš jų galėjo pavyduliauti ir regzti planus... Gali būti, kad pirmasis jaunuolis sirgo kokia nors psichine liga.

– Daktaras Kenedis tai galėtų pasakyti, – tarė Gvenda, – tik paklausti bus šiek tiek sudėtinga. Noriu pasakyti, kad man nesunku vaikščioti ir klausinėti apie savo pamotę, kurios beveik neprisimenu. Tačiau jeigu užsimanysiu sužinoti apie jos pirmuosius meilės nuotykius, teks pasiaiškinti. Juk gali pasirodyti, kad aš pernelyg domiuosi pamote, kurios beveik nepažinojau.

– Turbūt yra ir kitų būdų išsiaiškinti, – tarė mis Marpl. – Manau, prireiks tik laiko ir kantrybės, kad surinktume norimą informaciją.

– Bet kuriuo atveju turime patikrinti dvi versijas, – tarė Gilas.

– Gali būti ir trečia, – atsakė mis Marpl. – Žinoma, tai tik hipotezė, bet, manau, įvykiai ją patvirtino.

Gvenda su Gilu smalsiai sužiuro į mis Marpl.

– Tai tik mano prielaida, – švelniai paraudusi tarė ši. – Elena Kenedi išvyko į Indiją, kad ištekėtų už jaunojo Feino. Reikia pripažinti, jog ji nebuvo aklai įsimylėjusi, bet tikriausiai jaunuolis Elenai patiko, ir ji buvo pasirengusi praleisti su Feinu visą gyvenimą. Tačiau vos tik nukeliavusi, ji nutraukia sužadėtuves ir prašo brolio atsiųsti pinigų grįžti. Kodėl?

– Turbūt apsigalvojo, – tarė Gilas.

Ir mis Marpl, ir Gvenda pažvelgė į jį su vos jaučiama panieka.

– Žinoma, kad apsigalvojo, – tarė Gvenda. – Mes tai žinome. Bet mis Marpl norėjo paklausti – kodėl?

– Na, merginos dažnai keičia nuomonę, – vangiai atsakė Gilas.

– *Jei yra tam tikros aplinkybės,* – pareiškė mis Marpl.

Jos ištartoje frazėje buvo aiški užuomina – tokias beveik be žodžių sugeba pasakyti pagyvenusios ponios.

– Jis kažką padarė... – vėl gana abejingai mėgino spėti Gilas, bet staiga Gvenda šaižiai suspigo.

– Supratau! Kitas vyras!

Ji ir mis Marpl susižvalgė taip suokalbiškai, tarsi būtų vyrams uždaros masonų ložės* narės.

– Laive, išvykstant! – tvirtai pridūrė Gvenda.

– Tikrai gali būti, – tarė mis Marpl.

– Mėnesiena laivo denyje ir visa kita, – tarė Gvenda. – Tik... tai galėjo būti rimta – ne šiaip flirtas.

– O taip, – pritarė mis Marpl, – manau, jog tai buvo rimta.

– Jei taip, kodėl ji už to vyruko neištekėjo? – paklausė Gilas.

– Gal jam Elena nerūpėjo, – lėtai atsakė Gvenda, paskui papurtė galvą. – Ne, manau, tokiu atveju ji vis tiek būtų ištekėjusi už Valterio Feino. O, žinoma, kokia aš buvau kvaila. Vedęs vyras.

---

* Religinio etinio judėjimo organizacija, skelbianti dorovinį tobulinimąsi ir atliekanti specialias paslaptingas apeigas.

Ji triumfuodama pažvelgė į mis Marpl.

– Būtent, – tarė mis Marpl. – Štai taip aš įsivaizduočiau situaciją. Jie pamilo vienas kitą, turbūt beviltiškai pamilo. Tačiau jis buvo vedęs, gal turėjo vaikų ir tikriausiai buvo gerbiamas žmogus – ką gi, tada viskam galas.

– Ji nebegalėjo ištekėti už Valterio Feino, – papildė Gvenda. – Taigi išsiuntė pusbroliui telegramą ir grįžo namo. Taip, viskas atitinka. O plaukdama atgal, ji sutiko mano tėvą...

Gvenda nutilo ir susimąstė.

– Jie negalėjo beprotiškai pamilti vienas kito, – tarė ji, – bet tikriausiai vienas kitam patiko... Be to, buvau aš. Jie abu buvo nelaimingi... ir ieškojo paguodos. Mano tėvas papasakojo Elenai apie mano motiną, o ji galbūt – apie tą kitą vyrą... Taip, žinoma... – Gvenda pavartė dienoraštį. – *„Aš žinau, jog kažkas buvo... Tada laive ji man pasakė pakankamai aiškiai... Kažkas, ką ji mylėjo, bet negalėjo už jo ištekėti...“* Taip, būtent. Elena ir mano tėvas jautėsi panašūs. Be to, buvau aš, kuria reikėjo rūpintis, ir ji pamanė, jog sugebės padaryti mano tėvą laimingą. Gal jai net atrodė, kad pagaliau ir pati taps laiminga.

Gvendai nutilus, mis Marpl energingai linktelėjo ir tvirtai tarė:

– Štai taip.

Gilas atrodė suirzęs.

–Iš tikrųjų, Gvenda, tu viską pagražinai ir įsivaizduoji, kad taip ir buvo.

–Iš tiesų taip ir buvo. Taip turėjo būti. Tai mums paaiškina Nežinomojo, arba Ikso, egzistavimą.

– Nori pasakyti...?

– Vedęs vyras. Mes nežinome, kas jis. Jis galėjo būti anaiptol ne gražuolis. Galėjo būti truputį kvaištelėjęs. Jis galėjo atsekti paskui Eleną čia...

– Tu ką tik kalbėjai, kad jis keliavo į Indiją.

– Ką gi, juk žmonės gali grįžti iš Indijos, tiesa? Valteris Feinas grįžo. Beveik po metų. Nesakau, kad tas vyras

irgi *grįžo*, bet taip galėjo atsitikti. Tu domėjaisi jos gyvenimo vyrais. Tad štai – trys jau yra. Valteris Feinas, jaunuolis, kurio vardo nežinome, ir vedęs vyras...

– Kuris nežinia, ar išvis egzistuoja, – užbaigė Gilas.

– Išsiaiškinsime, – atkirto Gvenda. – Juk taip, mis Marpl?

– Tereikia laiko ir kantrybės, tada galima daug ką išsiaiškinti, – atsakė mis Marpl. – O dabar apie tai, ką pavyko sužinoti man. Šiandien man nusišypsojo laimė šnektelėti audinių parduotuvėje. Ten sužinojau, kad mus dominančiu laikotarpiu Šventos Katerinos viloje virėja dirbo tokia Edita Paget, kuri vis dar gyvena Dilmute. Jos sesuo ištekėjo už vietinio konditerio. Manau, jums, Gvenda, būtų naudinga su ja susitikti. Ji galėtų daug papasakoti.

– Nuostabu, – tarė Gvenda. – Aš sugalvojau dar kai ką. Parašysiu naują testamentą. Nenuliūsk, Gilai, savo pinigus vis tiek paliksiu tau, bet pasistengsiu, kad man padėtų tai padaryti Valteris Feinas.

– Būk atsargi, Gvenda, – tarė Gilas.

– Testamentas – savaime suprantamas dalykas, – atsakė Gvenda. – Be to, aš sugalvojau, kaip jį parašyti. Noriu žūtbūt su juo susitikti. Noriu pamatyti, koks jis, ir gali būti, kad...

Ji nebaigė sakinio.

– Mane stebina, kad į mūsų skelbimą daugiau niekas neatsakė, pavyzdžiui, kad ir ta Edita Paget... – tarė Gilas.

Mis Marpl papurtė galvą.

– Šiuose kraštuose praeina nemažai laiko, kol žmonės ryžtasi tokiems dalykams, – tarė ji. – Jie įtarūs. Mėgstantys viską apgalvoti.

12

Lili Kimbl

Ruošdamasi nusausinti keptuvėje čirškančias bulves, Lili Kimbl patiesė ant stalo kelis senus laikraščius. Ne į toną niūniuodama populiarią melodiją, ji pasilenkė ir įniko skaityti priešais patiestą laikraštį.

Staiga moteris nutilo ir sušuko:

– Džimai, Džimai! Ar girdi?

Džimas Kimblas, pusamžis mažakalbis vyras, kriauklėje plovė indus.

– A? – atsiliepė jis savo mėgstamu garsu.

– Klausyk, radau skelbimą. Misteris ir misis Ridai iš Saufhamptono Rou prašo atsiliepti ką nors žinančius apie Eleną Spenlav Holidėj, mergautine pavarde Kenedi! Man atrodo, jie turi galvoje misis Holidėj, pas kurią tarnavau Šventosios Katerinos viloje. Ji su vyru išsinuomojo tą namą iš misis Findeison. Iš tikrųjų *jos* vardas buvo Elena... Taip, ji buvo daktaro Kenedžio pusseserė, to paties daktaro, kuriam turiu būti dėkinga, kad man išoperavo adenoidus*.

Minutėlę nutilusi, misis Kimbl įgudusia ranka pavartė kepančias bulves. Džimas Kimblas šnarpštė į rankšluostį, šluostydamasis veidą.

– Velnias, senas laikraštis, – susikeikė misis Kimbl, žvilgtelėjusi į datą. – Išėjo prieš savaitę, o gal ir dar seniau.

* Ryklės tonzilių adenoidinis išvešėjimas.

Įdomu, kam to prireikė? Tik pagalvok, Džimai, gal čia slypi pinigai!

– A, – abejingai tarstelėjo misteris Kimblas.

– Gal atsirado koks testamentas, – svarstė jo žmona. – Tiek laiko praėjo.

– A.

– Kokie aštuoniolika metų, jei ne daugiau. Nėra ko stebėtis... Bet kodėl ieško tik dabar? Kaip manai – gal čia *policija*, Džimai?

– Kas?

– Tu gi žinai, ką aš visada galvojau, – paslaptingai tarė misis Kimbl. – Prisimeni, pasakojau tau, kai buvome išėję pasivaikščioti. Visiems atrodė, kad misis Holidėj pabėgo su meilužiu. Vyrai visada taip kalba apie savo žmonas. Vis dėlto akivaizdu, jog būta žmogžudystės. Aš juk sakiau ir tau, ir Edei, bet ji nieku gyvu nenorėjo sutikti. Edei visada stigo vaizduotės. Tie drabužiai, kuriuos, kaip jai atrodė, misis Holidėj pasiėmė... Ką gi, jie labai klydo, jei supranti, ką turiu galvoje. Dingo lagaminas ir krepšys, pilni drabužių. Tik ne tie tai buvo drabužiai... Štai ką aš tada pasakiau Edei. „Patikėk, – sakiau, – šeimininkas nužudė ją ir įkišo į rūsį.“ Iš tikrųjų ne į rūsį, nes ta šveicarė auklė Leoni kai ką matė. Pro langą. Tada ji kartu su manimi išėjo į kiną – tiesa, jai niekas neleido... Tačiau aš įkalbėjau, sakydama, kad tas vaikas niekada neprabunda. Tikras auksas – visą naktį išmiega savo lovelėje. „O madam vakarais į vaikų kambarį neina, – įtikinėjau aš. – Niekas nesužinos, kad išsprukai su manimi.“ Ji sutiko. Kai sugrįžome, namai virė kaip bičių avilys. Buvo atėjęs daktaras, šeimininkas gulėjo persirengimo kambaryje ir atrodė, tarsi miegotų. Daktaras jį prižiūrėjo. Paskui jis paklausė manęs apie drabužius, ir tada viskas atrodė suprantama. Aš pamaniau, kad misis Holidėj sveika gyva pabėgo su tuo vyruku, dėl kurio taip kraustėsi iš proto... su tuo vedusiu... Edė dar pasakė, jog meldžia Dievo, kad tik nebūtume įpainiotos į kokią skyrybų bylą. Koks gi buvo jo vardas? Nebeprisimenu. Iš M raidės... o gal iš R? Varge tu mano, kaip silpsta atmintis.

Misteris Kimblas atėjo iš indų plovyklos ir, nekreipdamas dėmesio į žmonos kalbas, paklausė, ar paruošta vakarienė.

– Tuoj, nusausinsiu bulves... Palauk, paimsiu kitą laikraštį. Šitą verčiau pasidėsiu. Tai turbūt policija – šįsyk gal dar nepavėlavo. O gal teisininkai... ir reikalas susijęs su pinigais. Apie atlygį nieko *nepasakyta*... Gali ir nieko nepešti... O, kad galėčiau pasiteirauti. Čia prašoma kreiptis šiuo adresu Londone, bet nesu tikra, ar norėčiau tai padaryti... nenorėčiau pasakoti kiekvienam Londone... Kaip manai, Džimai?

– A, – atsakė misteris Kimblas, godžiai nužvelgdamas žuvį ir bulves.

Pokalbis buvo atidėtas.

13

Valteris Feinas

Gvenda tyrinėjo kitame plataus raudonmedžio stalo gale sėdintį misterį Valterį Feiną. Jis buvo maždaug penkiasdešimties metų vyras, gana pavargęs, švelnaus neišraiškingo veido. „Kartą sutikęs tokį žmogų, sunkiai jį beprisimintum... – pagalvojo Gvenda. – Tai žmogus be ryškių asmenybės bruožų. Kalba lėtai, maloniu balsu, rūpestingai tardamas žodžius. Tikriausiai jis labai garsus teisininkas“.

Ji vogčia apžvelgė patalpas, vyresniojo firmos partnerio biurą, ir nusprendė, jog šis tinka Valteriui Feinui. Kabinetas buvo senamadiškas, baldai nutrinti, nors pagaminti iš tvirtos karalienės Viktorijos laikų medžiagos. Prie sienų stovėjo dėžės su dokumentais, ant dėžių buvo užrašytos gerbiamų apylinkės žmonių pavardės: seras Džonas Vavasuras-Trenčas... ponia Džesup... gerbiamas Artūras Folkesas...

Dideli pakeliami langai purvinais stiklais atsivėrė į kvadratinį vidinį kiemelį, kurį juosė masyvios septyniolikto amžiaus gretimo namo sienos. Aplinkui nebuvo jokių puošnių ar naujoviškų daiktų, bet nesimatė ir tokių, kurie liudytų skurdą ar apsileidimą. Iš pirmo žvilgsnio kabinetas atrodė netvarkingas: bet kaip sukrautos dėžės, ant stalo išmėtyti popieriai, nelygiai ant lentynos sudėti įstatymų tomai. Tačiau šio kambario šeimininkas tiksliai žinojo, kur kas yra.

Valterio Feino plunksnakotis nustojo skrebėti. Vyras tingiai, bet maloniai nusišypsojo.

– Manau, viskas aišku, misis Rid, – tarė jis. – Testamentas labai paprastas. Kada norėsite ateiti ir pasirašyti?

Gvenda atsakė, jog ateisianti, kada tik jis paskirs. Ji neskuba.

– Žinote, mes nusipirkome čia namą, – tarė ji. – Hilsaidą.

– Taip, jūs man davėte adresą... – atsakė į savo užrašus žvelgdamas Valteris Feinas.

Nepasikeitė net jo balso tonas.

– Labai gražus namas, – toliau kalbėjo Gvenda. – Jis mums patinka.

– Tikrai? – Valteris Feinas nusišypsojo. – Ar jis prie jūros?

– Ne, – atsakė Gvenda. – Atrodo, anksčiau tas namas vadinosi Šventosios Katerinos vardu.

Misteris Feinas nusiėmė pensnė ir, spoksodamas į stalą, įniko blizginti stiklus šilkine nosinaite.

– O taip, – tarė jis. – Prie Lihamptono kelio?

Jis pažvelgė į Gvendą, ir ši pagalvojo: „Kaip pasikeičia akinius nešiojantys žmonės, kai juos nusiima!" Šviesiai pilkos Valterio Feino akys atrodė keistai silpnos ir nieko nematančios.

„Dabar iš jo veido matyti, kad jis kažkur kitur", – pagalvojo Gvenda.

Valteris Feinas vėl užsidėjo pensnė ir aiškiu teisininko balsu paklausė:

– Minėjote, kad ištekėjusi parašėte testamentą?

– Taip. Aš kai ką palikau savo giminaičiams Naujojoje Zelandijoje, bet vėliau jie mirė, tad nusprendžiau parašyti naują testamentą. Be to, ketiname apsigyventi šioje šalyje visam laikui.

Valteris Feinas linktelėjo.

– Taip, ganėtinai pagrįstas požiūris. Ką gi, manau, viskas aišku, misis Rid. Gal galėtumėte ateiti poryt? Vienuolikta valanda jums tiks?

– Taip, visiškai.

Gvenda atsistojo, Valteris Feinas padarė tą patį.

– Aš... Aš kreipiausi būtent į jus, nes manau... tai yra esu įsitikinusi... kad kažkada pažinojote mano... mano motiną, – neva skubėdama išbėrė Gvenda.

– Tikrai? – Valterio Feino balsas nuskambėjo truputį šilčiau. – Kuo ji buvo vardu?

– Holidėj. Megan Holidėj. Atrodo... Man pasakojo, kad... jūs buvote su ja susižadėjęs.

Ant sienos tiksėjo laikrodis. Viens-du, viens-du, viens-du.

Staiga Gvenda pajuto, kad jos širdis plaka šiek tiek greičiau. Koks *ramus* Valterio Feino veidas! Lyg namas su uždarytomis langinėmis. Galbūt tokiame name paslėptas lavonas? (Kokios idiotiškos mintys, Gvenda!)

– Ne, aš niekada nepažinojau jūsų motinos, misis Rid, – visiškai nesutrikęs, tokiu pat ramiu balsu atsakė Valteris Feinas. – Tačiau kadaise trumpai buvau susižadėjęs su Elena Kenedi, kuri paskui ištekėjo už majoro Holidėjaus ir tapo jo antrąja žmona.

– Šit kaip! Kaip kvaila iš mano pusės! Aš viską supainiojau. Tai buvo Elena – mano pamotė. Na, žinoma, aš buvau per maža, kad prisiminčiau. Buvau dar vaikas, kai iširo antroji mano tėvo santuoka. Bet girdėjau kalbant, kad jūs buvote susižadėjęs su misis Holidėj Indijoje, ir... pagalvojau, jog tai, savaime suprantama, mano motina, nes Indijoje... Norėjau pasakyti, Indijoje su ja susipažino mano tėvas.

– Į Indiją susituokti su manimi atvyko Elena Kenedi, – tarė Valteris Feinas. – Paskui ji apsigalvojo. Plaukdama atgal ji sutiko jūsų tėvą.

Jis aiškiai, be emocijų konstatavo faktą. Gvenda vis dar įsivaizdavo namą uždarytomis langinėmis.

– Atleiskite, – tarė ji. – Tikriausiai buvau nemandagi?

Valteris Feinas nusišypsojo savo ramia, malonia šypsena. Langinės prasivėrė.

– Tai buvo prieš devyniolika ar dvidešimt metų, misis Rid, – tarė jis. – Po tiek laiko jaunystės rūpesčiai ir kvailys-

tės tampa nebereikšmingi. Tai jūs toji mažutė Holidėjaus dukrelė? Juk žinote, kad jūsų tėvas ir Elena kurį laiką gyveno Dilmute, tiesa?

– O taip, – atsakė Gvenda. – Būtent todėl mes čia ir atvykome. Aš, žinoma, mažai ką prisimenu, bet, kai nusprendėme gyventi Anglijoje, pirmiausiai atvykau į Dilmutą, kad pamatyčiau, koks tai miestas. Man jis taip patiko, jog nutariau apsistoti tik čia ir niekur kitur. Be to, mums nusišypsojo laimė nusipirkti tą patį namą, kuriame kadaise gyveno mano giminės.

– Prisimenu tą namą, – tarė Valteris Feinas ir vėl ramiai, maloniai nusišypsojo. – Jūs tikriausiai manęs neprisimenate, misis Rid, bet man atrodo, jog kartą aš nešiojau jus ant pečių.

Gvenda nusijuokė.

– Iš tikrųjų? Vadinasi, jūs senas mano draugas, tiesa? Negaliu apsimesti, kad jus prisimenu, – juk tada tebuvau pustrečių ar trejų metų... Gal jūs buvote grįžęs iš Indijos atostogų ar kitu reikalu?

– Ne, aš sprukau iš Indijos visam laikui. Nuvykęs ten, bandžiau verstis arbatmedžių auginimu, bet man nesisekė. Taigi teliko sekti savo tėvo pėdomis ir rinktis prozišką, nuobodoką kaimo advokato darbą. Teisininko egzaminus buvau išlaikęs jau anksčiau, tad grįžęs paprasčiausiai pradėjau dirbti firmoje.

Valteris Feinas patylėjo ir pridūrė:

– Nuo to laiko ir gyvenu čia.

Vėl stojo tyla, paskui jis susimąstęs pakartojo:

– Taip... nuo to laiko...

„Bet aštuoniolika metų nėra tiek daug, kad..." – šmėkštelėjo mintis Gvendai.

Atgijęs Valteris Feinas paspaudė Gvendai ranką ir tarė:

– Kadangi mes, pasirodo, seni draugai, kviečiu judu su vyru pas mano mamą arbatos. Paprašysiu, kad ji jums parašytų. O kol kas – iki ketvirtadienio, vienuoliktos valandos.

Gvenda išėjo iš kabineto ir nulipo laiptais. Laiptų kampe kabojo voratinklis, o jo viduryje tūnojo šviesios spalvos, beveik neįžiūrimas voras. „Visai nepanašus į vorą, – pagalvojo Gvenda. – Ne toks, kaip tie riebūs, išpampę pabaisos, kurie medžioja ir siurbia muses. Tai veikiau voro vaiduoklis. Kaip ir Valteris Feinas“.

II

Gilas pasitiko žmoną pajūrio bulvare.

– Na? – paklausė jis.

– Tuo metu jis buvo čia, Dilmute, – atsakė Gvenda, – ką tik grįžęs iš Indijos. Sakė, jog yra nešiojęs mane ant pečių. Tačiau jis negalėjo nužudyti – neįmanoma. Valteris Feinas pernelyg ramus ir švelnus. Tokio žmogaus tu beveik nepastebi. Jie ateina į vakarėlius, bet nė nepamatai, kada jie išeina. Manau, Valteris Feinas nepaprastai sąžiningas, mylintis ir gerbiantis savo motiną, doras visose srityse. Tik moterims jis turėtų atrodyti siaubingai *nuobodus*. Dabar suprantu, kodėl jis nelaimėjo Elenos. Žinai, ištekėjusi už tokio žmogaus, kiekviena jaustųsi saugi, bet nė viena nenorėtų tik saugumo.

– Vargšas, – tarė Gilas. – Tikriausiai jis kraustėsi dėl Elenos iš proto.

– Oi, nežinau... Kažin. Bet kuriuo atveju esu tikra, kad jis nėra piktybiškas žudikas. Ir apskritai – jis ne žmogžudys.

– Bet tu juk nedaug žinai apie žmogžudžius, tiesa, mieloji?

– Ką turi galvoje?

– Na... pagalvojau apie tyliąją Lizę Borden – net prisiekusieji tvirtino, kad ji negalėjo nužudyti. O Valasas, tas ramus vyrukas, kurį prisiekusieji apkaltino žmonos nužudymu, nors apskundus nuosprendis buvo anuliuotas. O Amstrongas, kurį ilgus metus daugelis laikė kukliu vyruku? Nemanau, kad žudikai yra išsiskirianti žmonių grupė.

– Vis tiek negaliu patikėti, kad Valteris Feinas...

Gvenda nutilo.

– Kas yra?

– Nieko.

Tačiau ji prisiminė keistą, tarsi nieko neregintį akinių stiklus blizginančio Valterio Feino žvilgsnį, kai ji pirmą kartą paminėjo Šventosios Katerinos vilą.

– Tikriausiai jis buvo dėl jos *pamišęs*... – netvirtai tarė Gvenda.

14

Edita Paget

Misis Mauntford svetainė buvo tikrai jauki. Joje stovėjo apvalus stalas, uždengtas staltiese, keletas senoviškų fotelių ir asketiškai atrodanti, bet neįtikėtinai minkšta sofa prie sienos. Ant židinio atbrailos stovėjo porcelianiniai šuniukai ir kiti suvenyrai bei spalvota įrėminta princesės Elžbietos ir Margaritos Roz fotografija. Ant kitos sienos kabėjo dvi nuotraukos: vienoje – jūreiviška uniforma vilkintis karalius, kitoje – misteris Mauntfordas, nusifotografavęs su kitais kepėjais ir konditeriais. Vienas vandeniniais dažais nupieštas ir kriauklelėmis papuoštas paveikslėlis vaizdavo žalią kaip smaragdas jūrą prie Kaprio salos. Svetainėje buvo ir daugybė kitų daiktų, kurie nei puošė, nei pretendavo į prabangesnį gyvenimą, tačiau visi jie kūrė malonią, džiugią atmosferą, kurioje, radę laiko, žmonės galėjo susėsti drauge ir pasišnekučiuoti.

Misis Mauntford, mergautine pavarde Paget, buvo žema apkūni tamsiaplaukė su keliomis žilomis sruogomis. Jos sesuo Edita Paget buvo aukšta liekna tamsiaplaukė. Nors iš pažiūros jai galėjo būti apie penkiasdešimt metų, jos plaukų sidabro gijos dar nepuošė.

– Tik pagalvokite, – kalbėjo Edita Paget, – mažoji mis Gvenė! Dovanokite, madam, kad taip kalbu, bet tiesiog nejučia grįžtu į praeitį. Jūs ateidavote pas mane į virtu-

vę tokia gražutė. „Vinių“, – sakydavote. – „Vinių.“ Turėdavote galvoje vynuoges – kodėl vadinote jas „vinėmis“, negaliu pasakyti. Tačiau jūs norėdavote vynuogių, ir aš, žinoma, jų duodavau, tai yra parduodavau už akmenėlius.

Gvenda įsistebeilijo į tiesią moters figūrą, rausvus skruostus ir juodas akis. Ji stengėsi prisiminti, bet nepavyko. Atmintis apvylė ir šį kartą.

– O, kad galėčiau prisiminti... – pradėjo ji.

– Tai tiesiog neįmanoma. Jūs buvote tokia mažutė. Šiandien, atrodo, niekas nenori dirbti namuose, kur yra vaikų. Man tai tiesiog nesuprantama. Vaikai juk suteikia namams gyvybės. Aišku, jų maitinimas visada sukelia šiek tiek rūpesčių. Bet, jei suprantate, ką noriu pasakyti, madam, tai jau ne vaiko, o auklės problema. Auklės darbas visada sunkus – visi tie padėklai, laukimas, tai šis, tai tas. Ar prisimenate Leoni, mis Gvene? Atleiskite – turėčiau sakyti „misis Rid“.

– Leoni? Ar ji buvo mano auklė?

– Ji buvo šveicarė. Prastai kalbėjo angliškai. Labai jautri. Jei Lili ją įžeisdavo, ilgai verkdavo. Lili buvo kambarinė. Lili Abot. Jauna, pašėlusi, kiek lengvabūdė mergina. Lili dažnai su jumis žaisdavo, mis Gvene. Žiūrėdavo pro laiptų turėklus ir sakydavo „kukū“.

Gvenda nesąmoningai suvirpėjo.

Laiptai...

– Aš prisimenu Lili. Ji užrišo katinui kaspiną, – staiga tarė ji.

– Na, štai, mieloji, jūs prisiminėte! Tai buvo per jūsų gimtadienį – Lili šovė į galvą papuošti Tomį. Išėmė iš saldainių dėžutės kaspinėlį ir užrišo, o Tomis tiesiog pašėlo. Spruko į sodą ir brovėsi per krūmus tol, kol kaspino atsikratė. Katinai nemėgsta tokių pokštų.

– Tai buvo juodai baltas katinas.

– Teisingai. Vargšas senutis Tomis. Taip gražiai gaudė peles. Tikras peliautojas, – Edita Paget nutilo ir manieringai kostelėjo. – Atleiskite, kad apie tai kalbu, madam, ta-

čiau prisiminimai grąžino mane į praeitį. Jūs norėjote kažko paklausti?

– Man įdomu klausytis jūsų pasakojimo apie tuos laikus, – atsakė Gvenda. – Būtent tai ir norėjau išgirsti. Matote, mane augino giminės Naujojoje Zelandijoje, ir, žinoma, jie negalėjo nieko papasakoti nei apie tėvą, nei apie pamotę. Juk ji... buvo graži, tiesa?

– Ji jus tiesiog dievino. O taip – vesdavosi jus į paplūdimį, žaisdavo su jumis sode. Suprantate, ji pati buvo gana jauna. Dar visai mergiotė. Aš dažnai pagalvodavau, kad jai patinka žaisti ne mažiau negu jums. Šeimoje, galima sakyti, ji buvo vienintelis vaikas. Jos pusbrolis, daktaras Kenedis, buvo gerokai vyresnis ir visada užsivertęs knygomis. Kai neidavo į mokyklą, ji neturėdavo su kuo žaisti...

– Ar jūs visą savo gyvenimą praleidote Dilmute? – paklausė prie sienos sėdėjusi mis Marpl.

– O taip, madam. Ten, už kalvos, tėvas turėjo ūkį, kuris tada vadinosi Railendu. Brolių aš neturėjau, tad po tėvo mirties motinai buvo sunku viską prižiūrėti. Ji pardavė ūkį ir nupirko mažą krautuvėlę Haistryto gale. Taip, aš visą laiką gyvenau čia.

– Tikiuosi, jūs viską žinote apie Dilmuto gyventojus?

– Ką gi, tada tai buvo mažas kaimelis. Kiek prisimenu, tik vasarą privažiuodavo daug lankytojų. Tačiau tie mieli, ramūs žmonės, kurie kasmet čia atvažiuodavo, nė per nago juodymą nepanašūs į šiandieninius turistus ir „šarabanus“*. Tai buvo darnios šeimos, kurios kiekvienais metais nuomojo tuos pačius kambarius.

– Tikriausiai jūs pažinojote Eleną Kenedi dar prieš tai, kai ji tapo misis Holidėj? – paklausė Gilas.

– Kaip čia pasakius... Na, aš girdėjau *apie* ją, gal netgi buvau mačiusi, tačiau artimiau pažinau tik pradėjusi pas juos tarnauti.

– Ir ji jums patiko, – tarė mis Marpl.

Edita Paget atsisuko į ją.

---

* Autobusas su keliomis skersinių sėdynių eilėmis.

– Taip, madam, – su vos juntamu iššūkiu atsakė Edita Paget. – Man nesvarbu, ką žmonės kalba. Ji visada man buvo pati geriausia. Aš niekada netikėjau, kad ji taip pasielgė. Galvą guldau. Nors, žinote, *buvo* kalbų...

Ji staiga nutilo ir, tarsi atsiprašydama, dirstelėjo į Gvendą.

– Aš noriu žinoti, – impulsyviai tarė Gvenda. – Prašau nemanyti, kad mane įskaudinsite. Ji nebuvo mano tikra motina...

– Tai tiesa, madam.

– Suprantate, mes labai norime... ją surasti. Ji pabėgo iš čia ir, atrodo, dingo kaip į vandenį. Mes nežinome, kur ji gyvena ir apskritai ar dar gyva. Be to, yra priežasčių...

Sudvejojusi Gvenda nutilo, tad Gilas greitai užbaigė mintį:

– Juridinių priežasčių. Neaišku, ką ir manyti, – mirė ji ar... ar ką.

– O, aš visiškai suprantu, sere. Kai prie Epro* dingo mano pusseserės vyras, buvo daug rūpesčių, kol pripažino, jog jis mirė. Tai mano pusseserę gerokai išvargino. Savaime suprantama, sere, stengsiuosi jums kuo nors padėti – jūs juk ne svetimi. Misis Gvenda ir jos „vinės“. Jūs taip juokingai ištardavote.

– Jūs labai maloni, – tarė Gilas. – Taigi, jei neprieštarausite, klausinėsiu toliau. Kaip suprantu, misis Holidėj pabėgo iš namų gana netikėtai?

– Taip, sere, pabėgimas sukrėtė mus visus – ypač vargšą majorą. Jis buvo visiškai sugniuždytas.

– Paklausiu jūsų tiesiai – ar bent nutuokiate, kas buvo tas vyras, su kuriuo ji pabėgo?

Edita Paget papurtė galvą.

– To manęs klausė ir daktaras Kenedis – negalėjau jam atsakyti. Nežino ir Lili. O Leoni, ta užsienietė, tuo labiau.

---

* Miestas Vakarų Belgijoje.

– Jei *nežinote*, gal galite pabandyti spėti? – paklausė Gilas. – Dabar, kai praėjo tiek laiko, nebesvarbu, net jeigu spėlionės ir bus neteisingos. Juk jums tikriausiai buvo kilę įtarimų.

– Na, mes visi įtarinėjome... Bet žinote, tai tebuvo įtarinėjimai. Bent jau aš niekada nieko nemačiau. Nors Lili, kuri, kaip minėjau, buvo tikra padūkėlė, turėjo savo nuomonę ir ilgai jos laikėsi. „Prisiminsi mano žodžius, – sakydavo ji. – Tas vyrukas įsimylėjęs ją iki ausų. Kartą mačiau, kaip jis žiūrėjo į ją, pilstančią arbatą. O jo žmona pervėrė akimis kaip durklu!"

– Suprantu. O kas buvo tas... e... vyrukas?

– Bijau, sere, kad nebeprisiminsiu jo pavardės. Praėjo tiek metų. Kapitonas... Esdeilas... ne, ne taip... Emeris... ne. Kažkodėl atrodo, kad jo pavardė prasidėjo raide E. O gal H? Tokia keista pavardė. Bet aš niekada per šešiolika metų apie tai negalvojau. Jis su žmona buvo apsistoję Karališkoje Klarencijoje.

– Vasarotojai?

– Taip, bet manau, kad jis – o gal ir jie abu – jau anksčiau pažinojo misis Holidėj. Jie gana dažnai lankydavosi tuose namuose. Pasak Lili, jis nenuleisdavo nuo misis Holidėj akių.

– O jo žmonai tai nepatiko.

– Ne, sere... Bet, garbės žodis, man nekilo nė mintis, kad čia kažkas negerai. Dar ir dabar nežinau, ką manyti.

– Ar jie vis dar buvo čia... Karališkojoje Klarencijoje... kai... kai dingo Elena... mano pamotė?

– Kiek prisimenu, jie išvyko beveik tuo pačiu metu – diena anksčiau ar diena vėliau. Kaip bebūtų, šie du įvykiai taip sutapo, kad pradėjo sklisti kalbos. Bet neišgirdau nieko konkretaus. Jei *taip* ir buvo, viskas praėjo labai tyliai. Žmonės gal net devynias dienas stebėjosi, kad misis Holidėj pabėgo taip staiga. Bet niekas nesakė, jog ji visada buvo vėjo pamušalas. Nieko panašaus nepastebėjau ir aš pati. Nebūčiau važiavusi su jais į Norfolką, jei būčiau tai žinojusi.

Minutėlę visi trys įdėmiai žiūrėjo į mis Paget. Paskui Gilas paklausė:

– Į Norfolką? Jie važiavo į Norfolką?

– Taip, sere. Norėjo nusipirkti ten namą. Misis Holidėj man pasakė tai, kai iki keistųjų įvykių buvo likusios maždaug trys savaitės. Ji paklausė, ar važiuosiu su jais, kai jie kraustysis, ir aš sutikau. Šiaip ar taip, niekada nebuvau išvykusi iš Dilmuto ir pagalvojau, kad tokia permaina man gali patikti – juk liksiu su pamėgta šeima.

– Nebuvau girdėjęs, kad jie pirko namą Norfolke, – tarė Gilas.

– Tiesiog juokinga, kad taip sakote, sere. Misis Holidėj viską kruopščiai slėpė. Ji prašė niekam neprasitarti, ir aš, žinoma, tylėjau. Ji norėjo kuriam laikui išvykti iš Dilmuto. Įkalbinėjo majorą Holidėjų, bet jam patiko čia. Atrodo, jis net parašė laišką Šventosios Katerinos vilos savininkei misis Findeison prašydamas namą parduoti. Tačiau misis Holidėj kaip įmanydama priešinosi. Ji, atrodo, nekentė Dilmuto ir tarsi bijojo čia pasilikti.

Šie žodžiai buvo ištarti gana natūraliai, tačiau, juos išgirdę, visi trys klausytojai sukluso.

– Kaip jūs manote – gal ji norėjo važiuoti į Norfolką, kad būtų šalia to vyro, kurio pavardės neprisimenate? – paklausė Gilas.

Edita Paget sutriko.

– O, sere, aš tikrai nenorėčiau *taip* manyti. Niekada taip negalvojau. Be to, nemanau, kad... Dabar prisiminiau... Jie – ta ponia ir džentelmenas – atvyko iš kažkokių šiaurinių regionų. Atrodo, tai buvo Nortumberlendas. Kaip bebūtų, atostogauti jie važiuodavo į pietus, nes čia daug švelnesnis klimatas.

– Bet ji kažko bijojo, tiesa? – paklausė Gvenda. – Kalbu apie savo pamotę.

– Dabar, kai tai pasakėte, prisiminiau...

– Taip?

– Kartą į virtuvę užėjo Lili Kimbl. Šluodama laiptus, ji sušuko: „Velniava!“ Taip ir pasakė. Kartais ji, toji Lili,

kalbėdavo labai paprastai, tad turite man atleisti. Aš paklausiau, apie ką ji taip, o Lili atsakė, kad kartą iš sodo į svetainę parėjo šeimininkė su šeimininku, durys į prieškambarį buvo praviros, ir ji nugirdusi jų pokalbį. *„Aš tavęs bijau,* – pasakė misis Holidėj. Lili pasakojo, kad jos balsas atrodė išsigandęs. – *Bijau tavęs jau seniai. Tu pamišėlis. Nenormalus. Eik savo keliais ir palik mane. Tu privalai palikti mane ramybėje. Tu mane gąsdini. Man atrodo, giliai širdyje aš visada tavęs bijojau...*" Kažkas panašaus... Žinoma, dabar tiksliai žodžių nebepakartosiu. Lili tai atrodė labai rimta, todėl, kai viskas nutiko, ji...

Stojo mirtina tyla. Editos Paget veide šmėkštelėjo keistas išgąstis.

– Aišku, aš nenorėjau pasakyti... – pradėjo ji. – Dovanokite, madam. Per daug liežuvauju.

– Prašome pasakoti, Edita, – švelniai tarė Gilas. – Suprantate, tai tikrai svarbu. Praėjo jau daug laiko, bet mes turime *žinoti*.

– Negaliu pasakyti, kad esu tikra, – bejėgiškai atsakė Edita.

– Kuo gi buvo įsitikinusi Lili? Arba – kuo netikėjo? – paklausė mis Marpl.

Edita Paget neryžtingai prabilo:

– Lili galvoje visada kildavo keistų idėjų. Nekreipdavau į jas dėmesio. Ji mėgo vaikščioti į kiną ir prisižiūrėjo visokių kvailų melodramų. Tą vakarą ji taip pat buvo kine. Maža to, kartu ėjo ir Leoni. Tai buvo *labai blogai*, taip jai ir pasakiau. „O, nieko baisaus, – atsakė Leoni. – Juk mes nepalikome vaiko vieno namuose. Virtuvėje buvai tu, tuoj turėjo grįžti šeimininkas su šeimininke, o be to, užmigdyta mergytė niekada neprabunda." Tačiau ji pasielgė blogai, aš taip ir pasakiau. Kad kartu į kiną ėjo ir Leoni, sužinojau tik vėliau. Jei būčiau žinojusi, būčiau bėgusi prižiūrėti jos, tai yra jūsų, mis Gvenda, bet iš virtuvės nesigirdi, kaip užsidaro gelumbe aptrauktos durys.

Edita Paget patylėjo ir tęsė:

– Aš lyginau drabužius. Vakaras bėgo labai greitai. Prisimenu, kad į virtuvę įėjo daktaras Kenedis ir paklausė, kur Lili. Aš atsakiau, kad šį vakarą ji laisva, bet turi tučtuojau grįžti. Ji kaip tik tuo metu parėjo, ir daktaras nusivedė ją į šeimininkės kambarį antrame aukšte. Norėjo išsiaiškinti, ar ši pasiėmė su savimi kokių nors drabužių ir kitų daiktų. Lili viską apžiūrėjo, pasakė jam ir grįžo pas mane. Ji tiesiog netvėrė savo kailyje. „Šeimininkė paspruko, – pareiškė Lili. – Su kažkuo pabėgo. Šeimininkas viską žino. Jį ištiko širdies smūgis ar kažkas panašaus. Tikriausiai šeimininkas siaubingai sukrėstas. Paskutinis kvailys. Nesuprato, kas jo laukia." „Nekalbėk taip, – pasakiau aš. – Iš kur žinai, kad ji su kažkuo pabėgo? Gal gavo kokią telegramą iš sergančio giminaičio?" „Sergantis giminaitis! Nepūsk arabų! – sušuko Lili (kaip sakiau, žodžių ji nesirinko). – Ji paliko raštelį." „Su kuo ji pabėgo?" – paklausiau. „O kaip tu manai? – savo ruožtu atrėžė Lili. – Tik jau ne su misteriu nuobodybe Feinu dėl jo aviniškų akių ir šuniško sekiojimo iš paskos." „Manai, su kapitonu... Kaip ten jį?" – paklausiau aš. „Galvą guldau, – atsakė ji. – Nebent su pasakų princu spindinčiame automobilyje." (Tai buvo tik mūsų kvailas juokelis.) „Netikiu, – atsakiau aš. – Misis Holidėj negali taip pasielgti." O Lili ir sako: „Ką gi, atrodo, ji pasielgė būtent taip."

– Suprantate, taip buvo iš pradžių, – pasakojo Edita Paget toliau, – bet vėliau mūsų miegamajame Lili mane pažadino. „Paklausyk, – pasakė ji, – čia kažkas ne taip." „Kas ne taip?" – paklausiau aš. „Tie drabužiai." „Apie ką tu kalbi?" – vis dar nesupratau. „Klausyk, Ede, – pasakė ji, – daktaras paprašė peržiūrėti jos drabužius. Dingo lagaminas ir daugybė daiktų, kurie galėjo į jį tilpti. Bet tai *ne tie* daiktai..." „Ką nori pasakyti?" – paklausiau aš. Lili atsakė: „Ji pasiėmė savo pilką sidabru puoštą vakarinę suknelę, bet paliko jos diržą, marškinėlius ir pasijonį. Be to, įsidėjo ne sidabrinius batelius su dirželiais, o auksinius vakarinius batelius su brokatu. Pasiėmė žaliąjį tvido apsiaustą, kurį

dėvi tik vėlyvą rudenį, bet paliko savo fantastišką megztinį, o vietoj jo įsidėjo nėrinių palaidines, kurias nešioja tik su miestietišku kostiumėliu. O apatiniai drabužiai? Surinkta bet kas." „Atsiminsi mano žodžius, Ede, – sakė Lili. – Niekur ji nepabėgo. Šeimininkas padarė jai galą."

– Man net miegai išlakstė, – Edita Paget pasakodama jaudinosi. – Pašokau lovoje ir paklausiau, ką ji čia tauškia. „Panašus atvejis praėjusią savaitę buvo aprašytas laikraštyje „*News of the World*", – kalbėjo Lili. – Šeimininkas sužinojo, kad jo žmona neištikima, nužudė ją, įkišo į rūsį ir palaidojo po grindimis. *Tu* nieko negalėjai girdėti, nes rūsys yra po prieškambariu. Štai ką jis padarė, o paskui sukrovė lagaminą, kad atrodytų, jog žmona pabėgo. Tačiau ji ten – po rūsio grindimis. *Ji neišėjo iš šių namų gyva.*" Aš pasakiau, kad nekalbėtų tokių siaubingų dalykų. Vis dėlto turiu prisipažinti, jog kitą rytą nulipau į rūsį. Tačiau ten viskas buvo kaip įprasta – jokios netvarkos, niekur neišrausta. Nuėjau pas Lili ir pasakiau, kad ji tauškia kvailystes, bet ji tvirtai laikėsi savo nuomonės. „Prisimink, – kalbėjo ji, – misis Holidėj mirtinai šeimininko bijojo. Girdėjau, kaip pati jam tai pasakė." „O čia tu klysti, mieloji, – atšoviau aš. – Tai buvo anaiptol ne šeimininkas. Kai tądien man viską pasakei, aš pažvelgiau pro langą ir pamačiau nuo kalvos nusileidžiantį misterį Holidėjų su savo golfo lazdomis. Taigi svetainėje su šeimininke buvo ne jis. Tai buvo kažkas kitas."

Šie žodžiai ilgai skambėjo jaukioje svetainėje.

– *Tai buvo kažkas kitas*... – atsidūsėdamas tyliai ištarė Gilas.

15

Adresas

Karališkoji Klarencija buvo seniausias miesto viešbutis, prabangus, švelniai išgaubtu fasadu. Jis vis dar viliojo šeimas, kurios atvykdavo mėnesį paatostogauti prie jūros.

Už priėmimo stalo budinti mis Narakot buvo keturiasdešimt septynerių metų moteris stambiu biustu ir senamadiška šukuosena. Ji pasisuko į Gilą, kurį jos įžvalgi akis įvertino kaip „vieną iš mūsų šauniųjų lankytojų“. Gilas, kuris neieškojo žodžio kišenėje ir panorėjęs mokėjo įtikinti bet kuo, užmezgė malonų pokalbį. Jis esą susilažinęs su žmona, ar jos krikštamotė prieš aštuoniolika metų buvo apsistojusi Karališkojoje Klarencijoje. Žmona tvirtinusi, kad šis ginčas neišsprendžiamas, nes visos senos registracijos knygos, žinoma, jau seniai išmestos. Tačiau jis atšovęs: „Nesąmonė – tokia įstaiga, kaip Karališkoji Klarencija, visus duomenis apie savo klientus saugo kad ir šimtą metų.“

– Na, ne visiškai taip, misteri Ridai. Tačiau mes saugome visas senąsias lankytojų knygas. Jose taip pat yra labai įdomių vardų. Antai šiame viešbutyje viešėjo karalius, kai jis dar buvo Velso princas, o kiekvieną žiemą su savo freilina atvykdavo princesė Aldemara iš Holsten-Roco. Gyveno čia ir keletas garsių rašytojų bei portretistas misteris Dovis.

Gilas klausėsi su deramu susidomėjimu bei pagarba, tad galiausiai mis Narakot taip pat manieringai atnešė ir padavė jam kaip šventenybę pageidaujamų metų tomą.

Peržvelgęs jam rodomas garsias pavardes, Gilas atsivertė rugpjūčio mėnesio lapus.

Čia jis staiga pastebėjo ieškomą įrašą.

Majoras ir misis Setun Erskin, Anstel Meinoras, Deitas, Nortumberlendas, liepos 27-a – rugpjūčio 17-a.

– Gal galėčiau tai persirašyti?

– Žinoma, misteri Ridai. Štai popierius ir rašalas... O, jūs turite savo rašiklį. Atleiskite, privalau eiti į kitą kabinetą.

Ji paliko Gilą prie atverstos knygos, ir šis ėmėsi darbo.

Grįžęs į Hilsaidą, jis rado sode Gvendą, palinkusią prie apžėlusios vejos.

Ji atsitiesė ir klausiančiu žvilgsniu pažiūrėjo į Gilą.

– Pasisekė?

– Taip, atrodo.

– Anstel Meinoras, Deitas, Nortumberlendas, – tyliai perskaitė Gvenda. – Taip, Edita Paget minėjo Nortumberlendą. Įdomu, gal jie ten tebegyvena...

– Turėsime nuvažiuoti ir pažiūrėti.

– Taip... Taip, geriausia nuvažiuoti... Kada?

– Kuo greičiau. Rytoj? Sėsime į automobilį ir nuvažiuosime. Truputį pasidairysi po Angliją.

– O jeigu jie mirę arba... išsikraustę, ir ten gyvena kiti žmonės?

Gilas patraukė pečiais.

– Tada grįšime ir tikrinsime kitas prielaidas. Beje, aš parašiau Kenedžiui ir paprašiau atsiųsti, jei dar turi, tuos Elenos laiškus *ir* jos braižo pavyzdį.

– Norėčiau susitikti su dar viena tarnaite – su Lili, ta, kuri užrišo Tomiui kaspinėlį...

– Kaip juokinga, kad staiga tai prisiminei, Gvenda.

– Nejaugi? Aš prisimenu ir Tomį. Jis buvo su juodais ir baltais lopiniais ir turėjo tris mielus kačiukus.

– Kaip? Tomis?

– Na, jį vadino Tomiu, bet iš tikrųjų tai, pasirodo, buvo Tomasina. Tu žinai, kokios tos katės. Bet Lili... Kažin kaip susiklostė jos gyvenimas? Atrodo, Edita Paget jos nebematė. Šiuose kraštuose Lili nebepasirodė – po įvykio Šventos Katerinos viloje išvyko į Torkį*. Kartą ar du buvo parašiusi, bet tai ir viskas. Edita girdėjo, kad Lili susituokė, bet nežino, su kuo. Jei ją surastume, sužinotume daug daugiau.

– Sužinotume ir iš tos šveicarės Leoni.

– Gal... bet ji buvo svetimšalė ir nelabai suprato, kas vyksta. Žinai, aš jos visai neprisimenu. Ne, manau, jog naudingiausia būtų Lili. Ji buvo pastabi... Sugalvojau! Gilai, išspausdinkime dar vieną skelbimą, kad ieškome jos – Lili Abot.

– Gerai, – atsakė Gilas. – Galime pamėginti. O rytoj būtinai važiuosime į šiaurę ir išsiaiškinsime apie Erskinus.

* Pietvakarių Anglijos miestelis.

16

Mamytės sūnelis

– Sėdėti, Henri, – sudraudė misis Fein kimiai lojantį spanielį, kurio ašarotos akys godžiai blizgėjo. – Gal dar vieną sklindį, mis Marpl, kol karšti?

– Ačiū. Labai skanūs sklindžiai. Jūs turite puikią virėją.

– Luiza iš tikrųjų nebloga. Tik užuomarša, kaip ir visos. Ir pudingai visada tokie patys. Sakykite, kaip jaučiasi Doroti Jard? Ją kamavo sėdmenų skausmai. Tikriausiai kalti nervai.

Mis Marpl skubiai papasakojo apie jų bendrų pažįstamų ligas. Ji neatsidžiaugė, kad tarp daugybės po visą Angliją išsibarsčiusių jos draugų ir pažįstamų atsirado moteris, kuri pažinojo misis Fein ir parašė šiai laišką apie mis Marpl. Esą ji šiuo metu gyvena Dilmute, tad gal mieloji Eleonora paprašytų jos vieno dalyko.

Eleonora Fein buvo aukšta valdinga moteris pilkomis plieninio žvilgsnio akimis, baltais garbanotais plaukais bei kūdikiškai rausva oda, kuri maskavo faktą, jog misis Fein neturėjo jokio kūdikiško švelnumo.

Apšnekėjusios Doroti esamas ar tariamas ligas, jos aptarė mis Marpl sveikatą, orą Dilmute ir jaunosios kartos nuosmukį.

– Jie tiesiog nesutverti, kad būtų vaikai kaip vaikai, – pareiškė misis Fein. – *Saviškiams* to neleisdavau.

– Jūs turite ne vieną sūnų? – paklausė mis Marpl.

– Tris. Vyriausias Geraldas gyvena Singapūre, Tolimųjų Rytų pakrantėje. Robertas tarnauja armijoje. (Misis Fein išsišnarpštė nosį.) Vedė Romos katalikę, – reikšmingai pridūrė ji. – Suprantate, *ką* tai reiškia?! Visi vaikai auklėjami katalikiškai. Ką būtų pasakęs Roberto tėvas, nežinau. Mano vyras buvo tikras evangelikas. Dabar iš Roberto beveik nebegaunu jokių žinių. Jis įsižeidė dėl kai kurių dalykų, kuriuos pasakiau jo paties labui. Manau, reikia būti nuoširdžiai ir sakyti tai, ką galvoji. Jo santuoka, mano nuomone, siaubingai nepasisekė. Jis tik *apsimeta*, kad yra laimingas, vargšelis... Bet aš jaučiu, kad ne viskas gerai.

– O jūsų jauniausias sūnus, atrodo, nevedęs?

Misis Fein nuraudo.

– Ne, Valteris gyvena su manimi. Jo silpna sveikata... Toks buvo nuo vaikystės... Turiu jį gerai prižiūrėti. Jis greitai grįš. Neapsakomai protingas ir geras sūnus. Esu tikrai laiminga, turėdama tokį sūnų.

– Tai jis niekada net negalvojo vesti? – paklausė mis Marpl.

– Valteris visada sako, kad šiuolaikinės merginos nuobodžios. Jos jam neįdomios. Mudu tokie panašūs, kad bijau, jog jis per mažai išeina prasiblaškyti. Vakarais jis man skaito Tekerėjų*, dažnai lošiame piketą**. Valteris – tikras namisėda.

– Kaip puiku, – atsakė mis Marpl. – Ar jis visada dirbo toje firmoje? Man kažkas pasakojo, kad jūsų sūnus buvo išvykęs į Ceiloną, sodino arbatmedžius... Bet gal jie klydo.

Misis Fein šiek tiek paniuro. Paraginusi viešnią vaišintis graikinių riešutų pyragu, ji paaiškino:

---

* Viljamas Meikpis Tekerėjus (1811 – 1863) – anglų rašytojas, kurio kūrybai būdinga ironija, groteskas, savitas satyrinis stilius.

** Kortų žaidimas.

– Tai buvo labai ankstyvoje jaunystėje. Vienas iš tų jaunatviškų impulsų. Berniukui visada smalsu pamatyti pasaulį. Iš tikrųjų kalta viena mergina. Merginos gali *taip* išmušti iš vėžių.

– O taip, iš tikrųjų. Prisimenu, mano pačios sūnėnas...

Misis Fein, nekreipdama dėmesio į mis Marpl užuominą apie savo sūnėną, pasakojo toliau – ji neatsidžiaugė galimybe pasidalyti prisiminimais su šia simpatiška mielosios Dorotės drauge.

– Ta mergina jam *visiškai* netiko... Taip visada būna. O ne, ji nebuvo *aktorė*. Vietinio gydytojo pusseserė... labiau tinkanti jam į dukteris, nes gerokai jaunesnė... Jis, vargšas, neįsivaizdavo, kaip ją išauklėti. Vyrai kartais būna tokie bejėgiai, tiesa? Ji buvo tikra padūkėlė. Iš pradžių įsipainiojo į meilės nuotykį su vienu jaunu vyruku... paprasčiausiu tarnautoju... irgi labai nemaloniu tipu. Teko juo atsikratyti, nes paskleidė slaptos informacijos. Šiaip ar taip, kalbėjo, kad toji mergina Elena Kenedi labai graži. *Aš* taip nemaniau. Jos plaukai man visada atrodė padažyti. Bet Valteris, vargšas vaikas, ją taip įsimylėjo. Kaip jau sakiau, visiškai netinkamą, be pinigų, be perspektyvos – tikrai ne tokios marčios norėjau. Ir vis dėlto ką gali padaryti motina? Valteris pasipiršo, o ji atstūmė. Tada jam kilo kvaila idėja išvažiuoti į Indiją ir tapti arbatmedžių augintoju. Mano vyras sakė: „Tegu važiuoja“, nors, žinoma, jis buvo labai susikrimtęs. Vyras tikėjosi, kad sūnus dirbs jo firmoje – Valteris jau ir teisės egzaminus buvo išlaikęs. Ką padarysi. Iš tiesų kokį chaosą sukelia tos jaunos moterys!

– O, žinau. Mano sūnėnas...

Misis Fein vėl neleido mis Marpl papasakoti apie savo sūnėną.

– Taigi mano sūnelis išvyko į Asamą ar Bangalorą – po tiek metų jau nebeprisimenu. Aš jaučiausi kaip ant adatų, nes žinojau, kad jo sveikatai išvyka per sunki. Nepagyveno jis Indijoje nė metų (nors jam gerai sekėsi – Valteris viską daro gerai), kai – ir kas galėjo pagalvoti? – ta įžūli

mergiūkštė persigalvojo ir parašė, kad vis dėlto norėtų už jo ištekėti.

– Ką jūs sakote? – Mis Marpl pakraipė galvą.

– Susikrovė savo kraitį, užsisakė bilietą ir... kaip manote, kas buvo po to?

– Neįsivaizduoju, – mis Marpl iš smalsumo palinko į priekį.

– Atsiprašau, bet ši panelė įsivėlė į meilės nuotykį su vedusiu vyru. Plaukdama į Indiją. Vedęs vyras, kiek prisimenu, turėjo tris vaikus! Valteris atėjo jos pasitikti, ir pirmiausia, ką ji padarė, tai pareiškė, jog vis dėlto negali už jo ištekėti. Argi ne kiaulystė?

– Iš tikrųjų. Toks elgesys galėjo visiškai sužlugdyti jūsų sūnaus tikėjimą žmoniškumu.

– Tai parodė jos tikrąjį veidą. Tokios moterys lieka be nieko.

– Ar jis... – Mis Marpl padvejojo. – Ar jis *neįsižeidė*? Kai kurie vyrai siaubingai supyktų.

– Valterio savitvarda visada buvo puiki. Kad ir koks jis būtų įskaudintas ar įpykęs, niekada jausmų neparodys.

Mis Marpl susimąsčiusi pažvelgė į pašnekovę, tada neryžtingai „užmetė tinklą“:

– Gal todėl, kad viską išgyvena labai giliai? Kartais vaikai tikrai stebina. Vienas staiga pratrūksta, nors atrodė, kad apskritai į nieką nekreipia dėmesio. Kitas toks jautrus, kad nemoka išsilieti, kol visai nusikankina.

– Ach, kaip įdomu, kad jūs taip kalbate, mis Marpl. Aš puikiai prisimenu. Žinote, Geraldas ir Robertas – abu karštakošiai, visada linkę *kovoti*. Sveiki berniukai, savaime suprantama, tokie ir turi būti...

– Taip, taip, savaime suprantama.

– O mano Valteriukas visada buvo toks tylus ir kantrus. Bet kartą Robertas atėmė iš jo lėktuvo modelį. Valteris ištisas dienas, sukaupęs visą kantrybę ir išmintį, mažomis rankutėmis gamino jį, o Robertas, tas mano neklaužada, sulamdė lėktuvėlį. Įėjusi į klasę, pamačiau Robertą ant grin-

dų – Valteris buvo jį parsivertęs ir jau užsimojęs žarstekliu. Vos spėjau jį nutempti nuo Roberto. Valteris vis kartojo: „Robertas tai padarė tyčia... jis tyčia. Aš jį užmušiu." Žinote, aš tikrai išsigandau. Berniukai taip stipriai viską išgyvena, tiesa?

– Taip, tikra teisybė, – pritarė mis Marpl, mąsliai žvelgdama.

Ji grįžo prie ankstesnės temos.

– Taigi santuoka neįvyko. Ką darė toji mergina?

– Ji grįžo namo. Grįždama vėl įsimylėjo vedusį vyrą. Našlį su vaiku. Ką tik žmonos netekęs vyras – visada lengvas grobis. Jis toks bejėgis ir vargšas. Panelė ištekėjo už jo, ir jie apsigyveno kitame miesto gale, Šventosios Katerinos viloje, netoli ligoninės. Žinoma, ir ši santuoka ilgai netruko – nepraėjo nė metai, kai jį paliko. Pabėgo vėl su kažkokiu vyru.

– Varge, varge! – mis Marpl pakraipė galvą. – Jūsų sūnui labai pasisekė!

– Ir aš jam visada taip sakau.

– O arbatos verslą jis metė dėl sveikatos?

Misis Fein šiek tiek susiraukė.

– Fortūna nebuvo jam palanki, – atsakė ji. – Valteris grįžo praėjus maždaug šešiems mėnesiams po to, kai parlėkė toji mergšė.

– Tikriausiai buvo siaubinga, – tarė mis Marpl, – jeigu ji gyveno čia. Tame pačiame mieste...

– Valteris buvo nuostabus, – pareiškė Valterio motina. – Jis elgėsi taip, tarsi nieko neįvyko. Mano nuomone, geriausia buvo visiškai nutraukti ryšius (kartą jam tai ir pasakiau), juk susitikinėjimai galėjo būti nemalonūs abiem. Bet Valteris norėjo ir toliau palaikyti draugiškus santykius. Jis vaikščiojo pas juos į namus, artimai bendravo ir žaisdavo su vaiku. Beje, labai įdomu, kad ta mergaitė sugrįžo į šį miestą. Ji užaugo, ištekėjo. Buvo atėjusi pas Valterį į biurą, kad surašytų testamentą. Dabar jos pavardė Rid. Rid.

– Misis ir misteris Ridai! Aš juos pažįstu. Labai graži, nuoširdi pora. Tik pagalvokite... Ji iš tikrųjų yra tas vaikas...

– Pirmosios žmonos vaikas. Ši mirė Indijoje. Vargšas majoras... užmiršau jo pavardę... Holvėjus... kažkaip panašiai... visai palūžo, kai ta mergšė jį paliko. Kodėl pačios bjauriausios moterys visada suvilioja geriausius vyrus?!

– O tas jaunuolis, kuris dar prieš tai buvo su ja susižadėjęs? Atrodo, minėjote – kažkoks jūsų sūnaus firmoje dirbęs tarnautojas. Kas nutiko jam?

– Puikiausiai gyvena. Organizuoja ekskursijas. „Gelsvasis narcizas". Afliko „Gelsvasis narcizas". Tokie ryškiai geltoni autobusai. Koks tas pasaulis šiandien vulgarus.

– Afliko? – paklausė mis Marpl.

– Džekio Afliko. Šlykščiai atkaklus tipas. Visada užsispyręs pasiekia, ko nori. Turbūt todėl ir prasidėjo su Elena Kenedi. Juk gydytojo pusseserė... kad pagerintų savo socialinę padėtį.

– O toji Elena į Dilmutą nebegrįžo?

– Ne. Ačiū Dievui, atsikratėme. Ko gero, jau visiškai nusigyveno. Tik daktaro Kenedžio gaila. Bet jis nekaltas. Antroji jo tėvo žmona buvo daug jaunesnė, tikra pliuškė. Turbūt Elena ir paveldėjo jos karštą kraują. Aš visada buvau įsitikinusi...

Misis Fein nutilo.

– O štai ir Valteris, – įgudusi motinos ausis išgirdo gerai pažįstamus garsus prieškambaryje. Atsivėrė durys, ir įėjo Valteris Feinas.

– Čia mis Marpl, sūneli. Paskambink varpeliu, sūnau, ir išgersime arbatos.

– Nesirūpink, mama. Aš jau išgėriau puodelį.

– Mes, žinoma, išgersime arbatos ir pasivaišinsime sklindžiais, Beatriče, – tarė ji kambarinei, atėjusiai paimti arbatinuko.

– Taip, madam.

Valteris Feinas ramiai, maloniai šypsodamasis tarė:

– Bijau, mama mane sugadins.

Nutaisiusi mandagią veido išraišką, mis Marpl jį apžiūrėjo.

Švelnus, ramus žmogus, šiek tiek išsiskiriantis savo atsargiomis manieromis, tarsi atsiprašinėtų. Bespalvis. Sunkiai apibūdinama asmenybė. Vienas iš tų ištikimų vyrukų, kuriuos moterys ignoruoja arba išteka už jų tik todėl, kad nesulaukia atsako iš savo mylimojo. Valteris, kuris visada po ranka. Vargšas Valteris, savo mamytės brangiausiasis... Mažasis Valteris Feinas, užpuolęs savo vyresnį brolį su žarstekliu ir norėjęs jį užmušti...

Mis Marpl susimąstė.

17

Ričardas Erskinas

Anstel Meinoras atrodė niūriai. Tai buvo baltas namas, prisišliejęs prie plikų kalvų. Tarp tankių krūmų vingiavo keliukas.

– Kodėl mes čia? Ką pasakysime? – paklausė Gilas Gvendos.

– Turime išsiaiškinti.

– Taip... kiek įmanoma. Kokia laimė, kad netoliese gyvena mis Marpl pusseserės sesers tetos svainis ar kas ten... Bet tai pernelyg tolimas giminystės ryšys, kad išklausinėtume šio namo šeimininką apie jo jaunystės meilės nuotykius.

– Ir dar praėjus tiek laiko. Gal... Gal jis net nebeprisimena.

– Gali būti. O gal jokių meilės nuotykių nebuvo.

– Gilai, nejaugi mes visiški kvailiai?

– Nežinau... Kartais man taip atrodo. Nesuprantu, kam dėl viso šito sukame sau galvas. Kokia dabar prasmė?

– Po tiek laiko... Taip, aš žinau... Ir mis Marpl, ir daktaras Kenedis sakė: „Palikite ramybėje.“ Kodėl nepaklausėme, Gilai? Kas mus verčia ieškoti? Ji?

– Ji?

– Elena. Gal todėl aš ir prisiminiau? Gal mano vaikiška atmintis yra vienintelis jos ryšys su gyvenimu – su

tiesa? Gal Elena naudojasi manimi... ir tavimi... kad išaiškėtų tiesa?

– Manai, ji buvo žiauriai nužudyta?

– Taip. Žmonės kalba... knygose rašoma... kad kartais sielos nenurimsta...

– Atrodo, tu fantazuoji, Gvenda.

– Gal. Bet kuriuo atveju mes galime pasirinkti. Tai tik prasiblaškymas. Visai nebūtina, kad kažkas išaiškėtų... nebent mes to norime...

Gilas papurtė galvą.

– Mes tęsime. Nieko nepadarysi.

– Taip... Tu teisus. Ir vis dėlto, Gilai, man labai baisu...

II

– Ieškote kažkokio namo? – paklausė majoras Erskinas.

Jis pasiūlė Gvendai padėklą su sumuštiniais. Nenuleisdama nuo jo akių, Gvenda vieną sumuštinį paėmė. Ričardas Erskinas buvo neaukštas vyrukas – maždaug penkių pėdų* ūgio. Žilas, pavargusiomis, mąsliomis akimis. Kalbėjo žemu, maloniu balsu, šiek tiek tęsdamas žodžius. Jis nebuvo kuo nors ypatingas, tačiau Gvendai pasirodė tikrai patrauklus... Ričardas anaiptol neatrodė taip idealiai kaip Valteris Feinas, bet pro pastarąjį moterys būtų praėjusios nė neatsisukdamos, o Erskiną pastebėtų. Feinas buvo tarsi beveidis. Erskinas, nors ir ramus, išsiskyrė savo asmenybe. Jis kalbėjo paprastai ir apie paprastus dalykus, tačiau jo kalbėjime buvo *kažkas*... kažkas, ką moterys greitai atpažįsta ir į ką sureaguoja absoliučiai moteriškai. Gvenda beveik nesąmoningai palygino sijonėlį, pasitaisė garbaną, pasidažė lūpas. Prieš devyniolika metų Elena Kenedi šį vyrą galėjo įsimylėti. Gvenda tuo buvo tikra.

---

* 1 pėda = 30,48 cm.

Ji pakėlė akis, pamatė į ją įsmeigtą šeimininkės žvilgsnį ir nenoromis nuraudo. Misis Erskin kalbėjosi su Gilu, tačiau stebėjo Gvendą, o jos žvilgsnis buvo ir malonus, ir įtarus. Džeinė Erskin buvo aukšta moteris, kalbėjo žemu – beveik tokiu pat žemu kaip vyro – balsu. Ji buvo sportiško sudėjimo, segėjo gerai pasiūtą tvido sijoną su didelėmis kišenėmis. Misis Erskin atrodė vyresnė už vyrą, bet Gvenda nebuvo tuo tikra. Moters veide matėsi nuovargis. „Nelaiminga, nepatenkinta moteris, – pagalvojo Gvenda. – Galvą guldau, ji duoda jam velnių".

– Namo paieškos siaubingai vargina, – tarė Gvenda. – Prekybos agentai visada saldžialiežuviai, o kai nuvyksti apžiūrėti namo, tiesiog pritrūksta žodžių.

– Jūs norite apsistoti šiose apylinkėse?

– Na... tai viena iš vietovių, apie kurią mes galvojame. Mat netoliese yra Adriano siena*. Gilas ja visada žavėjosi. Galbūt jums pasirodys keista, bet mums nesvarbu, kur gyventi Anglijoje. Aš gyvenau Naujojoje Zelandijoje, ir su Anglija manęs niekas nesieja. O Gilą per įvairias šventes kviesdavosi tetos, tačiau ypatingų ryšių taip pat neužsimezgė. Vienintelis dalykas, ko nenorime, tai įsikurti per daug arti Londono. Svajojame gyventi tikrame kaime.

Erskinas nusišypsojo.

– Čia tai jau tikras kaimas. Kaimynų nedaug, ir jie toli vienas nuo kito.

Gvendai pasirodė, kad jo malonus balsas nuskambėjo kiek atšiauriai. Prieš akis šmėkštelėjo vienišo gyvenimo vaizdas – trumpos ir tamsios žiemos dienos, kaminuose švilpiantis vėjas... užtrauktos užuolaidos... užsidaręs... užsidaręs su ta moterimi kažko besiilginčiomis, nelaimingomis akimis... kaimynų tik keletas, ir jie toli vienas nuo kito.

Reginys išblėso. Vėl buvo vasara, į sodą atvertos stiklinės durys, kvepėjo rožėmis ir sklido malonūs vasaros garsai.

---

* Publijus Elijus Adrianas – Romos imperatorius 117-138 m. po Kr. Adrijos siena – gynybinė romėnų užimtos Britanijos provincijos siena.

– Tai senas namas, tiesa? – paklausė Gvenda.

Erskinas linktelėjo galvą.

– Karalienės Anos laikų. Mūsų giminė čia gyvena jau beveik tris šimtus metų.

– Gražus namas. Tikriausiai juo labai didžiuojatės.

– Dabar jis gana apleistas. Mokesčiai tokie dideli, kad sunku namą deramai prižiūrėti. Gerai, kad vaikai jau išėję į pasaulį – sunkiausia liko praeity.

– Kiek jūs turite vaikų?

– Du sūnus. Vienas armijoje, kitas turi tuoj grįžti iš Oksfordo. Išvažiavo į vieną leidyklą.

Jo žvilgsnis nukrypo į židinio atbrailą, Gvenda taip pat ten žvilgtelėjo. Ant atbrailos stovėjo dviejų maždaug aštuoniolikos ir devyniolikos metų vaikinų nuotrauka, Gvendos nuomone, padaryta prieš kelerius metus. Erskino veidas buvo kupinas pasididžiavimo ir susižavėjimo.

– Puikūs vyrukai, – tarė jis, – bent jau aš taip manau.

– Atrodo tikrai puikiai, – pagyrė Gvenda.

– Taip, – atsakė Erskinas. – Manau, tikrai verta... Noriu pasakyti, verta aukotis dėl savo vaikų, – pridūrė jis, pastebėjęs klausiantį Gvendos žvilgsnį.

– Tikriausiai dažnai tenka... daug ko atsisakyti, – tarė Gvenda.

– Kartais tikrai daug ko...

Ji vėl išgirdo niūrią gaidelę, bet tuoj savo žemu, valdingu balsu įsiterpė misis Erskin:

– Tai jūs tikrai norite įsigyti namą šiuose kraštuose? Deja, nežinau nė vieno tinkamo.

„Jei ir žinotum, nepasakytum, – apimta pagiežos, pagalvojo Gvenda. – Ta sena kvailė tiesiog pavydi. Pavydi, nes kalbuosi su jos vyru ir esu jauna bei patraukli!“

– Viskas priklauso nuo to, ar labai skubate, – tarė Erskinas.

– Visai neskubame, – džiugiai atsakė Gilas. – Svarbu, kad surastume tikrai patinkantį būstą. Kol kas mes įsigijome namą Dilmute, pietų pakrantėje.

Majoras Erskinas pakilo nuo arbatos stalelio ir nuėjo paimti cigaretės nuo spintelės prie lango.

– Dilmutas, – abejingai pakartojo misis Erskin. Jos žvilgsnis buvo įsmeigtas į vyro pakaušį.

– Graži maža gyvenvietė, – paaiškino Gilas. – Žinote ją?

Akimirką buvo tylu, paskui misis Erskin tuo pačiu abejingu balsu atsakė:

– Kartą vasarojome ten kelias savaites – prieš daug daug metų. Nepatiko, nes ten pernelyg ramu.

– Taip, – atsakė Gvenda, – ir mums taip atrodo. Mudu su Gilu norėtume gaivesnio oro.

Su cigaretėmis grįžo Erskinas. Jis pasiūlė ir Gvendai.

– Čia tai jau tikrai jums bus gaivu, – tarė jis. Erskino balse nuskambėjo vos juntama liūdesio gaida.

Kai jis pridegė Gvendai cigaretę, ši pažvelgė į Erskiną.

– Ar jūs bent prisimenate Dilmutą? – paprastai paklausė ji.

Jo lūpos sutrūkčiojo; ir Gvendai pasirodė, jog tai staigus, skausmingas spazmas.

– Manau, gana gerai, – tarsi išsisukinėdamas atsakė Erskinas. – Mes buvome apsistoję... leiskite prisiminti... karališkame Džordžo... ne, Karališkosios Klarencijos viešbutyje.

– O taip, yra toks gražus senoviškas viešbutis. Netoli ir mūsų namas. Dabar jis vadinamas Hilsaidu, o anksčiau – Šventos... Šventos Marijos vardu, taip, Gilai?

– Šventosios Katerinos, – pataisė Gilas.

Šįsyk nepastebėti reakcijos buvo neįmanoma. Erskinas staigiai nusisuko, o misis Erskin puodukas tarkštelėjo į lėkštutę.

– Gal norėtumėte apžiūrėti sodą? – netikėtai pasiūlė ji.

– O taip, žinoma.

Pro stiklines duris jie išėjo į lauką. Sodas buvo gerai prižiūrėtas, gausiai apželdintas, su ilgais plytelėmis grįstais takeliais. Gvenda nusprendė, jog daugiausia jame darbuojasi majoras Erskinas. Kai jis pasakojo apie rožes, apie

žolinius augalus, jo tamsus, liūdnas veidas nušvisdavo. Atrodė, jog sodininkystė jam teikia džiaugsmo.

Kai pagaliau jie išėjo iš Erskinų namų ir važiavo automobiliu atgal, Gilas neryžtingai paklausė:

– Ar... ar numetei jį?

Gvenda linktelėjo.

– Prie antrojo šarkakojų krūmo, – ji pažvelgė į savo pirštą ir nejučia pasukiojo vestuvių žiedą.

– Manai, niekada jo neberasi?

– Na, tai netikras sužadėtuvių žiedas. Nebūčiau *taip* rizikavusi.

– Ačiū Dievui.

– Tas žiedas man labai brangus. Ar prisimeni, ką pasakei, man jį užmaudamas? Jis su žaliu smaragdu, nes aš esu įdomi žaliaakė katytė.

– Drįstu spėti, – šaltakraujiškai tarė Gilas, – kad mūsų meilūs žodeliai kai kam, pavyzdžiui, mis Marpl kartos žmonėms, gali skambėti keistai.

– Įdomu, ką ta meili senutė veikia dabar. Gal tiesiog sėdi saulėkaitoje?

– Ką nors rezga... Aš ją pažįstu! Kaišioja nosį ne į savo reikalus, klausinėja. Tikiuosi, per daug neprisiklausinės šiomis dienomis.

– Toks elgesys savaime suprantamas... norėjau pasakyti, suprantamas pagyvenusiai poniai. Ji ne taip kaip mes krinta į akis, jei pradėtume per daug smalsauti.

Gilas vėl surimtėjo.

– Todėl man ir nepatinka... – jis patylėjo ir užbaigė, – ... kad tu turi tai daryti. Man tiesiog nepakenčiama sėdėti namuose ir siųsti tave atlikti tą juodą darbą.

Gvenda perbraukė pirštu jo susirūpinusio veido skruostą.

– Žinau, mielasis, žinau. Bet pripažink, planas puikus. Juk klausinėti vyrą apie jo senus meilės nuotykius gana įžūlu. Taip elgtis gali tik moteris, tik išmintinga moteris. O aš, tikiuosi, tokia ir esu.

– Žinau, kad esi išmintinga. Bet jeigu Erskinas yra tas, kurio ieškome...

– Nemanau, – susimąsčiusi atsakė Gvenda.

– Nori pasakyti, mes pasibeldėme ne į tas duris?

– Ne visiškai taip. Jis buvo įsimylėjęs Eleną. Bet jis *malonus*, Gilai, siaubingai malonus. Toks nieko nepasmaugtų.

– Bet tu nedaug pažįsti žudikų, tiesa, Gvenda?

– Ne. Tačiau aš pasikliauju savo moterišku instinktu.

– Žmogžudžio aukos taip dažnai sako. Ne, Gvenda, užteks juokauti. Būk atsargi, supranti?

– Žinoma. Man taip gaila to vargšo vyro. Jo žmona – tikras drakonas. Guldau galvą, jo gyvenimas siaubingas.

– Ji keista moteris... Kažkokia kelianti nerimą.

– Taip, gana grėsminga. Ar matei, kaip ji visą laiką į mane žiūrėjo?

– Tikiuosi, mūsų planas pavyks.

III

Sugalvoto plano jie griebėsi kitą rytą.

Gilas, jausdamasis, pasak jo paties, kaip įtartinas skyrybų bylos detektyvas, patogiai įsitaisė priešais Anstel Manoro vartus. Maždaug pusę vienuolikos jis pranešė Gvendai, kad viskas klostosi puikiai. Misis Erskin išvažiavo mažu automobiliu „Austin" turbūt į turgų už trijų mylių. Pakrantė tuščia.

Gvenda priėjo prie durų ir paskambino varpeliu. Paprašė pakviesti misis Erskin, tačiau jai pasakė, kad šeimininkė išvažiavusi. Tada ji paklausė, ar namie majoras Erskinas. Majoras Erskinas dirbo sode. Pamatęs ateinančią Gvendą, jis pakilo nuo gėlių klombos.

– Atleiskite, kad jus trukdau, – tarė Gvenda, – bet, atrodo, vakar kažkur čia pamečiau žiedą. Prisimenu, kai išgėrusi arbatos išėjau į lauką, jį dar turėjau. Žiedas man buvo laisvas, bet tikrai nenorėčiau jo prarasti, nes tai mano sužadėtuvių žiedas.

Prasidėjo ieškojimas. Gvenda išnaršė takelius, kuriais vakar vaikščiojo, stengėsi prisiminti, kur buvo sustojusi ir kokias gėles lietė. Pagaliau rado žiedą prie didelio šarkakojų krūmo ir su palengvėjimu atsikvėpė.

– O dabar gal ko nors išgertumėte, misis Rid? Alaus? Taurę chereso*? O gal pageidautumėte kavos ar dar ko nors?

– Nieko nenoriu... Ne, tikrai, ne. Tik cigaretės... Ačiū.

Ji prisėdo ant suolelio, o Erskinas įsitaisė šalia. Kelias minutes jie rūkė tylėdami. Gvendos širdis tiesiog daužėsi. Dvigubas žaidimas baigėsi. Reikėjo rizikuoti.

– Norėčiau jūsų kai ko paklausti, – tarė ji. – Gal pasirodysiu labai įžūli, tačiau man neapsakomai knieti sužinoti, o jūs, ko gero, vienintelis galite pasakyti. Atrodo, kadaise jūs buvote įsimylėjęs mano pamotę.

Erskinas apstulbęs atsigręžė į Gvendą.

– Jūsų pamotę?

– Taip. Eleną Kenedi, vėliau tapusią Elena Holidėj.

– Suprantu.

Šalia Gvendos sėdintis vyras tiesiog sustingo. Jo nieko nematantis žvilgsnis buvo nukreiptas į saulės užlietą pievelę. Tarp pirštų rūko cigaretė. Kad ir koks jis buvo ramus, Gvenda jautė sumaištį tame įsitempusiame kūne, kurio ranka lietė jos ranką.

Tarsi atsakydamas į savo klausimą, Erskinas pratarė:

– Tikriausiai laiškai.

Gvenda tylėjo.

– Aš niekada jai daug nerašiau – gal du ar tris kartus. Ji sakė, kad laiškus sunaikino, bet... moterys niekada nenaikina laiškų, tiesa? Vadinasi, jie pateko į *jūsų* rankas, ir jūs norite sužinoti...

– Norėčiau sužinoti apie ją daugiau. Aš ją... tiesiog garbinau, nors tada dar buvau labai maža... kai ji išvyko.

– Ji išvyko?

---

* Ispaniškas vynas.

– Nejaugi nežinojote?

Jis nuoširdžiai nustebęs pažvelgė Gvendai į akis.

– Aš nieko nežinau apie ją nuo... nuo tos vasaros Dilmute.

– Vadinasi, jūs nežinote, kur ji dabar?

– Iš kur man žinoti? Tai buvo prieš daugybę metų... prieš daugybę. Viskas baigta. Užmiršta.

– Užmiršta?

Jis su kartėliu nusišypsojo.

– Ne, gal ir neužmiršta... Jūs labai nuovoki, misis Rid. Bet papasakokite man apie Eleną. Juk ji... gyva, tiesa?

Staiga papūtė šaltas vėjelis, atvėsino ir nurimo.

– Nežinau, gyva ji ar ne, – atsakė Gvenda. – Nieko apie ją nežinau. Tikėjausi, kad *jūs* žinote.

Erskinas papurtė galvą, ir ji tęsė:

– Matote, tą vasarą ji išvyko iš Dilmuto. Labai staiga vieną vakarą. Niekam nieko nesakiusi. Ir niekada nebegrįžo.

– Jūs manėte, kad aš galėjau gauti iš jos kokią nors žinią?

– Taip.

Jis vėl papurtė galvą.

– Ne. Nesulaukiau nė žodelio. Bet jos pusbrolis... gydytojas... tikrai gyvena Dilmute. Jis turėtų žinoti. O gal ir jis miręs?

– Ne, pusbrolis gyvas, bet ir jis nieko nežino. Supranate, visi mano, kad ji pabėgo su... su kažkuo.

Erskinas atsigręžė ir liūdnomis akimis pažvelgė į Gvendą.

– Jie mano, kad Elena pabėgo su *manimi*?

– Ką gi, taip galėjo būti.

– Argi? Nemanau. Taip nenutiko. Gal mes buvome kvailiai – sąžiningi kvailiai, pražiopsoję savo laimės šansą?

Gvenda neatsakė. Erskinas vėl atsigręžė ir pažvelgė į ją.

– Geriau jums viską papasakosiu. Iš tikrųjų beveik nėra ką pasakoti. Bet nenorėčiau, kad blogai galvotumėte apie Eleną. Mes susipažinome laive, plaukdami į Indiją.

Vienas mano sūnus sirgo, ir žmona turėjo atplaukti kitu laivu. Elena keliavo ištekėti už vyro, kuris dirbo kažkokiuose miškuose. Ji to vyro nemylėjo. Jis buvo jos senas draugas, gražus ir malonus, – Elena tik norėjo pasprukti iš namų, kur nebuvo laiminga. Mes pamilome vienas kitą.

Erskinas patylėjo.

– Tai visada skamba tik kaip faktas. Bet norėčiau, kad suprastumėte... Tai nebuvo paprastas meilės nuotykis laive. Mes iš tikrųjų pamilome vienas kitą ir... na... abu gerokai sutrikome. Nieko negalėjome padaryti. Aš negalėjau palikti Džeinės ir vaikų. Elena mane suprato. Jeigu būtų buvusi tik Džeinė... bet buvo ir berniukai. Beviltiška situacija. Mes susitarėme atsisveikinti ir viską užmiršti.

Staiga jis nusikvatojo, trumpai, liūdnai nusikvatojo.

– Užmiršti? Aš niekada neužmiršau – nė akimirksnį. Gyvenimas virto pragaru. Visos mintys sukosi tik apie Eleną...

– Ką gi, ji taip ir neištekėjo už to vyruko. Paskutinę minutę persigalvojo, suprato, jog negalės to padaryti. Grįždama į Angliją, sutiko kitą vyrą – turbūt jūsų tėvą. Po dviejų mėnesių ji man parašė, kad ištekėjo. Pasak jos, tas vyras labai sielojosi netekęs pirmosios žmonos, o, be to, buvo vaikas. Elena nusprendė praskaidrinti jo dienas, ir tai buvo geriausia, ką galėjo padaryti. Ji rašė iš Dilmuto. Maždaug po aštuonių mėnesių mirė mano tėvas, ir aš atvažiavau čia. Susitvarkiau dokumentus ir grįžau į Angliją. Mes norėjome kelias savaites paatostogauti, kol galėsime persikelti į šį namą. Mano žmona pasiūlė Dilmutą. Draugai buvo minėję, jog tai graži ir rami vietelė. Žmona, aišku, nežinojo apie Eleną. Ar galite įsivaizduoti, kokia man kilo pagunda? Pamatyti ją vėl. Pamatyti tą vyrą, už kurio ji ištekėjo.

Stojo trumpa tyla, paskui Erskinas tęsė:

– Mes atvažiavome ir apsistojome Karališkojoje Klarencijoje. Tai buvo klaida. Vėl pamatyti Eleną buvo pragaras... Ji atrodė pakankamai laiminga – nežinau, ar ji dar prisiminė mane, ar ne... Gal jai viskas buvo tik praeitis.

Mano žmona, atrodo, kažką įtarė... Ji... ji labai pavydi moteris. Tokia buvo visada...

– Tai buvo viskas, – šiurkščiai pridūrė jis. – Mes išvažiavome iš Dilmuto...

– Rugpjūčio septynioliktą, – tarė Gvenda.

– Tą dieną? Galbūt. Nebeprisimenu.

– Buvo šeštadienis, – patikslino Gvenda.

– Taip, jūs teisi. Prisimenu, kaip Džeinė pasakė, kad į šiaurinius regionus gali važiuoti daug žmonių... bet man taip neatrodė...

– Prašau pasistengti ir prisiminti, majore, kada jūs paskutinį kartą matėte mano pamotę Eleną?

Erskinas nusišypsojo. Tai buvo švelni pavargusio žmogaus šypsena.

– Labai stengtis nereikia. Mačiau ją tą vakarą prieš išvykdamas. Paplūdimy. Nužingsniavau ten po pietų ir... sutikau ją. Daugiau nieko nebuvo. Aš palydėjau ją iki namų. Ėjome per sodą...

– Kelinta buvo valanda?

– Nežinau... Gal devynios vakaro.

– Ir jūs atsisveikinote?

– Ir mes atsisveikinome, – jis vėl nusijuokė. – O, ne taip, kaip jūs manote. Labai šaltai ir trumpai. Elena pasakė: „Prašyčiau tučtuojau išvažiuoti iš čia. Kuo greičiau. Aš negaliu..." Ji nutilo, ir aš... Aš paprasčiausiai nuėjau.

– Grįžote į viešbutį?

– Taip, taip, galiausiai grįžau, bet prieš tai ilgai vaikščiojau – nuėjau iki kaimo.

– Nelengva pasimatyti po tiek metų, – tarė Gvenda, – bet, atrodo, būtent tą vakarą ji pabėgo ir nebegrįžo.

– Suprantu. Kai kitą dieną mudu su žmona išvažiavome, žmonės kalbėjo, kad Elena pabėgo su manimi. Kokios žavios fantazijos!

– Vadinasi, ji pabėgo ne su jumis? – tiesiai paklausė Gvenda.

– Dieve mano, ne, negali būti nė klausimo.

– Tai kodėl manote, kad ji pabėgo? – neatlyžo Gvenda.

Erskinas susiraukė. Jo elgesys pasikeitė – jis tarsi susidomėjo.

– Suprantu, – tarė jis, – tai šiek tiek problemiška. Ar ji...e... nepaliko jokio paaiškinimo?

Gvenda pagalvojo.

– Nemanau, kad ji paliko kokią nors žinutę, – išsisuko Gvenda. – Ar manote, kad ji pabėgo su kažkuo kitu?

– Ne, žinoma, ne.

– Jūs atrodote tuo įsitikinęs.

– Taip, esu tuo tikras.

– Tada kodėl ji pabėgo?

– Jeigu ji pabėgo taip... staiga, man ateina į galvą tik vienas paaiškinimas – ji bėgo *nuo manęs*.

– Nuo jūsų?

– Taip. Galbūt ji bijojo, kad bandysiu susitikti su ja vėl, persekiosiu ją. Elena tikriausiai matė, kad vis dar esu... pamišęs dėl jos... taip, tikriausiai dėl to.

– Bet tai nepaaiškina, kodėl ji niekada negrįžo, – tarė Gvenda. – Sakykite, ar Elena ką nors kalbėjo apie mano tėvą? Kad jis jai rūpi? Ar... ar kad ji tėvo bijo? Ką nors panašaus?

– Jo bijo? Kodėl? O, suprantu, jūs manote, kad jis galėjo pavyduliauti. Ar jis buvo pavydus vyras?

– Nežinau. Jis mirė, kai buvau dar vaikas.

– Atleiskite. Ne... kiek prisimenu... jis visada atrodė normalus ir malonus. Jis tiesiog dievino Eleną, didžiavosi ja – ir tiek. Ne, tai aš *jam* pavydėjau.

– Jie jums atrodė laimingi?

– Taip. Aš džiaugiausi... ir kartu buvo skaudu tai matyti... Ne, Elena man niekada nekalbėjo apie savo vyrą. Kaip jau sakiau, mums beveik neteko pabendrauti tik dviese ir mes slapta nesikalbėjome. Bet dabar, kai apie tai užsiminėte, prisimenu, kad Elena man atrodė susirūpinusi...

– Susirūpinusi?

– Taip. Aš pamaniau, kad gal dėl mano žmonos... – jis nutilo. – Bet būta kažko daugiau.

Erskinas vėl skvarbiai pažvelgė į Gvendą.

– Ar ji bijojo savo vyro? Ar jis pavyduliavo Elenos kitiems vyrams?

– Atrodo, jūs pats taip nemanote.

– Pavydas – labai keistas dalykas. Kartais jis taip pasislepia, kad nė neįtarsi, – Erskinas suvirpėjo, – bet jis gali būti baisus – labai baisus...

– Norėčiau sužinoti dar vieną dalyką... – nutraukė jo mintį Gvenda.

Tuo metu privažiavo automobilis. Majoras Erskinas tarė:

– A, tai mano žmona grįžo apsipirkusi.

Jis per akimirksnį pasikeitė: balso tonas tapo nerūpestingas, tačiau formalus, o veidas – be išraiškos. Tik vos pastebimas virpesys išdavė, kad Erskinas nervinasi.

Iš už namo kampo pasirodė misis Erskin.

Vyras nubėgo jos pasitikti.

– Misis Rid vakar mūsų sode pametė žiedą, – tarė jis.

– Tikrai? – šiurkščiai paklausė misis Erskin.

– Labas rytas, – tarė Gvenda. – Taip, laimė, jį radau.

– Labai pasisekė.

– O, taip, tikrai buvau nusiminusi. Ką gi, turiu eiti.

Misis Erskin nieko neatsakė. Majoras Erskinas tarė:

– Palydėsiu jus iki automobilio.

Jis buvo besekąs per terasą einančią Gvendą, tačiau pasigirdo šaižus žmonos balsas:

– Ričardai! Gal misis Rid dovanos – tau skambina labai svarbiu reikalu...

– O, viskas gerai. Prašau nesirūpinti, – skubiai tarė Gvenda.

Ji greitai perbėgo terasą, užsuko už namo kampo ir nuėjo iki automobilio. Staiga sustojo: misis Erskin buvo taip pastačiusi savo automobilį, kad Gvenda suabejojo, ar galės išvažiuoti. Kurį laiką pasvarsčiusi, ką daryti, ji lėtai grįžo prie terasos.

Netoli nuo stiklinių durų Gvenda sustojo, kaip įbesta. Jos ausis pasiekė žemas ir skambus misis Erskin balsas:

– Man neįdomu, ką tu sakai. Tai tu viską sugalvojai – dar vakar. Tu pasirūpinai, kad ta mergiotė grįžtų čia, kol aš būsiu Deite. Visada toks buvai, pamatęs kokią gražuolę... Aš nepakęsiu to, sakau tau. Nepakęsiu.

Įsiterpė Erskino balsas – tylus, kone beviltiškas:

– Kartais, Džeine, man tikrai atrodo, kad tu beprotė.

– Ne aš beprotė. *Tu*! Tu negali be moterų.

– Tu žinai, kad tai netiesa, Džeine.

– Tai *tiesa*! Dar tada... toje gyvenvietėje, iš kurios kilusi toji mergina... Dilmute. Gal sakysi, kad nebuvai įsimylėjęs geltonplaukės Holidėjaus žmonos?

– Nejaugi tu nieko negali užmiršti? Kam nuolatos dejuoji dėl to paties? Paprasčiausiai pasistengtum ir...

– Tai tu! Tu draskai man širdį... Nepakęsiu, sakau tau! Nepakęsiu! Skiri pasimatymus! Tyčiojiesi iš manęs man už akių! Aš tau nerūpiu ir niekada nerūpėjau. Nusižudysiu! Nušoksiu nuo uolos... Nebenoriu gyventi...

– Džeine... Džeine... dėl Dievo...

Žemasis balsas virto skausminga rauda.

Gvenda ant pirštų galiukų nutykino atgal iki automobilio. Minutėlę pagalvojusi, ji paskambino prie pagrindinių durų varpeliu.

– Gal kas nors galėtų... e... patraukti šį automobilį? – paklausė ji. – Atrodo, negalėsiu išvažiuoti.

Tarnas nuskubėjo vidun. Pagaliau iš buvusios arklidės išėjo vyrukas. Sveikindamasis su Gvenda, jis palietė savo kepurę, po to sėdo į „Austiną“ ir įvažiavo į kiemą. Gvenda kuo skubiau grįžo į viešbutį, kur jos laukė Gilas.

– Kaip ilgai buvai, – tarė jis pasisveikinęs. – Ką nors sužinojai?

– Taip. Dabar viską žinau. Tikrai didinga istorija. Jis buvo karštai įsimylėjęs Eleną.

Ji papasakojo ryto įvykius.

– Neabejoju, – baigdama tarė Gvenda, – kad misis Erskin yra kuoktelėjusi. Ji rėkė kaip pamišėlė. Dabar aš suprantu, ką Erskinas turėjo galvoje, kalbėdamas apie pa-

vydą. Tikriausiai siaubinga tai patirti. Bet kuriuo atveju dabar mes žinome, kad su Elena pabėgo ne Erskinas ir kad jis nė nenutuokia apie jos mirtį. Tą vakarą, kai jiedu išsiskyrė, Elena dar buvo gyva.

– Taip, – tarė Gilas. – Bent jau jis taip sako...

Gvenda atrodė pasipiktinusi.

– Taip *jis* sako, – tvirtai pakartojo Gilas.

18

Vijokliai

Mis Marpl pasilenkė terasoje, už stiklinių durų, rauti klastingų vijoklių. Tai buvo tik nedidelė pergalė, nes giliai žemėje vijoklių šaknys vešėjo. Vis dėlto šarkakojams bent laikinai bus lengviau.

Pro svetainės langą šūktelėjo misis Koker:

– Dovanokite, madam, bet atėjo daktaras Kenedis. Jis nekantrauja sužinoti, kada grįš misteris ir misis Ridai. Pasakiau, kad tiksliai negaliu atsakyti, bet gal jūs žinotumėte. Ar pakviesti jį čia?

– O! Taip, žinoma, misis Koker.

Netrukus misis Koker pasirodė su daktaru Kenedžiu.

Mis Marpl jaudindamasi prisistatė.

– ... ir aš susitariau su mieląja Gvenda ateiti ir šiek tiek paravėti, kol ji bus išvykusi. Jūs tikriausiai žinote, kad sodininkas Fosteris tik naudojasi mano jaunaisiais draugais. Pasirodo du kartus per savaitę, siurbia arbatą, daug šneka ir, kiek pastebėjau, mažai dirba.

– Taip, – gana abejingai atsakė daktaras Kenedis. – Taip, visi jie vienodi... visi vienodi.

Mis Marpl smalsiai jį apžiūrėjo. Daktaras Kenedis buvo vyresnis, negu ji įsivaizdavo iš Ridų pasakojimo. Jis atrodė ne pagal amžių pasenęs, be to, susirūpinęs ir prislėgtas. Daktaras stovėjo ir vedžiojo pirštais savo karingai atsikišusį žandikaulį.

– Jie išvažiavo. Ar ilgai negrįš? – paklausė jis.

– Ne, neilgai. Išvyko aplankyti draugų Šiaurės Anglijoje. Jaunuoliai tokie nenuoramos, vis šlaistosi šen bei ten.

– Taip, – atsakė daktaras Kenedis. – Taip... tikra teisybė.

Jis patylėjo, paskui gana droviai tarė:

– Jaunasis Gilas Ridas parašė man ir paprašė surasti tokius popierius... e... laiškus...

Sudvejojęs jis nutilo, o mis Marpl ramiai paklausė:

– Jūsų pusseserės laiškus?

Daktaras Kenedis įdėmiai pažvelgė į ją.

– Vadinasi... jie jumis pasitiki? Esate jų giminaitė?

– Tik draugė, – atsakė mis Marpl. – Patariu jiems, kiek galiu. Bet žmonės retai naudojasi patarimais... Gal ir gaila, bet taip jau yra...

– O ką gi jūs patarėte? – smalsiai paklausė daktaras.

– Palikti tą miegančią žmogžudystę ramybėje, – tvirtai atsakė mis Marpl.

Daktaras Kenedis sunkiai klestelėjo ant nepatogios kaimiškos kėdės.

– Neblogai pasakyta, – tarė jis. – Man patinka Gvenė. Ji mielas vaikelis. Tiesa, turėčiau žiūrėti į ją kaip į suaugusią gražią, jauną moterį. Bijau, kad ji turės problemų.

– Problemų būna įvairių, – atsakė mis Marpl.

– A? Taip, taip... teisybė.

Daktaras Kenedis atsiduso ir tarė:

– Gilas Ridas parašė ir paprašė surasti pusseserės laiškus, kuriuos ji man atsiuntė iš čia išvykusi, ir dar... autentišką jos braižo pavyzdį, – jis įdėmiai pažvelgė į mis Marpl. – Suprantate, kuo čia kvepia?

Mis Marpl linktelėjo.

– Manau, taip.

– Jie grįžta prie idėjos, kad Kelvinas Holidėjus, kuris tvirtino pasmaugęs savo žmoną, kalbėjo nei daugiau, nei mažiau, o tikrą tiesą. Jie įsitikinę, kad mano pusseserės Elenos laiškus parašė ne ji pati, kad tie laiškai – klastotės. Jie mano, kad ji neišėjo iš šių namų gyva.

– O jūs pats kol kas tvirtos nuomonės neturite? – švelniai paklausė mis Marpl.

– Vienu metu turėjau, – Kenedis vis dar spoksojo kažkur priešais save. – Viskas atrodė aišku – tai tik Kelvino haliucinacijos. Kūno nebuvo, lagaminai ir drabužiai dingo – ką aš galėjau daugiau galvoti?

– O jūsų pusseserė buvo neseniai... labai... hm... – mis Marpl mandagiai kostelėjo, – ...susidomėjusi... vienu džentelmenu?

Daktaras Kenedis pažvelgė į ją. Jo žvilgsnis buvo kupinas skausmo.

– Aš mylėjau savo pusseserę, – tarė jis, – bet turiu pripažinti, kad aplink Eleną visada sukosi koks nors gerbėjas. Yra moterų, kurios tiesiog taip sukurtos – kitaip gyventi jos negali.

– Tada jums viskas atrodė aišku, – tarė mis Marpl, – bet dabar jau nesate įsitikinęs. Kodėl?

– Man neįtikėtina, jeigu Elena dar gyva, kaip ji per visus tuos metus galėjo nebendrauti su manimi, – atvirai atsakė Kenedis. – Antra vertus, jeigu ji nužudyta, vis tiek keista, kad aš to nepastebėjau. Ką gi...

Jis atsistojo ir išsitraukė iš kišenės paketą.

– Tai viskas, ką galėjau padaryti. Pirmąjį iš Elenos gautą laišką turbūt būsiu išmetęs. Niekur jo neradau. Bet išsaugojau antrąjį – tą, ant kurio užrašyta „Iki pareikalavimo“. O štai kaip atrodo Elenos rašysena. Tik tiek tesuradau, kad galėtumėte palyginti. Tai sodinti skirtų svogūninių ir kitokių augalų sąrašas. Kažkokio jos užsakymo kopija. Man atrodo, ir užsakymas, ir laiškas rašyti ta pačia ranka, bet aš juk ne ekspertas. Palieku juos Gilui ir Gvendai. Tikriausiai nė neverta jų atsiimti.

– O ne, manau, jie grąžins jums rytoj ar... poryt.

Daktaras linktelėjo. Jis stovėjo nukreipęs vis dar bereikšmį žvilgsnį į terasą. Staiga tarė:

– Žinote, kas man kelia nerimą? Jeigu Kelvinas Holidėjus iš tikrųjų nužudė savo žmoną, jis turėjo paslėpti kūną arba kaip nors juo atsikratyti. Vadinasi, jo man papasakota

istorija buvo gudriai apgalvota: jis jau buvo paslėpęs lagaminą su drabužiais, norėdamas sukurti įspūdį, jog Elena pabėgo... jis net pasirūpino atsiųsti iš užsienio laiškus... Iš tikrųjų tai gali būti šaltakraujiška, apgalvota žmogžudystė. Mažoji Gvenė buvo mielas vaikas. Jai nemalonu turėti tėvą, sergantį paranoja, bet dešimtkart blogiau turėti tėvą, kuris yra sąmoningas žudikas.

Daktaras Kenedis pasisuko eiti pro praviras duris. Mis Marpl sulaikė jį greitai paklausdama:

– Ko jūsų pusseserė bijojo, daktare Kenedi?

Jis vėl atsigręžė į mis Marpl ir įsistebeilijo.

– Ko bijojo? Kiek žinau, nieko.

– Aš tik pagalvojau... Prašau atleisti, jei kišuosi ne į savo reikalus... Buvo kažkoks jaunuolis, tiesa? Tai yra ji buvo kažkuo susižavėjusi – dar visai jaunutė. Atrodo, kažkokiu *Afliku*.

– A, tas. Tai vis kvailystės, kurios nutinka daugeliui merginų. Nepageidautinas vyrukas, nepatikimas... ir, žinoma, jos nevertas, tikrai nevertas. Paskui jis čia turėjo problemų.

– Aš tik pagalvojau, ar jis negalėjo būti... kerštingas.

Daktaras Kenedis skeptiškai nusišypsojo:

– O, ne, nemanau, kad tai buvo taip reikšminga. Kaip jau sakiau, jis turėjo nemalonumų ir, laimė, dingo iš šių apylinkių.

– Kokių nemalonumų?

– Tikrai ne kriminalinių. Tiesiog neapgalvotas poelgis. Per daug plepėjo apie savo darbdavio reikalus.

– O jo darbdavys buvo misteris Valteris Feinas?

Daktaras Kenedis atrodė truputį nustebęs.

– Taip... taip... dabar, kai tai pasakėte, aš prisiminiau, kad jis dirbo pas Feiną ir Vočmeną. Ne kaip praktikantas. Kaip paprastas tarnautojas.

„Kaip paprastas tarnautojas?“ – pagalvojo mis Marpl, išėjus daktarui Kenedžiui, ir vėl palinko prie vijoklių...

19

Misteris Kimblas prabyla

– Įdomu... – tarė misis Kimbl.

Jos vyras, kurį kalbėti galėjo priversti tik pykčio priepuolis, staiga prabilo. Jis atkišo į priekį savo puodelį.

– Ką tu sau galvoji, Lili? – paklausė jis. – *Be cukraus!*

Misis Kimbl skubiai ištaisė klaidą ir svarstė toliau.

– Vis galvoju apie tą skelbimą, – kalbėjo ji. – Čia aiškiausiai pasakyta – Lili Abot. „Buvusi kambarinė Šventosios Katerinos viloje, Dilmute." Tai apie mane, viskas teisingai.

– A, – sutiko misteris Kimblas.

– Po tiek metų... Sutik, Džimai, tai keista.

– A, – tarė misteris Kimblas.

– Na, ką man daryti, Džimai?

– Palik ramybėje.

– O gal čia kvepia pinigais?

Misteris Kimblas gurgdamas išsiurbė arbatą, kad sustiprintų savo protą ir galėtų pasiruošti ilgam pokalbiui. Jis atkišo puodelį ir pradėjo savo kalbą lakonišku „dar", paskui įniko analizuoti:

– Kažkada tu daug pasakojai apie tai, kas įvyko Šventosios Katerinos viloje. Aš nekreipiau į tai dėmesio – man pasirodė visiška kvailystė, bobų plepalai. Gal ir klydau. Gal kažkas ir nutiko. Jeigu ir taip, tai policijos reikalas. Nesikišk. Juk viskas praėjo ir seniai baigėsi, ar ne? Apsieisi, mano mieloji.

– Lengva kalbėti. Gal man testamentu paliko pinigų? Gal misis Holidėj iki šiol gyveno, o dabar mirė ir ką nors man paliko.

– Paliko tau testamentu? Kodėl turėtų? A?! – sušuko misteris Kimblas, savo mėgstamu vienskiemeniu garsu išreikšdamas panieką.

– Net jeigu tai policija... Žinai, Džimai, kartais suteikusieji vertingos informacijos apie žudiką gauna didelį atlygį.

– Ką tu gali gauti? Viską, ką tu žinai, susigalvojai pati!

– Tai tu taip sakai, o aš maniau...

– A, – su pasibjaurėjimu tarstelėjo misteris Kimblas.

– Na, aš kai ką supratau. Nuo tada, kai pamačiau tą skelbimą laikraštyje. Gal supratau ne visiškai teisingai. Ta Leoni, kaip ir visos užsienietės, buvo kvaila, ne visai suprato, ką jai sakai... o ir kalbėjo angliškai baisiai. Jeigu ji turėjo galvoje ne tai, ką aš maniau, kad ji turėjo... Aš stengiausi prisiminti to žmogaus vardą... Jeigu Leoni matė būtent jį... Prisimeni filmą, apie kurį tau pasakojau? „*Slaptas meilužis*". Amžinai jaudinantis. Jie nusekė jį iki pat automobilio. Jis sumokėjo garažo darbininkui penkiasdešimt tūkstančių dolerių, kad šis užmirštų, kas tą naktį pylėsi benzino. Įdomu, kiek tai būtų svarais sterlingų... Ten buvo ir dar vienas iš pavydo pažaliavęs vyras. Visi dėl jos pamišę, visi. O galiausiai...

Pasigirdo džerškantis garsas – misteris Kimblas atsistūmė su kėde nuo stalo, lėtai, valdingai atsistojo. Prieš išeidamas iš virtuvės, jis metė ultimatumą – ultimatumą vyro, kuris, nors paprastai nekalbus, yra pakankamai protingas:

– Paliksi viską ramybėje, mano miela, kitaip pasigailėsi.

Jis nupėdino į indų plovyklą, apsiavė batus (Lili ypač rūpinosi virtuvės grindų švara) ir išėjo į lauką.

Lili sėdėjo, pasirėmusi ant stalo, o jos kvailas protelis vis nerimo. Ji, žinoma, negali nepaklusti vyrui, bet vis dėl-

to... Džimas toks inertiškas, toks konservatyvus. O, kad būtų dar kas, su kuo ji galėtų pasitarti. Kažkas, kas žinotų apie premijas, policiją ir ką visa tai reiškia. Būtų gaila prarasti gerus pinigus.

Radijo imtuvas... naujai sutvarkyti namai... vyšninis apsiaustas (vis dar toks prašmatnus) iš Raselo parduotuvės... o gal net visas karaliaus Jokūbo* laikų baldų komplektas svetainei...

Lili Kimbl pasidavė aistringoms, karštoms, trumparegiškoms svajonėms...

Ką gi ta Leoni *pasakė* prieš tiek metų?

Staiga šovė idėja. Ji pašoko, susirado buteliuką rašalo, plunksnakotį ir bloknotą.

„Žinau, ką daryti, – tarė ji sau. – Parašysiu daktarui, misis Holidėj pusbroliui. Jis patars, kaip elgtis, žinoma, jeigu dar gyvas. Šiaip ar taip, tai aš kalta, kad nepapasakojau jam apie Leoni... ir apie tą automobilį".

Kurį laiką buvo tylu, skrebėjo tik Lili kruopščiai vedžiojamas plunksnakotis. Laiškus ji rašydavo labai retai, todėl nebuvo lengva.

Pagaliau darbas buvo baigtas, Lili įdėjo laišką į voką ir užantspaudavo.

Vis dėlto ji nesijautė tokia patenkinta, kaip tikėjosi. Tikriausiai daktaras jau miręs arba nebegyvena Dilmute.

Gal būtų dar kas nors?

Palauk, palauk, kuo gi vardu tas vyrukas?

O, kad ji prisimintų *tą*...

---

* Jokūbas I (1566 – 1625) – Škotijos (nuo 1567 m.) ir Anglijos (nuo 1603 m.) karalius iš Stiuartų dinastijos.

20

Mergina Elena

Kitą rytą grįžę iš Nortumberlendo Gilas su Gvenda buvo ką tik baigę pusryčiauti, kai tarnaitė pranešė, kad atėjo mis Marpl. Ji atsiprašinėdama įžengė į kambarį.

– Bijau, atėjau per anksti. Paprastai aš taip nedarau, bet norėjau kai ką paaiškinti.

– Malonu jus matyti, – tarė Gilas, pastatydamas jai kėdę. – Gal puodelį kavos?

– Ne, ne, ačiū – tikrai ne. Aš *sočiai* papusryčiavau. Leiskite paaiškinti. Jums išvykus, aš buvau atėjusi, nes jūs maloniai man leidote šiek tiek paravėti...

– Kokia jūs gera, – tarė Gvenda.

– Mane tikrai apstulbino, kad dviejų darbo dienų per savaitę šiam sodui mažai. Bet kuriuo atveju manau, jog Fosteris jumis naudojasi. Per daug geria arbatos ir per daug mala liežuviu. Man pasirodė, kad vienas jis nesusitvarkys, taigi pasikviečiau kitą vyruką – tik vienai dienai per savaitę. Jis ateis trečiadieniais... tai yra jau šiandien.

Gilas smalsiai pažvelgė į mis Marpl. Jis buvo truputį nustebęs. Gal mis Marpl norėjo tik gero, tačiau jos poelgis šiek tiek dvelkė kišimusi ne į savo reikalus. Taip ji niekada nedarydavo.

– Fosteris jau per senas. Aš suprantu, jam nelengva, – lėtai tarė Gilas.

– Bijau, misteri Ridai, kad Maningas dar senesnis. Sakė, jog jam septyniasdešimt penkeri. Matote, aš pagalvojau, kad įdarbinti jį tik kelioms dienelėms gali būti naudinga, nes prieš daugelį metų jis dirbo pas daktarą Kenedį. Beje, to jaunuolio, su kuriuo Elena buvo susižadėjusi, vardas – Aflikas.

– Mis Marpl, aš jau buvau blogai apie jus pagalvojęs, – prisipažino Gilas. – Jūs genijus! Žinote, kad daktaras Kenedis atvežė Elenos braižo pavyzdžius?

– Žinau. Aš juos ir paėmiau.

– Šiandien juos išsiųsiu. Praėjusią savaitę gavau gero rašysenų specialisto adresą.

– Eime į sodą, susipažinsime su Maningu, – pasiūlė Gvenda.

Maningas buvo sulinkęs, irzlus senukas traiškanotomis ir šiek tiek klastingomis akimis. Prisiartinus darbdaviams, jis ėmė pastebimai greičiau žingsniuoti takeliu.

– Labas rytas, sere. Labas rytas, madam. Ponia sakė, kad trečiadieniais jums reikėtų pagalbos. Mielai sutikau. Šis sodas atrodo gėdingai apleistas.

– Deja, kelerius metus jo niekas neprižiūrėjo.

– Būtent. Aš prisimenu misis Findeison laikus. Tada sodas buvo kaip paveiksliukas. Ji, toji misis Findeison, labai didžiavosi savo sodu.

Gilas lengvai atsirėmė į volelį. Gvenda nuskynė kelis rožės žiedus. Mis Marpl, pasitraukusi per kelis žingsnius, palinko prie vijoklių. Senasis Maningas paėmė grėblį. Visi pasiruošė maloniam rytiniam pasišnekučiavimui apie senus laikus ir tų laikų sodininkavimą.

– Jūs tikriausiai gerai pažįstate daugelį aplinkinių sodų, – pradėjo Gilas.

– Aha, taigi gerai žinau šias vietas. Ir žmonių užgaidas pažįstu. Štai misis Julė Niagroje augina kukmedžio gyvatvorę, kuriai suteikė voveraitės formą. Man tai atrodo kvaila. Povai – vienas dalykas, o voverės – kas kita. O va pulkininkas Lapardas – puikus begonijų žinovas, jo pačios

gražiausios begonijų klombos. Dabar gėlynai darosi nemadingi. Jau nebepasakysiu, kiek kartų man teko sodinti klombas pievelėse prieš namą, o per paskutinius šešerius metus kiek užklojau jų velėnomis. Atrodo, žmonių nebedžiugina nei pelargonijos, nei lobelijų* apvadai.

– Jūs esate dirbęs pas daktarą Kenedį, tiesa?

– Aha. Tai buvo labai seniai. Tikriausiai dirbau nuo 1920 metų. Dabar jis išsikraustęs, ir vietovė apleista. Šiuo metu Krosbi Lodžėje gyvena jaunasis daktaras Brentas. Jis pilnas keistų idėjų – mažos baltos tabletės ar dar kažkas. Vadina jas „vitapinais".

– Tikiuosi, jūs prisimenate daktaro pusseserę mis Eleną Kenedi.

– Aha, gerai prisimenu mis Eleną. Buvo graži mergina ilgais geltonais plaukais. Daktaras ją dievino. Ji sugrįžo ir ištekėjusi gyveno šiame name. Ištekėjo už karininko iš Indijos.

– Taip, – atsakė Gvenda. – Mes žinome.

– Taigi. Girdėjau... šeštadienį vakare... kad jūs ir jūsų vyras – kažkokie jų giminės. Graži kaip paveiksliukas buvo toji mis Elena, kai pirmą kartą grįžo iš mokyklos. Ir kokia linksma! Visur jos buvo pilna – šokiai, tenisas, visur. Aš turėjau įrengti teniso aikštelę, nenaudotą, sakyčiau, gal dvidešimt metų, baisiai apžėlusią krūmais. Turėjau juos iškirsti, gavau daug kalkių linijoms žymėti. Oi, kiek buvo darbo... bet galiausiai beveik niekas teniso taip ir nežaidė. Aš visada pagalvodavau – kaip keista.

– Kas keista? – paklausė Gilas.

– Tas reikalas su teniso aikštele. Vieną naktį kažkas atėjo ir supjaustė teniso tinklą juostomis. Būtent juostomis. Pagalvotum, kad iš pykčio. Taip ir buvo – iš siaubingo pykčio.

– Bet kas galėjo taip pasielgti?

– Ir daktaras norėjo tai sužinoti. Jis buvo labai įsiutęs, ir aš jo nekaltinu. Juk už darbą jau buvo sumokėta, taigi.

---

* Katilėlinių šeimos vienmetė ar daugiametė žolė, puskrūmis arba krūmas, vaistinis, dekoratyvinis augalas.

Bet niekas negalėjo pasakyti, kieno tai poelgis. Taip ir nepaaiškėjo. O daktaras pareiškė, kad kitos aikštelės nebeįrengs, – ir teisingai, nes kas vieną kartą taip padarė, galėjo padaryti ir vėl. Tačiau mis Elena – ji buvo nuostabi ir labai stengėsi. Tik jai nesisekė. Iš pradžių tas tinklas, paskui... jos nesveika koja.

– Nesveika koja? – paklausė Gvenda.

– Taip. Ji užkliuvo už grandyklės ar kažkokio kito daikto ir persirėžė koją. Atrodė tik nedidelis įdrėskimas, bet negijo. Daktaras labai nerimavo. Jis perbintuodavo žaizdą, gydė, bet negerėjo. Prisimenu, jis sakė: „Nesuprantu... toji grandyklė kažkuo ypatinga.“ „Be to, – kalbėjo jis, – ką ta grandyklė veikė vidury kelio?“ Būtent ten ji ir gulėjo, kai mis Elena suklupo tamsią naktį grįždama namo. Vargšelė nebegalėjo vaikščioti į šokius ir turėjo sėdėti namuose, iškėlusi koją. Atrodė, kad ją tik ir persekioja nelaimės.

„Dabar pats metas“, – pagalvojo Gilas.

– Ar jūs prisimenate vaikiną, vardu Aflikas? – nerūpestingai paklausė jis.

– Aha. Turite galvoje Džekį Afliką? Tą, kuris dirbo Feino ir Vočmeno biure?

– Taip. Juk jis buvo mis Elenos draugas?

– Tai buvo tikras nesusipratimas. Daktaras viską nutraukė ir gerai padarė. Jis, tas Džekis Aflikas, jai buvo ne pora. Be to, per daug jau suktas. Galiausiai jie išsiskyrė – taip ir turėjo būti. Jis čia ilgai nebegyveno. Prisivirė košės vyrukas. Laimė, atsikratėme. Tokie kaip jis Dilmute nereikalingi. Tegul eina ir išsišoka kitur – štai kaip kalbėjo žmonės.

– Ar jis dar buvo čia, kai kažkas supjaustė teniso tinklą? – paklausė Gvenda.

– Aha. Suprantu, ką jūs pagalvojote. Jis nebūtų taip kvailai pasielgęs. Jis, tas Džekis Aflikas, buvo gudrus. Tai padarė kažkoks karštakošis.

– Ar buvo žmogus, galėjęs griežti dantį ant mis Elenos? Kas galėjo taip įniršti?

Senasis Maningas tyliai kostelėjo.

– Pagiežą galėjo jausti ir jaunos panelės. Nė viena iš jų neprilygo mis Elenai. Ne, sakyčiau, tai padarė iš kvailumo. Koks nors neapykantos pritvinkęs valkata.

– Ar Džekis Aflikas labai įskaudino Eleną? – paklausė Gvenda.

– Nemanykite, kad mis Elena labai jaudinosi bent dėl vieno iš tų jaunuolių. Ji tiesiog mėgavosi gyvenimu. Vienas iš didžiausių gerbėjų buvo jaunasis misteris Valteris Feinas. Sekiodavo paskui ją kaip šuo.

– O ji visiškai nekreipdavo į jį dėmesio?

– Nebūtų mis Elena. Tik juokdavosi, ir viskas. Jis buvo išvykęs į užsienį, bet vėliau grįžo. Dabar jis svarbiausias asmuo firmoje. Taip ir liko nevedęs. Nekaltinu jo. Moterys kartais taip sugadina vyro gyvenimą.

– O jūs vedęs? – pasidomėjo Gvenda.

– Palaidojau jau dvi žmonas, – atsakė senasis Maningas. – Ką gi, negaliu skųstis. Dabar, kai noriu, ramiai sau rūkau pypkę.

Stojo tyla. Senasis Maningas vėl paėmė grėblį.

Gilas su Gvenda nuėjo takeliu namo link. Prie jų prisijungė ir mis Marpl, kuriai jau buvo nusibodę kovoti su vijokliais.

– Mis Marpl, jūs prastai atrodote, – tarė Gvenda. – Gal kas nors...

– Nieko, mieloji, – senutė patylėjo, paskui netikėtai ryžtingai tarė, – žinote, man nepatinka ta istorija su teniso tinklu. Supjaustytas juostomis. Net ir tada, jei...

Ji nutilo. Gilas smalsiai pažvelgė į ją.

– Aš ne visiškai suprantu... –pradėjo jis.

– Nejaugi? Man viskas taip aišku. Bet gal ir gerai, kad nesuprantate. O gal... aš klystu. Verčiau papasakokite, kaip jums sekėsi Nortumberlende.

Jie papasakojo, ką nuveikė, o mis Marpl atidžiai klausėsi.

– Labai liūdna istorija, – tarė Gvenda. – Tiesiog tragiška.

– Taip, iš tikrųjų. Varge tu mano...

– Ir man taip atrodo. Kiek jis turėjo iškentėti...

– Jis? O taip. Taip, žinoma.

– Bet jūs norėjote pasakyti...

– Ką gi, taip... aš galvojau apie *ją*... apie žmoną. Ji tikriausiai vyrą karštai myli, o šis vedė ją tik todėl, kad buvo tinkama, kad pagailėjo jos ar dėl kokios nors kitos svarios ir protingos priežasties, kurias dažnai sugalvoja vyrai ir kurios iš tikrųjų yra tokios neteisingos.

– „Žinau šimtus meilės būdų, ir kiekvienas priverčia mylimojo gailėtis," – tyliai pacitavo Gilas.

Mis Marpl atsigręžė į jį.

– Taip, tai tiesa. Žinote, pavydas dažnai kyla be *priežasties*. Jis kur kas – kaip čia pasakius? – fundamentalesnis. Jis pagrįstas žinojimu, kad tavo meilė be atsako. Taigi žmogus laukia, stebi, nujaučia... kad mylimasis susiras kitą. Neišvengiamai tai ir įvyksta. Misis Erskin pavertė savo vyro gyvenimą pragaru, o jis, nieko negalėdamas padaryti, atsakė jai tuo pačiu. Bet, manau, labiausiai kentėjo ji pati. Vis dėlto, žinote, drįstu spėti, kad jis žmoną tikrai myli.

– Negali būti! – sušuko Gvenda.

– O, mieloji, jūs dar labai jauna. Jis nepaliko savo žmonos, o tai šį tą reiškia.

– Dėl vaikų. Dėl pareigos jausmo.

– Gal ir dėl vaikų, – sutiko mis Marpl, – bet turiu prisipažinti, jog man neatrodo, kad džentelmenams šeimoje tokia svarbi pareiga. Visai kas kita pareiga tarnyboje.

Gilas nusijuokė.

– Kokia jūs nuostabi cinikė, mis Marpl.

– O, mano mielas misteri Ridai, aš tikrai tikiuosi, kad *taip* nėra. Visada norisi *tikėti* žmoniškumu.

– Man vis tiek neatrodo, kad tai galėtų būti Valteris Feinas, – susimąsčiusi tarė Gvenda. – Esu tikra, kad ir ne majoras Erskinas. Tiesiog *žinau*, kad ne jie.

– Jausmai kartais apgauna, – tarė mis Marpl. – Būna, žmogus pasielgia taip neįtikėtinai... Štai mano pačios mies-

telyje buvo tikra sensacija, kai paaiškėjo, kad Kalėdų klubo iždininkas iš visų pinigų susilažino žirgų lenktynėse. Jis nemėgo žirgų lenktynių ir tikrai nebuvo azartiškas lošėjas. Jo tėvas buvo žirgų lenktynių agentas, be to, labai blogai elgėsi su savo motina. Taigi, logiškai mąstant, atrodytų, kad iždininkas gana nuoširdus. Bet vieną dieną tas iždininkas važiavo per Niumarkitą* ir pamatė, kaip treniruojami žirgai. Tada jam ir šovė į galvą. Vis tas kraujo šauksmas...

– Ir Valterio Feino, ir Ričardo Erskino praeitis atrodo daugiau negu įtartina, – rimtai tarė Gilas, tačiau jo lūpomis perbėgo vos pastebima šypsenėlė, – bet tada ši žmogžudystė būtų neprofesionalus nusikaltimas.

– Svarbu tai, – tarė mis Marpl, – kad jie buvo *ten* – nusikaltimo vietoje. Valteris Feinas buvo čia, Dilmute. Majoras Erskinas, pasak jo paties, bendravo su Elena Holidėj prieš pat jos mirtį... *ir* tą naktį jis ilgai negrįžo į savo viešbutį.

– Tačiau jis viską papasakojo gana atvirai. Jis...

Gvenda nutilo. Mis Marpl itin griežtai pažvelgė į ją.

– Aš tik noriu pabrėžti, – tarė mis Marpl, – kaip svarbu tai, jog jie buvo *nusikaltimo vietoje*.

Ji pažvelgė iš pradžių į vieną iš jų, paskui į kitą ir tęsė:

– Manau, jums nebus sunku surasti Dž. Dž. Afliko adresą. Juk jis turistinių autobusų firmos „Gelsvasis narcizas“ savininkas.

Gilas linktelėjo.

– Aš paieškosiu. Gal telefonų knygoje, – jis patylėjo. – Manote, turėtume su juo susitikti?

Mis Marpl minutėlę dvejojo, paskui tarė:

– Jei susitiksite, būkite atsargūs. Atminkite, ką sakė senasis sodininkas – Džekis Aflikas gudrus. Prašau... *prašau* jus būti atsargius...

---

* Anglijos miestas.

21

Dž. Dž. Aflikas

Telefonų knygoje buvo nurodyti du Dž. Dž. Afliko „Gelsvojo narcizo“, rengiančio keliones po Devoną ir Dorsetą*, adresai: biuro adresas Eksiteryje** ir namų adresas to paties miesto pakraštyje.

Susitikimas buvo paskirtas kitą dieną.

Gilui su Gvenda jau išvažiuojant, išbėgo misis Koker ir ėmė įnirtingai mojuoti rankomis. Gilas sustabdė automobilį.

– Skambina daktaras Kenedis, sere.

Gilas išlipo iš automobilio, įbėgo į namą ir pakėlė ragelį.

– Gilas Ridas klauso.

– Labas rytas. Aš ką tik gavau gana keistą laišką. Iš moters, vardu Lili Kimbl. Aš visaip sukau galvą stengdamasis prisiminti, kas ji. Iš pradžių pagalvojau, kad tai kokia nors mano pacientė, ir būčiau labai apsirikęs. Turbūt tai kažkada jūsų namuose dirbusi mergina. Tada jas vadinome kambarinėmis. Esu beveik tikras, kad buvo tokia Lili, nors jos pavardės neprisimenu.

– Lili *buvo*. Gvenda ją prisimena. Ji užrišo katinui kaspinėlį.

---

* Anglijos grafystės.

** Miestas Devonšyre, Anglijos pietvakariuose.

– Gvenė turbūt turi labai gerą atmintį.

– O, taip.

– Ką gi, norėčiau šnektelti su jumis apie šį laišką ne telefonu. Ar būsite namuose, jei atvažiuočiau?

– Mes kaip tik išvažiuojame į Eksiterį. Jeigu jums patogu, galėtume stabtelėti prie jūsų, sere. Mums pakeliui.

– Puiku.

– Nenorėjau per daug apie tai kalbėti telefonu, – jiems atvykus, paaiškino daktaras. –Man visada atrodo, kad pokalbių klausosi. Štai tos moters laiškas.

Jis išlankstė ir padėjo ant stalo neįgudusia ranka prirašytą pigaus liniuoto popieriaus lapą.

„Gerbiamas sere, – rašė Lili Kimbl, – būčiau dėkinga, jei patartumėte, ką daryti su šia laikraščio iškarpa. Aš galvojau ir pasitariau su misteriu Kimblu, bet nežinau, kaip geriau pasielgti. Kaip manote – gal gaučiau piniginį ar kitokį atlygį, bet nenorėčiau turėti reikalų su policija. Aš dažnai pagalvodavau apie tą vargšę misis Holidėj ir nemanau, sere, kad ji pabėgo, nes buvo paimti ne tie drabužiai. Iš pradžių aš maniau, kad tai šeimininko darbas, bet dabar nesu tokia tikra, nes pro langą mačiau automobilį. Tą prašmatnų automobilį aš buvau mačiusi ir anksčiau, bet nenorėčiau ko nors imtis pirmiau nepasitarusi su jumis, nes niekada neturėjau reikalų su policija, ir misteriui Kimblui tai nepatiktų. Gal galėčiau susitikti su jumis, sere, kitą ketvirtadienį, nes bus turgaus diena ir misteris Kimblas bus išvažiavęs. Būčiau labai dėkinga, jei sutiktumėte.

Su pagarba,
Lili Kimbl".

– Šis laiškas buvo išsiųstas į mano senuosius namus Dilmute, o paskui persiųstas čia, – paaiškino Kenedis. – Iškirptas ir jūsų skelbimas.

– Nuostabu, – tarė Gvenda. – Matote, toji Lili *nemano*, kad tai padarė mano tėvas!

Ji tiesiog triumfavo. Daktaras Kenedis pažvelgė į Gvendą pavargusiomis maloniomis akimis.

– Tuo geriau jums, Gvene, – švelniai tarė jis. – Tikiuosi, jūs teisi. Dabar štai ką aš manau. Atsakysiu į laišką ir pakviesiu Lili Kimbl apsilankyti ketvirtadienį. Atvažiuoti traukiniu gana patogu. Persėdusi Dilmuto stotyje, ji bus čia truputį po 4.30. Jeigu tą popietę judu atvyksite, galėsime ją kartu pakamantinėti.

– Nuostabu, – tarė Gilas ir dirstelėjo į laikrodį. – Eime, Gvenda, reikia paskubėti. Mes važiuojame į susitikimą, – paaiškino jis, – su misteriu Afliku iš „Gelsvojo narcizo", o jis, kaip pats sakė, yra užsiėmęs žmogus.

– Su Afliku? – Kenedis susiraukė. – Na, žinoma! Kelionės po Devoną gelsvaisiais autobusais, baisiais sviesto spalvos žvėrimis. Pavadinimas kažkur girdėtas.

– Elena, – tarė Gvenda.

– Dieve mano... Ar tik ne tas?

– Taip.

– Bet jis buvo niekinga žiurkiūkštė. Tai vėl pasirodė šiame pasaulyje?

– Gal ką nors papasakotumėte, sere? – paprašė Gilas. – Juk jūs nutraukėte jo ir Elenos bendravimą. Ar tik dėl jo... na, socialinės padėties?

Daktaras Kenedis dėbtelėjo į Gilą.

– Aš esu senamadiškų pažiūrų, jaunuoli. Šių laikų evangelija skelbia, kad visi žmonės vienodai geri. Vertinant moraliai, tai, be abejo, teisinga, bet esu įsitikinęs, jog egzistuoja gyvenimo lygis, kuriame jūs gimstate, ir, manau, geriausia jame ir pasilikti. Be to, – pridūrė jis, – tas vyrukas man pasirodė netikęs. Tai ir pasitvirtino.

– Ką gi jis padarė?

– Dabar jau nebeprisimenu. Atrodo, mėgino pasipelnyti sužinojęs, dirbdamas pas Feiną, kažkokios informacijos. Kažkokios slaptos žinios, susijusios su vienu iš jų klientų.

– Ar jis... įsižeidė dėl to, kad buvo atleistas?

Kenedis skvarbiai pažvelgė į Gilą ir trumpai atsakė:

– Taip.

– Ir nebuvo jokios kitos priežasties, dėl kurios jums nepatiko jo draugystė su jūsų pussesere? Ar jums neatrodė, kad Aflikas buvo... na... keistas?

– Jeigu jau taip paklausėte, atsakysiu atvirai. Man pasirodė – ypač po to, kai Džekis Aflikas buvo atleistas iš darbo, – kad jo temperamentas prarado pusiausvyrą. Iš tikrųjų buvo beprasidedanti persekiojimo manija. Bet jo tolimesnė karjera to, atrodo, nepatvirtino.

– Kas jį atleido iš darbo? Valteris Feinas?

– Nežinau, ar prisidėjo Valteris Feinas. Atleido firma.

– Jis skundėsi?

Kenedis linktelėjo.

– Suprantu... Ką gi, turime lėkti. Iki ketvirtadienio, sere.

II

Namas buvo neseniai pastatytas. Betoninis, išlenktas, su dideliais langais. Per prabangų holą juos nuvedė į kabinetą, pusę kurio užėmė didžiulis chromuotas rašomasis stalas.

Gvenda jaudindamasi sušnibždėjo Gilui:

– Neįsivaizduoju, ką būtume darę be mis Marpl. Kiekviename žingsnyje ji mums padeda. Iš pradžių jos draugai iš Nortumberlendo, dabar – jos vikaro žmonos „Vyrukų kasmetinių ekskursijų klubas“.

Gilas perspėdamas kilstelėjo ranką, durys atsidarė, ir įėjo Dž. Dž. Aflikas. Jis buvo stambus vidutinio amžiaus vyras, vilkintis languotą kostiumą. Jo tamsios, gudrios akys, raudoni skruostai, geraširdiškas veidas – atrodė tipiškas patenkintas bukmekeris*.

– Misteris Ridas? Labas rytas. Malonu jus matyti.

Gilas pristatė Gvendą. Ji pajuto, kaip šeimininkas pernelyg aistringai paspaudė jos ranką.

---

* Asmuo, kuris per lenktynes (dažniausiai žirgų) tarpininkauja susilažinusiems.

– Kuo galiu jums būti naudingas, misteri Ridai?

Aflikas atsisėdo už savo milžiniško stalo. Iš onikso* dėžutės pasiūlė cigarečių.

Gilas pirmiausia pradėjo kalbėti apie ekskursijų klubą. Jo seni draugai organizuoja šventę. Jis norėtų surengti dviejų dienų kelionę po Devoną.

Aflikas atsakė greitai ir kaip tikras verslininkas – išvardijo kainas, pasiūlė variantus. Vis dėlto jo veide šmėkštelėjo vos įžvelgiama nuostaba.

Pagaliau jis tarė:

– Ką gi, viskas gana aišku, misteri Ridai. Atsiųsiu jums patvirtinimą. Tai tik verslo klausimas. Kaip pranešė mano sekretorius, jūs pageidavote asmeniško susitikimo mano namuose.

– Taip, misteri Aflikai. Iš tikrųjų norėjau susitikti su jumis dėl dviejų klausimų. Vieną jau aptarėme. Kitas – visiškai privatus. Mano žmona labai nori susirasti savo pamotę, kurios nematė jau daug metų. Pagalvojome, kad jūs galėtumėte mums padėti.

– Ką gi, jei pasakysite tos ponios vardą... Kaip suprantu, turėčiau ją pažinoti?

– Kažkada ją pažinojote. Jos vardas – Elena Holidėj, o iki santuokos ji buvo mis Elena Kenedi.

Aflikas sustingo. Jis prisimerkė ir iš lėto atsitraukdamas kilstelėjo kėdę.

– Elena Holidėj... neprisimenu... Elena Holidėj...

– Ji gyveno Dilmute, – tarė Gvenda.

Afliko kėdės kojos skambiai trinktelėjo į grindis.

– Prisiminiau, – tarė jis. – Na, žinoma. (Jo apskritas raudonskruostis veidas švytėjo iš džiaugsmo.) Mažoji Elena Kenedi! Taip, aš ją prisimenu. Bet tai buvo labai seniai. Gal prieš dvidešimt metų.

– Prieš aštuoniolika.

– Tikrai? Kaip sakoma, laikas nelaukia. Bet bijau, jums teks nusivilti, misteri Ridai. Nuo to laiko Elenos nebemačiau ir nieko apie ją negirdėjau.

* Mineralas; juvelyrinis akmuo.

– O varge, – tarė Gvenda. – Kaip gaila. Mes taip tikėjomės, kad galėsite padėti.

– O kas atsitiko? – jo žvilgsnis greitai bėgiojo nuo vieno prie kito. – Nesutarimai? Pabėgo iš namų? Finansinės problemos?

– Ji pabėgo... netikėtai... iš Dilmuto... prieš aštuoniolika metų... su kažkuo... – nerišliai atsakė Gvenda.

– Ir jūs pamanėte, kad ji galėjo pabėgti su manimi? Kodėl? – linksmai paklausė Džekis Aflikas.

– Girdėjome, kad jūs... ir ji... kažkada... buvote... na, įsimylėję, – drąsiai atsakė Gvenda.

– Aš ir Elena? Bet tarp mūsų nieko nebuvo! Paprasčiausia vaikiška draugystė. Nė vienas į tai rimtai nežiūrėjome, – po to jis šiurkščiai pridūrė, – mums neleido.

– Jūs tikriausiai pamanėte, kad mes labai nemandagūs, – pradėjo atsiprašinėti Gvenda, bet Aflikas nutraukė.

– Nieko baisaus! Aš neimu į galvą. Jūs norėjote surasti žmogų ir manėte, kad aš galėsiu padėti. Tad klausinėkite, ko norite, – neturiu ko slėpti, – jis mąsliai pažvelgė į Gvendą. – Tai jūs Holidėjaus dukra?

– Taip. Ar pažinojote mano tėvą?

Aflikas papurtė galvą.

– Vieną kartą, lankydamasis Dilmute dėl verslo, užsukau susitikti su Elena. Sužinojau, kad ji ištekėjusi ir Dilmute gyvena. Elena buvo pakankamai mandagi, bet... – jis patylėjo, – bet nepasiūlė pasilikti pietų. Ne, jūsų tėvo aš nemačiau.

„Ar tik ne su kartėliu jis ištarė žodžius „bet nepasiūlė pasilikti pietų“?“ – pagalvojo Gvenda.

– Ar ji... jei prisimenate... atrodė laiminga?

Aflikas patraukė pečiais.

– Lyg ir laiminga. Praėjo tiek laiko. Būčiau prisiminęs, jei ji būtų atrodžiusi nelaiminga.

Paskui jam kilo, atrodytų, savaime suprantamas klausimas:

– Norite pasakyti, kad per tuos aštuoniolika metų nieko apie ją Dilmute negirdėjote?

– Nieko.

– Nė... laiškų?

– Du laiškai atėjo, – atsakė Gilas, – tačiau turime priežasčių manyti, kad juos parašė ne ji.

– Įtariate, jog juos parašė ne Elena? – Aflikas kiek pralinksmėjo. – Viskas kaip paslaptingame filme.

– Ir mums taip atrodo.

– O jos pusbrolis, tas gydytojas, nežino, kur ji?

– Ne.

– Suprantu. Tikra paslaptis, ar ne? Gal reikia išspausdinti skelbimą?

– Jau išspausdinome.

– Atrodo, ji jau negyva, – nerūpestingai tarė Aflikas, – kitaip ką nors būtumėte sužinoję.

Gvenda suvirpėjo.

– Šalta, misis Rid?

– Ne. Aš pagalvojau, kad Elena gali būti nebegyva, – man ši mintis nepatinka.

– Jūs teisi. Man pačiam nepatinka taip spėti. Ji buvo tokia nuostabi.

– Jūs ją pažinojote, – impulsyviai tarė Gvenda. – Jūs ją gerai pažinojote. Aš ją prisimenu tik kaip vaikas. Kokia ji buvo? Ką apie ją kalbėjo žmonės? Ką galvojote *jūs*?

Jis minutėlę ar dvi žvelgė į Gvendą.

– Būsiu jums atviras, misis Rid. Patikėsite ar ne, man jos buvo gaila.

– Gaila? – ji apstulbusi įsistebeilijo į Afliką.

– Taip, gaila. Ji taip ir gyveno – tik namai ir mokykla. Kaip ir visos mergaitės, Elena norėjo šiokių tokių pramogų, bet jos sustabarėjęs pusamžis pusbrolis savaip suprato, kas jai galima, o kas negalima. Jokių pasilinksminimų. Ką gi, aš truputį Elena pasirūpinau – parodžiau gyvenimą. Iš tikrųjų nei ji man buvo kritusi į akį, nei aš jai. Elenai tiesiog patiko šėlti. Paskui namiškiai, žinoma, išsiaiškino, kad mes susitikinėjame, ir jos pusbrolis nutraukė mūsų draugystę. Aš jo nekaltinu. Ne mano nosiai ji buvo. Mes nebuvome susiža-

dėję. Aš norėjau kada nors vesti, bet kai būsiu kiek vyresnis. Norėjau atsistoti ant kojų ir susirasti žmoną, kuri man padėtų prasigyventi. Elena neturėjo pinigų, ir ji man būtų buvusi ne pora. Mes tebuvome geri draugai ir truputį flirtavome.

– Bet jūs tikriausiai supykote ant daktaro...

Gvenda nutilo, o Aflikas atsakė:

– Prisipažinsiu, buvau įtūžęs. Jūs net neįsivaizduojate, kaip jautiesi, kai tau pasako, kad esi netinkamas, bet nereikia ištižti.

– O tada, – įsiterpė Gilas, – jūs praradote darbą.

Afliko veido išraiška jau nebebuvo tokia maloni.

– Taip, buvau atleistas. Iš Feino ir Vočmeno firmos. Ir žinau, kas dėl to kaltas.

– A? – tarsi klausdamas tarstelėjo Gilas, bet Aflikas papurtė galvą.

– Aš nieko netvirtinu. Turiu tam tikrų minčių. Buvau apšmeižtas... ir viskas. Labai gerai žinau, kas tai padarė. Ir *kodėl*! – jo skruostai dar labiau įraudo. – Nešvarus darbelis. Šniukštinėjo... rezgė pinkles... šmeižė. O, kokių aš turėjau priešų! Bet niekada nepasidaviau. Visada atsilygindavau tuo pačiu. Ir nieko *nepamiršau*.

Aflikas nutilo. Staiga jo elgesys vėl pasikeitė – jis tapo linksmas ir malonus.

– Taigi, bijau, negalėsiu jums padėti. Truputį paišdykavome su Elena – štai ir viskas. Mūsų santykiai nebuvo rimti.

Gvenda spoksojo į jį. Afliko pasakojimas buvo pakankamai aiškus, tik ar teisingas? „Kažkas čia ne taip“, – dingtelėjo jai.

– Vis dėlto, – tarė Gvenda, – jūs Elenos nepaleidote iš akių, kai vėliau atvažiuodavote į Dilmutą.

Aflikas nusijuokė.

– Štai ir pričiupote mane, misis Rid. Taip, jūs teisi. Galbūt aš norėjau jai įrodyti, jog nežlugau tik dėl to, kad tas ilgaveidis teisininkas išmetė mane iš savo firmos. Aš turė-

jau puikų verslą, važinėjau prabangiu automobiliu ir gyvenau nuostabų gyvenimą.

– Jūs ne kartą buvote atvažiavęs susitikti su Elena, tiesa?

Aflikas minutėlę padvejojo.

– Du... gal tris kartus. Tiesiog stabtelėjau šalia jos namų, – atsakė Aflikas ir staiga linktelėjęs leido suprasti, jog pokalbis baigtas. – Atleiskite, negalėsiu jums padėti.

Gilas atsistojo.

– Atsiprašome, kad atėmėme iš jūsų tiek laiko.

– Nieko tokio. Gana įdomu pasišnekėti apie senus laikus.

Prasivėrė durys, vidun dirstelėjo moteris ir greitai atsiprašė:

– Oi, atleiskite... Nežinojau, kad tu ne vienas...

– Užeik, mieloji, užeik. Mano žmona. Misteris ir misis Ridai.

Misis Aflik paspaudė rankas. Ji buvo aukšta, liekna liūdno veido moteris, vilkinti neįtikėtinai gražiai pasiūtą suknelę.

– Kalbėjomės apie senus laikus, – tarė misteris Aflikas. – Tuos laikus, kai dar nepažinojau tavęs, Dorote.

Aflikas atsigręžė į Ridus.

– Mudu susipažinome kelionėje laivu, – paaiškino jis. – Mano žmona kilusi ne iš šių kraštų. Ji – lordo Polterhamo pusseserė.

Jis kalbėjo su pasididžiavimu, ir lieknoji moteris nuraudo.

– Tos kelionės laivu iš tikrųjų nuostabios, – tarė Gilas.

– Ir kiek sužinai! – pareiškė Aflikas. – Juk aš neturiu jokio išsilavinimo, apie kurį būtų verta kalbėti.

– Aš visada sakau savo vyrui, kad turėtume leistis į vieną iš tų heleninių* kruizų, – įsiterpė misis Aflik.

* Senovės graikų.

– Nėra laiko. Aš užsiėmęs žmogus.

– Tad mes jūsų netrukdysime. Viso gero ir ačiū. Pranešite man ekskursijos kainą?

Aflikas palydėjo juos iki durų. Gvenda dirstelėjo per petį. Misis Aflik stovėjo kabineto tarpduryje. Už vyro nugaros jos veidas atrodė keistai ir gana nemaloniai susirūpinęs.

Gilas su Gvenda dar kartą atsisveikino ir nuėjo prie automobilio.

– Oi, palikau savo šalikėlį! – netikėtai sušuko Gvenda.

– Tu visada ką nors pamiršti, – burbtelėjo Gilas.

– Nevaidink kankinio. Tuoj atsinešiu.

Ji nubėgo atgal. Pro praviras kabineto duris griaudėjo Afliko balsas:

– Ko tu visada kiši savo trigrašį? Vis be reikalo.

– Atleisk, Džekai. Aš nežinojau. Kas tie žmonės ir kodėl jie tave taip supykdė?

– Jie manęs nesupykdė. Aš... – pamatęs tarpduryje stovinčią Gvendą, Aflikas nutilo.

– Oi, misteri Aflikai, ar aš nepalikau čia savo šalikėlio?

– Šalikėlio? Ne, misis Rid. Čia tai tikrai ne.

– Kokia aš kvaila. Turbūt jis automobilyje.

Gvenda išėjo.

Gilas užvedė automobilį. Kelkraštyje stovėjo didelis geltonas nuo chromo blizgantis limuzinas.

– Tai bent automobilis, – tarė Gilas.

– „Prašmatnus automobilis“, – atsakė Gvenda. – Prisimeni, Gilai, ką Edita Paget pasakojo apie Lili? Lili tvirtino, kad tai kapitonas Erskinas, o ne „pasakų princas spindinčiame automobilyje“. Ar tau neatrodo, kad tas pasakų princas gali būti Džekis Aflikas?

– Taip, – tarė Gilas, – savo laiške daktarui Lili taip pat minėjo „prašmatnų automobilį“.

Jie pažvelgė vienas į kitą.

– Tą naktį jis buvo ten, kaip pasakytų mis Marpl, – „vietoje“. O, Gilai, nežinau, kaip sulauksiu ketvirtadienio, kad išklausyčiau Lili Kimbl.

– O jeigu ji peršals kojas ir neatvažiuos?

– Atvažiuos. Gilai, jeigu šis spindintis automobilis tą naktį buvo ten...

– Manai, jis buvo toks pat nuodingai geltonas kaip šis?

– Žavitės mano autobusu? – nuoširdus misterio Afliko balsas privertė jaunuosius Ridus krūptelėti. Jis žvelgė pasilenkęs virš tvarkingai apkirptos gyvatvorės jiems už nugarų. – Aš jį vadinu „mažuoju vėdrynu“. Man visada patiko gražūs kėbulai. Krito į akį, tiesa?

– Žinoma, – atsakė Gilas.

– Aš labai mėgstu gėles, – tarė misteris Aflikas. – Narcizai, vėdrynai, kalceolarijos* – tai mano mėgstamiausios gėlės. Štai jūsų šalikėlis, misis Rid. Buvo nukritęs už stalo. Viso geriausio, malonu buvo susipažinti.

– Kaip manai, ar jis girdėjo, kad pavadinome jo automobilį „nuodingai geltonu“? – paklausė Gvenda jau kelyje.

– Nemanau. Juk jis buvo gana draugiškas, ar ne?

Gilas atrodė šiek tiek prislėgtas.

– Ta-aip... Kažin ar tai ką nors reiškia... Gilai, ta jo žmona... Ji vyro bijo – aš mačiau jos veidą.

– Ką? To geraširdžio, malonaus vyruko?

– Gal jis ne toks jau geraširdis ir malonus... Gilai, misteris Aflikas man nepatiko... Kažin kiek laiko jis stovėjo mums už nugarų ir klausėsi mūsų pokalbio... ką mes ten kalbėjome?

– Nieko ypatinga, – atsakė Gilas.

Jis vis dar atrodė prislėgtas.

---

* Bervidinių šeimos vienametė žolė, krūmokšnis arba puskrūmis, dekoratyvinis augalas.

22

Lili ateina į susitikimą

– Velniai griebtų! – sušuko Gilas.

Jis buvo ką tik atplėšęs su vakariniu paštu atėjusį laišką ir apstulbęs spoksojo į jį.

– Kas atsitiko?

– Tai rašysenos ekspertų išvada.

– Taigi Elena *nerašė* tų laiškų iš užsienio, – garantuotai tarė Gvenda.

– Štai ir ne, Gvenda, – *juos parašė ji*.

Jie įsmeigė akis vienas į kitą.

– Vadinasi, tie laiškai – *ne klastotė*, – negalėdama patikėti pratarė Gvenda. – Jie *tikri*. Tą naktį Elena iš tikrųjų *pabėgo* iš namų ir *parašė* laiškus iš užsienio. Ji visai nebuvo pasmaugta?

– Atrodo, taip, – lėtai atsakė Gilas. – Tai griauna visas mūsų prielaidas. Nesuprantu. Juk viskas rodo priešingai.

– Gal ekspertai suklydo?

– Negalėjo. Jie, atrodo, gana patikimi. Gvenda, aš tikrai nieko nesuprantu. Nejaugi mes elgėmės kaip visiški idiotai?

– Viskas prasidėjo nuo mano kvailo poelgio teatre? Štai ką pasakysiu, Gilai. Užeikime pas mis Marpl. Iki susitikimo su daktaru Kenedžiu pusę penkių dar turime laiko.

Mis Marpl reakcija buvo visiškai kitokia, negu jie tikėjosi. Ji pasakė, jog tai iš tikrųjų gera žinia.

– Mieloji mis Marpl, – tarė Gvenda, – ką jūs turite galvoje?

– Aš manau, brangioji, kad kažkas nebuvo toks gudrus, kaip įsivaizdavome.

– Kaip... Kuria prasme?

– Suklydo, – atsakė mis Marpl ir patenkinta palingavo galva.

– Bet kaip?

– Ką gi, mielas misteri Ridai, jūs tikriausiai pastebite, kaip siaurėja ratas.

– Jei prisiminsime faktą, kad Elena pati parašė tuos laiškus... Kaip manote, ar ji vis tiek gali būti nužudyta?

– Aš manau, jog kažkam buvo labai svarbu, kad laiškai būtų parašyti Elenos rašysena.

– Suprantu... Bent jau man taip atrodo, kad suprantu. Turbūt susiklostė tam tikros aplinkybės, ir Elena buvo priversta parašyti tuos laiškus... Tai šį tą paaiškintų. Bet kokios tai aplinkybės?

– O, liaukitės, misteri Ridai. Jūs visai negalvojate. Tai kur kas paprasčiau.

Gilas susierzino, ir atrodė, kad tuoj puls prieštarauti.

– Užtikrinu jus, man vis tiek neaišku.

– Jei bent kiek pagalvotumėte...

– Einame, Gilai, – paragino Gvenda. – Pavėluosime.

Jie išėjo palikę mis Marpl paslaptingai besišypsančią.

– Kartais ta senutė mane siutina, – pareiškė Gilas. – Nesuprasi, kur ji suka.

Jie atvažiavo pas daktarą Kenedį pačiu laiku. Duris atidarė pats daktaras.

– Po pietų išleidau tarnaitę namo, – paaiškino jis. – Manau, taip bus geriau.

Jis nuvedė svečius į svetainę, kur jau buvo padėti arbatos puodeliai su lėkštutėmis, duonos, sviesto ir pyragaičių.

– Puodelis arbatos – gera pradžia, tiesa? – gana neryžtingai paklausė jis Gvendos. – Padės misis Kimbl atsipalaiduoti.

– Jūs visiškai teisus, – atsakė Gvenda.

– Ką daryti su jumis? Ar pristatyti iš karto? O gal tai ją sutrikdys?

– Kaimiečiai labai įtarūs, – lėtai atsakė Gvenda. – Geriau sutikite ją vienas.

– Ir aš taip manau, – pritarė Gilas.

– Jei palauksite gretimame kambaryje, pravėrę duris, galėsite pasiklausyti mūsų pokalbio. Manau, šiuo atveju tai pateisinama.

– Būsime kaip tikri sekliai, bet nesvarbu, – tarė Gvenda.

Daktaras Kenedis šyptelėjo ir atsakė:

– Tikriausiai nepažeisite jokio etikos principo. Bet kuriuo atveju aš nesiūlau pasižadėti niekam apie tai neprasitarti, nors mielai patarčiau taip ir padaryti.

Jis dirstelėjo į laikrodį.

– Į Vudlei Raudą traukinys atvažiuos ketvirtą valandą trisdešimt penkios minutės. Už kelių minučių. Į kalvą ji užkops maždaug per penkias minutes.

Daktaras neramiai vaikštinėjo po kambarį. Jo veidas buvo raukšlėtas ir pavargęs.

– Nesuprantu, – tarė jis, – visiškai nesuprantu, ką tai reiškia. Jeigu Elena nepabėgo iš šių namų, jeigu jos laiškai man tebuvo klastotė...

Gvenda staigiai atsisuko, tačiau Gilas papurtė galvą. Daktaras tęsė:

– Jeigu tas vargšas Kelvinas jos nenužudė, tai kas gi tada atsitiko?

– Ją nužudė kažkas kitas, – atsakė Gvenda.

– Mano mielas vaike, jeigu ją nužudė kažkas kitas, kodėl Kelvinas tvirtino, kad tai padarė jis?

– Jam taip atrodė. Jis rado Eleną, gulinčią ant lovos, ir pagalvojo, kad tai jo darbas. Juk taip galėjo nutikti, tiesa?

Daktaras Kenedis nervingai pasitrynė nosį.

– Iš kur man žinoti? Aš ne psichiatras. Šokas? Persirgta nervinė liga? Taip, manau, tai įmanoma. Bet kas galėjo norėti Elenos mirties?

– Mūsų nuomone, vienas iš trijų, – atsakė Gvenda.
– Vienas iš trijų? Kas tie trys? Niekam nebuvo priežasčių žudyti Eleną – tai galėjo padaryti nebent beprotis. Ji neturėjo priešų. Eleną visi mylėjo.
Daktaras priėjo prie rašomojo stalo ir, pasirausęs stalčiuje, ištraukė išblukusią nuotrauką. Iš jos žvelgė aukšta skaistaveidė gimnazistė su mokykline uniforma ir surištais plaukais. Šalia su mažu terjerų veislės šuniuku ant rankų stovėjo Kenedis, dar jaunas ir laimingas.
– Paskutiniu metu aš apie ją daug galvojau, – vos girdimai tarė jis. – Juk daug metų draudžiau net menkiausią mintį – ne taip lengva buvo užmiršti... Dabar galvoju apie Eleną dieną naktį. Tai *jūsų* darbas.
Jo žodžiai nuskambėjo vos ne kaip kaltinimas.
– Man atrodo, kad tai *jos* darbas, – atsakė Gvenda.
Daktaras staigiai atsisuko į ją.
– Ką tuo norite pasakyti?
– Būtent tai ir noriu pasakyti. Negaliu paaiškinti. Tikrai ne mūsų kaltė. Tai pati Elena.
Jų ausis pasiekė tolimas variklio burzgimas. Daktaras Kenedis pažvelgė per langą, Gilas su Gvenda taip pat žvilgtelėjo. Slėniu iš lėto driekėsi dūmų šleifas.
– Traukinys, – tarė Kenedis.
– Atvažiuoja į stotį?
– Ne, jau išvažiuoja, – jis patylėjo. – Ji tuoj bus čia.
Tačiau minutės slinko, o Lili Kimbl vis nesirodė.

II

Lili Kimbl išlipo iš traukinio Dilmuto stotyje ir perėjo per tiltą, kad įsėstų į mažą vietinį traukinuką. Jame sėdėjo ne daugiau kaip šeši keleiviai. Buvo ramus dienos metas, nes visi buvo išvažiavę į turgų Helčesteryje.
Traukinys pajudėjo ir oriai nupuškavo per vingiuotą slėnį. Iki Lonsburio įlankos buvo trys stotelės – Niuton Langfordas, Mačings Haltas (norintiems patekti į Vudlei Kempą) ir Vudlei Boltonas.

Lili Kimbl žvelgė per langą, tačiau jos akys matė ne žaliuojantį kraštovaizdį, o žaliais apmušalais aptrauktą karaliaus Jokūbo laikų baldų komplektą...

Lili Kimbl vienintelė išlipo mažoje Mačings Halto stotelėje. Ji išmetė bilietą ir pro bilietų kasą išėjo į lauką. Šiek tiek paėjusi keliu, ji pastebėjo stačia kalva vingiuojantį takelį, prie kurio stovėjo stulpas su užrašu „Į Vudlei Kempą". Lili Kimbl pasuko takeliu ir ėmė sparčiai kopti. Takelis ėjo palei mišką, kitoje jo pusėje status šlaitas buvo apžėlęs viržiais ir dygiakrūmiais.

Kažkas išniro iš už medžių, ir Lili Kimbl šoktelėjo.

– O, kaip jūs mane išgąsdinote! – sušuko ji. – Nesitikėjau jūsų čia sutikti.

– Nustebai, ką? Turiu tau dar vieną siurprizą.

Tarp medžių nebuvo nė gyvos dvasios. Niekas neišgirdo šauksmo ir nepamatė grumtynių. Tiesą sakant, Lili Kimbl nė nešūktelėjo, o grumtynės labai greitai baigėsi.

Tik pakilo iš miško išgąsdintas keršinis karvelis...

III

– Kas tai moteriai nutiko? – suirzęs paklausė daktaras Kenedis.

Laikrodis rodė dešimt po penkių.

– Gal ji, eidama iš stoties, pasiklydo?

– Aš gerai paaiškinau kelią. Juk jis toks paprastas. Išėjus iš stoties, reikia pasukti į kairę, o paskui – į pirmą takelį dešinėje. Kaip sakiau, eiti tereikia vos kelias minutes.

– O gal ji apsigalvojo, – tarė Gilas.

– Atrodo, kad taip ir bus.

– Arba neįsėdo į traukinį, – svarstė Gvenda.

– Ne, manau, labiau tikėtina, kad ji nusprendė apskritai nevažiuoti, – lėtai tarė Kenedis. – Gal įsikišo vyras. Tie kaimiečiai tokie nenuspėjami.

Jis vaikštinėjo po kambarį. Paskui priėjo prie telefono ir paklausė numerio.

– Alio? Čia stotis? Kalba daktaras Kenedis. Ketvirtą valandą trisdešimt penkios minutės pas mane turėjo atvažiuoti vienas žmogus. Vidutinio amžiaus moteris. Ar niekas nesiteiravo kelio pas mane? O gal... ką jūs sakote?

Gilas su Gvenda buvo pakankamai arti, kad girdėtų tylų, tingų Vudlei Boltono stoties budėtojo balsą.

– Atrodo, niekas pas jus neatvyko, daktare. Ketvirtą valandą trisdešimt penkios minutės neišlipo jokių nepažįstamų žmonių. Misteris Narakotas iš Midauso, Džonas Leivas ir senojo Bensono duktė. Daugiau jokių keleivių.

– Vadinasi, ji apsigalvojo, – tarė daktaras Kenedis. – Ką gi, pasiūlysiu arbatos *jums*. Arbatinukas jau užkaistas. Einu, užplikysiu.

Jis grįžo su arbatinuku, ir jie susėdo prie stalo.

– Tai tik laikina kliūtis, – jau linksmiau tarė daktaras. – Mes turime jos adresą. Gal patys pas ją nuvyksime.

Suskambo telefonas, ir daktaras pakėlė ragelį.

– Daktaras Kenedis?

– Taip.

– Čia inspektorius Lastas, Longfordo policija. Ar jūs buvote susitaręs šiandien susitikti su moterimi, vardu Lili Kimbl... misis Lili Kimbl?

– Buvau. Kodėl klausiate? Gal nelaimingas atsitikimas?

– Na, nepavadinsi nelaimingu atsitikimu. Ji negyva. Ant kūno radome jūsų laišką, todėl ir skambinu. Gal malonėtumėte kuo skubiau atvykti į Longfordo policijos postą?

– Tučtuojau atvažiuosiu.

IV

– Taigi išsiaiškinkime, – kalbėjo inspektorius Lastas.

Jis nukreipė žvilgsnį nuo Kenedžio į Gilą su Gvenda, kurie palydėjo daktarą. Gvenda sėdėjo išblyškusi kaip popierius ir tvirtai suspaudusi delnus.

– Jūs laukėte šios moters, atvykstančios traukiniu, kuris išvažiuoja iš Dilmuto stoties po keturių penkios minu-

tės ir atvažiuoja į Vudlei Boltoną keturios valandos trisdešimt penkios minutės?

Daktaras Kenedis linktelėjo.

Inspektorius Lastas pažvelgė į laišką, kurį buvo radęs ant moters kūno. Laiškas buvo parašytas gana aiškiai:

„Gerbiama misis Kimbl, – rašė daktaras Kenedis, – patarsiu Jums, kiek galėsiu. Kaip matote iš adreso, aš nebegyvenu Dilmute. Jums reikės sėsti į traukinį, išvažiuojantį iš Kombeleito 3.30, persėsti Dilmuto stotyje ir Lonsburio įlankos traukiniu atvažiuoti į Vudlei Boltoną. Tada iki mano namų liks vos kelios minutės. Išėjusi iš stoties, pasukite į kairę, paskui – į pirmą kelią dešinėje. Jo pabaigoje, dešinėje pusėje, pamatysite mano namą. Ant vartų rasite užrašą su mano pavarde.

Nuoširdžiai Jūsų,

Džeimsas Kenedis".

– Ar nekalbėjote, kad ji galėtų atvykti anksčiau?

– Anksčiau? – daktaras Kenedis atrodė apstulbęs.

– Lili Kimbl pasielgė būtent taip. Ji išvažiavo iš Kombeleito ne trečią valandą trisdešimt minučių, o pirmą valandą trisdešimt minučių... Dilmuto stotyje persėdo po antros valandos penkios minutės ir išlipo ne Vudlei Boltone, o stotele anksčiau – Mačings Halte.

– Kaip keista!

– Ar ji buvo jūsų pacientė, daktare?

– Ne. Aš jau keleri metai pensijoje.

– Taip ir maniau. Jūs gerai ją pažinojote?

Kenedis papurtė galvą.

– Nemačiau jos beveik dvidešimt metų.

– Bet jūs... e... dabar ją atpažintumėte?

Gvenda suvirpėjo, tačiau negyvi kūnai daktaro negąsdino, ir jis ramiai atsakė:

– Sunku pasakyti, ar dabar ją atpažinčiau. Ji buvo pasmaugta, taip?

– Ji buvo pasmaugta. Kūnas buvo rastas miškelyje, netoli nuo tako, vedančio iš Mačings Halto į Vudlei Kempą. Maždaug dešimt minučių po trečios valandos kūną rado iš Kempo einantis turistas. Policijos gydytojas nustatė mirties laiką: tarp 14.15 ir 15.00. Tikriausiai ji buvo nužudyta vos išėjusi iš stoties. Mačings Halte daugiau neišlipo joks keleivis. Ji buvo vienintelė, išlipusi iš traukinio toje stotelėje. Kodėl ji išlipo Mačings Halte? Nejaugi sumaišė stoteles? Nemanau. Kaip bebūtų, ji išvyko į susitikimą su jumis dviem valandomis anksčiau ir atvažiavo ne tuo traukiniu, kuriuo siūlėte, nors turėjo pasiėmusi su savimi jūsų laišką. Tad kokiu reikalu Lili Kimbl važiavo pas jus, daktare?

Daktaras Kenedis apčiuopė kišenėje Lili laišką ir ištraukė jį.

– Aš atsinešiau štai šį laišką. Prie jo pridėta misterio ir misis Ridų skelbimo iškarpa iš vietinio laikraščio.

Inspektorius perskaitė Lili Kimbl laišką ir iškarpą. Paskui pažvelgė į daktarą Kenedį, į Gilą ir Gvendą.

– Gal galėčiau išgirsti visą istoriją? Kaip suprantu, ji susijusi su senais laikais?

– Aštuoniolika metų, – atsakė Gvenda.

Jie po truputį, įsiterpdami ir vienas kitą papildydami, viską papasakojo. Inspektorius Lasas buvo puikus klausytojas. Jis leido kiekvienam iš trijų priešais sėdinčių žmonių papasakoti istoriją savaip. Kenedis išdėstė sausus faktus, Gvenda kalbėjo šiek tiek nenuosekliai, tačiau vaizdingai. Turbūt vertingiausios informacijos pateikė Gilas. Jis pasakojo aiškiai, ne taip santūriai kaip Kenedis ir nuosekliau už Gvendą. Prireikė nemažai laiko.

Po to inspektorius Lastas atsiduso ir viską apibendrino.

– Misis Holidėj buvo daktaro Kenedžio pusseserė ir jūsų, misis Rid, pamotė. Prieš aštuoniolika metų ji dingo iš namo, kuriame dabar gyvenate. Tuo metu jūsų namuose tarnaite (kambarine) dirbo Lili Kimbl, mergautine pavarde Abot. Dėl kažkokios priežasties Lili Kimbl, praėjus dau-

geliui metų, ėmė tvirtinti, kad buvo įvykdytas nusikaltimas. Tuo metu buvo manoma, kad misis Holidėj pabėgo su kažkokiu vyru, kurio tapatybė nežinoma. Prieš penkiolika metų majoras Holidėjus mirė psichiatrinėje ligoninėje vis dar persekiojamas haliucinacijų, kad jis pasmaugė savo žmoną... jeigu tai buvo haliucinacija...

Inspektorius patylėjo.

– Tai vis įdomūs, bet nelabai susiję faktai. Akivaizdu, jog svarbiausias klausimas – ar gyva misis Holidėj? Jeigu ne, tai kada ji mirė? Svarbu ir tai, ką žinojo Lili Kimbl? Po to, kas įvyko, atrodo, jog ji žinojo kažką labai svarbaus. Tai buvo taip svarbu, jog ją nužudė, kad niekam nepapasakotų.

– Kas galėjo žinoti, kad ji rengiasi tai papasakoti, išskyrus... mus pačius?! – sušuko Gvenda.

Inspektorius Lastas susimąstęs pažvelgė į ją.

– Yra viena reikšminga detalė, misis Rid. Ji išvyko iš Dilmuto stoties ne penkios minutės po ketvirtos valandos, o penkios minutės po antros valandos. Turėtų būti kažkokia priežastis. Be to, ji išlipo viena stotele anksčiau, neprivažiavusi Vudlei Boltono. Kodėl? Man atrodo, kad *parašiusi* daktarui, ji parašė *dar kažkam* ir galbūt pasiūlė susitikti Vudlei Kempe, o paskui nusprendė, jei tas susitikimas nepadėtų, važiuoti pas daktarą Kenedį ir paklausti jo patarimo. Gali būti, kad ji ką nors įtarė, parašė tam žmogui, užsiminė, ką ji žino, ir pasiūlė susitikti.

– Šantažas, – tiesiai rėžė Gilas.

– Nemanau, kad ji taip galvojo, – atsakė inspektorius Lastas. – Tiesiog ji buvo godi, kai ko tikėjosi ir menkai tenutuokė, kas gali atsitikti. Pamatysime. Gal jos vyras papasakos daugiau.

V

– Aš ją perspėjau, – sunkiai ištarė misteris Kimblas, – pasakiau: „Nė negalvok to daryti.“ Ji vis tiek padarė be mano žinios. Pasielgė savaip. Lili tokia buvo visada. Per daug jau apsukri.

Misteris Kimblas nedaug ką tegalėjo papasakoti. Lili tarnavo Šventosios Katerinos viloje dar prieš tai, kai jie susipažino ir pradėjo susitikinėti. Ji mėgo filmus ir pasakodavo, kad dirbo namuose, kur buvo įvykdyta žmogžudystė.

– Taigi aš nelabai tuo domėjausi. Maniau, išsigalvoja. Lili niekada neužtekdavo aiškių faktų. Ji nuolat taukšdavo apie šeimininką, kuris nužudė savo žmoną ir galbūt paslėpė kūną rūsyje... ir apie kažkokią prancūzę, kuri, pažvelgusi pro langą, kažką pamatė. „Nekreipk dėmesio į užsieniečius, mieloji, – sakydavau jai. – Jie visi vienodi – melagiai. Ne tokie kaip mes.“ Kai ji tai pasakodavo, aš neklausydavau, nes, žinote, ji paprasčiausiai fantazuodavo. Lili domėjosi kriminalais. Skaitydavo laikraščio „*Sunday News*“ skyrių apie garsius nusikaltėlius. Ji tiesiog buvo pamišusi dėl to, ir jeigu jai patiko įsivaizduoti, kad dirbo namuose, kuriuose buvo įvykdyta žmogžudystė, ką gi, tegul įsivaizduoja – tai niekam nekenkė. Bet kartą ji prikibo prie manęs, ragindama atsiliepti į skelbimą... „Raminkis, – sakiau jai. – Nieko gero iš to nebus.“ Jeigu ji būtų manęs paklausiusi, šiandien būtų gyva.

Misteris Kimblas minutę ar dvi susimąstęs patylėjo.

– Aha, – tarė jis, – dabar ji būtų gyva. Per daug jau apsukri buvo Lili.

23

Kuris iš jų?

Gilas ir Gvenda nevažiavo su inspektoriumi Lastu ir daktaru Kenedžiu pas misterį Kimblą. Jie grįžo namo apie septintą valandą. Gvenda buvo išbalusi ir blogai jautėsi. Daktaras Kenedis patarė Gilui:

– Duokite jai truputį brendžio, pavalgydinkite ir paguldykite miegoti. Ji tikrai sukrėsta.

– Kaip siaubinga, Gilai, – kartojo Gvenda, – kaip siaubinga. Ta kvaila moteris paskyrė pasimatymą žudikui ir taip drąsiai nuvažiavo, kad... būtų nužudyta. Kaip į skerdyklą vedama avis.

– Negalvok apie tai, mieloji. Šiaip ar taip, mes sužinojome, kad buvo kažkoks... žudikas.

– Nieko mes nesužinojome. Tai ne *dabartinis* žudikas. Turiu galvoje *tada* – prieš aštuoniolika metų. Mes tiksliai nežinome... Galėjo būti ir klaida.

– Ne, šis įvykis patvirtino, kad tu neklydai. Tu visą laiką buvai teisi, Gvenda.

Gilas apsidžiaugė radęs mis Marpl Hilsaide. Ji ir misis Koker šokinėjo aplink Gvendą, kuri atsisakė brendžio, nes esą jo kvapas jai primena nuotėkų griovį. Tad ji išgėrė karšto viskio su citrina, o paskui, įkalbėta misis Koker, suvalgė omletą.

Gilas stengėsi kalbėti apie kitus dalykus, tačiau jis pripažino, kad apie taktiką mis Marpl išmano geriau. Ji aptarė nusikaltimą atsargiai ir tarsi abejingai.

– Labai baisu, mano mielasis, – tarė ji. – Tai, žinoma, sukrečia, bet reikia pripažinti, jog įvykiai pakrypo įdomia linkme. Matote, aš jau tokia sena, kad mirtis manęs taip kaip jūsų negąsdina. Tikrai sukrečia tik kažkas užsitęsusio ir skausmingo, pavyzdžiui, vėžys. Svarbiausia yra tai, kad po šio įvykio neliko jokių abejonių, jog vargšė jaunoji Elena Holidėj buvo nužudyta. Kol kas mes taip tik spėjome, o dabar – *žinome*.

– Gal, jūsų nuomone, mes turėtume žinoti, ir kur yra kūnas? – paklausė Gilas. – Pavyzdžiui, gal jis rūsyje.

– Ne, ne, misteri Ridai. Jei prisimenate, Edita Paget pasakojo, kaip kitą rytą, išgąsdinta Lili pasakojimo, ji nuėjo į rūsį, bet nerado jokių žmogžudystės požymių. Juk uoliai ieškantis žmogžudystės požymius turėjo pastebėti.

– Tad kur dingo kūnas? Gal jį įsidėjo į automobilį ir numetė nuo uolos į jūrą?

– Ne. Nagi, mielieji, kas jums, tiksliau, jums, Gvenda, pirmiausia krito į akis, kai tik čia atsikraustėte? Tai, kad per svetainės langą jūs nematėte jūros. Jūs teisingai nujautėte, kad laiptai turėtų vesti į pievelę, tačiau ten buvo sužėlę krūmai. Vėliau jūs išsiaiškinote, jog kažkada ten iš tikrųjų buvo laiptai, bet vėliau jie perkelti į terasos galą. Kodėl?

Nustėrusi iš siaubo, Gvenda spoksojo į mis Marpl.

– Norite pasakyti, kad *ten*...

– Viskas buvo pertvarkyta dėl kažkokios priežasties, ir kitos kol kas nematau. Tiesą sakant, ta vieta laiptams į pievelę visiškai netinka, tačiau terasos galas – labai ramus kampelis. Iš namo jis matomas tik per vieną langą – vaikų kambario langą pirmame aukšte. Suprantate, jei nori palaidoti kūną, turi kasti žemę, tad reikėjo *priežasties* kasti. Taigi žudikas nusprendė perkelti priešais namą buvusius laiptus į terasos galą. Iš daktaro Kenedžio jau sužinojau, kad Elena Holidėj ir jos vyras labai mėgo sodą ir daug jame

dirbo. Kasdien ateinantis sodininkas tik vykdė jų nurodymus. Jeigu jis pamatė, kad pertvarkymas jau pradėtas ir dalis vilkdalgių persodinti, galėjo pagalvoti, jog šeimininkai ėmėsi darbo be jo. Žinoma, kūnas galėjo būti palaidotas ir kitoje vietoje, bet, manau, galime beveik neabejoti, kad jį užkasė ne priešais svetainės langą, o būtent terasos gale.

– Kodėl galime neabejoti? – paklausė Gvenda.

– Dėl to, ką vargšė Lili Kimbl parašė savo laiške. Ji apsigalvojo ir nusprendė, jog kūnas negali būti paslėptas rūsyje, nes, pažvelgusi per langą, Leoni kai ką pamatė. Juk viskas labai aišku, ar ne? Naktį šveicarė mergina pažvelgė per vaikų kambario langą ir pamatė, jog kasama kapo duobė. Gal ji net įžiūrėjo, kas ją kasa.

– Ir nieko nepranešė policijai?

– Mano mieloji, tada niekam net nekilo mintis, kad galėjo būti padarytas *nusikaltimas*. Misis Holidėj pabėgo su meilužiu – tai buvo viskas, ką galėjo pagalvoti Leoni. Be to, ji tikriausiai prastai kalbėjo angliškai. Taip, ji užsiminė Lili – gal ne iš karto, bet vėliau – apie keistą reginį, kurį matė tą naktį per langą. Dėl to Lili susidarė nuomonę, kad buvo įvykdytas nusikaltimas. Aš neabejoju, kad Edita Paget įkalbėjo Lili netaukšti nesąmonių, o šveicarė jai tik pritarė, nes nenorėjo turėti reikalų su policija. Užsieniečiai svetimame krašte visada bijo policijos.

– Jeigu ji dar gyva... Jeigu ją būtų galima surasti... – tarė Gilas.

Mis Marpl linktelėjo galva.

– Galbūt.

– Kaip mes tai padarysime? – paklausė Gilas.

– Policija tai atliks geriau už mus, – atsakė mis Marpl.

– Inspektorius Lastas atvažiuos rytoj rytą.

– Tada ir papasakosiu jam... apie laiptus.

– Ir apie tai, ką aš mačiau... ar man atrodo, kad mačiau... hole?

– Taip, mieloji. Jūs buvote labai išmintinga, kad nieko apie tai iki šiol nekalbėjote. Labai išmintinga. Bet dabar, manau, pats metas.

– Elena buvo pasmaugta hole, o paskui žudikas užtempė ją laiptais ir paguldė ant lovos, – lėtai tarė Gilas. – Parėjęs Kelvinas Holidėjus išgėrė viskio, į kurį buvo pripilta narkotikų, ir taip pat buvo užneštas į miegamąjį. Atsipeikėjęs jis pagalvojo, kad nužudė savo žmoną. Žudikas tikriausiai stebėjo jį kažkur netoliese. Kai Kelvinas išbėgo pas daktarą Kenedį, žudikas paėmė kūną, tikriausiai paslėpė jį krūmuose terasos gale, palaukė, kol visi sumigs, ir užkasė nužudytąją. Vadinasi, jis visą tą naktį turėjo sukiotis apie namą?

Mis Marpl linktelėjo.

– Jis turėjo būti... *vietoje*. Prisimenu, kaip sakėte, jog tai labai svarbu. Reikia išsiaiškinti, kuris iš trijų mūsų įtariamųjų geriausiai atitinka reikalavimus. Pradėkime nuo Erskino. Jis tai jau tikrai buvo nusikaltimo vietoje. Pats prisipažino, kad apie devintą valandą vakaro grįžo su Elena Kenedi iš paplūdimio. Atsisveikino su ja. Bet ar tikrai atsisveikino? Verčiau sakykime, kad ją pasmaugė.

– Tačiau tarp jų viskas buvo baigta! – sušuko Gvenda. – Seniai baigta. Juk jis pats sakė, kad jie beveik nepasilikdavo dviese.

– Tu nesupranti, Gvenda, jog dabar mes turime pažvelgti į situaciją nepaisydami to, ką kas *pasakė*.

– Malonu, kad samprotaujate būtent taip, – tarė mis Marpl. – Žinote, man jau kėlė nerimą tai, kad judu, atrodo, priėmėte už gryną pinigą viską, ką pasakojo žmonės. Pati tikriausiai esu labai nepatiklios prigimties, o susidūrusi su *žmogžudyste* sąmoningai nepasikliauju tuo, kas man sakoma, kol *nepatikrinu*. Pavyzdžiui, atrodo, nesuabejosi tuo, ką Lili Kimbl kalbėjo apie drabužius, kurie buvo sukrauti į lagaminą ir dingo, – esą Elena Holidėj būtų pasiėmusi kitus. Apie tai mums pasakojo Edita Paget, savo laiške daktarui Kenedžiui tai minėjo ir pati Lili. Taigi turime vieną

faktą. Daktaras Kenedis pasakojo, kad Kelvinas Holidėjus buvo įsitikinęs, jog žmona slapta jį nuodijo. Tai patvirtina ir pats Holidėjus savo dienoraštyje. Štai jums ir antras faktas... Tik ar jums neatrodo, kad labai keistas faktas? Tiek to, dabar į tai nesigilinsime.

– Noriu atkreipti jūsų dėmesį į tai, kad daugelis jūsų prielaidų pagrįstos tuo, ką kas pasakė – gal netgi labai įtikinamai pasakė.

Gilas spoksojo į mis Marpl.

Gvenda nurimusi gurkštelėjo kavos ir pasirėmė ant stalo.

– Tai prisiminkime, ką kalbėjo tie trys vyrai, – pasiūlė Gilas. – Pradėkime nuo Erskino. Jis sakė, kad...

– Ko tu prie jo prikibai? – pyktelėjo Gvenda. – Tai tik tuščias laiko gaišimas, nes jis niekuo dėtas. Jis negalėjo nužudyti Lili Kimbl.

Tačiau Gilas atkakliai tęsė:

– Erskinas sakė, kad sutiko Eleną laive, plaukdamas į Indiją. Jie pamilo vienas kitą, tačiau jis negalėjo palikti žmonos ir vaikų, tad jie nusprendė atsisveikinti. Sakykime, tai melas. Sakykime, Erskinas beviltiškai įsimylėjo Eleną, o *ji* atsisakė su juo pabėgti. Sakykime, jis grasino Eleną nužudyti, jeigu ji ištekės už ko nors kito.

– Negali būti, – tarė Gvenda.

– Atsitinka ir taip. Prisimeni, kaip nugirdai, ką jam kalbėjo žmona? Tu viską paaiškinai pavydu, bet taip galėjo būti iš tikrųjų. Gal Erskinas jai buvo baisus vyras – juk jis galėjo būti seksualinis maniakas.

– Nemanau.

– Tik todėl, kad jis moterims atrodo toks gražus. Man Erskinas keistokas. Bet tęskime. Elena palieka sužadėtinį Feiną, grįžta namo, išteka už tavo tėvo ir apsigyvena čia. Tada staiga pasirodo Erskinas. Jis atvyksta su žmona neva paatostogauti. Tai iš tikrųjų keistas poelgis. Juk Erskinas pats prisipažino, kad atvažiavo dar kartą susitikti su Elena. Sakykime, kad tądien, kai Lili nugirdo misis Elenos žo-

džius, svetainėje buvo Erskinas. *„Aš tavęs bijau... Visada bijojau... Tu pamišėlis.“*

– Kadangi ji bijo, – tęsė Gilas, – nusprendžia išvažiuoti gyventi į Norfolką, o savo ketinimą rūpestingai slepia. Niekas to neturi žinoti. Niekas to neturi žinoti, kol Erskinas neišvažiuos iš Dilmuto. Kol kas viskas tinka. Ir štai fatališkoji naktis. Ką sutuoktiniai veikė tą vakarą, mes nežinome.

Mis Marpl kostelėjo.

– Tiesą sakant, aš buvau dar kartą susitikusi su Edita Paget. Ji prisiminė, kad tą dieną jie vakarieniavo anksti – septintą valandą, nes majoras Holidėjus rengėsi į kažkokį susitikimą... Ji mano, kad į susitikimą golfo klube, o gal į parapijos susirinkimą. Misis Holidėj pavalgiusi išėjo pasivaikščioti.

– Teisingai, Elena susitinka su Erskinu, atrodo, paplūdimyje. Kitą dieną jis išvažiuoja. O gal ir ne. Gal prašo Elenos važiuoti kartu su juo. Ji grįžta atgal, Erskinas vejasi ją. Galiausiai, pagautas įniršio, pasmaugia. Kas buvo toliau, mes jau žinome. Jis šiek tiek pamišęs ir nori, kad Kelvinas Holidėjus patikėtų, jog *pats* nužudė Eleną. Vėliau Erskinas palaidoja kūną. Prisimenate, jis pasakojo Gvendai, kad iki vėlumos negrįžo į viešbutį, nes vaikštinėjo po Dilmutą.

– Tik įdomu, ką tuo metu veikė jo žmona? – įsiterpė mis Marpl.

– Turbūt graužė nagus iš pavydo, – atsakė Gvenda, – ir davė jam velnių, kai grįžo.

– Tai mano rekonstrukcija, – pareiškė Gilas. – Ji įmanoma.

– Erskinas negalėjo nužudyti Lili Kimbl, nes gyvena Nortumberlende, – atšovė Gvenda. – Taip mąstyti apie jį beprasmiška. Verčiau pakalbėkime apie Valterį Feiną.

– Gerai, – svarstė toliau Gilas. – Valteris Feinas – santūrus tipas. Atrodo malonus, švelnus ir lengvai paklūstantis, tačiau mis Marpl mums pasakojo apie vieną reikš-

mingą įvykį. Kartą Valteris Feinas buvo taip įtūžęs, kad vos nenužudė savo brolio. Tiesa, tada jis buvo dar vaikas, bet tai stulbina, nes jis visada atrodė tokios švelnios prigimties. Kaip bebūtų, Valteris Feinas įsimyli Eleną Holidėj. Ne tik įsimyli – tiesiog pameta galvą dėl jos. Elena jo nenori, ir jis išvyksta į Indiją. Vėliau ji parašo, kad atvyks ir vis dėlto ištekės už Valterio Feino. Šis tam rengiasi. Tada gauna antrą smūgį. Atvykusi Elena tučtuojau atstumia jį – esą „kažką sutikusi laive". Elena grįžta namo ir išteka už Kelvino Holidėjaus. Gali būti, kad Valteris Feinas pagalvojo, jog Holidėjus yra ta priežastis, dėl kurios viskas apvirto aukštyn kojomis. Jis svarsto, ką daryti, užsidega beprotišku pavydu bei neapykanta ir grįžta į Angliją. Jis elgiasi kaip viską atleidęs draugas: dažnai lankosi šiuose namuose, sukiojasi aplink kaip prijaukintas katinas ar ištikimas, ramus arklys. Tačiau Elena turbūt supranta, kas vyksta iš tikrųjų – ji įžvelgia po švelniu paviršiumi kunkuliuojančias aistras. Galbūt kadaise tylus jaunasis Valteris Feinas jai jau buvo sukėlęs nerimą. Tad ji pasako: „Atrodo, aš tavęs visada bijojau." Ji slapta planuoja išvykti iš Dilmuto ir apsigyventi Norfolke. Kodėl? Mat bijo Valterio Feino.

– Štai ir vėl fatališkasis vakaras, – pakartojo Gilas. – Čia jau viskas dingsta. Mes nežinome, ką Valteris Feinas veikė tą vakarą, ir nematau galimybės sužinoti, tačiau jis atitinka mis Marpl reikalavimą „būti vietoje", nes iki jo namų vos dvi trys minutės kelio. Valteris Feinas galėjo pasakyti, kad eina gulti anksčiau, nes skauda galvą, arba apsimesti, kad turi daug darbo, ir užsidaryti savo kabinete. Jis galėjo padaryti viską, ką, mūsų manymu, gali padaryti žudikas. Manau, būtent jis iš visų trijų galėjo taip suklysti kraudamas lagaminą. Jis neturi jokio supratimo, kuo vilki moterys.

– Keista, – tarė Gvenda, – bet tą dieną jo kabinete mane buvo apėmusi nuojauta, kad jis yra tarsi namas su uždarytomis langinėmis... Man net pasirodė, kad tame name guli numirėlis.

Ji pažvelgė į mis Marpl.

– Jums turbūt tai atrodo labai kvaila? – paklausė Gvenda.

– Ne, mieloji. Gali būti, kad esate teisi.

– Dar liko Aflikas, – tarė Gvenda. – Afliko ekskursijų biuras. Džekis Aflikas, kuris visada buvo toks apsukrus. Pirmas faktas prieš jį yra daktaro Kenedžio įsitikinimas, kad jis buvo apimtas persekiojimo manijos. Tai reiškia, kad jis niekada nebuvo normalus. Aflikas papasakojo mums apie save ir Eleną, bet, sakykime, tai visiškas melas. Elena jam buvo ne tik žavi mergina – jis buvo beprotiškai, karštai ją įsimylėjęs. Elena jo nemylėjo. Jai tai tebuvo pramoga. Kaip sako mis Marpl, ji buvo pamišusi dėl vyrų.

– Ne, mieloji. *Aš* taip nesakiau. Nieko panašaus.

– Na, ji buvo nimfomanė*, jeigu tas žodis jums labiau patinka. Kaip bebūtų, Elena patyrė meilės nuotykį su Džekiu Afliku, o paskui panoro jį palikti. Jam tai nepatiko. Išsisukti Elenai padėjo jos pusbrolis, bet Džekis Aflikas jai niekada neatleido ir skriaudos neužmiršo. Jis prarado darbą – pasak jo, buvo atleistas Valterio Feino. Tai aiškus persekiojimo manijos požymis.

– Taip, – sutiko Gilas, – bet, antra vertus, jeigu tai tiesa, turime dar vieną faktą prieš Feiną – gana vertingą faktą.

Gvenda tęsė:

– Elena išvyksta į užsienį, o Aflikas išvažiuoja iš Dilmuto. Jis Elenos neužmiršta – kai ši grįžta į Dilmutą ir išteka, jis atvažiuoja aplankyti. Iš pradžių Aflikas sakė, kad buvo atvažiavęs *vieną* kartą, bet vėliau prisipažino, jog ne vieną. Ir dar. Gilai, ar prisimeni? Edita Paget minėjo „svajonių vyrą spindinčiame automobilyje“. Supranti, jis lankydavosi taip dažnai, kad tarp tarnų pradėjo sklisti kalbos. Vis dėlto Elena pasistengė nekviesti Afliko pietų, kad jis nesusitiktų su Kelvinu. Galbūt ji bijojo Afliko. Galbūt...

Įsiterpė Gilas:

* Nimfomanija – itin didelis moters lytinis potraukis, gašlumas.

– Ši istorija galėjo turėti dvi pabaigas. Sakykime, Elena jį mylėjo – tai buvo jos pirmoji meilė, kuri truko gana ilgai. Galbūt juos siejo meilės romanas, tačiau Elena kruopščiai jį slėpė. Pagaliau Aflikas panoro, kad Elena pabėgtų su juo, tačiau jis Elenai jau buvo nusibodęs. Ši atsisakė bėgti, ir Aflikas... Aflikas ją nužudė. Gal ir taip. Savo laiške daktarui Kenedžiui Lili rašė, kad tą naktį netoliese stovėjo prašmatnus automobilis. Tai buvo Džekio Afliko automobilis. Taigi Džekis Aflikas irgi buvo „vietoje". Tai tik prielaida, bet man ji atrodo patikima. Tiesa, į mūsų rekonstrukciją reikėtų įtraukti misis Holidėj laiškus. Aš visiškai susipainiojau svarstydamas apie, mis Marpl žodžiais tariant, „aplinkybes", kuriomis Elena galėjo juos parašyti. Man atrodo, kad norėdami laiškus paaiškinti, turime pripažinti, jog Elena iš tikrųjų *turėjo* meilužį ir rengėsi su juo pabėgti. Vėl patikrinkime tris galimus variantus. Pirmiausia Erskinas. Sakykime, jis dar nebuvo pasirengęs palikti savo žmoną ar sugriauti savo šeimą, bet Elena jau buvo nusprendusi palikti Kelviną Holidėjų ir bėgti ten, kur Erskinas galėtų atvykti ir kartkartėmis su ja pabūti. Pirmiausia reikėjo išsklaidyti misis Erskin įtarinėjimus, todėl Elena parašo savo broliui du laiškus, kad atrodytų, jog ji su kažkuo pabėgo į užsienį. Tai puikiausiai paaiškina, kodėl ji taip slėpė, kas gi tas meilužis.

– Jeigu ji rengėsi dėl jo palikti savo vyrą, kodėl Erskinas ją nužudė? – paklausė Gvenda.

– Gal todėl, kad ji staiga apsigalvojo, – svarstė Gilas. – Nusprendė, jog vis dėlto labiau myli savo vyrą. Erskinas įtūžo ir pasmaugė ją. Paskui išnešė drabužius, lagaminą ir panaudojo laiškus. Tai puikiausiai viską paaiškina. Tas pats tinka ir Valteriui Feinui. Manau, jog skandalas kaimo advokatui būtų buvęs pražūtingas. Galbūt Elena nusprendė išvykti kur nors netoli, kur Feinas galėtų ją aplankyti, o visi galvotų, jog ji su kažkuo pabėgo į užsienį. Tokį įspūdį turėjo sudaryti laiškai. Bet paskui, kaip galite numanyti, Elena apsigalvojo. Valteris įsiuto ir nužudė ją.

– O kaip su Džekiu Afliku?

– Šiuo atveju paaiškinti laiškus sunkiau. Neįsivaizduoju, koks skandalas būtų galėjęs Aflikui pakenkti. Gal Elena bijojo ne jo, o tavo tėvo ir todėl nusprendė apsimesti, kad pabėgo į užsienį. Gal tada Afliko žmona turėjo pinigų, ir jis norėjo jos pinigus investuoti į savo verslą. Taip, šįsyk tie laiškai galėjo būti parašyti dėl įvairiausių priežasčių.

– O kokia jūsų nuomonė, mis Marpl? – paklausė Gvenda. – Aš tikrai nemanau, kad Valteris Feinas... bet vėlgi...

Tuo metu įėjo misis Koker surinkti kavos puodelių.

– Buvau visiškai užmiršusi, madam, – tarė ji. – Tai vis dėl tos vargšės nužudytos moters. Jūs ir misteris Ridas įsipainiojote į šį reikalą, nors tai jums nėra gerai, madam, *bent jau dabar*. Šiandien po pietų buvo atvažiavęs misteris Feinas. Klausė jūsų. Laukė gerą pusvalandį, tarsi manytų, jog jūs tikėjotės jo apsilankymo.

– Kaip keista, – tarė Gvenda. – Kelintą valandą?

– Maždaug ketvirtą ar truputį po keturių. O paskui dideliu geltonu automobiliu atvažiavo dar vienas džentelmenas. Jis taip pat elgėsi taip, tarsi turėjote jo laukti. Neužteko pasakyti, kad jūsų nėra. Laukė dvidešimt minučių. Pagalvojau, kad jūs kur nors geriate arbatą ir visai užmiršote apie susitikimus.

– Ne, – atsakė Gvenda. – Labai keista.

– Paskambinkime Feinui, – pasiūlė Gilas. – Dar neturėtų būti atsigulęs.

Jis nuėjo prie telefono.

– Alio, ar čia Valteris Feinas? Kalba Gilas Ridas. Man pranešė, kad šiandien po pietų buvote pas mus atvažiavęs. Ką? Ne... Ne, esu tikras... Labai keista. Taip, ir man labai keista.

Jis padėjo ragelį.

– Čia tai bent. Šįryt jis paskambino į savo biurą. Jam buvo paliktas raštelis, kad šiandien po pietų ateitų pas mus. Esą tai labai svarbu.

Gilas ir Gvenda susižvalgė.

– Paskambink Aflikui, – tarė Gvenda.

Gilas vėl nuėjo prie telefono, susirado numerį ir paskambino. Šįsyk šiek tiek užtruko, bet pagaliau ryšys atsirado.

– Misteris Aflikas? Gilas Ridas. Aš...

Jo kalbą pertraukė kitame laido gale pasipylęs žodžių srautas. Galiausiai Gilui pavyko įsiterpti:

– Bet mes ne... Ne, užtikrinu... Nieko panašaus... Taip... Taip, aš žinau, kad jūs užsiėmęs žmogus. Aš apie tai net nepagalvojau... Taip, bet klausykite, kas jums skambino?.. Vyras?.. Ne, sakau jums, tai buvau ne aš. Ne... Ne, suprantama. Ką gi, sutinku, tai daugiau negu keista.

Jis padėjo ragelį ir grįžo prie stalo.

– Tad štai, – tarė Gilas, – kažkoks vyras, prisistatęs mano vardu, paskambino Aflikui ir pakvietė jį čia atvažiuoti. Sakė, jog tai skubu, nes susiję su didele pinigų suma.

Jie vėl susižvalgė.

– Tai galėjo būti vienas iš jų, – tarė Gvenda. – Ar tau taip neatrodo, Gilai? Vienas iš jų *nužudė Lili ir atėjo čia, kad turėtų alibi.*

– Vargu ar dėl alibi, mieloji, – tarė mis Marpl.

– Kalbu ne apie tiesioginį alibi, o apie pretekstą nepasirodyti darbe. Spėju, kad vienas iš jų kalbėjo tiesą, o kitas melavo. Vienas iš jų paskambino kitam ir pakvietė ateiti čia, kad šis būtų įtartas. Gaila, mes nežinome, kuris. Dabar aišku, kad reikia rinktis iš dviejų. Feinas ar Aflikas. Sakyčiau, Džekis Aflikas.

– O aš manau, kad Valteris Feinas, – pareiškė Gilas.

Jie abu sužiuro į mis Marpl. Ji palingavo galva.

– Yra dar viena galimybė, – tarė ji.

– Na, žinoma. Erskinas.

Gilas puolė prie telefono.

– Ką tu darysi? – paklausė Gvenda.

– Užsakysiu tarpmiestinį pokalbį su Nortumberlendu.

– O, Gilai... kaip tu nemąstai...

– Mes turime *sužinoti*. Jeigu jis ten, jis negalėjo šiandien po pietų nužudyti Lili Kimbl. Juk neturi nuosavo lėktuvo ar dar kokio kvailo aparato.

Jie tylėdami laukė, kol suskambo telefonas. Gilas pakėlė ragelį.

– Jūs skambinote majorui Erskinui? Prašom kalbėti. Majoras Erskinas klauso.

Gilas nervingai atsikrenkštė ir tarė:

– Er... Erskinas? Čia Gilas Ridas... Taip, Ridas.

Staiga jis metė į Gvendą beviltišką žvilgsnį, kuris labai išraiškingai klausė: „Ką, po velnių, man dabar sakyti?"

Ji atsistojo ir paėmė iš jo ragelį.

– Majoras Erskinas? Čia misis Rid. Mes sužinojome apie... apie vieną namą. Linskot Breiką. Ar... Ar jis... Ar jūs ką nors apie jį žinote? Atrodo, jis kažkur netoli jūsų.

Pasigirdo Erskino balsas:

– Linskot Breikas? Ne, niekada apie tokį negirdėjau. Koks jo pašto adresas?

– Jis baisiai išterliotas, – atsakė Gvenda. – Juk žinote tuos siaubingus mašinėle atspausdintus lapelius, kuriuos išsiuntinėja agentai. Girdėjome, kad tai už penkiolikos mylių nuo Deito, tad mes pagalvojome...

– Prašau atleisti, nieko apie jį negirdėjau. Kas ten gyvena?

– O, jis tuščias. Bet tai nesvarbu, nes mes... mes praktiškai jau įsikūrėme. Atleiskite, kad jus sutrukdėme. Jūs tikriausiai buvote užsiėmęs.

– Ne, visai ne. Rūpinuosi namų reikalais. Mano žmona išvažiavusi, o mūsų virėja išėjo pas motiną, taigi man teko namų ruoša. Bijau, man nekaip seksis. Kur kas geriau sode.

– Man taip pat visada labiau patiko sodininkavimas negu namų ruoša. Tikiuosi, jūsų žmona nesusirgo?

– O ne, ji išvažiavo pas seserį. Grįš rytoj.

– Ką gi, labos nakties ir atleiskite, kad sutrukdėme.

Ji padėjo ragelį.

– Erskinas čia niekuo dėtas, – triumfuodama tarė ji. – Jo žmona išvažiavusi, ir jis tvarkosi namuose. Taigi lieka tik du. Tiesa, mis Marpl?

Mis Marpl atrodė nuliūdusi.

– Aš nemanau, mano mielieji, – tarė ji, – kad jūs viską gerai apgalvojote. Oi, Dieve mano, man iš tikrųjų labai neramu. Kad aš žinočiau, ką daryti...

24

Beždžionės letenos

Gvenda pasirėmė alkūnėmis ant stalo, padėjo ant rankų smakrą ir abejingai įsistebeilijo į skubotų priešpiečių likučius. Dabar jai reikia nukraustyti stalą, nunešti indus į plovyklą, išplauti, sudėlioti ir pagalvoti, ką paruošti vakarienei.

Skubėti nebuvo kur. Gvenda jautė, jog prireiks šiek tiek laiko, kad susikauptų. Viskas vyko pernelyg greitai. Šio ryto įvykiai atrodė chaotiški ir neįtikėtini. Viskas klostėsi pernelyg sparčiai ir netikroviškai.

Inspektorius Lastas pasirodė anksti – pusę devynių. Su juo atėjo detektyvas inspektorius Praimeris ir vyriausias krašto konsteblis*. Pastarasis ilgai neužsibuvo. Dabar už nužudytosios Lili Kimbl bylą buvo atsakingas inspektorius Praimeris, ir viskas priklausė nuo jo.

Inspektorius Praimeris elgėsi apsimestinai švelniai, kalbėjo tyliai, tarsi jaustųsi kaltas. Jis paklausė Gvendos, ar ji neprieštaraus, jeigu jo vyrai šiek tiek pakasinės sode. Iš jo intonacijos atrodė, jog jis tenori pasiūlyti savo vyrams šiek tiek pasimankštinti, o ne ieškoti kūno, kuris buvo palaidotas prieš aštuoniolika metų.

---

* Anglijoje garbės pareigūnas, rūpinęsis viešąja tvarka.

Tada prabilo Gilas.

– Manau, mes galėtume jums padėti vienu kitu patarimu.

Jis papasakojo inspektoriui apie laiptus, vedusius į pievelę, o paskui nusivedė jį į terasą. Inspektorius pažvelgė į pirmo aukšto grotuotą langą namo kampe ir tarė:

– Čia turbūt vaikų kambarys?

Gilas patvirtino. Po to jis su inspektoriumi grįžo į namą, o du vyrai, nešini kastuvais, nuėjo į sodą. Nelaukdamas, kol inspektorius pradės klausinėti, Gilas tarė:

– Manau, inspektoriau, geriau jums sužinoti kai ką, ko mano žmona kol kas niekam nesakė, išskyrus mane ir... e... dar vieną žmogų.

Švelnus, gana įdėmus inspektoriaus Praimerio žvilgsnis sustojo ties Gvenda. Jis moterį aiškiai tyrinėjo. Gvendai pasirodė, kad inspektorius tarsi klausia savęs: „Ar šia moterimi galima pasitikėti? O gal ji viską išsigalvoja?“ Abejojimas buvo toks stiprus, kad ji pati ėmė gintis:

– Gal aš viską ir išsigalvojau. Galbūt, bet tai atrodo labai tikroviška.

Inspektorius Praimeris švelniai atsakė:

– Ką gi, misis Rid, išklausysime.

Gvenda viską papasakojo: kaip tas namas jai pasirodė pažįstamas, kai jį pirmą kartą pamatė, kaip vėliau sužinojo, jog vaikystėje čia iš tikrųjų gyveno, kaip prisiminė vaikų kambario tapetus ir gretimus kambarius jungiančias duris, kaip apėmė nuojauta, kad turėtų būti į pievelę vedantys laiptai.

Inspektorius Praimeris linksėjo galva. Jis nepasakė, kad vaikiški Gvendos prisiminimai neįdomūs, tačiau Gvendai rūpėjo, ką jis mąsto. Jau šiek tiek nervindamasi ji pasiekė pasakojimo pabaigą: kaip, sėdėdama teatre, staiga prisiminė, jog žvelgdama per laiptų turėklus Hilsaide pamatė hole gulinčią negyvą moterį.

– Mėlynu veidu, pasmaugtą ir auksiniais plaukais... Tai buvo Elena. Visa tai atrodė taip nesuvokiama, aš net nežinojau, *kas* ta Elena.

– Mes manome, kad... – buvo bepradedąs Gilas, bet inspektorius Praimeris netikėtai valdingu gestu parodė jam, kad nutiltų.

– Prašyčiau leisti misis Rid pačiai papasakoti.

Visa išraudusi Gvenda tęsė, o inspektorius jai švelniai padėjo – padėjo taip meistriškai, kad ji to net nepastebėjo.

– Vebsteris? – mąsliai ištarė jis. – Hm, „Hercogienė Malfi". Beždžionės letenos?

– Tai tikriausiai buvo košmariškas sapnas, – įsiterpė Gilas.

– Prašau jūsų, misteri Ridai!

– Tai iš tikrųjų galėjo būti košmariškas sapnas, – pritarė vyrui Gvenda.

– Ne, nemanau, – tarė inspektorius Praimeris. – Būtų labai sunku paaiškinti Lili Kimbl mirtį, jei nedarytume prielaidos, kad šiame name *buvo* nužudyta moteris.

Ši replika atrodė tokia protinga ir raminanti, kad Gvenda paskubėjo pasakoti toliau.

– Ją nužudė visai ne mano tėvas. Tikrai ne. Net daktaras Penrozas patvirtino, kad jis ne toks žmogus, kad negalėjo nieko nužudyti. Daktaras Kenedis irgi įsitikinęs, kad mano tėvas nenužudė, daktaras tik anksčiau manė kitaip. Taigi suprantate, buvo kažkas, kam norėjosi sudaryti įspūdį, kad tai padarė mano tėvas, ir mums atrodo, jog mes žinome, kas... bent jau vienas iš dviejų...

– Gvenda, – tarė Gilas, – mes juk negalime iš tikrųjų...

– Norėčiau žinoti, misteri Ridai, – pertraukė jo mintį inspektorius, – gal pageidautumėte nueiti į sodą ir pažiūrėti, kaip ten sekasi mano vyrams? Pasakykite, kad aš jus siunčiau.

Inspektorius uždarė paskui Gilą stiklines duris, užsklendė jas ir grįžo pas Gvendą.

– Dabar išklokite man visas savo spėliones, misis Rid. Nesvarbu, jeigu jos bus gana miglotos.

Gvenda išdėstė savo ir Gilo apmąstymus bei prielaidas, papasakojo apie priemones, kurių ėmėsi, kad viską išsiaiškintų, apie tris vyrus, kurie galėjo būti svarbūs Elenos Holidėj gyvenime. Gvenda išklojo ir galutines judviejų padarytas išvadas, ir tai, kaip kažkas Gilo vardu paskambino Valteriui Feinui bei Džekiui Aflikui ir vakar po pietų pakvietė juos į Hilsaidą.

– Bet ar jums neatrodo, inspektoriau, kad vienas iš jų galėjo meluoti?

Inspektorius tyliu, gana pavargusiu balsu atsakė:

– Tai vienas iš didžiausių sunkumų mano darbe. Tiek daug yra žmonių, kurie gali meluoti, ir tiek daug žmonių paprastai meluoja... nors ne visada dėl tų priežasčių, apie kurias galvoji. Kai kurie net nežino, kad meluoja.

– Manote, aš viena iš jų? – susirūpino Gvenda.

Inspektorius nusišypsojo.

– Mano nuomone, jūs labai patikima liudininkė, misis Rid.

– Jūs manote, kad aš teisingai spėju, kaip Eleną nužudė?

Inspektorius atsiduso ir atsakė:

– Svarbu ne tai, ką aš manau. Svarbu tyrimas: kur kas buvo, ką kas pasakojo apie save. Mes pakankamai tiksliai, maždaug dešimties minučių tikslumu, žinome, kada buvo nužudyta Lili Kimbl: tarp 14.20 ir 14.45. Bet kas galėjo ją nužudyti ir vakar po pietų atvykti čia. Man atrodo, tie telefono skambučiai visiškai nepagrįsti. Jie nesuteikia alibi nė vienam iš jūsų minėtų žmonių.

– Juk jūs išsiaiškinsite, ką jie veikė tarp 14.20 ir 14.45? Juk apklausite juos?

Inspektorius Praimeris šyptelėjo.

– Būtinai apklausime, misis Rid. Galite tuo neabejoti. Viskam savo laikas. Nereikia užbėgti įvykiams už akių. Svarbu matyti tai, kas laukia ateityje.

Staiga Gvendai prieš akis iškilo tas kruopštus, neemocingas darbas. Lėtas, negailestingas... Ji tarė:

– Suprantu... Taip. Jūs profesionalas, o mudu su Gilu – tik mėgėjai. Kartais mums gali pasisekti, bet mes nežinome, kaip šį reikalą baigti.

– Tikriausiai taip ir yra, misis Rid.

Inspektorius vėl nusišypsojo. Jis atsistojo ir atidarė stiklines duris. Paskui buvo beeinąs per jas, bet sustojo. „Kaip medžioklinis šuo“, – pagalvojo Gvenda.

– Prašau atleisti, misis Rid. Ar tik ta ponia – ne mis Marpl?

Gvenda priėjo ir atsistojo šalia jo. Sodo gale mis Marpl vis dar beprasmiškai kovojo su vijokliais.

– Taip, mis Marpl. Ji tokia maloni – padeda mums dirbti sode.

– Mis Marpl, – pakartojo inspektorius. – *Suprantu.*

Gvenda nustebusi pažvelgė į jį ir tarė:

– Ji labai miela.

– Mis Marpl – labai garsi ponia. Jos rankose mažiausiai trijų regionų vyriausieji konstebliai. Mano viršininkas jai dar nepavaldus, bet bijau, jog greitai išmuš ir jo valanda. Taigi prie šio reikalo prikišo savo pirštus ir mis Marpl.

– Ji mums davė daugybę naudingų patarimų, – tarė Gvenda.

– O taip, šitai ji sugeba, – atsakė inspektorius. – Tai ji jums patarė, kur ieškoti velionės misis Holidėj?

– Ji pasakė, kad mudu su Gilu turėtume gerai žinoti, kur ieškoti, – tarė Gvenda. – Kvaila, kad nepagalvojome apie tai anksčiau.

Inspektorius nusijuokė ir nuėjo prie mis Marpl.

– Atrodo, mūsų dar niekas nesupažindino, mis Marpl. Vieną kartą man jus rodė pulkininkas Melrozas.

Mis Marpl atsistojo ir, spausdama rankoje kuokštą žolių, sumišusi nuraudo.

– O taip, gerbiamas pulkininkas Melrozas! Jis visada buvo *toks* malonus. Net po to, kai...

– Net po to, kai vikaro kabinete buvo nušautas bažnyčios sargas. Tai buvo senokai. Paskui jūs pasiekėte ir kitų pergalių. Mažas užnuodytas plunksnakotis Limstoke...

– Atrodo, jūs daug apie mane žinote, inspektoriau...

– Mano pavardė – Praimeris. Jūs čia, kaip matau, buvote labai užsiėmusi.

– Ką gi, kaip galėdama stengiuosi padėti darbuotis sode. Jis labai apleistas. Štai tie vijokliai – tikras vargas. Ilgos jų šaknys giliai įauga į žemę, – kalbėjo mis Marpl kuo nuoširdžiausiai žvelgdama į inspektorių. – Jos labai plačiai iškeroja dirvožemyje.

– Manau, jūs visiškai teisi, – tarė inspektorius. – Ir į gylį, ir į plotį... kalbu apie šią žmogžudystę. Aštuoniolika metų.

– Gal ir dar anksčiau, – tarė mis Marpl. – Viskas įsiskverbė giliai po žeme... Taip baisu, inspektoriau, kai neleidžiama kvėpuoti mažiems besiskleidžiantiems žiedeliams.

Jų link takeliu patraukė vienas iš policininkų. Jis buvo suprakaitavęs, žemėmis ištepta kakta.

– Mes kai ką radome, sere. Atrodo, tai iš tikrųjų ji.

II

Būtent tada prasidėjo Gvendai patys baisiausi tos dienos įvykiai. Priėjo išbalęs Gilas ir tarė:

– Tai... tikrai ji, Gvenda.

Vienas iš policininkų paskambino gydytojui. Atvažiavo žemas vikrus vyrukas.

Tuo metu į sodą išėjo misis Koker, ramioji, santūrioji misis Koker. Ne iš smalsumo, kaip buvo galima tikėtis, o norėdama pasiskinti žalumynų priešpiečiams gaminamam patiekalui. Štai ši misis Koker, kuri į žinią apie žmogžudystę vakar sureagavo pykčio protrūkiu ir susirūpinimu Gvendos sveikata (mat misis Koker buvo įsitikinusi, kad po tam tikro laiko vaikų kambarys bus nebetuščias), išėjo per patį siaubingojo atradimo momentą ir kaipmat puolė į ašaras.

– Kaip klaiku, madam. Kaulai... aš į juos niekada negalėjau žiūrėti! Ir dar visai nepanašūs į skeletą. Čia, sode, kur auga mėtos ir visa kita. Mano širdis taip daužosi... aš vos kvėpuoju. Jums leidus, bent gurkšnelį brendžio...

Išgąsdinta sunkaus misis Koker kvėpavimo ir jos papilkėjusio veido, Gvenda puolė prie spintelės, įpylė truputį brendžio ir atnešė jo misis Koker.

– Štai to man ir reikia, madam...

Staiga misis Koker balsas nutilo, ir jai pasidarė taip bloga, kad Gvenda pašaukė Gilą, o šis – gydytoją.

– Visa laimė, kad buvau čia pat, – kalbėjo jis vėliau. – Be gydytojo pagalbos toji moteris būtų kaipmat mirusi.

Inspektorius Praimeris paėmė grafiną su brendžiu ir kartu su daktaru jį apžiūrėjo. Po to paklausė Gvendos, kada ji su Gilu paskutinį kartą gėrė brendžio. Gvenda atsakė, jog kelias dienas jo nelietė. Jie buvo išvažiavę į šiaurę ir apskritai paskutiniu metu mėgavosi džinu.

– Vakar jau norėjau išgerti taurelę brendžio, – kalbėjo Gvenda, – tik jis pasirodė kažkoks dvokiantis, tada Gilas atidarė butelį viskio.

– Jums labai pasisekė, misis Rid. Jei vakar būtumėte išgėrusi brendžio, abejoju, ar šiandien būtumėte gyva.

– Gilas irgi norėjo jo gurkštelti, bet paskui pasirinko viskį, kaip ir aš.

Gvenda suvirpėjo.

Netgi dabar, likusi namuose viena, nes policija kartu su Gilu išėjo, paskubomis užkandusi konservų (mat misis Koker buvo nuvežta į ligoninę), Gvenda niekaip negalėjo suprasti šio ryto įvykių.

Buvo aišku viena: vakar namuose lankėsi Džekis Aflikas ir Valteris Feinas. Bet kuris iš jų galėjo užnuodyti brendį. Gal paslaptingų telefono skambučių tikslas ir buvo sudaryti vienam ar kitam galimybę tai padaryti? Gvenda ir Gilas pernelyg prisiartino prie tiesos. O gal, kol ji su Gilu sėdėjo pas daktarą Kenedį laukdami Lili Kimbl, į namus pro praviras valgomojo duris buvo užėjęs dar kas nors? Kas

nors, suorganizavęs skambučius, kad įtarimas kristų ant tų dviejų vyrukų? Tokia mintis Gvendai pasirodė nelogiška. Juk tas trečiasis būtų paskambinęs tik *vienam* iš dviejų. Be to, kas gi galėtų būti tas trečias? Aišku, kad Erskinas buvo Nortumberlende. Ne, arba Valteris Feinas paskambino Aflikui ir apsimetė, kad kažkas paskambino ir jam, arba Aflikas paskambino Feinui ir taip pat sudarė įspūdį, kad buvo pakviestas. Vienas iš judviejų. Policija, kuri protingesnė ir turi daugiau galimybių negu ji su Gilu, išsiaiškins ir kol kas abu juos stebės. Tie vyrukai negalės pabandyti dar kartą...

Gvendą vėl nukrėtė šiurpas. Nelengva apsiprasti su mintimi, kad kažkas bandė tave nužudyti. „Tai pavojinga," – kažkada pasakė mis Marpl, tačiau Gvenda su Gilu rimtai nepagalvojo apie pavojų. Net po to, kai buvo nužudyta Lili Kimbl, jai nė nedingtelėjo, kad kažkas gali kėsintis į ją ir Gilą tik dėl to, kad jiedu pernelyg daug išsiaiškino apie tai, kas iš tikrųjų įvyko prieš aštuoniolika metų ir kas dėl to kaltas.

Valteris Feinas ir Džekis Aflikas...

Kuris?

Gvenda užsimerkė ir pasistengė įsivaizduoti juos dar kartą jau kitaip suprasdama susiklosčiusius įvykius.

Ramusis Valteris Feinas, sėdintis savo darbo kabinete, – blyškus voras voratinklio centre. Toks tylus, toks iš pažiūros nekaltas. Namas su nuleistomis užuolaidomis, o viduje – lavonas. Kažkas, nužudytas prie aštuoniolika metų, bet vis dar ten. Koks grėsmingas dabar atrodė tylenis Valteris Feinas! Valteris Feinas, kuris kartą, pagautas įniršio, puolė žudyti savo brolį. Valteris Feinas, už kurio Elena griežtai atsisakė ištekėti, – vieną kartą namuose, kitą kartą Indijoje. Dvigubas pažeminimas. Dviguba gėda. Valteris Feinas, toks ramus, toks šaltakraujiškas, galbūt mokėjo išsilieti tik staigiu smurto protrūkiu – kaip kitados tylioji Lizė Borden...

Gvenda atsimerkė. Juk ji įtikino save, jog Valteris Feinas ir buvo tas vyras?

Galima pamąstyti ir apie Afliką. Šįsyk jau atmerktomis akimis.

Tas akį rėžiantis languotas kostiumas, tos despotiškos manieros – tikra priešingybė Valteriui Feinui. Nei užguitas, nei nuolankus. Galbūt jis taip elgiasi dėl nevisavertiškumo komplekso. Pasak specialistų, būna ir taip: jeigu nepasitikite savimi, turite girtis, pasirodyti ir įveikti savo prigimtį. Elena Afliką atstūmė, nes laikė nevertu savęs. Tokia nuoskauda neužsimiršta. Ryžtas įsitvirtinti pasaulyje. Persekiojimas. Visi prieš jį. Melagingai apkaltintas „priešo" ir dėl to atleistas iš darbo. Tai, žinoma, rodė, kad Aflikas nenormalus. O, kokį valdžios jausmą tokiam žmogui suteikia žmogžudystė! Jo geraširdiškoje, linksmoje fizionomijoje iš tikrųjų slypėjo kažkas žiauraus. Jis žiaurus žmogus, ir jo liesa išblyškusi žmona tai žino bei jo bijo. Lili Kimbl jam pagrasino ir buvo nužudyta. Įsikišo Gvenda su Gilu – vadinasi, ir jie turi mirti. Maža to, Aflikas įpainiojo į šį reikalą kažkada jį atleidusį Valterį Feiną. Viskas idealiai atitiko.

Gvenda atsitokėjo nuo savo fantazijų ir grįžo į realybę. Tuoj pareis Gilas ir norės išgerti arbatos. Reikia nukraustyti stalą ir suplauti indus. Ji sukrovė viską ant padėklo ir nunešė į virtuvę. Čia viskas tiesiog blizgėjo. Misis Koker buvo tikras lobis.

Ant kriauklės krašto kabėjo medicininės guminės pirštinės. Misis Koker visada jas užsimaudavo prieš plaudama indus. Jos ligoninėje dirbanti dukterėčia parduodavo pirštines pigiau. Gvenda užsimovė jas ir ėmė plauti indus. Juk ir jai reikia saugoti rankas.

Išplovusi lėkštes, ji sustatė jas į džiovyklą, paskui išplovė kitus indus ir taip pat tvarkingai sudėliojo.

Po to, vis dar susimąsčiusi, užlipo į antrą aukštą. Norėjo išskalbti kojines ir porą megztinių. Gvenda vis dar mūvėjo pirštines. Visos mintys tarsi slydo paviršiumi, tačiau giliai širdyje kažkas ją vis dėlto slėgė.

Valteris Feinas ar Džekis Aflikas... Vienas iš jų. Ji pakankamai kruopščiai apgalvojo argumentus prieš kiek-

vieną. Gal būtent tai jai ir kėlė nerimą. Tiesą sakant, būtų kur kas geriau, jei ji turėtų argumentų tik prieš *vieną* iš jų. Lig šiol jau turėjo būti pakankamai aišku, *kuris* yra kaltas, bet Gvenda nebuvo tikra.

Ar tik nebus kažkas kitas... Bet kitas būti negali. Juk tikrai ne Ričardas Erskinas. Kai buvo nužudyta Lili Kimbl ir grafine užnuodytas brendis, jis buvo Nortumberlende. Taip, Ričardas Erskinas čia niekuo dėtas.

Gvenda džiaugėsi tokia savo išvada, nes Ričardas Erskinas jai patiko. Jis buvo patrauklus, labai patrauklus. Kaip gaila, kad jis vedęs tą moters pavidalo statulą įtariomis akimis ir storu balsu. Visai kaip vyro...

Visai kaip vyro...

Staiga jai šovė viena mintis, nuo kurios ėmė svaigti galva.

Vyriškas balsas... O gal vakar vakare į Gilo skambutį atsiliepė ne Erskinas, o jo žmona? Ne... ne, negali būti. Ne, tikrai ne. Ji su Gilu būtų supratę. Juk visų pirma misis Erskin negalėjo žinoti, kas skambina. Ne, kalbėjo, žinoma, Erskinas, o jo žmona buvo išvažiavusi.

Jo žmona buvo išvažiavusi...

Iš tikrųjų... ne, tai neįtikėtina... Ar tai galėjo būti *misis* Erskin? Pamišusi iš pavydo misis Erskin? Misis Erskin, kuriai parašė Lili Kimbl? Ar tik ne *moterį* tą naktį sode pamatė per langą pažvelgusi Leoni?

Staiga apačioje, hole, pasigirdo trinktelėjimas. Kažkas įėjo pro fasadines duris. Gvenda išėjo iš vonios kambario ant laiptų ir, pasilenkusi virš turėklų, pažvelgė žemyn. Pamačiusi daktarą Kenedį, ji lengviau atsikvėpė ir sušuko:

– Aš čia!

Ji laikė priešais save rankas – šlapias, blizgančias, rausvai pilkas... Jos jai kažką priminė...

Prisidengęs delnu akis, Kenedis pažvelgė į viršų.

– Tai jūs, Gvene? Nematau jūsų veido... Mane apakino...

Ir tada Gvenda sukliko...

Ji spoksojo į tas siaubingas beždžionės letenas ir klausėsi balso hole.

– Tai buvote jūs! – dusdama suspigo ji. – Ją nužudėte jūs... nužudėte Eleną. Dabar aš žinau. Tai buvote jūs... visą laiką... Jūs...

Jis kopė laiptais prie jos. Iš lėto. Nenuleisdamas akių.

– Kodėl jūs nenorėjote palikti manęs ramybėje? – kalbėjo jis. – Kam jums reikėjo kištis? Kam reikėjo grąžinti... ją? Kaip tik tada, kai aš pradėjau užmiršti... užmiršti... Jūs grąžinote ją, Eleną... mano Eleną. Vėl viską grąžinote. Aš turėjau nužudyti Lili... dabar turiu nužudyti jus. Kaip nužudžiau Eleną... Taip, kaip nužudžiau Eleną...

Daktaras Kenedis buvo jau visai arti, ištiesė rankas, kaip ir *tada*, prie jos kaklo. Toks malonus, atlaidžiai ironiškas pagyvenusio žmogaus veidas... geraširdiškas, netgi ramus, bet akys... Akys buvo bepročio.

Gvenda lėtai atsitraukė nuo jo, siaubas jai užgniaužė gerklę. Ji sušuko tik kartą. Daugiau nebegalėjo. Jei ir būtų rėkusi, niekas neišgirstų. Juk namuose nieko nebuvo – nei Gilo, nei misis Koker, sode nesidarbavo net mis Marpl. Nė gyvos dvasios. Kaimynų namas buvo pernelyg toli, kad jie išgirstų šauksmą. Be to, Gvenda neįstengė šaukti... Ji buvo pernelyg išsigandusi. Išsigandusi tų siaubingų artėjančių rankų...

Ji galėjo bėgti atgal iki vaikų kambario durų, o tada... tada tos rankos būtų užgniaužusios jai gerklę...

Iš Gvendos lūpų išsiveržė apgailėtinai tyli dejonė.

Bet staiga daktaras Kenedis sustojo ir atšoko atatupstas, nes jam į akis šliūkštelėjo muiluotas vanduo. Akimirksnį apakintas jis gaudė orą ir užsidengė rankomis veidą.

– Kokia laimė, – pasigirdo mis Marpl balsas, uždusęs nuo greito bėgimo laiptais, – kad aš kaip tik purškiau amarus ant jūsų rožių!

25

Post scriptum Torkyje

– Na, žinoma, mieloji Gvenda, aš nė negalvojau išeiti ir palikti jus vieną namuose, – tarė mis Marpl. – Aš žinojau, jog yra vienas labai pavojingas asmuo, tad, stengdamasi niekam nekristi į akis, prižiūrėjau sodą.

– Ar jūs... visą laiką... žinojote, kad tai... jis? – paklausė Gvenda.

Jie visi trys – mis Marpl, Gvenda ir Gilas – sėdėjo viešbučio „Imperial" terasoje, Torkyje.

Mis Marpl pasiūlė pakeisti aplinką, ir Gilas sutiko, kad Gvendai tai bus geriausia. Taigi jie perspėjo inspektorių Praimerį ir kartu išvažiavo į Torkį.

Į Gvendos klausimą mis Marpl atsakė:

– Ką gi, jis atrodė įtartinas, mano mieloji. Deja, jokių įrodymų nebuvo. Tik įtarimas, ir viskas.

– Bet aš ir dabar nematau nieko įtartina, – smalsiai žvelgdamas į ją, tarė Gilas.

– O, mielas Gilai, pagalvokite. Pirmiausia – jis buvo *nusikaltimo vietoje*.

– Nejaugi?

– Žinoma. Kai tą naktį pas jį atbėgo Kelvinas Holidėjus, jis *„buvo ką tik grįžęs iš ligoninės"*. Tais laikais ligoninė, kaip pasakojo žmonės, buvo prie pat Hilsaido, arba Šventosios Katerinos vilos, kaip ją tada vadino. Taigi, kaip ma-

tote, jis buvo *toje vietoje tuo metu*. Be to, buvo dar šimtas viena smulki, bet reikšminga detalė. Elena Holidėj sakė Ričardui Erskinui, kad rengiasi ištekėti už Valterio Feino, nes *namuose nesijaučia laiminga*. Vadinasi, ji jautėsi nelaiminga gyvendama su savo pusbroliu. Elenos pusbrolis, visų nuomone, ją dievino. Tad kodėl gi ji buvo nelaiminga? Misteris Aflikas jums pasakė, kad jam buvo gaila „vargšo vaiko". Manau, jis kalbėjo visiškai nuoširdžiai. Jam buvo Elenos *gaila*. Kodėl jai teko susitikinėti su jaunuoju Afliku slapta? Juk ji nebuvo Afliko aklai įsimylėjusi. Ar tik ne dėl to, kad jai apskritai buvo uždrausta susitikinėti su vaikinais? Jos pusbrolis buvo „griežtas" ir „senamadiškas". Tai šiek tiek primena misterį Baretą iš Vimpol Strito, ar ne?

Gvenda suvirpėjo.

– Jis beprotis, – tarė ji. – Beprotis.

– Taip, – atsakė mis Marpl, – jis nebuvo normalus. Jis dievino savo pusseserę, ir tas susižavėjimas virto manija bei liga. Taip nutinka dažniau, negu jūs manote. Tėvai, kurie nenori, kad jų dukterys ištekėtų, ir net neleidžia joms susitikinėti su vaikinais. Kaip misteris Baretas. Man kilo įtarimas, kai sužinojau apie teniso tinklą.

– Apie teniso tinklą?

– Taip, man tai pasirodė labai svarbu. Pagalvokite apie tą merginą, jaunutę Eleną, kuri, grįždama iš mokyklos, svajojo apie tai, ko trokšta kiekviena jauna mergina, – susitikti su vaikinais, paflirtuoti...

– Pernelyg seksuali.

– *Ne*, – tvirtai atsakė mis Marpl. – *Tuo* ir apgaulingas šis nusikaltimas. Daktaras Kenedis nužudė ją ne tik fiziškai. Jei rūpestingai viską prisiminsite, pamatysite, kad vienintelis, apibūdinęs Eleną Kenedi kaip pamišusią dėl vyrų ar.. koks gi tas žodis?.. o taip – nimfomanę, buvo pats *daktaras Kenedis*. Aš manau, kad ji buvo visiškai normali jauna mergina, kuri norėjo būti laiminga, maloniai praleisti laiką, truputį paflirtuoti ir pagaliau išsirinkti sau vyrą – ne daugiau. Tad štai ko ėmėsi jos pusbrolis. Iš pradžių jis elgė-

si griežtai ir senamadiškai, suvaržydamas jos laisvę. Paskui, kai ji užsimanė žaisti tenisą (visiškai normalus ir nekaltas noras), daktaras Kenedis apsimetė sutinkąs, bet naktį supjaustė teniso tinklą į gabalus. Tai aiškus sadistiškas poelgis. Dar vėliau, kai Elena vis dar galėjo išeiti pažaisti tenisą ar šokti, jis pasinaudojo jos sužeista koja, kurią tyčia užkrėtė infekcija, kad negytų. O taip, manau, jis taip padarė... tiesiog esu tikra.

– Norėčiau pasakyti, – tęsė mis Marpl, – jog man neatrodo, kad Elena ką nors nujautė. Ji žinojo, jog pusbrolis ją labai myli, ir nemanau, kad suprato, *kodėl* jaučiasi tokia prislėgta ir nelaiminga savo namuose. Elena jautėsi būtent taip, kol pagaliau nusprendė keliauti į Indiją ir ištekėti už jaunojo Feino tik dėl to, kad pabėgtų iš namų. Pabėgtų nuo *ko*? Ji nežinojo. Mat buvo pernelyg jauna ir nepatyrusi. Taigi ji išplaukė į Indiją ir pakeliui sutiko Ričardą Erskiną, kurį įsimylėjo. Tada ji ir vėl pasielgė ne kaip sekso maniakė, o kaip kukli ir pagarbos verta mergina. Ji nereikalavo, kad Erskinas paliktų savo žmoną. Priešingai – prašė to nedaryti. Tačiau susitikusi su Valteriu Feinu, Elena suprato, jog negalės už jo ištekėti, ir, nežinodama, ką daryti, išsiuntė telegramą pusbroliui, kad šis atsiųstų pinigų grįžti. Pakeliui į namus ji sutiko jūsų tėvą – taip atsivėrė dar vienas kelias pasprukti. Šįsyk įsižiebė viltis, kad viskas bus gerai. Tekėdama už jūsų tėvo, Gvenda, ji neturėjo jokių slaptų motyvų. Jis stengėsi atsigauti po mylimos žmonos mirties. Ji išgyveno nelaimingą meilę. Jie galėjo vienas kitam padėti. Manau, jog reikšminga tai, kad Elena ir Kelvinas Holidėjus susituokė Londone ir tik po to atvažiavo į Dilmutą pranešti naujienos daktarui Kenedžiui. Matyt, ji nujautė, jog taip pasielgti protingiau, negu tuoktis Dilmute, kaip normaliomis aplinkybėmis jie ir būtų pasielgę. Aš vis dar nemanau, kad Elena žinojo, kodėl taip daro, tačiau ji nesijautė laisva, ir jai buvo ramiau pranešti savo pusbroliui apie santuoką, kaip apie *fait accompli**.

* Įvykęs faktas (pranc.).

– Kelvinas Holidėjus buvo labai draugiškas Kenedžiui ir jį mėgo, – aiškino įvykius mis Marpl. – Atrodė, jog Kenedis pakeitė savo priešiškumą ir liko patenkintas šia santuoka. Pora čia išsinuomojo namą su baldais. Ir štai dabar reikia paminėti labai reikšmingą faktą – prielaidą, kad Kelviną nuodijo jo žmona. Tai galima paaiškinti tik dvejopai ir kaltinti galima tik du žmones. Arba nuodus savo vyrui įmaišydavo Elena Holidėj – bet jeigu taip, tai kodėl? Arba tai darė daktaras Kenedis. Kenedis buvo Holidėjaus gydytojas, nes Holidėjus su juo konsultavosi. Tavo tėvas pasitikėjo Kenedžio medicininėmis žiniomis, ir įtarinėjimus, kad jį nuodija žmona, gudriai įteigė pats Kenedis.

– Bet kokie nuodai gali sukelti žmogui haliucinacijas, kad jis neva pasmaugė savo žmoną? – paklausė Gilas. – Argi egzistuoja kokios nors specialios priemonės, kurios galėtų sukelti tokį specifinį poveikį?

– Mano mielas Gilai, patikėjęs tuo, *kas jums sakoma*, jūs vėl patekote į spąstus. Tai tik daktaras Kenedis kalbėjo, kad Holidėjui kildavo tokių haliucinacijų. Jis pats savo dienoraštyje apie tai nė neužsimena. Taip, Holidėjui kildavo haliucinacijų, bet jis neaiškina kokių. Drįsčiau spėti, kad Kenedis pasakojo jam apie vyrus, kurie patyrę tai, ką patyrė Kelvinas Holidėjus, pasmaugdavo savo žmonas.

– Daktaras Kenedis – tikrai blogas žmogus, – tarė Gvenda.

– Manau, – tęsė mis Marpl, – kad jis peržengė ribą tarp sveiko proto ir beprotybės. Elena, vargšelė, pradėjo tai suprasti. Su savo pusbroliu ji kalbėjo tą dieną, kai juos nugirdo Lili. „Man atrodo, aš visada tavęs bijojau.“ Tai buvo viena iš jos frazių. Labai svarbi. Taigi Elena nusprendė išvažiuoti iš Dilmuto. Ji įkalbėjo savo vyrą nupirkti namą Norfolke ir prašė niekam apie tai nesakyti. Toks slaptumas labai daug ką paaiškina. Elena bijojo, kad *kažkas* apie tai nesužinotų. Žinoma, tai buvo ne Valteris Feinas, Džekis Aflikas ir tuo labiau ne Ričardas Erskinas. Ne, tai buvo daug arčiau jos namų esantis žmogus.

– Pagaliau Kelvinas Holidėjus, kurį, savaime suprantama, visas tas slapukavimas erzino ir atrodė beprasmiškas, viską papasakojo savo giminaičiui. Jis pražudė save bei savo žmoną. Mat Kenedis neketino leisti Elenai išvažiuoti ir laimingai gyventi su savo vyru. Spėju, kad iš pradžių jis tik siekė narkotikais sugadinti Holidėjaus sveikatą, bet sužinojęs, kad jo auka ir Elena rengiasi pabėgti, daktaras visai pamišo. Pasigriebęs porą chirurginių pirštinių, jis iš ligoninės nudrožė tiesiai į vilos sodą. Hole sučiupęs Eleną, ją pasmaugė. Namuose nieko nebuvo, ir Kenedžio niekas nematė – bent jau jam taip atrodė. Iškankintas meilės ir beprotybės, jis padeklamavo tas tragiškas eilutes, kurios tuo metu taip tiko.

Mis Marpl atsiduso ir patylėjo.

– Aš buvau kvaila, labai kvaila. Mes visi buvome kvaili. Turėjome suprasti iš karto. Tos eilutės iš „Hercogienės Malfi" yra atsakymas į šią mįslę. Juk jas ištarė *brolis*, ką tik nužudęs seserį, kad užkirstų kelią jos santuokai su mylimu žmogumi. Taip, mes buvome kvaili...

– O paskui? – paklausė Gilas.

– O paskui jis sugalvojo tą šėtonišką planą. Užnešė kūną į viršų. Sudėjo į lagaminą drabužius. Parašė raštelį ir įmetė jį į šiukšlių dėžę, kad vėliau įtikintų Holidėjų.

– Bet aš linkusi manyti, – tarė Gvenda, – kad, jo nuomone, būtų buvę geriau, jeigu mano tėvas iš tikrųjų būtų apkaltintas žmogžudyste.

Mis Marpl papurtė galvą.

– O ne, jis negalėjo taip rizikuoti. Žinote, jis dar turėjo nemažai škotiško sveiko proto. Be to, ganėtinai gerbė policiją. Prieš apkaltindama žmogžudyste, policija surenka daug įrodymų. Ji galėjo užduoti daug nemalonių klausimų ir surengti daug nepageidaujamų tyrimų dėl vietos ir laiko. Ne, jo planas buvo paprastesnis ir, manau, tikrai šėtoniškas. Tereikėjo įtikinti Holidėjų. Pirmiausia tuo, kad tai jis nužudė savo žmoną, o paskui ir tuo, kad jis išprotėjo. Kenedis įkalbėjo Holidėjų važiuoti į beprotnamį, bet ne-

manau, kad jis tikrai norėjo įtikinti, jog tai tebuvo haliucinacijos. Spėju, kad jūsų tėvas, Gvenda, tikėjo šia versija tik dėl jūsų. Jis nepaliovė tikėjęs, kad nužudė Eleną, ir numirė tuo tikėdamas.

– Šėtonas, – iškošė Gvenda. – Šėtonas, šėtonas, šėtonas!

– Taip, – pritarė mis Marpl, – iš tikrųjų kito žodžio nesurasi. Aš manau, Gvenda, kad būtent todėl jūsų vaikiški matyto reginio prisiminimai išliko tokie stiprūs. Tą naktį ore tvyrojo blogis.

– Bet laiškai, – priminė Gilas. – Elenos laiškai? Jie buvo parašyti jos braižu, vadinasi, negalėjo būti klastotės.

– Būtent klastotės! Štai čia jis ir apsigavo. Daktaras Kenedis taip stengėsi sustabdyti judviejų ieškojimus. Tikriausiai sugebėjo pakankamai gerai imituoti Elenos rašyseną, bet eksperto neapgausi. Taigi Elenos rašysenos pavyzdys, kurį jis perdavė jums kartu su laišku, buvo parašytas anaiptol ne jos. Jis pats tai parašė, todėl viskas ir atitiko.

– Čia tai bent! – sušuko Gilas. – Niekada nebūčiau pagalvojęs.

– Taip, nepagalvojote, – atsakė mis Marpl. – *Jūs patikėjote tuo, ką jums sakė*. Tikėti žmonėmis iš tikrųjų labai pavojinga. *Aš* to nedarau jau daug metų.

– O brendis?

– Daktaras Kenedis tai padarė tą dieną, kai su Elenos laišku buvo atėjęs į Hilsaidą ir kalbėjosi su manimi sode. Kai misis Koker išėjo man pranešti apie jo apsilankymą, jis laukė namuose. Tam tereikėjo minutės.

– Dieve mano! – sušuko Gilas. – Ir jis dar ragino mane vežti Gvendą namo ir *duoti jai brendžio* po to, kai grįžome iš policijos po Lili Kimbl nužudymo. Kaip jam pavyko suorganizuoti tą susitikimą anksčiau?

– Labai paprastai. Iš tikrųjų jis Lili Kimbl pakvietė susitikti Vudlei Kempe ir atvažiuoti iš Dilmuto traukiniu į Mačings Haltą penkios minutės po antros valandos. Tikriausiai daktaras išniro iš už medžių, užstojo jai, lipančiai

kalva, kelią ir... pasmaugė. Paskui laišką, kurį Lili Kimbl turėjo su savimi (jis buvo prašęs pasiimti, kad nepasiklystų), paprasčiausiai pakeitė jūsų matytu laišku. Tada grįžo namo, pasiruošė susitikimui su jumis ir suvaidino nedidelę komediją laukdamas Lili.

– O Lili tikrai jam kėlė pavojų? Iš jos laiško to nepasakytum. Veikiau atrodo, kad ji įtarė Afliką.

– Gal ir įtarė. Bet Leoni, ta šveicarė, kalbėjosi su Lili, o Leoni Kenedžiui buvo pavojinga. Mat būtent ji pažvelgė per vaikų kambario langą ir pamatė jį, kasantį sode. Rytą jis kalbėjosi su Leoni ir tiesiai pasakė, kad majoras Holidėjus nužudė savo žmoną ir yra beprotis, kad jis, Kenedis, dėl vaiko viską sutvarkys. Tačiau, jeigu Leoni mano, kad privalo kreiptis į policiją, turi taip ir padaryti, bet gali susilaukti didelių nemalonumų. Vos išgirdusi apie policiją, Leoni iš karto išsigando. Ji dievino Gvendą ir patikėjo tuo, ką sako *M. le docreur**. Kenedis davė jai nemažą sumą pinigų ir išsiuntė į Šveicariją. Tačiau prieš išvažiuodama Leoni užsiminė Lili, kad jūsų tėvas nužudė savo žmoną ir kad ji matė, kaip laidojo kūną. Tai įaudrino turtingą Lili vaizduotę. Ji patikėjo, kad Leoni matė būtent Kelviną Holidėjų, kasantį kapo duobę.

– Kenedis to, aišku, nežinojo, – tarė Gvenda.

– Žinoma, ne. Gavęs Lili laišką, jis išsigando, kad Leoni papasakojo Lili ir tai, ką matė per langą, ir apie prašmatnų automobilį už vartų.

– Automobilį? Džekio Afliko automobilį?

– Tai dar vienas nesusipratimas. Lili prisiminė, ar jai tik pasirodė, kad prisimena, ant kelio stovintį automobilį, panašų į Džekio Afliko. Vaizduotė kaipmat sukūrė paslaptingą vyriškį, kuris buvo atvažiavęs susitikti su misis Holidėj. Netoliese buvo ligoninė, todėl prie kelio galėjo stovėti daugybė automobilių, bet turite prisiminti, kad *daktaro* automobilis iš tikrųjų stovėjo prie ligoninės. Gali būti, kad jis padarė išvadą, jog Lili turėjo galvoje *jo* automobilį. Apibūdinimas „prašmatnus" jam nieko nereiškė.

* Mesjė daktaras (pranc.).

– Suprantu, – tarė Gilas. – Taip, kaltam žmogui Lili laiškas galėjo pasirodyti kaip šantažas. Bet iš kur jūs viską žinote apie Leoni?

Mis Marpl stipriai suspaudė lūpas. Paskui tarė:

– Daktaras Kenedis ėjo iki galo. Kol jo nesučiupo inspektoriaus Praimerio žmonės. Jis vis kartojo ir kartojo tą nusikaltimą. Leoni mirė, atrodo, vos grįžusi į Šveicariją. Išgėrė per didelę kažkokių migdomųjų dozę... O ne, jis nepaliko vietos jokiems atsitiktinumams.

– Kaip ir bandymas nunuodyti mane brendžiu?

– Jūs buvote daktarui labai pavojinga, jūs ir Gilas. Laimė, niekada jam nepasakojote, kad prisimenate hole gulinčią negyvą Eleną. Jis nė neįtarė, kad egzistuoja gyva liudininkė.

– O tie skambučiai Feinui ir Aflikui? – paklausė Gilas. – Tai irgi jo darbas?

– Taip. Jeigu būtų vykdomas tyrimas, kas užnuodijo brendį, vienas iš jų galėjo tapti puikiausiu įtariamuoju. Jeigu Džekis Aflikas būtų atvažiavęs savo automobiliu vienas, tai galima įtarti jį Lili Kimbl nužudymu. Feinas veikiausiai būtų turėjęs alibi.

– O juk atrodė, kad jis mane myli, – svarstė Gvenda. – Mažoji Gvenė...

– Jis turėjo taip vaidinti, – atsakė mis Marpl. – Įsivaizduokite, ką jam tai reiškė. Po aštuoniolikos metų jūs su Gilu atvažiuojate, klausinėjate, knaisiojatės praeityje, žmogžudystėje, kuri atrodė palaidota, bet iš tikrųjų tik miegojo... Užmiršta žmogžudystė... Jūs siaubingai rizikavote, mano mielieji. Aš labai jaudinausi.

– Vargšelė misis Koker, – tarė Gvenda. – Ji vos nežuvo. Džiaugiuosi, kad dabar sveiksta. Kaip manai, ar ji grįš pas mus, Gilai? Po viso to?

– Grįš, jeigu pas mus bus vaikų kambarys, – rimtai atsakė Gilas. Gvenda nuraudo, o mis Marpl šyptelėjusi ėmė apžiūrinėti Torkio peizažą.

– Kaip keistai viskas susiklostė, – prabilo Gvenda. – Aš užsimoviau tas gumines pirštines ir žiūrėjau į jas, o jis

tuo metu įėjo į holą ir ištarė žodžius, kurie taip priminė jau girdėtus: „Veidas“... paskui – „Mane apakino...“

Gvenda suvirpėjo.

– „*Uždenk jos veidą... Mane apakino... Ji mirė tokia jauna...*“ Jei ne mis Marpl, tai galėjau būti aš...

Ji patylėjo ir tyliai pridūrė:

– Vargšė Elena... Vargšė miela Elena, kuri mirė jauna... Žinai, Gilai, jos daugiau nebėra... nei name, nei hole. Aš pajutau tai dar vakar prieš išvažiuodama. Dabar tai paprastas namas. Mūsų mėgstamas namas. Galime grįžti ten, kada panorėję...

AGATA KRISTI
Mieganti žmogžudystė

„Mieganti žmogžudystė“– tai paskutinis rašytojos romanas, pasirodęs 1976 m., prieš pat rašytojos mirtį. Mirė Agata Kristi (Agatha Christie) 1976 m. sausio 12 dieną.

Agata Kristi – bene pati populiariausia XX amžiaus britų rašytoja. Tai liudija faktai: jos knygos išverstos į 103 kalbas*, o bendras jų tiražas siekia 2 milijardus egzempliorių. Per 56 kūrybinės veiklos metus ji parašė 79 kriminali-

---

* 1990 metais rusų leidyklos „Metaphor“ (Maskva) išleistoje A. Kristi knygoje „Vyras rudu kostiumu“ įžanginiame žodyje teigiama, jog jos kūriniai išversti į daugiau kaip 100 kalbų (pratarmės autorė – E.Curganova).
Rusų leidyklos „Knižnaja palata” (Maskva) 1991 išleistoje Agatos Kristi knygoje „Pelėkautai“ yra pratarmė, kurioje teigiama, kad „Agatos Kristi knygos išverstos į daugiau kaip 120 pasaulio kalbų, kitaip sakant, jos knygos varžosi su pačia „knygų knyga“ – Biblija (Šventuoju Raštu)“. Su rašytojos kūryba dar lenktyniauja Šekspyro kūriniai.
Agata Kristi populiari ir Nikaragvoje: šioje šalyje jos sukurto personažo Erkiulio Puaro garbei buvo išleistas pašto ženklas – kaip didžiulės visuomeninės pagarbos ženklas.
1970 m. UNESCO paskelbė Agatą Kristi leidžiamiausia autore pasaulyje. UNESCO 1991 metus paskelbė Agatos Kristi metais (pratarmės autorė – E. Genijeva).

nius romanus ir trumpų apsakymų rinkinius, 19 pjesių ir 6 romanus, kuriuos pasirašė Marijos Vestmekot (Mary Westmacott) vardu. Jos pjesė „Pelėkautai“, kurios premjera įvyko 1952 metais Londone, pasiekė teatrinio ilgaamžiškumo rekordą.

Agata Kristi gimė 1890 m. Torkyje (Devono grafystėje), Frederiko ir Klarisos Milerių šeimoje. Išsilavinimą Agata gavo namuose, nes po tėvo mirties (tuomet Agatai tebuvo 12 metų) pašlijo finansiniai šeimos reikalai . 16-os metų Agata buvo išsiųsta į Paryžių, kur mokėsi dainavimo ir grojimo pianinu. Nors jai sekėsi neblogai, tačiau scenos baimė ir įgimtas drovumas sutrukdė jai siekti karjeros. Savo drovumo rašytojai taip ir nepavyko nugalėti. Net 18 metų (1958-1976) ji buvo Detektyvų klubo prezidente, bet teisę sakyti kalbas ir tostus ji atiduodavo kitiems.

Agata Kristi buvo tipiška viduriniosios klasės atstovė, tačiau tam tikrų aplinkybių dėka jai teko pamatyti ir kitokį gyvenimą. Baigusi medicinos seserų kursus, Pirmojo pasaulinio karo metu dirbo Torkio ligoninėje. Vėliau ji tapo farmacininko mokine – štai kodėl ji taip puikiai išmanė apie nuodus. Reikia paminėti, kad ir Antrojo pasaulinio karo metais Agata Kristi, jau būdama garsi rašytoja, savanoriškai grįžo prie savo pirmosios profesijos – dirbo medicinos seserimi.

Rašyti Agata pradėjo visai atsitiktinai. Kartą, sveikdama po ligos, Agata nuobodžiavo, nežinodama kuo užsiimti. Tuomet motina patarė jai parašyti apsakymą. Milerių namuose nebuvo įprasta ginčytis su motina, todėl Agata griebėsi darbo. Juo labiau, kad vyresnioji Agatos sesuo Madžė buvo ne tik parašiusi, bet ir išspausdinusi keletą savo apsakymų žurnale.

Savo pirmąjį detektyvinį romaną „Paslaptinga afera Stailse“ (1920) Agata Kristi sukūrė dėl ginčo. Kartą sesuo Madžė suabejojo, ar Agata sugebėtų parašyti detektyvą, nes tai labai sunku. Seserys nesilažino, tačiau Agata labai rimtai nusprendė įrodyti seseriai, ko verta. Romaną atmetė

šešios leidyklos. Tik septintoji ryžosi jį išleisti. Būsimosios Detektyvų karalienės gimimas liko nepastebėtas: buvo parduota tik apie du tūkstančius egzempliorių, o honorarą tesudarė 25 svarai. Nuo to laiko Agata Kristi ėmė daug rašyti.

Trečiajame dešimtmetyje ji išleido 11 knygų, maždaug pusė iš jų – „tikri detektyvai“, o kiti – romanai apie šnipus, tarptautinius sąmokslus. Pastarieji romanai Agatai Kristi laurų nenuskynė, nors jai patiko kurti tokius romanus: tai buvo tarsi poilsis po detektyvinių intrigų, kurios atimdavo iš jos daug daugiau jėgų nei, jos žodžiais tariant, „lengvabūdiški trileriai“.

Agata Kristi puikiai išmanė skaitytojų intrigavimo ir klaidinimo meną. Ji sumaniai sugriauna savo pačios skaitytojui įteigtą nuomonę apie nusikaltėlio asmenybę, nusikaltimo motyvą, vietą ir laiką ir netgi priverčia suabejoti, nusikaltimas tai ar ne. Niekas iš jos personažų nėra laisvas nuo įtarimų. Jos personažai – sudėtingos asmenybės, todėl ir nusikaltėlis, ir nekaltas įtariamasis gali būti panašūs. Agatos Kristi romanų herojai dažniausiai – turtingi žmonės, užklupti finansinių problemų, dėl kurių jie įvykdo žmogžudystes. Agata Kristi buvo ir novatorė, kuri sulaužė tuo metu madingas klasikinio detektyvo rašymo taisykles. Tai įvyko 1926 metais, kai pasaulį išvydo vienas iš geriausių jos detektyvinių romanų „Rodžerio Ekroido nužudymas“. Paaiškėjo, jog žudikas yra ne kas kitas, o žmogus, pasakojantis istoriją. Skaitytojai ir vėl apsigavo: pasakotojas, kaip ir seklys, iki tol turėjo savotišką nekaltumo prezumpciją. Tiek plunksnos broliai, tiek kritikai, tiek ir detektyvinio žanro gerbėjai apkaltino autorę nesąžiningumu. Polemika, kurią sukėlė „Rodžerio Ekroido nužudymas“, pasitarnavo autorei: ši diskusija buvo nebloga reklama ir sudomino daug naujų skaitytojų. Po „Rodžerio Ekroido nužudymo“ pasirodymo ji kasmet išleisdavo po vieną, o kartais net po dvi naujas knygas. Beveik visos tapo bestseleriais.

Po trejų metų rašytoja vėl atsidūrė dėmesio centre, tik šį kartą ne dėl eilinio savo romano, o dėl netikėto dingimo. 1929 metų gruodį Agata Kristi netikėtai dingo ir buvo surasta tik po 10 dienų Harougeito miestelio (Šiaurės Jorkšyras) viešbutyje. Ten ji buvo apsistojusi misis Nyl pavarde. Savo dingimą ji aiškino emocinio šoko sukelta amnezija. Mat prieš pat dingimą jos pirmasis vyras Arčibaldas Kristis prisipažino mylįs jaunesnę moterį, vardu Nensė Nyl (Nancy Neele). Taip ir liko neaišku, ar taip Agata norėjo atkeršyti savo vyrui ir išgarsinti savo romanus, ar iš tiesų ją buvo ištikusi amnezija. Antroji Agatos Kristi santuoka buvo sėkminga. Ji ištekėjo už archeologo Makso Melouno (Max Mallowan), kurį sutiko keliaudama po Artimuosius Rytus. Lydėdama savo vyrą ekspedicijose, Agata labai rimtai susidomėjo archeologija ir jau po kelerių metų tapo senosios keramikos žinove.

Agatos Kristi pasaulėžiūra konservatyvi ir racionali. Ji griežtai pasisakė prieš tuos detektyvinius kūrinius, kurių autoriai nepaiso moralės normų. „Niekas ir pagalvoti negalėjo, kad ateis tokie laikai, kai detektyviniai romanai bus skaitomi dėl juose aprašomų smurto scenų, dėl sadistinio pasitenkinimo, dėl paties žiaurumo“, – rašė ji savo autobiografijoje. Ji pati visuomet vengė smulkiai aprašinėti nužudymo detales – pasitenkindavo trumpa ir būtina informacija. Galima drąsiai teigti, kad visas jos knygas sieja tikėjimas gėrio pergale. Agata Kristi rašė savo bei skaitytojų malonumui ir nekėlė sau sudėtingų literatūrinių uždavinių. Tokią literatūrą įprasta vertinti kaip antrarūšę. Bet pasaulis taip sudarytas, kad skaitytojas skaito būtent dėl malonumo. Jeigu literatūra ne tik auklėja, šviečia, bet ir padeda pailsėti, atsikratyti įtampos, vadinasi, ji egzistuoja ne veltui.

Vertė Lina Bucevičienė

Paslaptingos istorijos mergaitėms

Nensės Driū nuotykiai

Karolina Kynė

- Nežinomybės akimirkos...
- Neduodantys ramybės galvosūkiai...
- Paaugliams, geriausiems pasaulyje sekliams, nėra neįveikiamų užduočių!

Kartu su Nense ir jos draugais dalyvaukite jaudinančiuose nuotykiuose ir intrigose.

Nauja detektyvinių istorijų serija

Hardžių berniukai

Franklin W. Dixon

- Sunkiai išaiškinamos paslaptys...
- Gudriai suplanuoti nusikaltimai...
- Nepaprastai veiklūs broliai sekliai!

Prisidėkite prie Franko ir Džo Hardžių ir dalyvaukite jų kovos bei įtampos kupinuose nuotykiuose.

Knygos pradžią galite skaityti www.knyguprekyba.lt

Agatos Kristi kolekcija

1. **Kalėdų pudingas**
   (THE ADVENTURE OF THE CHRISTMAS PUDDING)
2. **Po laidotuvių**
   (AFTER THE FUNERAL)
3. **Mirtis ant Nilo**
   (DEATH ON THE NILE)
4. **Nesibaigianti naktis**
   (ENDLESS NIGHT)
5. **Palšas žirgas**
   (THE PALE HORSE)
6. **N ar M?**
   (N or M?)
7. **Keleivis į Frankfurtą**
   (PASSENGER TO FRANKFURT)
8. **Laikrodžiai**
   (THE CLOCKS)
9. **Paslaptingasis misteris Kvinas**
   (THE MYSTERIOUS MR QUIN)
10. **Blogis po saule**
    (EVIL UNDER THE SUN)
11. **Perskilęs veidrodis**
    (THE MIRROR CRACK'D FROM SIDE TO SIDE)
12. **Žmogžudystė klebonijoje**
    (THE MURDER AT THE VICARAGE)
13. **Trečioji mergina**
    (THIRD GIRL)
14. **Pavojus Endhauze**
    (PERIL AT END HOUSE)
15. **Nusikaltimo bendrininkai**
    (PARTNERS AT CRYME)
16. **Viens, du, užsek man batus**
    (ONE, TWO, BUCKLE MY SHOE)
17. **Dilema Polensos kurorte**
    (PROBLEM AT POLLENSA BAY)

18. **Tiria Parkeris Painas**
(PARKER PYNE INVESTIGATES)
19. **Susitikimas su mirtimi**
(APPOINTMENT WITH DEATH)
20. **Pirmosios Puaro bylos**
(POIROT'S EARLY CASES)
21. **Paskui ateina mirtis**
(DEATH COMES AS THE END)
22. **Katė tarp balandžių**
(CAT AMONG THE PIGEONS)
23. **Lordo Edžvero mirtis**
(LORD EDGWARE DIES)
24. **Erkiulio Puaro Kalėdos**
(HERCULE POIROT'S CHRISTMAS)
25. **4.50 iš Padingtono**
(4.50 FROM PADDINGTON)
26. **Lavonas bibliotekoje**
(THE BODY IN THE LIBRARY)
27. **Ir tada nebeliko nei vieno. *Dešimt indėniukų***
(AND THEN THERE WERE NONE)
28. **Permaininga sėkmė**
(TAKEN AT THE FLOOD)
29. **Mieganti žmogžudystė**
(SLEEPING MURDER)

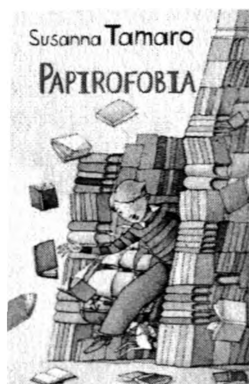

2004 metais numatoma išleisti:

- ORDEAL BY INNOCENCE (Nekaltojo kankinimas)

Kai kurių knygų pradžią galite skaityti www.knyguprekyba.lt

PAPIROFOBIJA

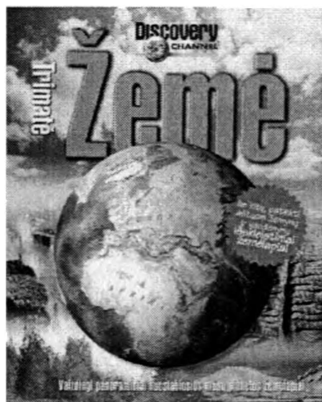

Šioje šaunioje knygelėje pasakojama mažo berniuko Leono istorija. Tėvai nuolatos versdavo jį skaityti knygas. Jie sunešdavo Leonui šūsnis knygų – ne vienetais, o kilogramais! – ir griežtai reikalaudavo, kad jis kasdien perskaitytų bent po 60 gramų. O berniukas, kaip ir dauguma jo bendraamžių, tenorėdavo žaisti parke. Kartą jis net nusprendė pabėgti iš namų. Atsitiktinai sutikęs aklą senuką, pasakojusį neįtikėtinus savo nuotykius, Leonas su juo susidraugavo. Galiausiai jis pamėgo knygas, kurias vieną po kitos skaitė savo naujajam draugui.

SUSANNA TAMARO

Gimė 1957 metais Trieste, Italijoje. Parašė 6 knygas suaugusiems ir 4 knygas vaikams. Jos kūryba išversta daugiau nei 41-je šalyje ir parduodama milijoniniais tiražais.

Trimatė Žemė

Pažvelkite į sniegu padengtus kalnus, bekraštes prerijas, vingiuojančias upes ir giliavandenius vandenynų lovius taip, kaip iki šiol dar nežiūrėjote. Trimačio vaizdo žemėlapiai, vaizduojantys tam tikrą Žemės paviršių, parodys jums mūsų planetą iš netikėtų padėčių, tarsi į ją žvelgtumėte skriedami erdvėje. Šie unikalūs žemėlapiai yra aprašyti, o šalia pateikta kita informacija, stulbinančios nuotraukos ir aiškios diagramos.

Taip pat supažindinama su žemėlapiais ir Žemės žemėlapių sudarymu, aprašomos jėgos, veikiančios planetos viduje, pateikiamas žodynėlis ir rodyklė. Ši nuostabi knyga – puiki moksleivio, rašančio darbą, pagalbininkė ar „kabinetinio“ keliautojo vadovė.

Autorius Sean Connolly (Šonas Konolis) parašė 24 mokslo populiarinimo knygas įvairiausia tematika: nuo anabolinių steroidų iki Vincento van Gogho. Jis labai domisi gamtos pasauliu ir jos stebuklais mėgsta pasidalyti su jaunaisiais skaitytojais, ypač su savo trimis mokyklinio amžiaus vaikais.

amazon.com

Robert Spector

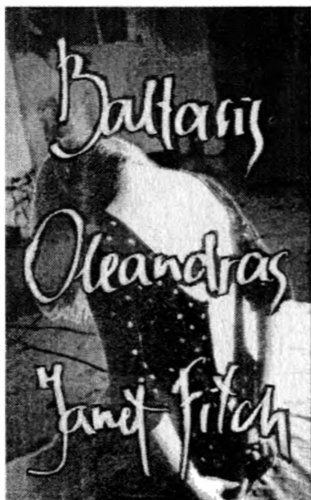
Interneto svetainėje *amazon.com* Džefas Bezosas įgyvendino tai, ko pasaulis dar nebuvo matęs. Jis įkūrė pačią populiariausią interneto parduotuvę ir tapo vienu turtingiausių pasaulio žmonių.

Nors ši interneto svetainė ir susilaukė didžiulės sėkmės ir visų žiniasklaidos liaupsių, užkulisinė jos istorija dar niekuomet nebuvo viešinta. Todėl žurnalistas ir populiariausių knygų autorius Robertas Spektorius pateikia mums lengvai skaitomą ir naudingos informacijos prisodrintą pasakojimą apie kompanijos įkūrimą, jos triukšmingą nūdieną ir nenuspėjamą ateitį.

„**DĖMESIO!** Vos perskaitę pirmąją pastraipą, jūs negalėsite padėti šios knygos į šalį, kol neperskaitysite paskutinės eilutės. Faktiškai tai dvi knygos vienoje: žavinga vieno iš įdomiausių mūsų laikų revoliucionierių istorija ir specialisto parašytas elektroninio verslo pasaulio vadovas. Jūsų investicijos į šią knygą atsipirks tučtuojau!"

Baltasis oleandras

Janet Fitch

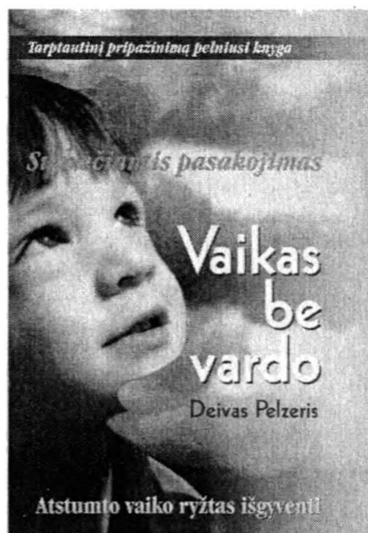
Tai romanas apie našlaitės Astridos kelionę po globėjų namus ir jos pastangas bet kokiomis aplinkybėmis surasti savo vietą. Atkakli ir nepalenkiama, juokinga ir maloni, ji – vienas labiausiai įsimenančių moderniosios literatūros personažų. *Baltasis oleandras* – tai nepamirštama istorija apie motinos ir dukters santykius, bundantį seksualumą, gelbstinčią meno galią ir nesulaikomą besiformuojančios asmenybės jėgą. Debiutavusi šiuo nepaprastai subtiliu ir gražiu romanu, jo autorė neabejotinai yra viena talentingiausių šiuolaikinės literatūros kūrėjų.

Būtent tai ir tikiesi surasti, kai knygų lentynose ieškai ko nors gero. *Baltasis oleandras* panašus į sirenos giesmę: jis vilioja skaitytoją savo siužetu, kalba, o labiausiai – nepaprastai tikroviškais (ir tikrai skirtingais!) personažais. Ypač įsimintina pati pasakotoja – kartais norisi juoktis ir verkti tuo pačiu metu. Perskaitęs šią knygą, pasijunti lyg būtum kažko netekęs...

Pagal šią knygą Holivude sukurtas vaidybinis filmas, kuriame vaidina garsios aktorės Michelle Pfeiffer ir Renée Zellweger.

Vaikas be vardo

Atstumto vaiko ryžtas išgyventi

Knygoje „Vaikas be vardo“, pelniusioje pasaulinį pripažinimą, pasakojama sukrečianti istorija apie berniuką, kurį vaikystėje kankino alkoholikė motina. Šios prievartos auka tapo pats knygos autorius Deivas Pelzeris. Pasakojime svarbi ne grėsmė, kylanti vaiko gyvybei, o nepalaužiamas Deivo ryžtas išgyventi.

Knygoje atskleidžiama negailestinga tiesa: nepilnamečių prievarta tikrai egzistuoja, todėl privalome apie ją kalbėti kuo garsiau, kad sugebėtume susidoroti su šia visuomenės patologija, nes ji susijusi su pačiais silpniausiais – mūsų vaikais.

Christie, Agatha
CH 525 Mieganti žmogžudystė : [romanas] / Agatha Christie ; [iš anglų kalbos vertė Jolanta Kriūnienė]. – Vilnius : Vilniaus spaustuvė, 2004. – 202[14]p. – (Agatos Kristi kolekcija, 29)
ISBN 9955-9528-7-3

Vos tik Gvenda atsikraustė į išsvajotąjį namą, prasidėjo keisti dalykai. Kad ir kaip stengėsi namą atnaujinti, jai pavykdavo tik grįžti į praeitį. Maža to, kiekvieną kartą, lipdama laiptais, Gvenda pajusdavo nesuvokiamą siaubą...

Neištvėrusi Gvenda kreipėsi į mis Marpl, kad padėtų atsikratyti vaiduoklių. Paaiškėjo, jog jos susidūrė su prieš daugelį metų *tobulai* įvykdytu nusikaltimu.

UDK 820-3

AGATA KRISTI

MIEGANTI ŽMOGŽUDYSTĖ

Iš anglų kalbos vertė *Jolanta Kriūnienė*
Redagavo *Nerija Bartkutė*
Dailininkė *Daiva Staškevičienė*
Dailininkas – dizaineris *Danielius Samulevič*

2004 04 02. 7,74 leidyb. apsk. l.
Išleido ir spausdino UAB Vilniaus spaustuvė,
P. Vileišio g. 18, LT-2055 Vilnius
www.knygųprekyba.lt

Vos tik Gvenda atsikraustė į savo naująjį nam
keisti dalykai. Kad ir kaip ji stengėsi namą atn
tik grįžti į praeitį. Maža to, kiekvieną kartą, lipc
Gvenda pajusdavo nesuvokiamą siaubą...
Neištvėrusi Gvenda paprašė mis Marpl padėti atsikratyti vaiduoklių. Joms teko išaiškinti prieš daug metų „tobulai" įvykdytą nusikaltimą.

Ši mįslė intriguoja, stebina ir galiausiai suteikia pasitenkinimą.
Sunday Express

Agata Kristi

Gimė 1890 metais Torkyje ir gana greitai tapo viena garsiausių romanų kūrėjų. Ji parašė 79 detektyvinius romanus ir apsakymų rinkinius. Rašytoja matė, kaip jos kūriniai buvo išversti į daugiau kalbų negu Šekspyro kūriniai. Jos nesibaigiančią sėkmę lėmė visuomet patrauklūs personažai ir nepaprastai įdomūs siužetai. Daugelis jos kūrinių buvo ekranizuoti.

ISBN 9955-9528-7-3

